

T.C
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

BABUR- NÂME’NİN [184a- 244b] VARAKLARI ARASINDAKİ BÖLÜMÜN
TEMATİK SÖZLÜĞÜ (İSİMLER)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AKİF YAĞIZHAN HEZER

KOCAELİ 2021

T.C
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

BABUR- NÂME'NİN [184a- 244b] VARAKLARI ARASINDAKİ BÖLÜMÜN
TEMATİK SÖZLÜĞÜ (İSİMLER)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AKİF YAĞIZHAN HEZER

DANIŞMAN

PROF. DR. MÜNEVVER TEKCAN

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu ve No: 23.06.2021/15

KOCAELİ 2021

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	XIV
ÖZET.....	XVI
ABSTRACT	XVII
KISALTMALAR	XVIII
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	XIX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. BABUR.....	2
1.1 ESERLERİ	4
1.2 BABUR DEVLETİ (1526-1858).....	8
1.3 BABUR-NÂME’NİN [184a- 244a] VARAKLARI ARASINDAKİ KISMIN TEMEL SÖZ VARLIĞI AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	11
1.3.1 Söz Varlığı.....	11
1.3.2 Temel Söz Varlığı	12
1.3.3 Organ Adları.....	13
1.3.4 Akraba Adları.....	18
1.3.5 Sayı Adları	21
1.3.6 Renk Adları.....	26
1.3.7 Bitki Adları	27
1.3.8 Hayvan Adları	30
1.3.9 İkillemeler	36
1.3.10 Terimler.....	38
1.3.10.1 Askeri Terimler	38
1.3.10.2 Coğrafi Terimler	43
1.3.10.3 Devlet ve Devlet Yönetimi ile İlgili Terimler	46
1.3.10.4 Dini Terimler	49
1.3.10.5 Edebiyat ve Dil ile İlgili Terimler	55
1.3.10.6 Mimari Terimler	57
1.3.10.7 Tıbbi Terimler	59
1.3.10.8 Diğer Terimler	60

İKİNCİ BÖLÜM

2. METİN	63
----------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.TEMATİK SÖZLÜK.....	172
3.1 İNSAN VE İNSAN İLİŞKİLERİYLE İLGİLİ KAVRAMLAR.....	172
3.1.1 İnsan	172
3.1.1.1 Ad ve Kimlik.....	172
3.1.1.2 Şahıs Bildiren Kavramlar	172
3.1.1.3 Cinsiyete Göre İnsanlar	173
3.1.1.3.1 Erkek.....	173
3.1.1.3.2 Kadın.....	173
3.1.1.4 Yaş ve Yaş Dönemine Göre İnsanlar	173
3.1.1.4.1 Yaşlı, Yaşlılık	173
3.1.1.4.2 Genç, Gençlik.....	173
3.1.1.5 İnsana Özgü His, Duygu ve Düşünceler	174
3.1.1.6 İnsana Özgü Davranış ve Hareketler	177
3.1.1.7 Karaktere Göre İnsanlar	192
3.1.1.8 Hareket Durumuna Göre İnsanlar	192
3.1.1.9 İnsana Özgü Sıfatlar	193
3.1.1.10 İnsana Özgü Kalıplaşmış Sözler	197
3.1.2 Akrabalık.....	197
3.1.2.1 Kan Yoluyla Oluşan Akrabalık	198
3.1.2.1.1 Dede, Nine	198
3.1.2.1.2 Anne, Baba.....	198
3.1.2.1.3 Erkek Kardeş, Ağabey	198
3.1.2.1.4 Kız Kardeş, Abla	198
3.1.2.1.5 Amca	199
3.1.2.1.6 Erkek Evlat, Oğul	199
3.1.2.1.7 Yeğen.....	199
3.1.2.1.8 Torun	199
3.1.2.1.9 Hala	199
3.1.2.1.10 Kardeş Çocuğu	199
3.1.2.1.11 Dayı	199
3.1.2.1.12 Çocuk	199
3.1.2.2 Evlilik Yoluyla Oluşan Akrabalık	200

3.1.2.2.1 Yenge	200
3.1.2.2.2 Güvey	200
3.1.2.3 Akrabalıkla İlgili Diğer Kavramlar	200
3.1.2.3.1 Süt Kardeş	200
3.1.2.3.2 Evlathk	200
3.1.2.3.3 Aile Üyesi	200
3.1.3 Toplum ve Toplumsal İlişkiler	201
3.1.3.1 Toplum, Halk, Topluluk	201
3.1.3.2 Toplumsal İlişkiler	201
3.1.3.2.1 Yabancı, Yabancılık	201
3.1.3.2.2 Arkadaşlık, Dostluk	201
3.2 ORGAN ADLARIYLA İLGİLİ KAVRAMLAR	202
3.2.1 Baş Kısmında Bulunan Organ Adları	202
3.2.1.1 Baş ve Alın Bölgesi	202
3.2.1.2 Yüz Bölgesi	202
3.2.1.2.1 Ağız	202
3.2.1.2.2 Kulak	202
3.2.1.2.3 Göz	203
3.2.1.2.4 Boyun	203
3.2.1.2.5 Kaş	203
3.2.1.2.6 Dil	203
3.2.1.2.7 Boğaz	203
3.2.2 Bacak, Diz, Ayak	203
3.2.3 Gövde Kısmında Bulunan Organ Adları	204
3.2.4 Kol, El, Parmak	204
3.2.5 Duyu Organlarıyla İlgili Kavramlar	205
3.2.5.1 Konuşma ve Sesler	205
3.2.5.1.1 Sesler	205
3.2.6 Saç, Kıl ve Tüyler	205
3.2.7 Kan, Damar	205
3.2.8 Deri	205
3.3 YÖN/TARAF İLE İLGİLİ KAVRAMLAR	205
3.3.1 Yön	205
3.3.1.1 Yön Belirten Kavramlar	205

3.4 ZAMAN KAVRAMLARI	209
3.4.1 Vakitler.....	209
3.4.1.1 Sabah	209
3.4.1.2 İkinci	209
3.4.1.3 Akşam	209
3.4.2 Gün	210
3.4.2.1 Ayın ve Haftanın Günleri	210
3.4.2.1.1 Dün Bugün, Yarın	211
3.4.2.1.2 Dün.....	211
3.4.2.1.3 Bugün.....	211
3.4.2.1.4 Yarın	211
3.4.3 Gece, Gündüz.....	211
3.4.4 Ay ve Ayla İlgili Kavramlar	211
3.4.4.1 Ay Adları.....	211
3.4.5 Mevsimler.....	212
3.4.6 Yıl.....	212
3.4.7 Zaman İfade Eden Kavramlar	212
3.4.7.1 Öncelik, Sonralık.....	213
3.4.7.2 Hızlı, Yavaş	214
3.4.7.3 Eski, Yeni	214
3.4.7.4 Zamanla İlgili Diğer Kavramlar	214
3.5 GÖREVLİ ÖGELER.....	215
3.5.1 Bağlaçlar	215
3.5.2 Edatlar	216
3.5.3 Sıfatlar	216
3.5.4 Zamirler	218
3.5.5 Diğer Görevli Kelimeler.....	219
3.6 ASKER, ASKERLİK, ORDU VE SAVAŞLA İLGİLİ KAVRAMLAR.....	221
3.6.1 Ordu, Asker ve Askerlik Sanatı İlgili Kavramlar	221
3.6.1.1 Asker, Muhafız, Nöbetçi, Koruyucu.....	221
3.6.1.2 Savaş, Barış, Dövüş, Fetih	221
3.6.1.3 Baskın, Saldırı, Hücum, Akın, Tuzak, Kuşatma, Yağma, Ganimet, Sefer	222
3.6.1.4 Düşman.....	223

3.6.1.5 Rütbeler, Kollar, Askeri Birlikler.....	223
3.6.1.6 İşkence	224
3.6.1.7 Siper, Duvar, Nişan Tahtası	224
3.6.1.8 Hisar, Kale	225
3.6.1.9 Galibiyet, Mağlubiyet.....	225
3.6.2. Silah	225
3.6.2.1 Ok-Yay ve Malzemeleri	225
3.6.2.2 Kılıç, Hançer, Topuz, Mızrak, Süngü, Kırbaç.....	225
3.6.2.3 Ateşli Silahlar.....	226
3.6.2.4 Nişan	226
3.6.3 Savaş Giysileri	226
3.6.3.1 Savaş Giysisi, Zırh, Kalkan	226
3.7 YERYÜZÜYLE İLGİLİ KAVRAMLAR.....	227
3.7.1. Yer, Toprak.....	227
3.7.1.1 Zemin Türleri	227
3.7.1.1.1 Engebeli ve Çukur Yer	227
3.7.1.1.2 Tarım Yapılan Yerler	227
3.7.1.1.3 Yer Bildiren Diğer Kavramlar	228
3.7.1.2 Yerleşim Yeri ve İlgili Kavramlar	228
3.7.1.2.1 Yerleşim Yeri	228
3.7.1.2.2 Yol ve Yolla İlgili Kavramlar	229
3.7.1.2.3 Kırsal Alanlar	229
3.7.1.3 Yeryüzü Şekilleri	230
3.7.1.3.1 Dağ , Tepe ve İlgili Kavramlar.....	230
3.7.1.3.2 Ova ve Ovayla İlgili Kavramlar.....	230
3.7.1.3.3 Çöl ve Çölle İlgili Kavramlar	230
3.7.1.3.4 Doğal Yapı.....	231
3.7.2 Su, Sular	231
3.7.2.1 Suyla İlgili Kavramlar	231
3.7.2.1.1 Su, Su Kaynağı.....	231
3.7.2.2 Yeryüzü Suları.....	231
3.7.2.2.1 Irmak ve Irmakla İlgili Kavramlar	231
3.7.2.2.2 Deniz ve Denizle İlgili Kavramlar.....	231
3.7.2.2.3 Göl ve Gölle İlgili Kavramlar	232

3.7.2.2.4 Geçit ve Boğazla İlgili Kavramlar	232
3.8 ÖLÇÜ, MİKTAR, KIYAS VE NİTELİK BİLDİREN KAVRAMLAR	232
3.8.1 Ölçü Bildiren Kavramlar.....	232
3.8.1.1 Uzunluk, Uzun-Kısa, Uzak-Yakın	232
3.8.1.2 Ağırlık.....	233
3.8.1.3 Miktar, Azlık Çokluk.....	233
3.8.2 Kıyas/Tezathık ve Denklik Bildiren Kavramlar.....	235
3.8.2.1 Büyüklük, Küçüklük.....	235
3.8.2.2 Kalınlık, İncelik	236
3.8.2.3 Açık, Kapalı	236
3.8.2.4 Dolu, Boş	236
3.8.2.5 Bitişik, Ayrı.....	236
3.8.2.6 Darlık, Genişlik.....	237
3.8.2.7 Benzerlik, Eşlik, Denklik, Fark.....	237
3.8.2.8 Kolay, Zor	237
3.8.2.9 Düzen, Dizi, Sıra ,Derece	237
3.8.2.10 Dağınıklık, Düzensizlik, Karışıklık.....	238
3.8.2.11 Doğru, Yanlış	238
3.8.2.11 Karışıklık.....	238
3.8.3 Nitelik Bildiren Kavramlar	238
3.8.3.1 İyi, Kötü, Güzel, Çirkin, Hoş, Sıkıntı, Bela, Güçlük, Eziyet	238
3.8.3.2 Katılık, Sertlik	240
3.8.3.3 Şekil ve Formlar	241
3.8.3.4 Tür, Çeşit.....	242
3.8.3.5 Denk, Eşit	242
3.9 ARAŞTIRMA, SORMA, SORGULAMA, OKUMA, BİLGİ VE HABER	
KAVRAMLARI	242
3.9.1 Bilgi, Eğitim, Haber, Araştırma.....	242
3.9.2 Akıl, Us	243
3.9.3 Bilgin, Alim, Akıllı.....	243
3.9.4 Defter, Kitap, Kağıt, Yazı, Yazı Türleri, Yapıt, Nazım Şekli.....	243
3.9.5 Yazar, Yazıcı, Şair.....	244
3.9.6 İşaret, Alfabe, Sözcük, Anlam.....	244

3.10 YÖNETİM VE SOSYAL SINIF KAVRAMLARI.....	245
3.10.1 Yönetim	245
3.10.1.1 Vatan, Devlet, Hükümet	245
3.10.1.1.1 Devletle İlgili Kavramlar	245
3.10.1.1.2 Yönetim Görevlisi.....	245
3.10.1.2 Baş, Şah, Padişah, Sultan, Şehzade, Lider	245
3.10.1.2.1 Padişaha Mahsus Kavram ve Eşyalar	246
3.10.1.2.2 Hükümdar ve Hükümdarlık Sembolü.....	246
3.10.2 Sosyal Sınıflar	247
3.10.2.1 Üst Düzey Ünvanlar	247
3.10.2.2 Sahip, Efendi, Hanımefendi.....	247
3.10.2.3 Hizmetçi, Köle, Kölelik	247
3.10.2.4 Rütbe, Makam, Mertebe, Derece, Sınıf	247
3.10.3 Meclis.....	248
3.11 SAYILAR VE SAYILARLA İLGİLİ KAVRAMLAR.....	248
3.11.1 Sayılar.....	248
3.11.1.1 Asıl Sayılar	248
3.11.1.2 Sıra Sayıları	251
3.11.1.3 Üleştirme Sayıları.....	251
3.11.1.4 Sayılarla İlgili Diğer Kavramlar	251
3.11.1.5 Kesir Bildiren Sayılar	251
3.11.1.5.1 Tam, Bütün	251
3.11.1.5.2 Parça, Bölüm, Kısım	252
3.11.1.5.3 Çeyrek	252
3.12 AŞ, YEMEK VE YEMEKLERLE İLGİLİ KAVRAMLAR	253
3.12.1 Yiyecek, Yemek	253
3.12.1.1 Ocak, Ateş	253
3.12.1.2 Yiyecek Tatları ve Özellikleri.....	253
3.12.2 Yiyecek ve Yemek Türleri	253
3.12.2.1 Tahıllar ve Tahıllarla yapılan yemekler.....	254
3.12.2.2 Et ve Etli Yemekler	254
3.12.2.3 Tatlılar.....	254
3.12.3 İçecek.....	254
3.12.3.1 İçen, İçki Dağıtan, İçici, Sarhoş	255

3.12.3.2 İçki Alemi	255
3.12.3.4 Yemekle İlgili Diğer Kavramlar	255
3.12.5 Süt ve Süt Ürünleri.....	255
3.13 DİN VE DİNLE İLGİLİ KAVRAMLAR	256
3.13.1 Tanrı, Peygamber, Din, İnanç, Tarikat, Kutsal Kitaplar.....	256
3.13.1.1 Rab, Tanrı, Allah.....	256
3.13.1.1.1 Allah'ın Sıfatları	256
3.13.1.2 Peygamber, Din Adamı.....	256
3.13.1.3 İbadet, İnanç, İman, Kul, Tapınma, Tövbe, Sadaka.....	257
3.13.1.4 Kutsal Kitaplarla İlgili Kavramlar.....	257
3.13.1.5 Kutsallık, Kutsal Günler.....	257
3.13.1.6 Tarikat ve Tarikat Ehli, Derviş.....	257
3.13.1.7 İnançsız.....	258
3.13.1.8 Allah'ın Emri	258
3.13.1.9 Din Fanatikliği	258
3.13.1.10 Dinler	258
3.13.1.11 Varoluş, Yaşayış	258
3.13.2 Ölüm, Ahret, Mezar, Cennet, Cehennem.....	259
3.13.2.1 Kader, Yazgı, Ecel, Ölüm, Ölü, Yas, Baht, Nasip	259
3.13.2.2 Mezar, Mezarlık	259
3.13.2.2 Ahiret, Cennet, Cehennem	260
3.13.3 Günah, Sevap, Dua, Beddua.....	260
3.13.4 Dinle İlgili Diğer Kavramlar	260
3.14 ÇADIR, EV VE EV ARAÇ GEREÇLERİ	260
3.14.1 Ev, Hane, Yapı.....	260
3.14.1.1 Ev- Yapı Bölümleri.....	261
3.14.1.2 Ev Malzemeleri ve Araç Gereçleri.....	262
3.14.1.2.1 Bahçe Malzemeleri	262
3.14.1.2.2 Yatak, Örtü	262
3.14.2 Çadır	262
3.15 HAYVANLAR VE HAYVANLARLA İLGİLİ KAVRAMLAR.....	263
3.15.1 Omurgalılar	263
3.15.1.1 Kuşlar	263
3.15.1.1.1Yabani Kuşlar.....	263

3.15.1.1.2 Evcil Kuşlar	263
3.15.1.2 Balık.....	264
3.15.1.3 Yılan.....	264
3.15.1.4 Fare	264
3.15.2 Memeliler	264
3.15.2.1 Otçul Memeliler	264
3.15.2.2 Etçil Memeliler	265
3.15.2.2.1 At.....	265
3.15.2.2.1.1 At Türleri	265
3.15.3 Hayvanlarla İlgili Genel Kavramlar	265
3.15.3.1 Hayvan Sürüsü ve Hayvan Barınağı, Yük Hayvanı.....	266
3.15.3.2 Hayvan Dışkıları.....	266
3.15.3.3 Hayvanlarla İlgili Diğer Kavramlar	266
3.15.3.4 Hayvan Uzvu.....	266
3.16 MESLEKLER VE MESLEKLERLE İLGİLİ KAVRAMLAR	266
3.16.1 Memurluk ve Çeşitli Memurluklar	266
3.16.2 Rehberlik ve Tercümanlık.....	267
3.16.3 Hizmetçilik	267
3.16.4 Değirmencilik, Değirmen malzemeleri	267
3.16.5 Muhazfızlık, Bekçilik	267
3.16.6 Ressamlık	267
3.16.7 Kahyalık	267
3.16.8 Subaşılık.....	267
3.16.9 Avcılık.....	268
3.16.10 Salcılık	268
3.17 EKONOMİ VE DEĞER KAVRAMLARI	268
3.17.1 İş, İş Ortaklığı, Ticaret, Çarşı, Pazar	268
3.17.1.1 Ticaret, Alışveriş, Çarşı, Pazar	268
3.17.1.1.1 Kâr, Zarar Fayda, Yarar	268
3.17.1.2 Tüccarlık, Tüccar	269
3.17.1.3 Hisse, Pay	269
3.17.2 Paha, Değer, Para, Para Birimleri.....	269
3.17.2.1 Para, Para Birimleri.....	269
3.17.2.2 Paha, Değer	269

3.17.2.2.1 Değerli Eşya Yığını.....	269
3.17.2.2.1.1 Değerle İlgili Diğer Kavramlar	270
3.17.2.3 Maaş.....	270
3.17.3 Zenginlik, Fakirlik	270
3.17.3.1 Zengin	270
3.17.3.2 Fakir	270
3.18 BOY, KABİLE, URUK, SOY ve SÜLALE KAVRAMLARI	270
3.18.1 Boy, Kabile, Uruk, Soy, Sülale	270
3.19 BOYA VE RENK KAVRAMLARI.....	271
3.19.1 Renk, Renkler	271
3.19.1 Ak, Beyaz.....	271
3.19.2 Gri, Boz	271
3.19.3 Kara, Siyah	271
3.19.4 Parlaklık.....	271
3.19.5 Aydınlık, Karanlık	271
3.19.6 Sarı.....	272
3.19.7 Yeşil	272
3.20 KÜLTÜR VE SANAT KAVRAMLARI	272
3.20.1 Düğün, Şenlik, Şölen ve İlgili Kavramlar	272
3.20.2 Müzik.....	272
3.20.2.1 Müzik Aletleri.....	272
3.20.2.2 Şarkı.....	272
3.20.2.3 Şarkıcı, Çalgıcı.....	273
3.20.2.4 Dans	273
3.20.2.5 Ahenk, Uyum, Ritim	273
3.20.3 Şaka, Mizah.....	273
3.20.4 Adet, Gelenek ve Görenekler	273
3.20.5 Resim, Tasarım.....	274
3.21 HAVA, ATMOSFER VE GEZEĞEN İLE İLGİLİ KAVRAMLAR	274
3.21.1 Hava, Hava Devinimi	274
3.21.2 Yağışlar	274
3.21.3 Rüzgar, Rüzgarlı Hava	274
3.21.4 Sıcaklık, Sıcak hava	275
3.21.5 Soğukluk, Soğuk Hava.....	275

3.21.6 Bulut	275
3.21.7 Havayla İlgili Diğer Kavramlar	275
3.21.8 Gezegenler	275
3.22 SÜS VE SÜS MALZEMELERİ.....	275
3.22.1 Süs, Süsleme	275
3.22.1.1 Süslü, Süsleyici.....	275
3.22.2 Süs Eşyası.....	276
3.23 BİTKİLER VE BİTKİLERLE İLGİLİ KAVRAMLAR	276
3.23.1 Genel Tohumlu Çiçekler.....	276
3.23.2 Bitkilerle İlgili Diğer Kavramlar	277
3.23.2.1 Bitki ve Bitki Bölümleri	277
3.23.2.2 Orman, Bağ, Bahçe	277
3.23.2.3 Bitkilerden Meydana Gelen Maddeler	278
3.23.3 Sebzeler	278
3.23.4 Meyveler	278
3.23.5 Buğday, Buğday Familyası	278
3.24 TAŞIT, EŞYA VE ARAÇ GEREÇLER	278
3.24.1 Taşıtlar	278
3.24.1.1 Gemi, Sal	278
3.24.2 Ev Eşyaları.....	279
3.24.2.1 Kadeh.....	279
3.24.2.2 Kaşık.....	279
3.24.2.3 Bıçak	279
3.24.2.4 Kap.....	279
3.24.3 Diğer Eşya ve Araç Gereçler	279
3.25 GİYSİ VE GİYSİLERLE İLGİLİ KAVRAMLAR.....	281
3.25.1 Elbise, Giysi	281
3.25.1.1 Erkek Başlıkları.....	281
3.25.1.2 Üst Giysileri	281
3.25.1.3 Kemer	281
3.25.2 Kumaş, Kumaş Türleri.....	281
3.25.2.1 Şal.....	282
3.25.3 İp, İplik, Bağ, Boğum, İğne, Düğme, Düğüm	282

3.26 HUKUKLA İLGİLİ KAVRAMLAR	282
3.26.1 Yargı	282
3.26.1.1 Suç, Suçlu	282
3.26.1.2 Adalet.....	282
3.26.1.3 Ceza, Ödül.....	283
3.26.1.4 Tutuklama.....	283
3.26.1.5 Yargıç	283
3.26.1.6 Tanık, Tanıklık.....	283
3.26.2 Genel Ahlak Kuralları	283
3.26.2.1 İyi, İyilik, Doğru, Doğruluk, Gerçek	283
3.26.2.2 Yalan, Yalancılık, Fitne, Fesat, Kötü, Kötülük, Açgözlü, Yüzsüzlük, Bozguncu, Hile.....	284
3.26.2.3 Ahlakla İlgili Diğer Kavramlar.....	285
3.26.3 Kanun, Yasa, Yasal	285
3.27 TIP VE SAĞLIKLA İLGİLİ KAVRAMLAR	285
3.27.1 Sağlık, Güç , Kuvvet.....	285
3.27.1.1 Hasta, Hastalık, Yara, İltihap	285
3.27.1.1.1 Baş Ağrısı	286
3.27.1.2 Sağlık Merkezi	286
3.27.1.3 İlaç	286
3.28 YERLEŞİM YERİYLE İLGİLİ KAVRAMLAR	286
3.28.1 Çarşı, sokak	286
3.29 YAPILARLA İLGİLİ KAVRAMLAR	286
3.29.1 Barınma Yapıları.....	286
3.29.2 Ulaşım Yapıları.....	287
3.29.3 Diğer Yapılar.....	287
3.30 GÖK, SEMA, GÖKYÜZÜ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR	287
3.30.1 Güneş Sistemi, Yıldızlar	287
3.30.2 Ay	288
3.31 MADDE, MADEN VE MİNARELLER	288
3.31.1 Taş.....	288
3.31.2 Çelik.....	288
3.31.3 Gaz	288

3.32 AFETLER VE AFETLERLE İLGİLİ KAVRAMLAR	288
3.32.1 Deprem	288
3.32.2 Sel	288
3.33 KİMYASAL MADDELERLE İLGİLİ KAVRAMLAR	288
3.33.1 Uyuşturucu Madde	288
3.34 KAVRAMLAR	289
3.34.1 Soyut Kavramlar	289
3.34.2 Kendi Aralarında İlişkili Kavramlar	291
3.34.3 Diğer Kavramlar	291

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. DİZİN	293
4.1 ÖZEL ADLAR DİZİNİ	379
4.1.1 Kişi ve Boy Adları Dizini	379
4.1.2 Diğer Özel Adlar	405
4.1.3 Yer Adları Dizini	406
SONUÇ	421
KAYNAKÇA	426
EKLER	431
EK-1 METNİN TIPKI BASIMINDAN ÖRNEKLER	431
EK-2 BABUR'UN ŞECERESİNE DAİR TABLOLAR	446
EK-3 HARİTA	450
ÖZGEÇMİŞ	451

ÖN SÖZ

Babur İmparatorluğu'nun kurucusu ve ilk hükümdarı olan Babur¹, Türk tarihinde ve Türk edebiyat tarihinde önemli bir şahsiyettir. Babur'un başarılı bir komutan, asker olmasının yanı sıra kalemi güçlü bir edebi kişiliktir. Çağatay edebiyatının gelişip büyümesine Ali Şir Nevai ile birlikte büyük katkıları olmuştur. Babur'un Çağatay Türkçesiyle kaleme aldığı ‘*Babur-nâme*’ Türk Edebiyat tarihinde nesir türünün başyapıtlarından biri olarak kabul görmektedir.

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmanın amacı Babur'un ve Doğu Türkçesinin önde gelen eserlerinden biri olan *Babur-nâme* 'nin [184a- 244b] varakları arasındaki bölümün transkripsiyonlu metninde yer alan isim soylu sözcüklerin, temel söz varlığı, tematik sözlüğü ve dizininin hazırlanması Çağatay Türkçesi alanında yapılacak olan çalışmalara kaynak sağlaması amacıyla yapılmıştır. Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümü Babur'un hayatı, kişiliği, eserleri, Babur Devleti'nin (1526-1858) tarihi ve son olarakta *Babur-nâme* 'nin [184a- 244b] varakları arasındaki temel söz varlığının incelenmesinden oluşmaktadır.

İkinci bölümde çalışmamıza konu olan eserin Eiji Mano'nun Edisyon Krtitik metni esas alınarak transkripsiyonlu metni verilmiştir. Transkripsiyonlu metinde, daha iyi anlaşılabilmesi bakımından noktalama işaretleri kullanılmıştır.

Üçüncü bölümde metinde geçen isim soylu sözcüklerin tematik sözlüğü hazırlanmıştır. Tematik sözlük oluşturulurken Dr. Yılmaz Akdemir'in ‘*Senglâh'ın Tematik Sözlüğü*’ adlı çalışmasındaki tematik tasnif esas alınmıştır.

---

¹ Babur'un adının Bâbür, Babür, Bâbur, Babur gibi çeşitli kullanımları mevcuttur. Biz Babur şeklinde kullanmayı tercih ettik.

Dördüncü bölümde dizin sözlük hazırlanmıştır. Dizin sözlük hazırlanırken ise Clauson'un *An Etymological Dictionary of Pre Thirteenth-Century Turkish* adlı sözlüğü esas alınmıştır. Kelimelerin Eski Türkçe karşılıklarının verilmesi açısından da bu sözlük karşılaştırmalı bir sözlük özelliği de taşımaktadır.

Beşinci bölümde sonuç, [184a- 224b] varakları arasındaki metinden tıpkıbasım örnekler, Babur'un şeceresine dair bir tablo ve dönemin sınırlarını gösteren haritaya yer verilmiştir.

Çalışmam süresince desteklerini esirgemeyen başta anneme, aileme ve dostlarıma, dil alanına yönelmemi sağlayan çalışmamın öncesi ve sonrası dahil tüm aşamalarda ilgi ve alakasını eksik etmeyen her daim yanımda olan pek değerli hocam Prof. Dr. Münevver Tekcan'a teşekkürlerimi sunarım.

Akif Yağızhan HEZER

Kocaeli 2021

ÖZET

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma, *Babur-nâme* adlı eserin [184a-244b] arasındaki varakların transkripsiyonlu metnindeki isim soylu sözcüklerin tematik sözlük olarak sınıflandırılmasıdır. Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Babur'un hayatı, kişiliği, eserleri ve Babur Devleti hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde çalışmamıza konu olan eserin transkripsiyolu metni verilmiştir. Metin oluşturulurken Eiji Mano'nun neşri esas alınmıştır. Üçüncü bölümde ise metin esas alınarak yapılan tematik sözlük hazırlanmıştır. Tematik sözlük hazırlanırken transkripsiyonlu metindeki isim soylu sözcükler anlam ilişkilerine göre tasnif edilmiştir. Dördüncü bölümde dizin sözlük hazırlanmıştır. Son bölümde ise metine ait tıpkıbasımından örnekler, Babur'un şeceresine ait bir tablo ve Babur devletine ait dönemin sınırlarını belirten bir harita verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çağatay Türkçesi, Babur, Babur Devleti, Tematik Sözlük

ABSTRACT

This study, which is prepared as a master's thesis, is the classification of the noun words in the transcribed text of the leaves between [184a-244b] of Babur-nâme as a thematic dictionary. The study consists of five parts. In the first part, information is given about Babur's life, personality, works and Babur State. In the second part, the transcription of the work, which is the subject of our study, is given. While creating the text, the publication of Eiji Mano was taken as a basis. In the third part, the thematic dictionary based on the text was prepared. While the thematic dictionary was being prepared, the noun words in the transcribed text were classified according to their meaning relations. In the fourth chapter, an index dictionary is prepared. In the last part, examples from the facsimile of the text, a table of Babur's genealogy and a map of the period of the Babur state are given.

Keywords: Chagatay Turkish, Babur, Babur State, Thematic Dictionary

KISALTMALAR

Ar. : Arapça

bkz. : Bakınız

c. : Cilt

çev : Çeviren

EDPT: An Etymological Dictionary of Pre Thirteenth-Century Turkish

ET: Eski Türkçe

Far. : Farsça

haz. : Hazırlayan

İA: İslam Ansiklopedisi

Moğ: Moğolca

s. : Sayfa

Soğd. : Soğdça

TDK : Türk Dil Kurumu

TDVİA: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

TTK: Türk Tarih Kurumu

Yay. : Yayınları

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا (إ)	a, ā	ص	ş
ا (أ)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, đ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	ʿ
ث	ṯ	غ	ğ
ف	f, ɸ	ف	f
ق	q	ق	q
ك	k, g	ك	k, g, (ñ)
گ	g	گ	ñ
د	d	ل	l
ذ	z, d	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	ʾ

GİRİŞ

Babur'un ve Doğu Türkçesinin önde gelen eserlerinden biri olan *Babur-nâme* 'nin [184a- 244b] varakları arasındaki bölümü yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmanın inceleme konusu kapsamaktadır.

Çalışmamıza konu olan *Babur-nâme* Klasik Çağatay döneminde Babur tarafından kaleme alınmıştır. Otobiyografi özelliği taşımasının yanı sıra dönemi hakkında önemli bilgilere sahiptir. Çağatay ve Türk Edebiyat tarihinin nesir türündeki başyapıtlarından biri olarak kabul görmektedir.

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmada *Babur-nâme* 'nin [184a- 244b] varakları arasındaki bölümün transkripsiyonlu metni verilmiş, metinde yer alan isim kategorisindeki sözcükler incelenerek eserin temel söz varlığı oluşturulmuş, tematik sözlük ve dizin hazırlanmıştır. Tematik sözlük ve temel söz varlığı verilerek eserin söz varlığının incelenmesi amaçlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. BABUR

Baba tarafından Timur'un dördüncü kuşaktan, anne tarafından da Cengiz'in onbeşinci kuşaktan torunu olarak 14 Şubat 1483'te Fergana'da doğdu. Babası Ömer Şeyh Mirza, annesi Kutluğ Nigar Hanım (Yunus Han'ın kızı) dır. Hoca Nasrüddin Ubeydullah'ın İslam geleneğine göre koyduğu Zahiruddin Muhammed adının yanına, eski Türk geleneğine uyularak "kaplan veya panter" anlamına gelen Babur adı eklenir. Eğitilmek amacıyla Endican'a vali olarak gönderilen Babur, babasının bir kaza sonucu ölmesi üzerine 10 Haziran 1494'te henüz 12 yaşındayken Fergana'da tahta çıkar. (Yücel, 1995: s. 9)

Babur'un siyasî mücadeleleri üç ana bölümde ele alınabilir: Fergana hâkimiyeti (1494-1504), Kâbil hâkimiyeti (1504-1526) ve Hindistan hâkimiyeti (1526-1530). Babur başlangıçta akrabalarıyla ve kendisini tanımayan kumandanlarla uğraştı. Amcası ve Semerkant hâkimi Sultan Ahmed Mirza gairesinden kurtulduktan sonra Taşkent hâkimi Sultan Mahmud'la mücadele etti. Babur'un asıl gayesi Endican'da saltanat sürmek değil atalarının vaktiyle sahip buldukları Semerkant'ı ele geçirmektir. (Konukçu, 1991: s. 395)

1519-1526 yılları arasında Hindistan'a beş büyük sefer düzenleyen Babur, başlıca Pencap (1519/20), Kandehar (1522), Lahor (1523) Delhi ve Agra'yı (1526) fetheder. Böylece, Afganistan ve Belucistan yanında Kuzey Hindistan da ülkesinin sınırları içine girmiş olur. Artık, Avrupalı tarihçiler tarafından "Hind-Moğol imparatorluğu" adı verilen; farklı dil, din ve ırka mensup cemaatlere rağmen siyasi, askeri, iktisadi bakımdan olduğu kadar edebiyat ve güzel sanatlar (özellikle mimarlık) alanlarında da yüksek bir seviyeye ulaşacak olan Hind-Türk İmparatorluğu kurulmuştur. (Yücel, 1995: s. 11)

Askeri ve siyasi başarılarının yanı sıra Babur kişilik özellikleri bakımından da renkli bir yaşam sürmüştür. Fernand Grenard “ Babur “ adlı eserinde Babur’un şahsiyeti hakkında şunları belirtmiştir:

Zira o, inanılmaz bir enerjiyle dolu faaliyetlerini, mükemmel sportif bir bahadırlığı en yüksek ve en saf bir entelektüel kültürle birleştirmesini bilmiştir. Yaradılıştan cömertçe neşeli olması, modern okuyucularının çabucak kalbini kazanmakta, okuyucuları, kendilerini onun silah arkadaşı olarak görmektedir. (Grenard, 1971)

Babur devlet kurucu büyük bir siyasî şahsiyet, askerlik sanatının yüksek bir siması, yılmaz bir mücadeleci oluşu yanında sanat ve kültür yönü de o derece kuvvetli müstesna bir kimse idi. O, bir insanda aynı zamanda bir araya gelemeyecek çeşitli kabiliyet ve değerleri âhenkli bir terkip içinde toplayabilmiş eşsiz bir hükümdar olarak yalnız Türk tarihinde değil, Doğu ve Batı âleminin büyük şahsiyetler galerisinde günümüzde hayranlıkla seyredilen bir portre olmuştur. (Akün, 1991)

Babur kurduğu devlet ve tarihte oynadığı önemli rol bakımından Türk tarihinin önde gelen simalarından biridir. Batılı yazarlar, o devirde pek az hükümdarda görülen meziyetleri şahsında toplamış olan Babur’e hayrandırlar ve başka hiçbir kahramanın kendisini onun *Bâburnâme*’sindeki kadar güzel tasvir edemediği kanaatindedirler.

Bazı besteler yaptığı bilinen Babur güzel sanatların hemen hepsiyle yakından ilgilenmiştir. Aynı zamanda iyi bir hattat olan Babur “hatt-ı Baburî” adıyla yeni bir hat icat etmiştir. Şiir ve edebiyata da vâkıf olup Çağatay şiir ve nesrinin en güzel ve orijinal örneklerini vermiştir. Teknolojik gelişmeleri de yakından takip ederek bunları yalnızca savaş için değil aynı zamanda tarımda üretimi artırmak amacıyla da kullanmıştır. (Konukçu, 1991: s. 396)

Gençliğinden beri çok sık hastalanan, özellikle bataklık hummasından zaman zaman ölümle pençeleşen, bu arada birkaç defa zehirlenen Babur, İbrahim Ludi'nin annesi tarafından çeşnigir Ahmed aracılığıyla verilen ve uzun vadede etkisini gösteren zehir yüzünden yatağa düşer, gün geçtikçe hastalığı ağırlaşır. Çocuklarını (Hümayun, Kamran, Askeri ve Hindal Mirzalar; Gülteng, Gültihre ve Gülteden Bigimler), bey ve komutanlarını yanına çağırarak büyük oğlu Hümayun'u padişah ilan eder; aynı gün , 48 yaşını doldurmadan hayata gözlerini yumar (26.12.1530 Pazartesi). (Yücel, 1995: s. 11)

Babur, Agra'da toprağa verildi. Muhammed Ali Ases, mezarın korunması ile görevlendirildi. Mezarı başında hafızlar devamlı olarak Kur'an'ı Kerim okudular. Fetihpur ve Biyane gelirleri bu makberin masraflarına ayrıldı. (Gülteden, 1941: s.139)

1.1 ESERLERİ

Babur-nâme: Nevayi ile şiir alanında klasik şeklini bulan Çağatayca, Babur'ün *Vekayi* ile nesir alanında en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Sadece Çağataycanın değil, bütün Türk edebiyatının en güzel mensur örnekleri arasında sayabileceğimiz bu eser, otobiyografik özelliği yanısıra, onbeşinci yüzyıl sonu ile onaltıncı yüzyıl başlarındaki Orta-Asya, Afganistan ve Hindistan hakkında son derece önemli bilgilerin kaynağı niteliğindedir. (Yücel, 1995: s. 16)

Vekayi' nin, bilim dünyasınca takdir edilen en büyük özelliği, Babur' un , hayatının her yönünü (siyasi, askeri, fikri, edebi, hususi vb.) anlatırken çok samimi ve açık davranmış olmasıdır. Gezip gördüğü yerlerin medeniyetini, ekonomik ve beşeri coğrafyasını, insanların adet, gelenek, duygu ve düşüncelerini, bölgenin bitki ve hayvanlarını yazarken iyi bir gözlemci Şeybani, Moğollar hariç - siyasi ve edebi şahsiyetleri yazarken, tarafsız bir eleştirmendir. Başarılarını naklederken son derece

alçakgönüllü olan Babur, yenilgilerini, hatalarını, hatta zaafalarını naklederken gerçekçi ve akılda soru bırakmayacak kadar açık bir üslup sahibidir. (Yücel, 1995: s. 16)

Eser herhangi bir önsöz veya bir giriş kısmı olmaksızın Babur'un on iki yaşında Fergana tahtına çıkışı ile başlayıp ölümünden bir yıl öncesine kadar olan zaman içindeki hayat macerasını anlatmaktadır. 5 Ramazan 899 (9 Haziran 1494) ile 3 Muharrem 936 (7 Eylül 1529) arasını içine alan bu devrenin, eserin bazı kısımları kaybolduğundan, Temmuz 1503 - Mayıs 1504, Mayıs 1509 - 2 Ocak 1519, 1521'den birkaç gün hariç 13 Aralık 1520 - 17 Ekim 1525 ve Eylül 1529-1530 yılları arası eksiktir. Vak'aların geçtiği coğrafi sahalara göre eserde sadece 1494-1503 (Fergana), 1504-1520 (Kâbil), 1525-1529 (Hindistan) yılları mevcuttur. (Akün, 1991)

Divân: Aşk, tabiat, güzellik şiirlerinin yanısıra ictimai, ahlaki ve tasavvufi şiirlerinin yanısıra ictimai, ahlaki ve tasavvufi şiirlerin yer aldığı *Divan*, Babur'un hayat görüşünü, karakterini ve sanat gücünü göstermesi bakımından son derece önemlidir. Devlet idaresinden günlük işlere, kendi kusurlarından hizmetçilerinin beğendiği vasıflarına kadar akla gelebilecek her konuda şiir yazan Babur, *Vekayi'deki* samimi ve sade üslubu, *Divan*'ında da devam ettirmiştir. Bütün söz ve şekil sanatlarına hakim olmasına rağmen sanat endişesinden uzak, adeta konuşur gibi şiir yazmıştır. Bu şiirlerin pek çoğunda, Babur'un hayatını aksettiren (sefer, seyahat, idari işler, sohbet ve içki meclisleri vb.) izler bulunmaktadır. Çevresindeki hemen herkesi övmek için yazdığı şiirler ile, dilinden düşürmediği "sevgi, dost, dostluk" kelimeleri, ondaki engin insan sevgisinin delilidir. (Yücel, 1995: s. 19)

Divan'ın Üniversite, Paris, Topkapı, Muallim Cevdet, Rampur, Tahran nüshaları mevcuttur. Eser için Dr. Bilâl Yücel'in " Babur Divanı" adlı çalışması bulunmaktadır. (Yücel, 1995)

Mübeyyen: Mesnevi nazım şekliyle yazılan eser didaktik bir amaç gütmüştür. Babur bu eserinde diğer eserlerinde olduğu gibi anlaşılır dilini devam ettirmiştir. Eser Hanefi fıkhına ait meselelere değinmesi bakımından önemli bir eserdir. Eser üzerine Doç Dr. Tanju Oral Seyhan çalışma yapmıştır. (Seyhan, 2004)

Babur'un Hanefi fıkhıyla ilgili birtakım konuları (sefer, misafirlik,zekat, öşür, haraç..) mesnevi tarzında fe'ilâtün / mefâ'iliün ' fe' ilün vezniyle yazdığı bir risaledir. (Yücel, 1995: s. 17)

Aruz Risâlesi: Aruz hakkındaki mümasil Farsça eserlerden pek farklı değildir; eserin başlıca ehemmiyeti, aruz ile yazılan, Türklere mahsus bazı nazım şekilleri bazı malumatı ihtiva etmesindedir ki, bu malumat, Nevai'nin *Mizân-el Evzân*'ındakinden daha geniştir. Babur bu eserinde, o zamana kadar kullanılan vezinlere kendisinden ve başkalarından Türkçe ve Farsça misaller getirmiş, yeni ihtira ettiği vezinlere ise yalnız Türkçe misaller yazmakla iktifa etmiştir. (Köprülü, 1979: s. 185)

Babur'un aruz risâlesinin en mühim tarafı, onun da Nevâî gibi klasik aruz kitaplarında yer almayan Türk şiirine has olan tuyuğ, koşuk, urğuştak, türkî nevinden vezinler üzerinde durmasıdır. Babur Nevâî'deki mevcuda onda bulunmayan ölgeng, tarhânî gibi maddeler ilâve ettikten başka örneklerin dairesini daha da genişletir. Babur Nevâî'deki muhabbetnâme, müstezad, arazvari vezinlerini zikre gerek görmemiştir. Tarhânîyi "çenge" yerine alır. Babur'un izahları ile yalnız Türk şairlerince kullanılan

vezinler hakkındaki bilgi daha açıklık ve zenginlik kazanmış bulunmaktadır. Risâlede şiiirlerinden örnekler verdiği şair sayısı yetmiş birdir.

(Akün, 1991: s. 398)

Risâle-i Vâliidiyye Tercümesi: Hoca Ubeydullah'ın tasavvuf ahlakı konusunda Farsça olarak yazdığı 'Vâliidiyye' risalesinin manzum tercümesidir. Babur, hastalandığı bir sırada, 'Kaside-i Bürde şairinin kurtulduğu gibi ben de bu hastalıktan kurtulursam, nazmımın kabul edildiğine delil olur' düşüncesiyle 6 Kasım 1528 gecesini yazmaya başlamış, 21 Kasım 1528 günü bitirmiştir. (Yücel, 1995: s. 18) Eser üzerine Doç. Dr. Ali Fuat Bilkan'ın çalışması mevcuttur. (Bilkan, 1999)

1.2 BABUR DEVLETİ (1526-1858)

Hânedanın kurucusu ve ilk hükümdarı Çağatay Türkleri'nden Babur'dur. Babur Şah 1526'da Pânîpet Meydan Savaşı'nı kazanarak Lûdî Sultanlığı'nı ortadan kaldırdı ve Baburlu hânedanını kurdu. Mart 1527'de Kânvâ'da, savaşımlarıyla Hindistan'da haklı bir şöhrete sahip olan Racpûtlar'ı mağlûp etti. (Konukçu, 1991: s. 400)

Baburlu devletini Babur kurmuştur, fakat devletin adı belli değildir. Baburlulara verilen isimler şunlardır: Bazı tarihçiler “Devlet-i Küreganiye”, “Devleti Aliye-i Küreganiye” şeklini benimsemişlerdir. Fakat ne Babur'de ne de haleflerinde Küreganiyeliğin olmadığı kaynaklarda geçmektedir. Yusuf Hikmet Bayur, “Küregen” hanedanı adını “Gurkanlı” diye okumuş ve eserlerinde bu ismi kullanmıştır. Haydar Mirza Düğlhat Babur'un yakın akrabasıdır. O ise Baburluları “Çağatai-Çağataylı” diye yazmıştır. Avrupalı tarihçiler, Bernier, Guerreriro, Manucci, T. Roe ve Thevenot ise “Mogor”, “Mughal”, “Mani Mogolis” adını kullanmışlardır. F. Köprülü tercüme yolu ile “Büyük Moğollar, Timurlular, Baburlular, Türk-Moğol İmparatorluğu, Hind-Türk İmparatorluğu” isimlerini kullanmıştır. Zamanımızda ise Hindistan ve Pakistan'da yazılan eserlerde “Büyük Moğollar”, “Mugal” daha çok hükümdar isimleri ile “Baburlu”, “Hümayun Padişah”, “Ekber Padişah” şeklinde kullanmışlardır. Şu an en yaygın “Baburlular ve Türk-Hint İmparatorluğu”dur. (Konukçu, 2001: s. 745)

1494 yılında Babur Fergana'da tahta çıkmıştır. 1496 yılında 14 yaşında olan Padişah Babur o sırada egemen güç durumunda olan Buhara padişahı Sultan Ali ve Hisar Şadıman padişahı Mesut Mirza ile mücadelelere başlamıştır. Bu mücadelelerin ardından 1497'de ilk olarak Semerkand'ı alır. Kısa bir zaman sonra Semerkad'ı kaybeden Babur (1500) 1501'de tekrar faaliyetlere başlayarak bölgeyi kuşatmıştır fakat başarı sağlayamamıştır. Bu arada 1504 yılında Kabil ve Gazne'yi ele geçirmiştir. 1507'de Özbek ve Safevilere bağlı Timur prensliklerinin liderliğini üstlenir ve “Padişah” ünvanını alır. (Bıyıktay, 1989: s. 9-10)

1525–1527 tarihleri Babur’un siyasi başarılarından dolayı önemlidir. Babur bu dönemler de “Gazi” ünvanını almıştır. 1528 yılında Babur tekrar Türkistan’ı ele geçirmek için seferler yapsa da başarı sağlayamaz. 1529 yıllarında önemli siyasi olaylar olmamıştır. 1530 yılında vefat eden Babur’un hükümdarlığı 5 yıldan az sürmüştür. Bu zaman çerçevesinde siyasi başarılarının yanı sıra, halkın da güvenini kazanmak için bir takım yenilikler yapmış, bayındırlık işlerinde de önemli gelişmeler sağlamıştır. (Köprülü, 1962: s. 185)

Babur’un hükümdarlığı beş yıldan daha az sürmüştür. Babur, Hümayun’un hükümdarlığını kabul ettikten kısa bir süre sonra 25 Aralık 1530 yılında Agra’da vefat etmiştir. Cenazesi toprağa verildikten 3 gün sonra Hümayun Babur Devleti’nin ikinci padişahı olarak tahta oturdu. Kendi adına hutbe okuttu ve sikke kestirdi. Hümayun, babasının ölümüyle 30 Aralık 1530’da Delhi’de Kuzey Hindistan padişahı olarak 23 yaşında tahta çıkmıştır. Babur halefleri için muhteşem bir imparatorluğun temellerini atmıştır. (İA, 1941: s. 628)

Hümayun’un saltanatı süresince kardeşleri sırayla hükümdarlıklarını ilan etmişlerdir. Askeri’den sonra Hindal da Agra’da hükümdarlığını ilan etmiştir. Kamran da harekete geçmiş, Agra’yı alarak burada hakimiyet kurmuştur. Hümayun ise tehlike ve kargaşa içinde kalmıştır. Bu sırada Sir Han da Hümayun’a karşı ayaklanmıştır. (Merçil, 1991: s. 356) Bu olaylar karşısında daha fazla dayanamayan Hümayun, İran’a sığınmak zorunda kalmıştır. Kardeşler arasındaki iktidar kavgası Baburluların on beş yıl Hindistan’ın hakimiyetini kaybetmelerine neden olmuştur. (Merçil, 1997: s. 356-357) Hümayun 25 Ocak 1556’da kütüphanesinin merdivenlerinden düşerek hayatını kaybetmiştir. Osmanlı padişahları için yapıldığı gibi oğlu Ekber’e haber gidip biat edilmesine kadar ölüsü bir aydan çok gizli tutulmuştur. (Merçil, 1997: s. 356)

Hümayun'dan sonra tahta Babur Devleti'nin en büyük sultanlarından biri olan Ekber geçti. Tahta çıktığında henüz 13 yaşında olan Ekber Şah, babasının kıymet verdiği adamlardan Bayram Han'ın rehberliğinde devlet yönetiminde büyük başarı gösterdi ve hızlı bir şekilde topraklarını genişletmeye başladı. Yüzyılın sonlarına doğru Babur Devleti, Hindistan alt kıtasının güneyde Bijapur'a kadar olan bütün bölgelerin hakimiyetini ele geçirmişti. Ekber, uzun süren saltanatının sonunda 1606'da vefat ettiği zaman geriye büyük bir imparatorluk bırakmıştı. (Özcan, 2002: s. 1346)

Ekber'den sonra Baburlu tahtına sırasıyla Cihangir (1605-1627), Şah Cihan ve son büyük sultan Evrengzib geçmiştir. Evrengzib'in 1707'de vuku bulan vefatıyla birlikte Baburlu Devleti bir kriz dönemine girmiştir. Bir taraftan Afgan Nadir Şah'ın baskısı, diğer taraftan baş gösteren taht kavgaları ve nihayet Avrupalıların Hindistan'a göz dikmeleri neticesinde hızla dağılma sürecine giren devlet XIX. yüzyılın ortasında 1857'de son bulmuştur. (Özcan, 2002: s. 1346.)

Jean-Paul Roux Babur adlı kitabında devletin akıbeti hakkında şunları ekler: "1756 yılında İngiliz Doğu Hindistan Şirketi bu imparatorluğun fiili gücünü elinden alsa da 1857'deki Sepoy [Sipahi] İsyanı'na kadar kağıt üzerinde varlığını sürdürmüştür. Daha sonra görülmedik bir biçimde bu hükümdarlığın tacı 1877 yılında Kraliçe Victoria tarafından sahiplenilmiştir. Kraliçe tacı takmış ve imparatoriçe unvanıyla Babur'un halefi olmuştur. Dolayısıyla Babur'un kurduğu imparatorluk varlığını sürdürmüştür. Sadece yasal sahibi değişir; çünkü Hindistan'ın bağımsızlığının ilan edilmesinden ve toprakların paylaşımından sonra ancak 1947 yılında tam olarak yıkılmıştır." (Roux, 2008: s. 23.)

1.3 BABUR-NÂME'NİN [184a- 244a] VARAKLARI ARASINDAKİ KISMIN TEMEL SÖZ VARLIĞI AÇISINDAN İNCELENMESİ

1.3.1 Söz Varlığı

Dile ait olan bütün sözcükler, bir kişinin veya toplumun dağarcığında yer alan sözcüklerin toplamı söz varlığını oluşturmaktadır.² Bir dilin söz varlığı denince, yalnızca, o dilin sözcüklerini değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, kalıplaşmış sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütü anlıyoruz. Söz varlığı, sadece bir dilde bir takım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar ya da dil bilimdeki terimiyle göstergeler olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürünün yansıtıcı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmelidir. Örneğin toplum yaşamında aile ilişkilerinin sıkı olduğu Türk dünyasında bu ilişkiler kavramlaştırılmakta, *elti, görümce, baldız, yenge* gibi ayrı ayrı kavramlar belirlenmiş bulunmakta, buna karşılık Hint- Avrupa dil ailesinin Roman ve Germen kollarının her birinde bu kavramların tümü tek bir sözcükle anlatım bulmaktadır. Aynı biçimde, Türkçede bu dildekinin tersine *amca* ve *dayı* ile *teyze* ve *hala* yine ayrı kavramlar halindedir. Yeryüzündeki renkler aynı olduğu halde bunların adlandırılışı ve kapsamları dilden dile değişir; sayılar dünyanın her yerinde aynı değeri taşıdığı halde adlandırılma yolları başka başkadır.³ Bir toplumun yaşam biçimiyle birlikte dinsel inançları, hangi uluslarla ne ölçüde ilişki kurmuş olduğu, nelere değer verdiği, hatta nükteye olan eğilimi hep söz varlığının incelenmesiyle ortaya çıkar. Her dili konuşan toplum, çevresini, çevresindeki olayları, gerçekleri kendince algılamakta ve anadilinde olmuş kavramlarla anlatmakta, kısaca dünyayı kendi dilinin penceresinden görmektedir. Kuşaktan kuşağa aktarılan dil, o toplumun bireylerini, düşünce biçimi açısından da koşullanmaktadır.⁴

² Zeynep Korkmaz, *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Ankara, 2011, TDK Yayınları.

³ Doğan Aksan, *Türkçenin Söz Varlığı*, Ankara, 1996, Engin Yayınları s.7

⁴ Doğan Aksan, *Türkçenin Söz Varlığı*, Ankara, 1996, Engin Yayınları s.8

1.3.2 Temel Söz Varlığı

Temel söz varlığı, insan organ adları, esas hareketleri ifade eden fiiller, öncelikli ihtiyaç maddelerini karşılayan kelimeler, sayı isimleri, akrabalık isimleri gibi sözleri kapsamaktadır. İnsan için birinci derecede önemli olan ve zaman içinde de çok az değişikliğe uğrayan bu kelimeler, çekirdek kelimeler olarak da adlandırılır. Deyimlerin ve terimlerin oluşturulmasında temel söz varlığına ait kelimelerin çok sık kullanıldığı bilinmektedir. “Bir dilin söz varlığı içinde özellikle o dile özgü anlatım yollarının en tipik taşıyıcıları olarak düşünülen deyimler, dilde çekici anlatım özelliği taşıyan, kelimelerin çoğu kez gerçek anlamından uzaklaştığı kalıplaşmaları içerir.

Deyim nitelikli söz kalıplaşmaları, bir durumu ve bir davranışı çeşitli benzetmeler ve aktarmalarla daha güçlü ve daha ilginç bir biçimde anlatmaya yararlar. Bir başka deyişle dildeki kelime kadrosunu ustaca kullanarak değişik yapılarda değişik anlatım yollarını ortaya çıkararak dilin yapı ve anlam zenginliğine katkıda bulunurlar.

5

Doğan Aksan bir dilde temel söz varlığının oluşmasında maddi ve manevi kültürün ana bir unsur olduğunu belirtmiştir. Bir dilin sözvarlığının hangi öğelerden oluştuğu üzerinde durulurken ilk anılması gerekenler, *temel söz varlığı* ya da *çekirdek sözcükler* adını verdiğimiz öğelerdir. Bunun sınırı çizilirken de insanın odak olarak alınması doğru olur: İnsanın organları başta olmak üzere onun en doğal gereksinimlerini karşılayan yemek, içmek, uyumak, gitmek, gelmek, almak, vermek.. gibi kavramlar, ona en yakın kişileri gösteren akrabalık adları, sayılar, ve insanın maddi ve manevi kültürü içine giren çeşitli kavramlar sayılabilir. ⁶

---

⁵ Hatice Şirin, *Türkçede Organ İsimleriyle Kuruluş Deyimler*, Uludağ Üni. yay. Bursa

⁶ Doğan Aksan, *Türkçenin Söz Varlığı*, Ankara, 1996, Engin Yayınları s.26.

1.3.3 Organ Adları

Temel söz varlığı esas alınarak eserde incelediğimiz organ adları sırasıyla şunlardır:

ağız ağ(ı)z < *ET* *ağız* (EDPT, 98) *Ağız*.

Bir tirig Özbek bir baş keltürdi.

Şenbe aḥşāmı aynıñ sékizide Qāsım Bégniñ üyige barıp **ağız** açtuk. **241b/16**

alın < *ET* *alın* (EDPT, 147) *Alın*.

Ebū'l Ḥasan Qurçı hem yalañaç yaḥşı yürüp Afğānlarnıñ **alın** tusup at salıp bir Afğānnı çapqulap yıqıp başın kesip keltürdi. **239a /5**

ayağ < *ET* *aḍaq* (EDPT, 45) *ayak*

Belki ekser yerde atnıñ **ayağı** yerge yétmes édi.

Yana qar dāim yağar édi. **193a/1**

baş < *ET* *baş* (EDPT, 375) *Baş*.

Tülek çıqıp uruşup basıptur.

Bir tirig Özbek bir **baş** keltürdi. **241b/15**

bāzū < *Far*. Kolun omuz ile dirsek arasındaki kısmı, pazı.

yā uruş iztırābıdın mu édi,

bī-teḥāşī yalañ **bāzū**ǵa oq qılıç saldı. **199a/4**

beden < *Ar.* Gövde, vücud

Ādīne küni aynıñ yégirme toquzıda **bedenim**de ısıtma Һarāreti žāhir boldı.
Faşd qıldım. **236a/4**

bél < *ET* bél (EDPT, 330) Bel.

Andın soñ ‘Alī Sīstānī **bélig**e çaptı.
Bebr özini deryāğa saldı. **232b/13**

bilek < *ET* bilek (EDPT, 338) Bilek.

kim yoğanlığı **bilek**çe ve uzunluğı bir qulaç bolğay édi, öltürüldi. **240a/16**

boğuz < *ET* boğuz (EDPT, 322) Boğaz.

Néçük kim mezkūr boldı, ılığaduk.

Namāz-ı dīgerde tüşüp atqa **boğuz** bérıp namāz-ı Һuftende ol yerdin atlanıldı.
230a/2

boy(u)n < *ET* boyun (EDPT, 386) Boyun.

Ra‘iyyetlıqqa **boyun** qoyğan ra‘iyyetlıq qılğay;
her yer ve her vilāyet boyun qoymasa **232a/7**

but < *ET* but (EDPT, 297) Bacak, but.

Yana bir oq qalqanını ğarbıçısı bile kükley urdum.
Bir oq **butum**ğa ötkere attılar. **234a/14**

bunşur < *Far.* Yüzük parmağı.

Açığımdın bir muşt yüziğe urdum.

Bunşur barmağım tüpidin sındı. **242a/6**

çehre < *Far.* Yüz, çehre.

Andın soñra Humāyūn bile Kāmṛān ḥabar tapıp at miñünçe fırsat bolmadı.

Çehreleriğa kötertip şehr dervāze bile erk dervāzesiniñ aralığında kélip
mülāzemet qıldılar. **233b/10**

çür < *ET* çür (EDPT, 428) Ayak, bacak.

Ḥaṭṭ bitiy almas édim.

Āḥır **çür** bütti. **242a/8**

dest < *Far.* El.

Oq kéle başlağan fırsatta bir **dest** biziñ iravulumızını urup yandurup gölğa
tıqtılar.

Oq qoyup kim yürüdük. **210b/1**

ebru < *Far.* Kaş.

Qalın olca ve māl ve uluğ **ebrū** u nāmūs bile Kābilğa kélildi.

Sulṭān Aḥmed Mīrzānıñ qızı Ma‘şūme Sulṭān Bégimni **212b/12**

égin < *ET* égin (EDPT, 109) Sırt, omuz.

Mén qılıç salğan kişi Mīrzā Ḥānnıñ kökeldaşı Tülek Kökeldaş ékendür.

Qılıç **éginige** tüşken ékendür. **199b/4**

élig < *ET* élig (EDPT, 140) El.

Arqamğa ve başımğa ve qulağlarımniñ üstige tört **élig** qar bar édi.
Uşol kéçe qulağımğa savuq te'sir qıldı. **194b/9**

qan < *ET* kan (EDPT, 629) Kan.

Méniñ köñlüm ki gülniñ goncası dék teh-be-teh **qandur**
Eger yüz miñ bahār olsa açılmağı né imkändur? **202b/1**

qol < *ET* kol (EDPT, 614) El.

Qolığa oqladım bu oq téggen Afğānnı yana bir néçe Afğānnı tutup
kélördiler.

Siyāset üçün ba'zısını sīhqa olturguzıldı. **214a/8**

kög(ü)s < *ET* kögüs (EDPT, 714)Gögüs.

Mén havālnıñ ağızda kürek alıp qar kürep özümge bir tekye-nemed ornı yer
yasadım.

Qarnı kögüskeçe qazdım. **193b/12**

köz < *ET* köz (EDPT, 756) Göz.

Ol dağı qara édi.

Közleri hem qara édi. **219a/18**

saç < *ET* saç (EDPT, 794) Saç.

Bu üyniñ gird ü nevāhīside **saç** ve saqal kim qırqıpturlar.

Bī-nihāyet yatıptur. **232b/19**

saqal < *ET* saqal (EDPT, 808) Sakal.

Bu üyniñ gird ü nevāhīside **saç** ve saqal kim qırqıpturlar.

Bī-nihāyet yatıptur. **232b/19**

til < *ET* Dil.

Uğan Bérdini bir néçe kişi bile **til** alğalı ilgerirek yiberildi.

Çün Afgānlar bile aramız yavuq édi, érte köçmedük. **221a/16**

tiz < *ET* tiz (EDPT, 570) Diz.

Çaḥçerān nevāhīside ḥod qar atnıñ tizdın yoqqarraq édi.

Çaḥçerān Zü'l Nūn Bégge ta'alluq édi. **192b/16**

yağrın < *ET* yağrın (EDPT, 905) Omuz.

Uşol qıyās bile quṭbnı oñ **yağrınımğa** alıp tépredim.

Téñri rāst kéltürdi. **203a/13**

yüz < *ET* yüz (EDPT, 982) Yüz.

Ol **yüzge** ötüp Qandahārga kélür rüdlarnı tamām yıqmaq kérek. Sözni muña qoyup şabāhı cébelenip baranğar cavanğar yasal yasap Ḥalişek sarı köçüldi.

208b/6

1.3.4 Akraba Adları

Türkçe’de maddi ve manevi kültüre bağlı olarak zengin bir varlık gösteren akrabalık adlarını inceledik. Varaklarda temel söz varlığı adı altında incelenen kelimeler şunlardır:

ağa < *Moğ.* Büyük erkek kardeş.

Burunlar biziñ ata **ağa** Çiñgiz töresini ğarīb ri‘āyet qılurlar édi.

Meclisde ve dīvānda ve ıoyda ve aşda olturmaqda ve qopmaqda ħilāf-ı töre iş qılmaslar édi. **186b/12**

ana < *ET* ana (EDPT, 169) Anne.

Mīrzālarınñ **ana** égeçi siñli ve ħaremleri ve ħazāini tamām Qal‘a-ı

İhtiyāruddinde édi kim Ala Qurğanğa meşhūrdur. Mīrzālar kéc şehrğa yeterler. **205b/7**

‘amm < *Ar.* Amca

Bā-vucūd-ı bağy bağy ü düşmenlıq küffār rüsümü bu él içide şāyi‘ édi ve

İslām atı ol ħayl arasında zāyi‘ qatl-ı **‘amm**ğa barıp ehl ü ‘iyālları tamām esīr boldı. **218a/13**

birāder-zāde < *Far.* Kardeş çocuğı.

Yek-şenbe aynıñ yégirme sékizide köçüp Kehrāc deresidin çıqıp tüştük.

Ṭāvus Ḥān, Yūsuf Ze‘ī, Şāh Manşūrınñ inisi mezkūr bolğan **birāder-zādesini** bu yurtta kéltürdi. **220b/8**

dede < *ET* dede (EDPT, 451) Dede.

..Çün hân **dedemni**ñ vālidesi Şāh Bégim h̄āher-zādesi bolur édi,
buyurdum kim “Mundaq bī-‘izzetāne kirdürmeñ.

eke < *ET* eke (EDPT, 100) Büyük kız kardeş.

Bir kün mén **ekemni** köre kélgende anası bile kélip méni kördi.
Körgeç oq maña hayli meyl peydā boldı. **191b/4**

evlād < *Ar.* Çocuklar, oğul; kız.

Ér atağlıqnı dest-gİR éttük
Ehl ü **evlādını** esİR éttük **196b/8**

ferzend < *Far.* Oğul, çocuk

Bitiptür kim “H̄āhī oğul bolsun, h̄āhī qız méniñ baht u řāli‘im.
Maña bériñ. Mén **ferzend** çılay saħlay.” **220a/8**

hāla < *Ar.* Hala, babanın kız kardeşi.

Méniñ **hālam** Mihr Nigār Hānım hem Bedaħşān barmaq boldılar.
Méniñ bile bolmağlarınıñ münāsebeti köprek édi. **213b/10**

ḥāher-zāde < *Far.* Yeğen.

...Çün ḥān dedemniñ vālidesi Şāh Bégim **ḥāher-zādesi** bolur édi,

buyurdum kim “Mundaq bī-‘izzetāne kirdürmen. **199b/14**

ini < *ET* ini (EDPT, 170) Yaşça küçük kardeş.

...Mecliste nağme ehlidin Ḥāfiż Ḥācı édi,

Celāleddīn Maḥmūd Nā’ī édi, Ğulām Şādīniñ **inisi** Şādī Beçe édi. **190a/2**

kökeldaş < *Moğ.* Süt kardeş.

Mén qılıç salğan kişi Mīrzā Ḥānniñ **kökeldaşı** Tülek Kökeldaş ékendür.

Qılıç éginige tüşken ékendür. **199b/3**

oğ(u)l < *ET* oğul (EDPT, 83)Oğul.

Bitiptür kim “Ḥāhī **oğul** bolsun, ḥāhī qız méniñ baht u ṭāli‘im.

Maḡa bériñ. **220a/10**

siñ(i)l < *ET* siñil (EDPT, 839) Küçük kız kardeş.

Zü’l Nūnnı alıp öltürüp başını késtiler.

Mīrzālarınñ ana égeçi **siñli** ve ḡaremleri ve ḡazāni tamām Qal‘a-ı

İhtiyāruddīnde édi kim Ala Qurğanğa meşhurdur. **205b/7**

ṭağayı < *ET* ṭağay (EDPT, 474) Dayı.

Çehār-şenbe küni aynıñ on ikiside Kāmranñiñ ṭağayısı Sulṭān ‘Alī Mīrzā

kim mén Ḥāsttın Kābilğa barur yıl Kāşğarğa barıp édi, .. **241b/22**

yegen Yeğen.

Herīni algandın on on bés kündin soñ Kehdistāndın Pül-Sālārğa kélip bolğan çerigini **yegeni** Témür Sulţān bile ‘Ubeyd Sulţānga başlatıp Ebū’l Muħsin Mīrzā bile Képek Mīrzāniñ üstige.. **206b/11**

1.3.5 Sayı Adları

Temel söz varlığı esas alınarak eserde incelediğimiz sayı adları sırasıyla şunlardır:

altı altı (EDPT, 130) Altı.

Sulţān Sa‘īd Hān Kāşgar hānı bés **altı** yayağ yalañ bile kélidi:

tuqqan inilerim dék körüp Lemğān tümenleridin Mendrāver tümenini bérdim.

200b/10

altı miñ Altı bin.

Bir iki kurohgeçe çapıp kişini atnı oqlap élni tıydım.

Mundaq cilav-rīz bés **altı miñ** çapqun qoyğan çerigniñ tıymağınıñ haylī işğali bar. **203b/6**

bés < *ET* bés (EDPT, 376) Beş.

Humāyūnnıñ vilādetidin bés altı kün soñ çārbāğqa çıqıp Humāyūnnıñ vilādetiniñ ıoyı boldı. Bég ü bégāt uluğ kiçik saçıq kéltdürdiler. **215b/4**

b ş miŋ Beş bin.

Bu Argunlarnıŋ qarasını altı y ti miŋ  ın rlar  di.

T rt **b ş miŋ** yaraŋlıq kişiside  od h ç s z yoq  di kim bar  di. **210a/12**

b ş y z Beş y z.

Őayed kim miŋ miŋ b ş y z  zbek  ldi  kin.

N şır M rz niŋ bir yaŋşı fethi bu  di. **184a/14**

b ş y z yetmiş Beş y z yetmiş.

B ş y z y tmiŐ t ve  ıqtı.

S nb l dırahtınıŋ ta‘r fi  Őitilip  di. Bu yurtta k rd k. **231b/2**

bir < *ET* bir (EDPT, 353) Bir.

Őayed kim miŋ miŋ b ş y z  zbek  ldi  kin.

N şır M rz niŋ **bir** yaŋşı fethi bu  di. **184a/14**

birer < *ET* birer (EDPT,368) Tek tek, birer.

Bu taŋ d meneside S nb l dırahtı azraqtur.

Birer **birer** boladur. **231b/4**

 llig < *ET* ellig (EDPT, 141) Elli.

 av l nev h sidaŋı yigitlerni hem tiledim.

Qırq ** llig** kişige fer gat bile yer peyd  boldı. **194b/13**

miņ < *ET* biņ/bıņ (EDPT, 346) Bin.

Urušta hāzır kişimiz **miņ** çağlıq bolğay édi.

Egerçi kişimiz az édi, .. **209a/9**

on < *ET* on (EDPT, 166) On.

Murgāb bile ve Çiçektūniņ arası **on** yığaç yoldur.

Bu işni mén tiledim. **187b/12**

on altı On altı.

Taņlası penc-şenbe küni aynıņ **on altısı**da at ve téve bile ve partal bile kéçittin kéçildi.

Ordu bāzārı ve yayaq ve eşekni cālebānlar cāle bile kéçürdiler. **222b/12**

on bir On bir.

Méniņ bile sanağlıq **on bir** kişi qalıp édi.

Ol on bir kişidin birisi ‘Abdullāh Kitābdār édi. **211a/10**

on ékki On iki.

On **on ékki** kündin kéyin Mollā H̄ācege memzüc çağırını nergis bile bérdi.

Bir iki qatla içtim. **236a/6**

on sékkiz On sekiz.

Penc-şenbe küni aynıņ **on sékkizide** Becūr bile Çendāvel arasıdağı tağnı avladuk.

Bu tağniņ buğı maralı qapqara renglig boladur, .. **219a/14**

on tört On tört.

Se-şenbe küni aynıñ **on törtide** Maqāmğa tüşkende uruq kélip qoşuldı.

Uşbu ottuz qırq yılda Şehbāz Qalender atlıq bir mülhid bar ékendür.. **221b/16**

on yétti On yedi.

Qurğannı bu ‘Āşiq Muhammed on altı **on yétti** kün sahladı.

Taşqarıdın at bāzārı tarafıdın naqb salıp ot urup bir burcını uçurdılar. **206a/5**

qırq < *ET* kırk (EDPT, 651) Kırk.

Tüz bile **qırq** éllig künlüg yol édi. Vilāyet hem henüz yahşı köñül basmaydur édi. Devleth`āhlardıñ hıç kim biziñ anda qışlarımıznı şalāh körmediler. **188a/3**

sékkiz (EDPT, 823) Sekiz.

Çehār-şenbe küni Receb ayınıñ **sékkizide** Şāh Ḥasannıñ üyige barıp içtim.

Ekser bégler ve içkiler bara édiler. **237a/24**

séksen miñ Seksen bin.

Qalmağa kélgen ḥums on altı miñ qoy çıqtı, kim **séksen miñdin** ḥumsı bolğay.

Telef bolğan ve ri‘āyet qılğan bile birlik qoyda hıç söz yoq édi. **204a/1**

toqquz yüz on Dokuz yüz on

Tārīh **toqquz yüz onda** Kābilğa evvel kélgen yılı kim Hindistānga kirmek dā‘iyesi bile Ḥayberdin ötüp Perşādūr kélgende Bāqī Cağanyāniniñ sa‘yı bile qoyıǵı Bengeş sarı kim Kühet bolğay, .. **225a/6**

tört yüz Dört yüz.

Yana sonra Şirim Tağayı ve Mezîd ve alar yağıqqanda Ğaznîdin êkki üç yüz kişi bile ılgap kéledürgenide bu Moğullar üç **tört yüz** âbādān yigitlerni Dost Bégniñ allıǵa yiberdiler.. **234b/10**

üç yüz Üç yüz.

Uşbu kün güzer başıda êkende Nilābîler kélip bir kiçimlig at ve **üç yüz** şāhruhî pîşkeş qılıp kördiler.
Él tamām kéçkeç uşal namāz-ı pîşîn oq köçüp.. **222b/15**

yégirme altı < yirmi altı

Ādîne küni aynıñ **yégirme altı**sıda uşbu yurtta êkende Hindālnı Māhîmgā bérıp haţtlar bitip Yūsuf ‘Alî Rikābdārnı Kābilgā yiberildi. Henüz Hindāl tuǵmaydur édi. **220a/12**

yégirme bés < yirmi beş

Şenbe küni aynıñ **yégirme bés**ide Şāh Ḥasanrı Hoşābqa yiberildi.
Yek-şenbe küni andaq yamğur yaǵdı kim tamām tüzlerni su tuttı.
226a/5

yégirme êkki < yirmi iki

Yégirme êkki yégirme üç yaşda bolğay édi.
Bularnıñ kele qaraları ordunıñ gird ü nevāhîside bisyār édi. **223b/12**

1.3.6 Renk Adları

Temel söz varlığı esas alınarak eserde incelediğimiz renk adları sırasıyla şunlardır:

aq < *ET* aq (EDPT, 75) Ak, beyaz.

Ol vilāyetlerde mundaq qalın **aq** yarmaqni hergiz körüngen émes édi, belki munça yarmaq körgen kişidin hem éşitilgen émes édi. **212a/2**

boz < *ET* boz (EDPT, 388) Gri, boz.

Bu üyge kélgende şöhet haylī germ boldı.

Mużaffer Mīrzā bir kemer-şemşīr, bir quzı cebe, bir **boz** topçaq maña bérdi. **190a/12**

qara < *ET* qara (EDPT, 643) Siyah, kara.

Şehr éli ve **qara** tayaq hücum qılıpturlar.

Küşe ü kenārda él tutmaqqa māl talamaqqa élig qoyupturlar. **200a/5**

sarıg < *ET* sarıg (EDPT, 844) Sarı.

Ġarīb gül-zārlar ma‘cün-nāklikte teferrüc qılduk.

Sarıg ve ergüvānī pârçe pârçe yerlerde yek-dest **sarıg** güller açılıptur. **232a/16**

köpkök Yemyeşil.

Bu küçükrek dirahıtlardur. Egerçi cölgesi tarraqtur,

velī buğına dırahtlarınñ tüpi **köpkök** yahşığına öleñdür. Şafalıqqına cölgedür.
239b/16

1.3.7 Bitki Adları

Temel söz varlığı esas alınarak eserde incelediğimiz bitki adları sırasıyla şunlardır:

çınār < *Far.* Çınar ağacı.

Şenbe küni aynıñ yégirme üçide bu gird şuffeniñ üstige **çınār** nihāli ve tal nihāli derhem tikildi. Namāz-ı pīşīn çağır şöhet boldı. **235b/3**

dıraht < *Far.* Ağaç.

Egerçi **dıraht** u yığaçı qalmaydur édi, velī muhavvetesi bar édi. Mīrzā Hān anda oturup édi. Muḥammed Hüseyn Mīrzā, Uluğ Bég Mīrzā salğan Bāğ-ı Bihişte édi. **198a/6**

ḥanžal < *Ar.* Ebucehil karpuzu da denilen, portakal büyüklüğündeki meyve.

Yolda ḥumār def'īga ma'cūn yédük. Ma'cūnnāklikte bir **ḥanžal** keltürdiler.

Dervīş Muḥammed ḥanžalını körgeñ émes édi. **243a/10**

ergūvānī < *Far.* Süs bitkisi, çiçek.

Ġarīb gül-zārlar ma'cūn-nāklikte teferrüc qılduk.

Sarıg ve **ergūvānī** pārçe pārçe yerlerde yek-dest sarıg güller açılıptur. **232a/16**

ğonca < *Far.* Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk.

Méniñ köñlüm ki gülniñ **ğoncası** dék teh-be-teh qandur
Eger yüz miñ bahār olsa açılmağı né imkândur? **202a/19**

gül < *Far.* Küçük dikenli bir ağaçta bulunan hoş kokulu çiçek.

Yana pârçe pârçe yerlerde yek-dest ergüvānī **güller** açılıptur.
Yana ba‘zı yerlerde efşān qılğan dék derhem açılıptur. **232a/18**

gül- zār < *Far.* Gül bahçesi.

Yana ba‘zı yerlerde efşān qılğan dék derhem açılıptur.
Ordu yavuşıda bir bülendī üstide oturup **gül-zār** teferrüci qılduk. **232a/19**

qavun Kavun.

Dervīş Muḥammed Sārbān hem suğa yıqıldı. Mīrzā Qulı ṭavrī bardı.
Yıqılır maḥallda éligideki **qavun** késedür. **241a/13**

kāvākī < *Far.* Kavakla ilgili.

Ol él tağdağı gār ve **kāvākī**lerni “ḥavāl” dérler.
Bu ḥavālğa yétkende çapqun bī-ḥadd téz boldı. **194a/10**

lāle < *Far.* Lale.

Sebzesi Kābil vilāyetiniñ özge yerlerige baqa ḥaylī yaḥşı bolur.
Törlüg törlüg **lāle**ler açılır. **202a/13**

nergis < *Far.* Nergis.

On on ékki künden kéyin Mollā H̄ācege memzūc çağırnı nergis bile bérdi.

Bir ékki qatla içtim. **236a/7**

nihāl < *Far.* Fidan.

Şenbe küni aynıñ yégirme üçide bu gird şuffeniñ üstige çınār nihāli ve

tal **nihāli** derhem tikildi. Namāz-ı pīşīn çağır şöḥbeti boldı. **235b/4**

ravza < *Ar.* Bahçe, bostan, çimenlik.

Dost Bégniñ na‘aşını Ğaznīğa éltip sulṭānnıñ **ravzasınıñ** eşikiniñ allıda
qoydılar.

Dost Béğ haylī yahşı yigit édi. **234a/3**

serv < *Far.* Servi.

Ol servniñ ḥarīmiğa ger yétseñ ey sabā

Bérgil bu hecr ḥastesidin yād köñlige.. **238a/1**

sünbül < *Far.* Sümbül.

Ol kéçesi erkte oq boldum.

Şāh Bégniñ **Sünbül** qulını tutup kélördiler. **212a/4**

tal < *ET* Dal.

Şenbe küni aynıñ yégirme üçide bu gird şuffeniñ üstige çınār nihāli ve **tal** nihāli derhem tikildi. Namāz-ı pīşīn çağır şoħbeti boldı. **235b/4**

1.3.8 Hayvan Adları

Temel söz varlığı esas alınarak eserde incelediğimiz hayvan adları sırasıyla şunlardır:

at < *ET* at (EDPT, 33) At.

At üstide körüşük.

İbn-i Hüseyñ Mīrzā bile hem uşbu nev‘ körüşüldi. **186a/3**

baħrī < *Ar* Deniz ördeği.

Uşbu kün ménin bir yaħşı **baħrīm** yétti.

Şeyħim Mīrşikār saħlap édi. **233a/5**

balıq(balığ) < *ET* Balık.

Tañlası Muħammad Ağa kéntiniñ nevāħīsıde tüşüp ma‘cün irtikāb qılıp **balıq** dārūsını suğa salıp bir pāre balığ tutuldu.

Yek-şenbe küni Şa‘bān ayınıñ üçide Kābilğa kéldük. **240a/4**

bebr < *Far*. Kaplana benzeyen yırtıcı hayvan.

Kélürde deryā yaqasıdın bir **bebr** ğır-qarab çıqtı.

Atlar bebr ünini eşitkeç bī-īhtiyār her sarığa élni alıp téprep cer ü çuqurqa özini taşladı. **232b/6**

buğu Geyik

Bu tağniñ buğu maralı qapqara renglig boladur, quyruğı yana bir özgeçe renglig.

Ġālibā mundın qoyı Hindūstān **buğu** maralı tamām qapqara bolur. **219a/16**

buzav < *ET* Buzağı.

Yana bir kürk **buzavı** otqa küyüp téprecilep yatadur boğuzlap her kişi şıralğa aldı.

Sevātidin yanıp haylī ser-gerdānlıq tartıp namāz-ı huften orduğa keldük.

222b/9

bürküt Büyük yırtıcı kuş, kartal.

Közleri hem qara édi.

Uşbu kün **bürküt** bir kényik aldı. **219a/18**

dīk < *Ar.* Horoz.

Şayyādlarınñ üyeleriniñ toğrısığa yétkende şayyādlar bir **dīk** dégen

quşnı tutup ékendürler Kéltürdiler. **235a/19**

éşek < *ET* eşgek (EDPT, 260) Eşek.

Tağlası penc-şenbe küni aynıñ on altısıda at ve téve bile ve partal bile kéçittin kéçildi.

Ordu bāzārı ve yayaq ve éşekni cālebānlar cāle bile kécürdiler. **222b/13**

gāv < *Far.* Boğa, öküz.

... üçer uy, birer gāvmīş Hindūstān savgātıdın bérıp özgelerige hem ferāḥ-ver ḥālları yarmaq ve pārcē ve **gāv** u gāvmīş ‘ināyet boldı. **233a/10**

gāvmīş < *Far.* Su sığırı

Buyurduk kim **gāvmīş** kéltürüp cengelğa salıp bebrni çıqargaylar.

Yana ğır-qarap çıqtı. **232b/9**

ğırgavul Yabani tavuk.

Şabāḥı köçüp Kābil sarı müteveccih bolduk. Muḥammed Baḥşı ve ‘Abdul ‘Azīz Mīrāḥūr ve Mīr Ḥūrđ Bekāvulge ḥükm boldı kim Çeşme Tere de turup éldin **ğırgavul** alğaylar. **239b/8**

ḥaçır < *Far.* Katır.

Yaḥşı topçaq atlar ve qaṭār qaṭār ner ü māye téveler **ḥaçır**lar ve qumāş raḥtliq ḥarzīnliq māyeler ve sıqarlāṭ ve muḥmel çadırlar ve şamyaneler ve her kārḥānede ḥar-vār ḥar-vār şandūqlar. **212a/13**

ḥāmam < *Ar.* Güvercin.

Ḥendeq bile Āhenīn dervāzesiğa yétip édim kim ol ṭarafđın bāzār yolu bile Ḥāce Muḥammed ‘Alī kélđi. Béyle kélip mén **ḥāmamnıḡ** ṭāqınıḡ [...] **216b/4**

qaz Kaz.

Tavuq kebābı ve **qaz** kebābı ve her cins iş'imadın tarttlar.

Bedī'üzzamān Mīrzānıñ meclisini ħaylī ta'rīf qılurlar édi. **187a/11**

kéyik < *ET* Geyik.

Bu kün hem yana bir qulan atım uşbu avda tüşken qulan ve kéyik ekseri sémiz édi, velī hıç qaysısı mén öltürgen qulança sémiz émes édi. **204a/15**

qoy < *ET* qoñ (EDPT, 631) Koyun.

Hezāre mālídın mén hem bir pāre qoy yıǵışturdum.

Yārek Taǵayıǵa tapşurup özüm ilgeri öttüm **196b/9**

quş < *ET* kuş (EDPT, 670) Kuş.

Bu şoĥbette méniñ allımǵa qaz kebābı qoydılar.

Çün quş buzmaǵını ve torǵamaǵını qılǵan émes édim, élig élitmedim. **190b/13**

qulan < *ET* qulan (EDPT, 621) Yaban eşeǵı.

Çerge arasıǵa qulan ve kéyik qalın kirdi.

Qalın qulan ve kéyik öltürdiler. **204a/5**

quzı < *ET* quzı (EDPT, 681) Kuzu.

Bu üyge kélgende şoĥbet ħaylī germ boldı.

Mużaffer Mīrzā bir kemer-şemşīr, bir quzı cebe, bir boz topçaq maña bérdi.

190a/12

kürk Gergedan.

Ol kürk həd tapılmadı.

Yana bir kürk buzavı otqa küyüp təcilep yatadur boğuzlap her kişi şıralğa aldı. **222b/6**

kötəl Yedek at.

Andın erte köçüp Kéçeküt suyını ötüp tüş qatıla Sengdākī **kötəl**ni aşıp tüşüldi. Seyyid Qāsım Éşik Ağa çağdavul édi. **222b/18**

leklek Keklik.

Turnanı ve leklekni asru hūblar alıp édi.

İki üç tülep édi. **233a/6**

maral < *Ar.* Dişi geyik.

Penc-şenbe küni aynın on sékizide Becür bile Çendāvel arasındağı tağnı avladuk.

Bu tağnı buğu maralı qapqara renglig boladur .. **219a/15**

māye < *Far.* Dişi deve.

Yağşı topçaq atlar ve qağār qağār ner ü **māye** téveler haçırlar ve qumāş rahtlıq harzīnliq māyeler ve sıqarlāt ve muħmel çadırlar ve şamyaneler ve her kārħānede har-vār har-vār şandūqlar. **212a/13**

sıçqan < *ET* sıçğan (EDPT, 796) Sıçan.

Bu inçke yılanın içidin bir kete **sıçqan** çıqtı.

Ol hem bütün édi. **240b/1**

tavuq < *ET* taqıǵu (EDPT, 468) Tavuk.

Tavuq kebābı ve qaz kebābı ve her cins iṭ'ımadañ tarttılar.

Bedi'üz zamāñ Mırzāñıñ meclisini ḥaylī ta'rīf qılurlar édi. **187a/11**

topçaq Semiz at.

Mużaffer Mırzā bir kemer-şemşir, bir quzı cebe, bir boz

topçaq maña bérdi. Bu üyige kélgende Cānik türkī ayttı. **190a/12**

turna < *ET* turña (EDPT, 551) Turna

Turnanı ve leklekni asru ḥūblar alıp édi. İki üç tülep édi. **233a/6**

ulaǵ < *ET* ulaǵ (EDPT, 136) Yük hayvanı.

Dere-i Nürdin bir néçe ulaǵ çağır keltürüp édiler.

Namāz-ı şamdın kėyin çağır meclisi boldı. **243a/2**

uy < *ET* uç (EDPT, 34) Öküz.

Ḥalişek nevāḥisiǵa kélgeç yoqqarı qoyı qoy ve **uy** ve aşlıq ve sāmāñ cihetidin çerig éliniñ köpreki botrap tarqap édi. Çerigini yıǵılurıǵa baqmay çapa atlanıldı. **209a/4**

yılan Yılan.

Bu uluǵ yılanñ içidin bir inçkerek **yılan** çıqtı.

Ġālibā uşol yaqında yutup ékendür. **240a/17**

1.3.9 İkilemeler

Bir nesneyi, bir niteliği, bir hareketi karşılamak üzere eş görevli iki kelimenin meydana getirdiği kelime grubudur. ⁷ Temel söz varlığı esas alınarak eserde incelediğimiz ikilemeler sırasıyla şunlardır:

bir bir < *ET* Bir, bir defa.

.. ‘Alī Hānnın nökerleridin Dīve Hindū yana Siktūnın oğlu Bihrenin erbābları bile kélip **bir bir** at, téve pīškeş qılıp mülāzemet qıldılar. **224b/9**

birer birer < *ET* Birer birer, tek tek.

Bu tağ dāmeneside Sünbül dırahtı azraqtur.

Birer birer boladur. **231b/4**

cevr ü cefa < *Ar.* Haksızlık, zulüm.

Çarhın men körmegen **cevr ü cefāsı** qaldı mu?

Haste könlüm çekmegen **derd ü belāsı** qaldı mu? **193b/5**

derd ü bela < *Far.* Dert.

Çarhın men körmegen **cevr ü cefāsı** qaldı mu?

Haste könlüm çekmegen **derd ü belāsı** qaldı mu? **193b/5**

fitne ü fesād < *Ar.* Bela, sıkıntı, fesat, ara bozma.

---

⁷ Leyla Karahan, *Türkçede Söz Dizimi*, s. 60, Akçağ Yay., Ankara 2012.

Hātini körmeydür édi.

Fitne ü fesād maqāmıda édi. **228b/4**

güft ü gū < *Far* . Dedikodu, söz.

Hıç kim birbirge ta‘arruz bile **güft ü gū** qılmasun.

Ba‘zı ‘araq içtiler, ba‘zı ma‘cün yédiler. **227b/10**

iş küç < *ET* İş güç.

Ba‘zı kim **iş küç** üçün yanmaq hayāl qılsa édi,

tört bés qadem yol kéyinge baqa bī-ihtiyār alıp barurlar édi. **186a/7**

törlüg törlüg < *ET* Türlü türlü.

Hayālımda bu édi kim tüşken yurtta **törlüg törlüg** ‘azāb u ‘uqūbet bile öltürgeyler kim cemī‘ rahzen ü serkeşlerge ‘ibret bolğay. **196b/13**

uruş-engiz < *T. + Far*. Savaş başlatan.

Mālmı yandurup tüşkendin soñ her tarafdın bölek bölek kélip tüzge tüşüp

uruş-engizi qıldılar. **203b/12**

zāhid ü muttaqī < *ET* Allahtan korkan.

Atamdın soñ H̄āce Qāđınıñ yūmn-i qademidin zāhid ü muttaqī édim. **189b/1**

1.3.10 Terimler

Bir sözcüğün sanat, bilim, spor, sanat, edebiyat, tarih gibi çeşitli alanlara ait belli bir kavramı ifade etmesine terim anlam denir. Eserde temel sözcükler esas alınarak incelediğimiz terimler zenginlik göstermektedir. Maddi ve manevi birçok kültürel öğeleri yansıtan terim anlamlı sözcükler Baburname'nin ne denli zengin bir eser olduğu ortaya koymaktadır.

1.3.10.1 Askeri Terimler

Temel söz varlığı esas alınarak eserde incelediğimiz askeri terimler sırasıyla şunlardır:

athıq < *ET* athıg (EDPT, 55) atlı Atlı.

Yoqqarıdın Kūhistān bégleri hem **athıq** yayağını yığıp yürügen bile turuş bére almadılar, qaçtılar. **184a/12**

'azāb < *Ar.* İşkence.

Hayālımda bu édi kim tüşken yurtta törlüg törlüg **'azāb** u 'uqūbet bile öltürgeyler kim cemī' rahzen ü serkeşlerge 'ibret bolğay. **196b/13**

baranğar Ordunun sağ tarafı.

Seyyid Qāsımınñ köprügige yéte Şirim Tağayı bile **baranğar** kişisini Mollā Bābānñ köprügi sarı yiberildi. **198a/3**

cavanğar Ordunun sol tarafı.

Cavanğar ve gól Bābā Lūlī yolu bile bolduk **198a/4**

cedel < *Ar.* Kavga, tartışma.

Her néçe cedel qıldı, boldura almadı, qaçtı. **230b/6**

ceng < *Far.* Savaş, vuruşma.

Bu hâne-i va‘de üçün yat yağı bile kim munça ceng ü cedel qılıptur kim mén qılıptur mén? **187a/6**

çapqun Akın.

Tañlasıǵa qar ve **çapqun** turdı. **194b/16**

çerig Asker.

Bu **çerig** arqasıǵa barǵanlar alar sarı müteveccih bolup maña kişi çapturdılar. **238b/14**

dobulǵa < *Moğ.* Zırhlı külah, miğfer.

‘Acebtür kim başımda **dobulǵa** börki édi. **234a/15**

düşmen < *Far.* Düşman.

Bu yer ve mülkniñ āb u tābını bilür kişiler ‘ale’l-ħuşūs Cencūhe, kim Kekerniñ qadīmī **düşmeni** édi.. **229b/13**

feth < *Ar.* Bir memleket, şehir ve ya mevkiî savaşla düşman elinden alma.

Nāşır Mīrzāniñ bir yaǵşı **fethi** bu édi. **184a/15**

ġanāim < *Ar.* Ganimetler.

Munda ferman boldı kim ba'zı bégler ve içkiler yürüp ihtimām qılıp bu **ġanāim**niñ ħumsını alğaylar. **203b/17**

gāvser < *Far.* Gürz.

Qalqandın cébedin gāvserdin ötkere ötkere yıqıta yıqıta attılar. **217a/14**

ġol < *Moğ.* Askerde saf ve alay.

Cavanġar ve **ġol** Bābā Lūlī yolu bile bolduk. **198a/4**

ħarb < *Ar.* Cenk, kavga, savaş.

ġolnıñ sol qolıdın Melik 'Alī Quṭbī řatıġa burun ıqıp müddetī **ħarb** u źarbqa meřġul édi. **197a/13**

hezāre < *Far.* Bin kişilik askerli birlik.

İlgeridin ħabar kélđi kim bir néçe **hezāre** çerig éliniñ allını bir tengide tusup oqlaşıp kişini ötkeli qoymaydurlar. **196a/1**

ılgar Akın, saldırı.

Bizdin bir néçe kün burunraq Özbekniñ apqunısını Ĥorāsān **ılgarı** ve Zü'l Nūn Béġniñ kişileri Pend-Dih ve Mervaqta yaġřı basıp qalın Özbek öltürüptürler. **185a/5**

qal'a < *Ar.* Kale.

Şāh Bég ve Muqim kim qaçtılar, Qandahār **qal**'asığa kire almadılar. **211b/1**

qalqan < *ET* kalkan (EDPT, 621) Kalkan.

Yana bir oq **qalqanımı** ğarbıçısı bile kükley urdum. **234a/14**

qaravul < *Moğ.* Gözetleyici asker.

Qaravuldın ğabar kélđi kim Afgānlar ğabar tapıp qaçqandurlar. **243b/13**

kemer-şemşir < *Far.* Kemer kılıcı.

Mużaffer Mīrzā bir **kemer-şemşir**, bir quzı cebe, bir boz topçaq maña bérđi.
190a/12

qılıç < *ET* kılıç (EDPT, 618) Kılıç

Bu tört kişi **qılıç** yép oq yép yaralıq bolup mezkūr bolğan yerde bizge tıqılıp kélđiler. **198b/3**

kiçim < *Moğ.* At zırhı.

Yoq éđi cébe ü **kiçim** ü yaraq
Ménde bar érđi nék oq ve sadaq **196a/10**

möçe < *Moğ.* rütbe.

..sizler sizlerni töre **möçedin** üretip pergene ve vilāyetiniğizdin yıratıp saqallarıñızını qırqıp şehrlerde teşhīr qılmaq kérek. **239a/15**

mühimmat < Ar. Savaş araç gereçleri.

Becür qurğanının **mühimmāt**ıdın hāṭır-cem‘ qılıp se-şenbe küni aynıñ toquzıda.. **218b/13**

nīze < Far. Mızrak.

Ğol molcarıda Muḥammed ‘Alī Ceng Ceng ve inisi Nevrüz her qaysı birer şatuğa çıqıp **nīze** ü qılıç yétkürdiler. **217b/14**

serdār < Far. Kumandan.

Mīrzāsı ve **serdār**ları qaçtı. **199b/9**

sinān < Ar. Mızrak.

Hālvi Piyāde nīze bile sancarda nīzenin **sinān**ın uşata tişledi. **232b/11**

sipāhılıq < Far. + T. Sipahilik.

Sipāhılıqnı terk qılıp dervīş bolup édi. **240b/11**

şulḥ < Ar. Barış.

Zor bile yā **şulḥ** bile özümüzniñ mutaşarrıf bolurımızğa müteyaqqın éduk. **223b/16**

tīr < Far. Ok.

Bihrenin yavuğıda bir **tīr**-i gez atımı yerdin köpraq güzer yoq édi. **226a/9**

tüfek (tüfenk) Tüfek.

Ol tüfek ünidin hîç pervâ qılmadılar. **217a/10**

yağı < *ET* Düşman.

Bu hâne-i va‘de üçün yat yağı bile kim munça ceng ü cedel qılıptur kim mén qılıptur mén? **187a/5**

yaylıq Yaylı.

Muhammed Hüseyn Mîrzâ olurgan bāğçeniñ rañneside yéti sékiz oqluq **yaylıq** kişi turuptur. **199a/16**

1.3.10.2 Coğrafi Terimler

Temel söz varlığı esas alınarak eserde incelediğimiz coğrafi terimler sırasıyla şunlardır:

āftāb < *Far.* Güneş.

Uşbu yılñiñ āhırıda se-şenbe kéçesi Zi'lqa‘de ayınıñ törtide **āftāb** Hüt burcıda édi

Kābilniñ erkide Humāyün mütevellid boldı. **215b/1**

‘ālem < *Ar.* Dünya, cihan.

Çün pür-teferruq **‘ālemi** édi, herkim destāndāzlıq qılıp vilāyetdin ve éldin néme alur édiler.. **185a/1**

arıq < *ET* arıq (EDPT, 214) Vadi, ırmak.

Bir bölekni ba‘zı bégler ve içkiler barıp **arıq** alıp tamām öltürdiler. **203b/12**

cölge Verimli ova.

Nigenhār **cölgesidin** atlanıp ıldam kélip Saygildin ötüp Pür Emîn deresiğaça barıldı. **214a/18**

dāmene < *Far.* Dağ eteği.

Ġarbıda tağ **dāmeneside** çeşmedür. **224a/8**

deşt < *Far.* Çöl.

Bu **deşt**niñ hemişe kényik ve qulanı sémiz bolur ve köp bolur. **204a/4**

deryā < *Far.* Deniz.

Ordunı **deryā** sarı yürütüp mén Sevātī tarafı kim Kürkhāne hem derler kürk avlağalı bardım. **222b/5**

ġarb < *Ar.* Batı.

Çapqunçı kényiñe oq qurğanga kirdiler.

Bu Pirhāle qurğanınıñ tengīsi ve ceridin **ġarb** şimāli sarıdın yügürdiler. **230b/9**

ħavīd-zār < *Far.* Otluk.

Andın érte köçüp namāz-ı pīşīn Kelde Kehārga kélip tüştük.

Eṭrāf u nevāḥīde qalın **ħavīd-zār** édi. **224a/4**

qır < *ET* Kır.

Taqqa çıqtuk hezāreni qavlap

Qır u qolda káyik kibi avlap **196b/5**

köl < *ET* köl (EDPT, 715) Göl.

Bu hem-vār yerniñ ortasında bir uluq **köldür**. **224a/6**

küz < *ET* küz (EDPT, 757) Sonbahar, güz.

Kéç **küz** édi.

Şalını tüzlerde ekser köterip édiler. **214a/14**

nücüm < *Ar.* Yıldızlar.

Téñri Te‘ālāniñ luřf u ‘ināyetidin mundaq mazbūt u müstahkem qurğan ékki
üç sâ‘at nücümıda feth boldı. **218a/8**

şarq < *Ar.* Doğu.

Mén éski dīvānhāneniñ **şarq** şimāli sarıǵı eyvānıda oturup édim.

Mén dédim “Kél, körüşeliñ.” **202a/1**

şimāl < *Ar.* Sol, sol taraf, kuzey.

Birbirge rū-be-rū töşeklerniñ yanları **şimāl** sarı édi.

Bir töşekde Mużaffer Mīrzā ve mén olturduk. **189a/6**

tañ < *ET* tañ (EDPT, 511) Seher, tan vakti.

Köp él atnıñ üstide oq **tañ** éttürdi.

Ĥavāl tarraq köründi. **194a/15**

vādī < *Ar.* İki dağ arasındaki uzun çukur, dere.

mestlıq ve sarhoşluq keyfiyyeti ve ĥāletini kemā-hū ĥaqqā bilmeydür édim,
velī çağır içmekke meylim bar édi ve bu **vādīni** ÷ay qılmaqqā köñlüm tartar édi.

189a/14

yaz < *ET* yaz (EDPT, 882) Yaz.

Ĥaylī yaĥşı ÷oy boldı.

Bu **yaz** Muqur nevāĥīside Mehmend Afğānnıñ bir bölekni çapıldı. **215b/8**

1.3.10.3 Devlet ve Devlet Yönetimi ile İlgili Terimler

Temel söz varlığı esas alınarak eserde incelediğimiz devlet ve devlet yönetimiyle ilgili terimler sırasıyla şunlardır:

başçı < *ET* başçı (EDPT, 378) Lider.

Pīr Sulţān atlıq Peşā'ī **başçı** édi Qarılığın mu, yā aldaraganın mu, yā qarnıñ uluğluğın mu, yolnı yoqattı. Başlay almadı. **193a/8**

erbāb < *Ar.* Ulu; reis, başkan.

Namāz-ı dīgerde Qāsım Bég ve şehr qāđısı ve Kābilde qalğan mülāzımlar ve **erbāblar** kélip mülāzemet qıldılar. **233b/12**

fermān < *Far.* Emir, buyruk.

Fermān boldı kim hıçkim bularnıñ kele qaralarıǵa belki ip uçı igne sinuǵlarıǵa zarar u noqsān yétkürmesün. **224a/1**

hān < *Ar.* Hükümdar, han.

Çün hān dedemniñ vālidesi Şāh Bégim h`āher-zādesi bolur édi, buyurdum kim “Mundaq bī-‘izzetāne kirdürmeñ. Ölüm yoqtur.” **199b/14**

hazīne < *Ar.* Devlet malının, devlet parasının saklandığı yer.

Evvel Muqimniñ **hazīnesi**ǵa yéttim kim taş qurganda édi.

‘Abdul Rezzāq Mīrzā mendin ilger kélip tüşken ékendür. **211b/11**

hükümet < *Ar.* Bir memleketi idare eden vekiller heyeti.

Ol furşat Bihre ve Hıoşāb ve Cānāb **hükümeti** Mīr ‘Alī Ğāzī Hānnıñ oǵlı Seyyid ‘Alī Hānǵa ta‘alluq édi. Sikender Behlūlnıñ atıǵa huṭbe oqup anıñ iṭā‘atıda édi. **225a/11**

iyālet < *Ar.* Valilik etme, idare etme.

Şāhruḥ Mīrzāniñ nebīresi Suyurgatmış Mīrzāniñ oǵlı Sulṭān Mes‘ūd Mīrzāniñ kim Kābil ve Zābil **‘iyālet** ve hükümeti ol furşatta aña ta‘alluq üçün Sulmān Mes‘ūd Kābilī dérler édi. **224b/15**

manşib < *Ar.* Devlet görevi.

Çārbāğnıñ eşikidin Dost Serpūlī piyāde kim Kābilde merdānelığı cihetidin ri‘āyet qılıp kütvallıq **manşib**ını bėrip Kābilde qoyulup ėdi, yalañaç qılıç ėligide kirip kėldi. **198b/16**

melik < *Ar.* Padişah, hakan.

Bulardın bir mu‘teber uluğı rāy hıţāb tapar; özge ini oğlını **melik** dėrler.

Bu Cencūhe Lenger Hānnıñ tağayıları bolur. **223b/5**

pādişāh < *Far.* Hükümdar, padişah.

Bu fırsatlarda kim Herīde ağa ini şirket bile **pādişāh** ėdiler, Bedī‘ūzzamān Mīrzā qaşıda bu şāhib-i ihtiyār ėdi, nēcük kim mezkūr boldı. **205a/4**

rūsūm < *Ar.* Vergiler, gümrük vergileri.

Ėāyet-i şebqaça mundaq içilmedi.

Taŋlası dīvān olturganda **rūsūm** ve qā‘ide bile kėlip Mīrzā Hān yibergen pīşkeşlerni tarttı. **237b/9**

salţanat < *Ar.* Sultanlık, hükümdarlık.

Uşbu tārīhqaça Tėmür Bėğniñ evlādını bā-vucūd salţanat mīrzā derler ėdi.

Uşbu nevbet buyurdum kim mėni pādişāh dėgeyler. **215a/17**

server < *Far.* Baş, başbakan.

Haremğa yavuuq yėtkende çehre-çürpe ve yatış ėli yandılar.

Él yangandin soň mën ve **server** qul şeher sarı yürüdük. **216b/2**

sulṭān < *Ar.* Hükümdar, sultan.

Evvel Pāyende **Sulṭān** Bégim bile yükünüp körüşüm.

Andın soň Āfāq Bégim bile yükünmey körüşüm. **188b/3**

taḥt < *Far.* Hükümdarlık makamı.

Néçe qatla hem kim zamāne nā-hem-vārılığdın ve devrān nā-sāzgārılığdın taḥt
u mülk ü nöker ü süderdin ayrılıp alarga ilticā élttim.. **200a/16**

tuğ < *ET* tuğ (EDPT, 464) Tuğ.

Yek-şenbe küni aynıñ on törtide H̄āce Kelānga **tuğ** ‘ināyet qılıp Becür
qurğanıga ruḥşat bérildi. **219a/6**

1.3.10.4 Dini Terimler

Temel söz varlığı esas alınarak eserde incelediğimiz dini terimler
sırasıyla şunlardır:

‘arefe < *Ar.* Arife, bayram öncesi günü.

Ebū’l Hāşim Sulṭān ‘Alī kim keyindin kélip édi, dédi kim “**‘Arefe** kéçesi

Cūy-1 Şāhīdin Bedaḥşāndın kélgen kişi bile Cemrūdtın ötüp édim. **244a/15**

cāmi < *Ar.* Cami.

..maqbere u mescid-i **cāmi**'ini kim Qudsiye dérlér, medresesi ve hānqāhını kim Hālāşıye ve İhlāşıye dérlér hāmmām ve dār'ülşifāsını kim Şafā'ıye ve Şifā'ıye derler.. **191b/9**

cennet < *Ar.* Cennet.

Sebze ü güller bile cennet bolur Kābil bahar Hāşşa bu mevsimde Bārān yazısı ü Gülbahār Uşbu seyr kélgende bu gāzelni tükettim.. **202a/16**

dervīş < *Far.* İslam dininin emir ve yasaklarına uyan, dünya malına bağlanmayan kimse.

Sipāhılıqnı terk qılıp **dervīş** bolup édi.

Yaşı hem haylı bar édi. Saqalı hod apaq aqarıp édi **240b/11**

du'ā < *Ar.* Dua.

Mén bu du'ānı oqup édim. Anıñ hāşıyyetidin édi kim Téñri te'ālā bu ma'zeretni def' qıldı ve bu müteveccih bolğan belānı ref' qıldı. **199a/7**

farz < *Ar.* Tanrının kesin emri.

Bu cihetdin farz vaqtıda Kābilğa bī-hīle yéttük.

Bibi Māhrüyğa yéterdin burunraq erkdin uluğ ot çıqtı. **197b/17**

fiqh < Ar. İslam hukuku.

Kéç namāz-ı huften andın qopup kélip uluq aq üyde hem içildi. Penc-şenbe küni aynıñ yégirme béşide Mollā Maḥmūd qaşıda **fiqh** sebaqı oqumaq ta'yın boldı **237a/18**

ğusl < Ar. Gusül, yıkanma.

Mén **ğusl** u ṭahāretğa meşgul édim.

Bégler galebe iztırāblar qıldılar. **208a/18**

günāh < Ar. Günah.

Mén rızā bolmadım.

Dédim kim “Sevdā-gerniñ né **günāhı**? **207b/8**

ḥāfiż < Ar. Hıfzeden, ezberleyen.

Bir zamān munda olturup ḥāfiżlar Qur'ān oquğandın soñ cenübī medresede, ki Ḥatīce Bégimniñ üyini tikip édiler, barduk. Ḥatīce Bégimniñ aşını arttılar. **188b/5**

ḥaqq < Ar. Tanrı, allah.

Ḥorāsān sarı ruḥşat bérildi.

Bu bī-mürüvvet ü ḥaqq nā-şinās kişi méniñ mundaq yaḥşılığımni kim cānını bağışladım. **201b/10**

hizbrullāh < Ar. Allah taraftarı.

Saḡa hizbrullāh laqab boldı. Sén Özbekni alğunđur.”

Bu sözge inanıp boynıǵa fūta salıp şükrler qılıptur. **205a/10**

huṭbe < *Ar.* Cuma namazlarından evvel , bayram namazlarından sonra hatibin minberde halka verdiği dini öğüt.

Ol fırsat Bihre ve Hoşab ve Cānāb hükümeti Mīr ‘Alī Ğāzī Hānnıñ oǵlı Seyyid ‘Alī Hānǵa ta‘alluq édi. Sikender Behlūlnıñ atıǵa huṭbe oqup anıñ iṭā‘atıda édi.

225a/12

hūdāy < *Far.* Tanrı, Allah.

Raḥm éyleben saǵınmadı Bāburnı bar ümīd

Salǵay **Hūdāy** raḥmnı pūlād köñlige **238a/4**

‘īd < *Ar.* Bayram.

Dü-şenbe şabāhı **‘īd** küni köçtük.

Yolda ḥumār def‘iǵa ma‘cūn yédük. **243a/9**

islām < *Ar.* Müslümanlık.

Žāhir éttiler ve bahadurluq étti ve neng ü nām ḥāşıl éylediler.

Becūr éli çün yaǵı édiler, İslām éli bile yaǵı édiler. **218a/11**

kāfir < *Ar.* Tanrıtanımaz.

Pür Emīn deresiniñ tumşuǵıdın bir néçe yigitni ser-kūbqa çıkarılıp édi.

Yanar maḥallda kāfirler taǵ üstidin ıldam kélip oq qoydılar. **214b/4**

qalender < *Far.* Dünyayı umursamayan derviş.

Yūsuf Ze'īniñ bir cemā'atını ve Dilezāknıñ bir cemā'atını mülhid qılğan uşbu **qalender** ékendür. Maqāmnıñ tağınıñ tumşuğında bir pârçe pestraq tağ vāqi' boluptur, tamām deşterğa müşrif. **221b/18**

qur'ān < *Ar.* Kur'an-ı Kerim

Bir zamān munda oturup hāfižlar Qur'ān oquğandın soñ cenübī medresede, kim Hatıce Bégimniñ üyini tikip édiler, barduk. **188b/5**

mescid < *Ar.* secde edilecek, namaz kılınacak yer, küçük cami.

..Şeyhü'lislāmniñ medresesi ve mülklerniñ mescid-i cāmi'ini ve Bāğ-ı Şehr ve Bedi'üzzamā Mīrzāniñ Cüy-ı Encil yaqasıdağı medresesi ve 'Alī Şīr Bégniñ oturur üyleri kim Unsiye derler.. **191b/7**

mezheb < *Ar.* Gidilen, tutulan yol, bir dinin her şubelerinden biri.

Mezhebide inhirāfi bar ékendür.

Bir néme münāfiq şīverağ kişi édi. **192b/7**

muttaqī < *Ar.* Günahtan, haramdan çekinen, sofu.

Atamdın soñ H'āce Qāđınıñ yümn-i qademidin zāhid ü **muttaqī** édim.

Şübhelıq ta'āmdın ictināb qılur édim. **189b/2**

ramazān < *Ar.* Kamer takviminin dokuzuncusu, oruç ayı.

Yeke öleñdin köçüp ékki yıgaç yol kélip tüşüldi.

Taňlası Ramazān ‘īdi boldı. **195b/12**

rūze < *Far.* Oruç.

Se-şenbe küni aynıñ on toquzıda tüş qatıla H̱āce Seyārān seyriğa atlanıldı.

Bu kün **rūze** édim. **235a/9**

ta‘aşşub < *Ar.* Dinde aşırı tutuculuk.

Anıñ bu kélmekini ẖālā kim **ta‘aşşub**qa ħaml qılır, belki barça nāmerdlıqıqa ħaml qılğularıdur. Ğaraž kim bu dünyāda kişidin uşmundaq nemeler qalur. **185b/3**

téñri < *ET* Teñri (EDPT, 523) Tanrı.

Téñri rāst kéltürdi, Qandahārga ve kéntleriğa barur üç tört uluğ aħmıl arıqlar biziñ cavanğar bile ğanīm arasında vāqi‘ boldı. **210b/15**

tevekkül < *Ar.* Kendine düşeni yaptıktan sonra geri kalanı Allah’a bırakma, kaderine

Értesiğe dere qoyığa oq yürüdük.

Bā-vucūd yol émes ékenini bilip körüp **tevekkül** qılıp dere qoyı oq yürüldi.

195a/8

tevbe < *Ar.* Tövbe.

Bārī fi’l-ħāl mundaq **tevbe** qıl kim méniñ şoĥbetimdin özge yerde içmegey sén.

Qabül qıldı. **235b/11**

zāhid < Ar. Koyu dindar, sofu.

Atamdın soñ H̄āce Qāđınñ yümñ-i qademidin **zāhid** ü muttaqī édim.

Şübhelıq ta‘amdın ictināb qılur édim. **189b/1**

1.3.10.5 Edebiyat ve Dil ile İlgili Terimler

Temel söz varlığı esas alınarak eserde incelediğimiz edebiyat ve dil ile ilgili terimler sırasıyla şunlardır:

bağşı Ozan

Şāh Bégniñ hazīnesiniñ üstige H̄āce Muḥammed ‘Alīni ve Şāh Maḥmūdñı ve bağşılardın Tağayī Şāh Bağşını muqarrer qılıldı. Mīr H̄ān dégen Zü’l Nūnnıñ dīvānınıñ üyige Mīrim Nāşırını ve Maqşūd Suçını yiberildi. **211b/14.**

beyt < Ar. Beyit.

Yana her néce künde bir bī-meze beyt kim aytur édi.

Minberde oqutup çārsūda asturup şehr élidin şıle alur édi. **206b/5**

eşer < Ar. Yapıt.

Téñri rāst kéltürüp yağını qaçurup Qandahār sarı yürüp Ferruḥzād Bégniñ çehārbāğıqa,

kim bu tāriḥde andın eşer qalmaydur kélip tüştük. **211a/18**

feth-nāme < *Ar.* + *Far.* Fetih için yazılan şiir.

Bedahşān ve Qunduz ve Belhqa hem **feth-nāmeler** bile başlar yiberildi.

Şāh Manşūr Yūsuf Ze'ī kim Yūsuf Ze'īdin kélip édi.. **218b/9**

ġazel < *Ar.* Klasik şark şiirinin en mühim ve en çok kullanılmış olan nazım şeklidir.

..Uşbu seyr kélgende bu **ġazeln**i tükettim:

Méniġ köñlüm ki ġülniġ ġoncası dék teh-be-teh qandur.. **202a/18**

ġikāyet < *Ar.* Hikaye.

Rāst ġikāyettür kim bitiptür mén.

Bu meşŧür bolġanlardın maqşūd özniġ ta'rīfi émes. **201a/3**

rubā'ī < *Ar.* Dörtlük.

Şāh Ḥasanġa ve üyideki meclis ehliġa bu **rubā'ī**ni bedīthe aytıp yiberildi..

237a/1

şī'r < *Ar.* Şiir.

Her oġlını yana bir kişige tutturdı.

Yana cemī' ehl-i şī'r ü ehl-i ŧab'nı Mollā Bennā'īġa tutturdı. **206a/14**

żafer-nāme < *Ar.* + *Far.* Zafer konulu eser.

Bihredin yéti kuroh şimāl sarı bir taġ tüşüptür.

Bu taġnı Żafer-nāmede ve ba'zı kitāblarda Kūh-ı Cūd bitiptürler. **223a/8**

1.3.10.6 Mimari Terimler

Temel söz varlığı esas alınarak eserde incelediğimiz mimari terimler sırasıyla şunlardır:

eyvan < *Far.* Büyük salon, saray.

Mén éski dīvānhāneniñ şarq şimāli sarığı **eyvān**ıda oturup édim.

Mén dédim “Kél, körüşeliñ.” **202a/1**

ḥammām < *Ar.* Hamam, banyo.

..medresesi ve ḥānqāhını kim Ḥalāşiye ve İhlāşiye dérler **ḥammām** ve dār’ülşifāsını kim Şafā’iye ve Şifā’iye dérler, barını andağ fırsatıta seyr qıldım.

191b/10

köprüg < *ET* köprüg (EDPT, 960) Köprü.

Andın érte atlanıp tüşke yavuq Ğavrbend tengīsidin çıqıp köprüg başıda tüştük.
At suğarıp atnı tindürüp namāz-ı pīşīn köprüg başıdın atlanduk. **197b/5**

köşk < *Far.* Köşk.

Sizler hem erkte éski **köşkn**iñ üstide kim ḥālā ḥazīnedür uluğ ot yanduruñız tā bilgey biz kim biziñ kélgenimizni bilip sizler. **197a/17**

qurğān Kale, hisar, mezar.

Şaybaq Ḥān kélgeç ékki üç kündin soñ şeyḥü’l-islām ve ekābir ‘ahd u şart qılıp taş **qurğānnı**ñ kilidlerini alıp bardılar. Qurğānnı bu ‘Āşıq Muḥammed on altı on yéti kün sahladı. **206a/4**

medāris < *Ar.* Medreseler.

Bāğ-1 Hıyābān ve Mīrzāniñ **medāris** ü maqābirini ve Güherşād Bégimniñ medrese ü maqberesini ve Mescid-i Cāmi'ini ve Bāğ-1 Zāğān ve Bāğ-1 Nev ve Bāğ-1 Zübeyde ve Sulţān Ebū Sa'īd **191a/13**

medrese < *Ar.* Ders yapılan yer, mektep.

Hüseyn Mīrzāniñ **medresesinde** yığıldılar. Barça bégimle mīrzāniñ maqberesinde édiler kim barıp kördüm. Evvel Pāyende Sulţān Bégim bile yükünüp körüşüm. **188a/20**

'imāret < *Ar.* Bina, ev.

Şāh Bég ve Muqim Qandahār tağınıñ mén taş **'imāret** qazdurğan tumşuğınıñ allıda şamyane tikip oturup édiler. Muqimniñ kişisi tézlik qılıp yığaç arasında yaqınraq keldiler. **208b/9**

şatu < *ET* şatu (EDPT, 867) Merdiven.

Fermān boldı kim çerig éli tura ve **şatu** Qurğan almaq esbābı tayyār qılğaylar. Bu maşlahat üçün bir kün uşol yurtta oturuldu. **216b/11**

şehnişin < *Far.* Binanın dışındaki çıkıntı, balkon.

Bir üyidür kim hücrelerniñ mābeyni dört **şehnişin** yosunluq boluptur.

Bu üyniñ her zil'i muşavverdür. **189a/2**

1.3.10.7 Tıbbi Terimler

Temel söz varlığı esas alınarak eserde incelediğimiz tıbbi terimler sırasıyla şunlardır:

dārū < *Far.* İlaç.

Şabāhı atlanıp ma‘cūn yép Pervān suyu qatılışıda Pervān suyığa bu él destūri bile balıq **dārūsı** salıp qalın balıq tutuldu. Mırşāh Bég aş ve at tarttı. **240b/7**

dār’ül-şifā < *Ar.* Sağlık yurdu.

medresesi ve hānqāhını kim Hālāşiye ve İhlāşiye dérler hammām ve **dār’ülşifāsını** kim Şafā’iye ve Şifā’iye dérler, barını andaq fursatta seyr qıldım. **191b/10**

haste < *Far.* Hasta.

Çarhıñ mén körmegen cevr ü cefāsı qaldı mu?

Haste köñlüm çekmegen derd ü belāsı qaldı mu? **193b/5**

humār < *Ar.* İçkiden sonra gelen başağrısı, sersemlik.

Yolda **humār** def’iğa ma‘cūn yédük.

Ma‘cūnnāklikte bir hanžal keltürdiler. **243a/9**

ısıtma Sıtma hastalığı.

Bu Hindūlarğa atlar baş ayaqlar in‘ām qılıp ruḥşat bérildi.

Ādīne küni aynıñ yégirme toquzıda bedenimde **ısıtma** Һarāreti žāhir boldı.

236a/4

rīm < *Far.* İrin.

Uluq uluq **rīm** dırahtları hem bar.

Bu Meydān-ı Rüstemniñ Gerdīz Һarafıda Һıqıp kélür yolıda Һeşmeleri bar.

239b/13

yara Yara.

‘Acebtür kim başımda dobulğa börki édi.

Bir tārı késilmedi, velī başımgā Һaylī **yara** boldı. **234a/16**

zahm < *Far.* Yara.

Yana bir oq hem urdum, velī bu **zahm**lar yıqılğuça gārī émes édi.

Bu ékki zahmnıñ žarbidın burunğı yügürüşidin āhesteraq boldı.

1.3.10.8 Diğەر Terimler

altun < *ET* altun (EDPT, 131) Altın.

Aş tartıldı bā-vucūd kim şoħbet yoq édi.

Aş tartadurğan yerde şire qoyup **altun** ve kümüş şurāħılerni şire üstige terdiler.

186b/11

çeng < *Far.* Çalgı aletlerinden saz çeşiti.

Mecliste nağme ehlidin Hāfiż Hācı édi, Celāleddin Maħmūd Nā’i édi, Ğulām Şādīniñ inisi Şādī Beçe édi. Çeng çalur édi, Hāfiż Hācı ħüb oqur édi. **190a/2**

düzd < *Far.* Hırsız.

Kābil bile Lemġān arasıdağı Afġānlar amānlıqta hem **düzd** ü düzd aşıardurlar. Mundaq veqāyi’ni ħod tilep tapa almaslar. **213b/15**

ma’cūn < *Ar.* Uyuşturucu maddelerden süzme afyon.

Çün ħaylī şafālıq ve hevālıq yer édi.

Ma’cūn iħtiyār qılıp bir zamān anda olturuldı. **222a/6**

nücūm < *Ar.* Yıldızlar.

Tēñri Te’ālāniñ luţf u ‘ināyetidin mundaq mazbūţ u müstahkem qurġan ékki üç sā’at **nücūm**ıda feth boldı. Yigit yalañ olca imkān-ı cidd ü ihtimām édi. **218a/8**

kār < *Far.* İş.

Mén savuqqa ve qarġa küngenimdin mü méni tanımadı, yā uruş izţırābıdın mu édi, bī-teġāşī yalañ bāzūmġa oq qılıç saldı. Tēñri ‘ināyeti édi ser-mūy kār qılmadı. **199a/5**

kuroh < *Far.* Uzunluk birimi.

Ebū’l Muħsin Mīrzā yarım kuroh istiqbāl kélip édi. Yavuq yétiştük. Mén bu ţarafdın attın tüştüm. **185b/14**

kümüş < *ET* kümüş (EDPT, 723) Gümüş.

Aş tartıldı bā-vucūd kim şöhet yoq édi.

Aş tartadurğan yerde şire qoyup altun ve **kümüş** şurāhīlerni şire üstige térdiler.

186b/11

nikāh < *Ar.* Yasal evlenme töreni.

Uşbu eyyāmda Mendrāver tümeni nevāhīside Muqimniñ qızı Māh Çüçükni kim hālā bu tārīhde Şāh Hasannıñ nikāhıdadur. Qāsım Kökeldaşqa ‘aqd qılıldı.

214b/9

penīr < *Far.* Peynir.

‘Alī Mescidqa tüşkende Ma‘rūf atlıq Dilezāk Ya‘küb Hayl on qoy, ékki har-vār kerinç, sékiz uluq **penīr** pīşkeş kélürdi. **233a/13**

pūlād < *Far.* Çelik.

Raħm éyleben sağınmadı Bāburnı bar ümīd

Salğay Hüdāy raħmnı **pūlād** köjlige **238a/4**

zelzele < *Ar.* Deprem.

Dü-şenbe küni Muħarrem ayınıñ ğurreside Çendāvel cölgesiniñ ayağıda qatıq **zelzele** boldı, andağ kim imtidādı yarım sā‘at-ı nücümüğa yaqınlaştı. **216b/6**

İKİNCİ BÖLÜM

2. METİN

[184a]

- 1) [...] édiler. Egerçi burunraq niqār u küdüretleri bar édi, Kişmniñ
- 2) ayağıda Şāhdānda Kişm Suyınıñ şarqı tarafida çeriglep olturup édiler
- 10 3) kim bu Özbekler tañ başıda şeb-ḥūn kélip Kişm Suyını ötüp Nāşır Mīrzāniñ
- 4) üstige yürüdi.
- 5) Nāşır Mīrzā fi'l-ḥāl özini püşteğa tarttı. Püştedin élini yığıştırup
- 6) nafır çaldurup yürügen bile Özbeklerni alğan bile oq tépredi. Kişm Suyı
- 7) uluğ édi. Bu sudın kéçip kélip édiler. Qalın kişisi oqqa qılıçqa
- 15 8) barıp galebe kişisi éligge tüşti. Suda hem köp kişisi öldi.
- 9) Mübārek Şāh ve Zübeyr Mīrzādın yoqqarıraq Kişm sarı édiler. Alarnıñ üstige
- 10) ayrılğan Özbeklere alarnı püşteğa qaçurdı. Nāşır Mīrzā yağısını qaçurganda
- 11) munı ḥabar tapıp bu cemā'atniñ üstige yürüdi. Yoqqarıdın Kūhistān bégleri
- 12) hem atlıq yayağını yığıp yürügen bile turuş bére almadılar, qaçtılar. Bu cemā'attın
- 20 13) hem qalın kişi éligge tüşüp köp kişi oqqa ve qılıçqa ve suğa
- 14) bardı. Şāyed kim miñ miñ béş yüz Özbek öldi ékin. Nāşır Mīrzāniñ bir
- 15) yahşı fetḥi bu édi.
- 16) Bu ḥabarnı Kāhmerd cölgeside ékende Nāşır Mīrzā kişisi kéltürdi. Bu
- 25 17) nevāḥide ékende biziñ çerig barıp Ğūrī ve Deḥānedin aşlıq kéltürdiler.

[184b]

- 1) Uşbu nevāḥide Seyyid Efzal bile Sulṭān Muḥammed Duldaydın, kim
- 2) Ḥorāsānga yiberilip édi, ḥaṭṭlar kélidi. Sulṭān Ḥüseyn Mīrzāniñ fevtiniñ

- 3) xəbarı édi. Bā-vucūd bu hāne-i va‘deniñ nāmūsını qaralap Hōrāsān cānibiğa müteveccih
- 4) bolduk. Egerçi bu teveccühde özge ğaražlar hem bar édi.
- 5) 5) Ecer deresiniñ içi bile ötüp Tüp ve Mendağan bile Belhāb bile
- 6) inip Kūh-ı Şāfqa çıqıldı. Özbekniñ Sān u Çehār-Yek çapqanını xəbar
- 7) tapıp Qāsım Bégni çerig bile çapqunçınıñ üstige yiberdük. Barıp
- 8) uçratıp yaħşısı basıp qalın baş kəsip kəltürdiler. Cihāngir Mīrzāğa ve aymaqlarğa
- 9) kişiler yiberdük. Alardın xəbar alğunça néçe kün Kūh-ı Şāf
- 10) 10) yaylağıda olturduk. Bu nevāhī kényiki asru qalın bolur. Bir mertebe avladuk.
- 11) Bir ékki kündin soñ tamām aymaqlar kélip mülāzemet qıldılar. aymaqlarğa
- 12) Cihāngir Mīrzā bir néçe qatla kişiler yiberdi. Bir nevbət ‘İmāmeddīn
- 13) Mes‘ūdnu yiberdi. Barmadılar. Méniñ qaşımğa kəldiler. Āhır Mīrzāğa zarūret
- 14) boldı. Kūh-ı Şāfdın Dere-i Bāyğa tüşkende méni kélip kördi. Çün bizge Hōrāsān
- 15) 15) dağdağası édi, mīrzāğa baqmay aymaqa qılmay Gürzvān ve Elmar ve
- 16) Qayşar ve Çiçektü bile yürüp Faħruddīn Ölümidin ötüp Bādğīs tevābi‘idin
- 17) Dere-i Bām dégen yerge kəldük çün.
- [185a]
- 1) pür-teferruq ‘ālemi édi, herkim destāndāzlıq qılıp vilāyetdin
- 2) ve éldin néme alur édiler, biz hem bir yaqadın ol nevāhīdağı aymaq ve etrākke
- 20) 3) taħmīl qılıp néme ala kiriştük. Bu bir ay ékki aynıñ içide şāyed kim üç
- 4) yüz tümen képeki alıldı ékin.

- 5) Bizdin bir néçe kün burunraq Özbekniñ çapqunçısını Ĥorāsān ılıǵarı
- 6) ve Zü'l Nūn Béǵniñ kişileri Pend-Dih ve Mervçaqta yaǵşı basıp qalın Özbek
- 7) öltürüptürler. Bedī'üzzamān Mīrzā, Mużaffer Ĥüseyn Mīrzā ve Muḥammed Burunduq
- 8) Barlas, Zü'l Nūn Argun oǵlı Şāh Béǵ Şıbanī Ĥānnıñ üstige
- 5 9) kim Belḥde Sulṭān Qulançaqı muḥāşara qılıp édi, yürümekni cezm qılıp cemī'
- 10) Sulṭān Ĥüseyn Mīrzāniñ oǵlanlarıǵa kişiler yiberip tilettiler. Daǵı bu
- 11) 'azīmet bile Herīdin çıqtılar.
- 12) Bādǵīsqa yétkende Çihil Duḥterānda Ebū'l Muḥsin Mīrzā Mervdin kélip qoşuldı.
- 13) İbn-i Ĥüseyn Mīrzā hem andın soñ Tūn ve Qayındın kélđi.
- 10 14) Képek Mīrzā kim Meşhedte édi. Her néçe kişiler yiberdiler, nā-ma'qūl
- 15) sözler aytıp nā-merdlıq qılıp kélmedi. Anıñ ta'aşşubı Mużaffer Mīrzā bile édi, ya'nī
- 16) ol pādişāh bolǵanda “Mén néçük anıñ qaşığıǵa barǵay mén?” dép mundaq maḥallda kim
- 17) cemī' aǵa ini bir yerde yıǵılıp
- [185b]
- 1) ittifaq qılıp Şıbanī Ĥān dék ǵanīm
- 2) üstige 'azm u cezm qılıp yürüydürgende mundaq bī-meze ta'aşşub qılıp
- 15 3) kélmedi. Anıñ bu kélmemekini ḥālā kim ta'aşşubqa ḥaml qılır, belki barça nāmerdlıqıqa
- 4) ḥaml qılǵularıdır. Ġaraż kim bu dünyāda kişidin uşmundaq némeler
- 5) qalur. Herkim 'aqlđın behrever bolsa nége andaq ḥāreketǵa iqdām qılǵay kim andın
- 6) soñ yaman dégeyler? Ve her kişige hūşdın eşeri bolsa, nége andaq emrǵa
- 7) iqdām u ihtimām qılmaǵay kim qılǵandın soñ müstaḥsen dégeyler?

8) ذکر نامنرا حکیمان عمر تانی گفتہ اند

9) Maņa dağı élçiler kældiler. Soņra Muħammed Burunduq Barlas hem kıldı.

Mén

10) ĥod nége barmağay mén? Yüz ékki yüz yığaç yolnı bu maşlahat üçün çay qılıptur

5 11) mén? Muħammed Bég bile oq müteveccih boldum.

12) Ol furşatta mırzalar Murgábqa kélip édiler.

13) Dü-şenbe küni Cemāziye'l-āĥır ayınığ sékizide mırzalar bile mülāqāt

14) boldı. Ebū'l Muħsin Mırzā yarım kuroh istiqbāl kélip édi. Yavuq yétişтік.

Mén bu

15) şarafdın attın tüşтік. Ebū'l Muħsin Mırzā ol şarafdın attın tüşti. Yürüp

10 16) körüşüp atlanıldı. İlgerirek kéle ordunığ yavuğıda Mużaffer Mırzā ve İbn-i Ĥüseyn

17) Mırzā kældiler. Bular Ebū'l Muħsin Mırzādın yaşqa kiçik édiler. Kérek kim

18) burunraq istiqbālğa kélseler édi. Ġālibā bu te'ĥır ĥumār

[186a]

1) cihetidin

2) ékendür né tekebbürdin ve bu taqşır 'ayş u 'işret sebebidin ékendür né tekeddürdin.

3) Mużaffer Mırzā mübālağa qıldı. At üstide körüşтік. İbn-i Ĥüseyn Mırzā bile hem

15 4) uşbu nev' körüşüldi.

5) Kélip Bedī'üzzamān Mırzānıđ eşikige tüşтік. Ġarīb izdiĥām u cem'iyet

6) édi. Andaq ğulüvv édi kim tıqılışdın ba'zınığ üç tört qadem yol ayağı

7) yerge tégmes édi. Ba'zı kim iş küç üçün yanmaq ĥayāl qılsa édi, dört

- 8) b ş qadem yol k yinge baqa b -ihtiy r alıp barurlar  di.
- 20 9) Bedi' zzam n M rz niŋ d v nh ne  yige y tt k. Muqarrer andaq  di kim m n
- 10)  ydin kirgeç y k ngey m n. Bedi' zzam n M rz  qopup 'ırqqa k lgey, dağı
- 11) k r ş lgey m n.  ydin kirgeç bir y k nd m. Dağı b -direng m teveccih
- 12) boldum. Bedi' zzam n M rz   hesteraq qopup s straq y r di. Q sım B g   n
- 13) devleth'ah  di ve m niŋ n m sum anıŋ n m sı  di, b lbağımdın bir tarttı. V qıf
- 14) boldum. Te'enni bile y r p muqarrer bolđan yerde k r ş ldi.
- 15) Bu uluğ aq  yde t rt t şek salıp  diler. Bedi' zzam n M rz niŋ aq
- 16)  yleri elbette yan  şiklig bolur  di. M rz  d 'im bu  şikniŋ yanıda
- 5 17) oturur  di. Bir t şekni bu  şikniŋ yanıda salıp  diler. Bedi' zzam n M rz 
- 18) ve
- [186b]

- 1) Mużaffer M rz  bu t şekde olturdılar. Yana bir t şekni r st
- 2) t rde salıp  diler. Eb 'l Muħsin M rz  ve m n bu t şekde olturduk.
- 3) Bedi' zzam n M rz niŋ t şekidin qoyı  ap yanıda yana bir t şek salıp
- 4)  diler. Q sım Sulţ n  zbek Şıban sulţ nlardın, kim m rz niŋ k yevi
- 10 5) bolur  di, Q sım H seyin Sulţ nnıŋ atası bolđay, yana İbn-i H seyin M rz  bu
- 6) t şekte olturdılar. Maċa salđan t şekdin qoyı oŋ qolumda yana bir t şek
- 7) salıp  diler. Cih ng r M rz  bile 'Abdul Rezz q M rz  ol t şekde olturdılar.
- 8) Muħammed Burunduq B g ve Z 'l N n B g ve Q sım B g oŋ yanda Q sım Sulţ n

9) bile İbn-i Hüseyin Mīrzādın haylī qoyıraq olturdılar.

- 15
- 10) Aş tartıldı bā-vucūd kim şöhet yoq édi. Aş tartadurğan yerde şire
- 11) qoyup altun ve kümüş şurāhīlerni şire üstige térdiler. Burunlar biziñ ata
- 12) ağa Çiñgiz töresini ğarīb ri‘āyet qılurlar édi. Meclisde ve dīvānda ve toyda
- 13) ve aşda olturmaqda ve qopmaqda hilāf-ı töre iş qılmaslar édi.
- 14) Çiñgiz Hānnıñ töresi naşş-ı qātı‘ émeştür kim elbette kişi anıñ bile ‘amel
- 15) qılğay. Herkimdin yahşısı qā‘ide qalğan bolsa anıñ bile ‘amel qılmaq kérek. Eger ata
- 16) yaman iş qılğan bolsa yahşısı iş bile bedel qılmaq kérek. Aşdın soñ
- 17) atlanıp tüşken yerge kéldim.
- 18) Biziñ ordu bile

[187a]

- 5
- 1) mīrzālarınñ ordusınıñ arası
- 2) bir şer‘ī bolğay édi. İkinçi nevbet kélgende Bedī‘üzzamān Mīrzā burunğı dék
- 3) ta‘zīm qılmadı. Muḥammed Burunduq Bégge ve Zü‘l Nūn Bégg ayturdum kim “Egerçi
- 4) yaşım kiçiktür, velī törüm uluğdur. Ata tahtıda kim Semerqand bolğay, ékki
- 5) nevbet zarb-ı rāst alıp olturuptur mén. Bu hāne-i va‘de üçün yat yağı bile kim
- 10
- 6) munça ceng ü cedel qılıptur kim mén qılıptur mén? Méniñ ta‘zīmimde
- 7) ta‘hīr bī-vehdür.” Bu söz mezkūr bolğaç, çün ma‘qūl édi, mu‘tarraf bolup ta‘zīmni
- 8) hātır-h‘āh qıldılar.

- 9) Yana bir nevbet Bedī‘üzzamān Mīrzā qaşığa barganda namāz-ı pīşindin soñ çağır
- 10) meclisi boldı. Mén ol maħalllar içmes édim. Tavr ārāste meclisi édi,
- 15 11) ħānlarda her nev‘ kezekler yasap édiler. Tavuq kebābı ve qaz kebābı ve her cins
- 12) iç‘imadın tarttlar. Bedī‘üzzamān Mīrzāniñ meclisini ħaylī ta‘rīf qılurlar édi.
- 13) Fi‘l-vāqi‘ bī- ğıll u ğeş ve ārāmīde meclisi édi.
- 14) Murġāb yaqasında ékende ékki üç qatla mīrzāniñ çağır mecliside ħāzır
- 15) boldum. İçmesimni çün bilürler édi, teklīfī qılmadılar. Mużaffer Mīrzāniñ
- 16) mecliside hem bir nevbet bardım Ĥasan ‘Alī Celāyir ve Mīr Bedir Mużaffer Mīrzā qaşıda
- [187b]
- 1) édiler. Ol meclisde bar édiler. Keyfiyyet bolġanda Mīr Bedir raqş qıldı.
- 2) Ĥüb raqş qıldı ġālibā ol nev‘ raqş Mīr Bedirniñ iħtirā‘dur.
- 3) Mīrzālar Herīdin çıqıp ittifāq qılıp yıgılıp Murġābqa kélġünçe üç tört
- 5 4) ay boldı. Sulţān Qulançaq be-teng kélip Belġ qal‘asını Özbekke bérdi.
- 5) Özbek Belġni algandın soñ bu cem‘iyyetniñ istimā‘ıdın Semerqandġa mūrāca‘at
- 6) qıldı.
- 7) Bu mīrzālar, egerçi şoħbet ve şoħbet ārāylıqda ve iħtilāţ u āmīzişde tavrī
- 8) édiler, velī sipāhīlıq rīv ü rengidin yıraq ve merdānelıq ceng ü cedeldin
- 10 9) qıraq édiler. Murġābda olturġan maħalllarda ħabar kélđi kim Ĥaqqnaşar Çıpa
- 10) tört bés yüz kişi bile kélip Çıçektü nevāħisini çaptı. Barça mīrzālar
- 11) ħāzır bolup her néçe qılıp bu çapqunçınıñ üstige ılġar ayıra
- 12) almadılar. Murġāb bile ve Çıçektüniñ arası on yıġaç yoldur. Bu işni mén
- 13) tiledim. Nāmūs qılıp maña hem ruħşat bérmediler.

- 15 14) Çün Şaybaq H̄ān yandı, yıl hem kéc bolup édi, andaq qarār taptı kim bu
 15) qış mīrzālar her qaysı bir mūnāsib yerde qışlap érte yaz cem‘iyyet gānīm
 16) def‘ığa mūteveccih bolğaylar. Maña hem H̄orāsān nevāhīsīde qışlaq
 teklifi qıldılar.
 17) Çün Kābil ve Ġaznī pūr-şer ü şūr yerler édi, Türk ve Moğuldın ve aymaq
 aḡşāmdın
 18) ve Afğān ve Hezāredīn muḡtelif él u ulus

[188a]

- 1) anda yığılıp édiler, yana
 2) H̄orāsān bile Kābil arası yavuqraq yoldın kim tağ yolu bolğay, eger qar ve
 hīç
 5 3) néme māni‘ bolmasa bir ayçılıq yol édi. Tüz bile qırq éllig künlüg yol
 4) édi. Vilāyet hem henüz yaḡşı köñül basmaydur édi. Devleth‘āhlardın hīç
 5) kim biziñ anda qışlarımıznı şalāḡ körmediler.
 6) Mīrzālarğa ‘özr ayttuk. Qabūl qılmadılar. Köprek teklif qıldılar. Her néçe
 ‘özr
 7) déduk, teklifni bī-ciddraq qıldılar. Āḡır Bedī‘ūzzamān Mīrzā ve Ebū‘l
 Muḡsin Mīrzā ve
 10 8) Muḡaffer Mīrzā atlanıp ménīñ üyümge kélip qış turmaq teklifini qıldılar.
 9) Mīrzālar yüzige yoq dék almaduk. Mundaq pādişāhlar özleri kélip turmaq
 10) teklifini qıldılar.
 11) Yana Herīni kim rub‘-ı meskūnda andaq şeḡr yoqtur ve Sulṡān H̄üseyn
 Mīrzāniñ
 12) zamānında mīrzāniñ taşarrufi ve tekellüfidin Herīniñ zīb ü zinātı birge on
 15 13) belki yégirme teraqqi qılıp édi körmek ārzūsı ḡaylī bar édi. Bu cihetlerdin
 14) turmaqñı qabūl qılduk.
 15) Ebū‘l Muḡsin Mīrzā vilāyetığa Mervğa bardı. İbn-i H̄üseyn Mīrzā hem
 Tūn ve Qayıñğa

- 16) bardı. Bedī‘üzzamān Mīrzā ve Mużaffer Mīrzā Herīge ‘azīmet qıldılar.
İki üç kün kéyinrekdin
- 17) Çihil Duhterān ve Taş Ribāţ yolu bile mén hem Herīge müteveccih boldum.
- 20 18) Barça bégimler, méniş ‘ammım, Pāyende Sulţān Bégim, Hātīce Bégim,
Āfāq
- 19) Bégim yana Sulţān Ebū Sa‘īd Mīrzāniş qızları ‘amme bégimler barça
Sulţān
- 20) Hüseyn Mīrzāniş medresesinde yığıldılar. Barça bégimler
- [188b]
- 1) mīrzāniş
- 2) maqberesinde édiler kim barıp kördüm.
- 3) Evvel Pāyende Sulţān Bégim bile yükünüp körüşüm. Andın soş Āfāq
Bégim
- 5 4) bile yükünmey körüşüm. Andın kéyin Hātīce Bégim bile yükünüp
körüşüm. Bir
- 5) zamān munda oturup hāfīżlar Qur’ān oquğandın soş cenūbī medresede,
kim
- 6) Hātīce Bégimniş üyini tikip édiler, barduk. Hātīce Bégimniş aşını
- 7) tarttılar. Aş tartılğandın kéyin Pāyende Sulţān Bégimniş üyige bardım. Ol
kéçe
- 8) anda boldum.
- 10 9) Evvel maşa Bāğ-1 Nevde yurt ta‘yīn qılıp édiler. Taşlası kélip Bāğ-1 Nevde
10) tüştüm. Bāğ-1 Nevde bir kéçe boldum. Anı münāsib körmey ‘Alī Şīr
Bégniş üyelerini
- 11) ta‘yīn qıldılar. Herīdin çıqqunça ‘Alī Şīr Bégniş üyeleride édim. Her ékki
üç
- 12) künde barıp Bāğ-1 Cihān-ārāda Bedī‘üzzamān Mīrzāğa körünüş qılır
édim.

- 13) Nəcə kündin soñ Mużaffer Mīrzā üyige çarladı. Mużaffer Mīrzā Bāğ-1 Sefidte
- 15 14) olturur édi. Hātice Bégim anda édi. Cihāngīr Mīrzā méniñ bile bardı. Hātice
- 15) Bégim qaşıda aş u ʔaʔām tartılğandın kéyin Mużaffer Mīrzā bizni Bābur Mīrzā salğan
- 16) ʔarabḥāne atlıq ʔimāretqa alıp bardı. ʔarabḥānede çağır meclisi boldı.
- 17) ʔarabḥāne bāğçeniñ ortasında vāqiʔ boluptur. Muḥtaşarrağ ʔimārettur. İki
- 18) āşiyāneliq velī şīrīngina ʔimārettur. Yoqqarığı āşiyānıda tekellūf köprek qılıpturlar.
- 20 19) Tört küncide tört ḥücredür. Özge bu dört ḥücreniñ ortası ve
- 20) mābeynleri tamām bir üy dāḥilidür.
- [189a]
- 1) Bir üyidür kim ḥücrelerniñ
- 2) mābeyni dört şehnişīn yosunluğ boluptur. Bu üyniñ her zilʔi muşavverdür.
- 3) Egerçi bu ʔimāretni Bābur Mīrzā qılğandır, velī bu taşvīrlerni Sulṭān Ebū Saʔid
- 4) Mīrzā buyurğandır. Meşāf ve uruşlarını taşvīr qılıpturlar.
- 5) Şimālī sarığa şehnişīnde ékki töşek saldılar. Birbirge rū-be-rū
- 6) töşeklerniñ yanları şimāl sarı édi. Bir töşekde Mużaffer Mīrzā ve mén
- 7) olturduk. Yana bir töşekde Sulṭān Mesʔūd Mīrzā ve Cihāngīr Mīrzā olturdılar. Mużaffer
- 8) Mīrzāniñ üyide çün miḥmān édük, méni Mużaffer Mīrzā özidin yoqqarı aldı.
- 5 9) ʔişret peymānelerin toldurup sāqīler yürüp meclis ehliğa tuta
- 10) kiriştiler. Mürevvağ çağırlarnı meclis ehli hem ḥayevān suyı dék yuta kiriştiler.

- 11) Meclis qızıqtı. Çağırılar başqa çıqtı. Bu h ay lda  diler kim maņa i urgeyler, m ni
- 12) hem bu d reğa kir rgeyler. M n, eger i bu  aqqa neş'e bolğun a  ağır
- 13) irtik b qılmaıdur  dim, mestlıq ve sarhoşluq keyfiyyeti ve h aletini kem h  haqqa
- 10 14) bilmeyd r  dim, veli  ağır i mekke meylim bar  di ve bu v dini  ay qılmaıqa
- 15) k nl m tartar  di. Ki iklikte b -meyl  dim.  ağırını neş'e ve keyfiyyetini
- 16) bilmes  dim. Atam g h  kim  ağır teklifi qılsalar hem ' zrler aytıp
- [189b]
- 1) irtik b qılmas  dim. Atamdın soı H  ce Q dini y mn-i qademidin z hid  
- 2) muttaqi  dim. Ş bheliq ta' mdın ictin b qılır  dim. N  c y ol kim  ağır
- 15 3) irtik b qılğay m n?
- 4) Soıralar yigitlig hev sıdın ve nefis teq z sıdın kim  ağırğa meyl
- 5) peyd  boldı, teklif qılır kişi yoı  rdi, belki  ağırğa meylimni bil r kişi
- 6) yoı  di. K nl m eger i m yil  di, mundaı qılmağan emrni  zl k bile qılmaq
- 7) m şkil  di.
- 20 8) H tırğa k kti kim "  n mun a teklif qıladurlar, yana Heri d k  r ste
- 9) şehriğa k lipt r biz kim cem  'ayş u 'işret esb b u  l tı m kemmel   muhay 
- 10) ve barı tekell f   tena'um eşy  u edev tı  m de u peyd , h l  i mesem, qa an i er m n?"
- 11) d p i mekke 'azm qıldım ve bu v dini  ay qılmaıqni cezm qıldım.
- 12) Veli h tırğa k kti kim Bedi' zzam n M rz  ağadur. Anıı  ligidin ve anıı
- 13)  yide i mey inisiniı  ligidin ve inisiniı  yide i sem, h tırğa n me

- 14) kélgey dép bu tereddüdümni ayttım. Bu ‘özümmi ma‘qül dép bu
şoħbette çağır
- 5 15) teklīfi qılmadılar. Muqarrer andaq boldı kim Bedī‘üzzamān Mīrzā bile
Mużaffer Mīrzā bir yerde
- 16) bolğanda İkele Mīrzānıñ teklīfi bile içilgey.
- 17) Mecliste nağme ehlidin
- [190a]
- 1) Hāfiż Hācı édi, Celāleddīn Maħmūd Nā’ī
- 2) édi, Ğulām Şādīnıñ inisi Şādī Beçe édi. Çeng çalur édi, Hāfiż Hācı
- 3) hūb oqur édi. Herī éli pest ü nāzik ü hem-vār oqurlar. Cihāngīr Mīrzānıñ
- 10 4) bir hūānendesı bar édi, Mīrcān atlıq. Semarqandī édi. Bülend ü dürüş ü nā-
hemvār
- 5) oqur édi. Cihāngīr Mīrzā keyfiyyet maħallıda buyurdu kim oquğay. Ğarīb
bülend ü
- 6) dürüş ü bī-meze oqudı. Ğorāsān éli pūr-żerāfet tirülür. Él munıñ bu oquşıdın
- 7) birisi qulağın tuta mudur, yana biri çırayın çıta mudur. Mīrzā cihetidin
hıçkim
- 8) men‘ qıla almaydur.
- 15 9) Namāz-ı şāmdın soñ Tarabħānedin Mużaffer Mīrzā salğan yañı qışlağı üyige
- 10) kældük. Uşbu üyge kélgende āħır mestlığlarda Yūsuf ‘Alī Kōkeldaş qopup
- 11) raqqāşlıq qıldı. Şāħib-i uşul kişi édi. Yahşı raqş qıldı. Bu üyge kélgende
- 12) şoħbet haylī germ boldı. Mużaffer Mīrzā bir kemer-şemşīr, bir quzı cebe,
bir boz topçaq
- 13) maña bérđi. Bu üyige kélgende Cānik türkī ayttı. Mużaffer Mīrzānıñ Kette
Māh ve Kiçik Māh
- 20 14) atlıq qulları bar édi. Mestlıq maħalllarında bir pāre bī-meze kerem-hūluqlar
- 15) qıldılar. Kiçikeçe kerem şoħbet édi. Meclis tarqadı. Mén bu aħşām uşbu
üyde

16) oq boldum.

17) Maņa çağır teklifi qılır habarını Qāsım Bég eşitip Zü'l Nün Bégge kişi

18) yiberiptür. Zü'l Nün Bég mīrzälargā naşīhat yosunluq qatıq aytıp çağır

19) teklifini tamām ber-ţaraf qılıpturlar.

[190b]

1) Bedī'üzzamān Mīrzā, Mużaffer Mīrzāniñ mihmāndārlıǵını eşitip Bāğ-ı Cihānārāda

2) Muqavvāhānede meclis tertīb qılıp méni tiledi. Bizniñ ba'zı içkilerni

3) ve yigitlerni hem tilediler. Méniñ yavuşdaǵıların méniñ cihetimdin içe

5 4) almaslar édi. Eger içerleri hem bolsa bir ay qırq künde eşiklerini

5) bağlap yüz daǵdaǵa bile içe édiler. Andaq kişilerni çarladılar munda hem

6) kim kældiler gāhī méni gāfil qılıp gāhī éliglerni penāh qılıp

7) yüz teşvīşler bile içe édiler, egerçi méndin şoĥbetdaǵı kişige ruĥşat-ı 'āmm

8) bolǵan yosunluq bolup édi, né cihetdin kim bu şoĥbet ata aǵamız dék kişiniñ

10 9) şoĥbeti édi.

10) Müvellihlerni kéltürdiler. Bilmen şāĥlarınıñ yā 'ameli

11) şāĥlarınıñ aralarıǵa kimsenni şāĥniñ uzunluǵı bile inçke

12) inçke kėsip qoyupturlar. Ǧavrī körünedür.

13) Bu şoĥbette méniñ allımǵa qaz kebābı qoydılar. Çün quş buzmaǵını ve

15 14) torǵamaǵını qılǵan émes édim, élig élitmedim. Bedī'üzzamān Mīrzā dédi kim "Nége

15) meyl qılmas siz?" Mén dédim, "Torǵamaqdın 'ācizdür mén." Fi'l-hāl Bedī'üzzamān

16) Mīrzā méniñ allımdaǵı qaznı buzup torǵap allımda qoydı. Mundaq

[191a]

- 1) işlerde Bedī'üzzamān Mīrzā bī-naẓīr kişi édi. Āhır-i şoḥbette bir muraşşā' kemerḥançer
- 2) çarqap topçaq maña bérđi.
- 3) Yégirme kün kim Herīde édim, her künde körmegen yerlerni atlanıp seyr qılır
- 4) édim. 'Aczçımız bu seyrlerde Yūsuf 'Alī Kökeldaş édi. Her qaysı seyrghāhqa
- 5) tüşüp édi. Yūsuf 'Alī Kökeldaş bir nev' aş tartar édi. Bu yégirme künde
- 6) meşhūr seyrghāhlardıñ bir Sulṭān Ḥüseyn Mīrzānıñ ḥānqāhıdın özge yer
- 5 7) körülmegen şāyed qalmadı ékin. Gāzürgāh ve 'Alī Şīr Bégnıñ bāğçesi ve
- 8) Cevāz Kāğaz ve Taḥt-ı Astāne ve Pülgāh ve Kehdistān ve Bāğ-ı Nażargāh ve Ni'metābād ve
- 9) Gāzürgāhnıñ ḥıyābānı ve Sulṭān Aḥmed Mīrzānıñ ḥazīresi ve Taḥt-ı Sefer ve Taḥt-ı Nevā'ı
- 10) ve Taḥt-ı Berker ve Taḥt-ı Ḥācı Bég ve Şeyḥ Bahā'eddīn 'Ömer ve Şeyḥ Zeynüddīn
- 11) ve Mevlānā 'Abdul Raḥmān Cāmīnıñ mezārāt ve maqābirini ve Namāzgāh-ı Muḥtār ve
- 10 12) Ḥavz-ı Māhiyān ve Sāq-ı Selmān ve Belürī kim aşlı Ebū'l Velīd ékendür ve İmām Fahr ve
- 13) Bāğ-ı Ḥıyābān ve Mīrzānıñ medāris ü maqābirini ve Güherşād Bégnıñ medrese ü maqberesini
- 14) ve Mescid-i Cāmī'ini ve Bāğ-ı Zāgān ve Bāğ-ı Nev ve Bāğ-ı Zübeyde ve Sulṭān Ebū Sa'īd
- 15) Mīrzā salğan Dervāze-i 'Irāqnıñ başıda Aqsaray

[191b]

- 1) ve Pūrān ve Şuffa-ı Tīrendāzān
- 2) ve Çerğālang ve Emīr Vāḥid ve Pül-i Mālān ve Ḥ'āce Ṭāq ve Bāğ-ı

- 15 3) Sefid ve Tarabhane ve Bag-1 Cihan-Ara ve Kosk ve Muqavvane ve
Susenihane ve Duvazde
- 4) Burc ve Cihan-Aranin simal tarafidagi ulug havz ve dort tarafidagi dort
- 5) imaret ve qalanin bes dervazesi ve Dervaze-i Melik ve Dervaze-i Iraq ve
Dervaze-i Piruzabad
- 6) ve Dervaze-i Hoş ve Dervaze-i Qipcaq ve Bazar-1 Melik ve Carsu ve
Shehu'islaminin
- 7) medresesi ve mulklarinin mescid-i cami'ini ve Bag-1 Shehr ve Bedi'uzzaman
- 20 8) Mirzanin Cuy-1 Encil yaqasidagi medresesi ve 'Ali Shir Begnin
- 9) oturur uyleri kim Unsiye derler, maqbere u mescid-i cami'ini kim Qudsiye
derler,
- 10) medresesi ve hanqahini kim Halasiye ve Ihlasiye derler hammam ve
dar'ulshifasini
- 11) kim Safa'ie ve Sifa'ie derler, barini andaq furşatta seyr qildim.
- 12) Sultan Ahmed Mirzanin kicik qizini Ma'sume Sultan Begimni anasi
- 5 13) Habibe Sultan Begim bu fitratlardin burunraq Horasan alip kelgen
ekendur. Bir
- 14) kun men ekemni kore kelgende anasi bile kelip meni kordi. Korgeç oq
maça
- 15) hayli meyl peydä boldi. Mahfi kishiler yiberip ekem bile yenge bile
Pâyende Sultan
- 16) Begimni
- [192a]
- 1) eke der edim, Habibe Sultan Begimni yenge der edim. Sözleşip
- 2) andaq muqarrer qildi kim menin keyinimçe yenge qizini alip Kabilga
kelgey.
- 10 3) Meni qışlaş dep Muhammed Burunduq Beg ve Zu'l Nün Beg be-cidd
sa'ylar qiladurlar

- 4) édi, velī qışlaq yeri ve qışlamaq esbābını yaǵsı sāmān bérmezdürler
- 5) édi. Qış boldı ve aradaǵı taǵlarda qarlar yaǵdı. Kābil ǵarafıdın henüz daǵdaǵa
- 6) köprek boldı. Bular né qışlaqlıq yer, né sāmān bédür, né sāmānlıq yerde qışlaq.
- 7) Āhır zārūret boldı. Şarīh ayta almaduk.
- 15) 8) Qışlaq bahānesi bile Herīdin Şa‘bān ayınıñ yétisinde ǵıqıp Bādgīs
- 9) nevāhīsıde her yurtta birer kün ékkirer kün tevaqquf qıla qıla köç qılır
- 10) édük. Tā vilāyetlerǵa taǵsıl ve iş küç üçün barganlar kélip qoşulǵaylar.
- 11) Ol mikdār meks ü direng boldı kim Lenger-i Mīr Ğıyāsdın ékki üç köç
- 12) ötkende Ramazān ayı körüldi. Vilāyetlerǵa iş küç üçün bargan yigit yalañdın
- 20) 13) ba‘zısı kélip qatıldı. Ba‘zısı yégirme kün bir aydın soñ Kābilde
- 14) keldiler. Ba‘zısı qalıp mīrzālarǵa nöker boldılar.
- 15) Bu cümledin bir Seydim ‘Alī Derbān édi. Qalıp Bedī‘üzzamān Mīrzāǵa nöker
- 16) boldı. Hüsrev Şahnıñ nökerleridin hıçkimni ança ri‘āyet qılmaıdur
- 17) édim. Cihāngīr Mīrzā Ğaznīni taşlap ǵıqqanda Ğaznīni Seydimge bérilip édi. Öziniñ
- 18) qayın inisi Dost
- [192b]
- 1) Engü Şeyhni Ğaznīǵa qoyup özi ǵerigge
- 5) 2) kélip édi. Fi‘l-vāqi‘ Hüsrev Şahnıñ nökerleriniñ arasında bu ékki kişidin
- 3) kim Seydim ‘Alī Derbān bile Muhibb ‘Alī Qurçı bolǵay, yaǵsıraǵı kişi yoq édi.
- 4) Seydim yaǵsı ahlāq u eǵvārlıq kişi édi. Qılıçqa merdāne kişi édi. Üyide bī-meclis
- 5) ü şoǵbetī émes édi. Hāylī saǵāveti bar édi. ‘Aceb kifāyetlıq ve sāmānlıq
- 6) kişi édi. Žerāfet ü leǵāfeti rengin, ihtilāt u hikāyeti şirīn, hoş-huluq u ħurāf

- 10 7) u hüžāl kiři édi. ‘Aybı bu édi kim güzerā fāsıq u muğlim édi. Mezhebide inhirāfi
- 8) bar ékendür. Bir néme münāfiq şıverağ kişi édi. Ba‘zı nifāqımı hezlğa ħaml
- 9) qılurlar édi, velı bı-çızı émes ékendür. Bedı‘üzzamān Mırzā Herını Şaybaqqa
- 10) aldurup Şāh Bégge kélgende mırzā bile Şāh Bégniğ arasında nifāğ-āmız söz
- 11) aytqan üçün mırzā öltürüp Hermend suyğa taşlatur. Muħıbb ‘Alınığ ħikāyeti
- 15 12) veqāyi‘ zeylide kélgüsidür.
- 13) Lenger-i Mır Ğıyāsdın ötüp Ğarcistānnıñ yaqa kəntlerini basturup
- 14) Çaççerānğa kélildi. Lengerdin ötüp Ğarcistān nevāħıside yétkende peyveste
- 15) qar édi. Bargan sayı qar uluğraq bolur édi. Çaççerān nevāħıside ħod qar
- 16) atnıñ tizdin yoqqarrağ édi. Çaççerān Zü’l Nün Bégge ta‘alluğ édi.
- 17) Mırek Cān érđi atlıq nökeri anda édi. Zü’l Nün Bégniğ aşlıqlarını tamām
- 18) bahā bérıp alduk.
- 19) Caççarāndın ékki üç köç ötkerç qar asru uluğ boldı. Üzengüdin
- 20) yoqqarrağ
- [193a]
- 1) édi. Belki ekser yerde atnıñ ayağı yerge
- 5 2) yétmes édi. Yana qar dām yağar édi. Çerāğdāndın ötkerç hem qar köp uluğ
- 3) boldı. Hem yol nā-ma‘lüm boldı.
- 4) Lenger-i Mır Ğıyāş nevāħıside Kābilğa né yol bile barurumızını kéneştük. Mén ve
- 5) ekser barın édüğ kim qışdur, tağ yolıda köp dağdağa u tereddüdtür. Qandahār yolu

- 6) egerçi bir néme yıraqraqtur, veli bī-tereddüd ü bī-dağdağa barılır. Qāsım Bég “Ol yolını
- 10 7) yıraqdur. Bu yol bile barur biz” dép köp cehl qıldı. Bu yolğa bolduk.
- 8) Pīr Sultān atlıq Peşā’ī başçı édi Qarılığdın mu, yā aldarğanıdın mu, yā qarnıñ
- 9) uluğluğdın mu, yolını yoqattı. Başlay almadı. Çün Qāsım Bégniñ sa’yı bile bu
- 10) yolğa bolup édük, Qāsım Bég nāmūsqa tüşüp özi ve oğlanları oq qar
- 11) tépip yol tapıp ilgeri yürürler édi.
- 15 12) Bir kün hem qar asru uluğ boldı, hem yol nā-müşahhaş. Her néçe sa’ylar
- 13) qıldı. Bara almaduk. Çäre tapa almay yanıp bir otunluq yerge tüşüp yétmiş
- 14) séksen ābdān yigitlerni ta’yın qıldı kim izimiz bile yanıp qul qoyıda
- 15) qışlağan hezāredin tapıp yol başlağalı kéltürgeyler. Ordu barganlar
- 16) kélgünçe üç tört kün bu yurtın köçülmedi. Barganlar hem ābdān yol
- 20 17) başlar kişi kéltürmediler.

[193b]

- 1) Tevekkül qılıp Sultān Peşā’ini ilgeri
- 2) salıp uşbu yolğa oq kim yol tapa almay yanılıp édi bolduk. Ol néçe kün
- 3) bisyār teşvış ü meşaqatlar tartıldı, andaq kim müddetü’l ‘ömr munça meşaqat kemraq
- 4) tartılıp édi. Bu mañla’nı uşol furşatta aytıldı:
- 5) *Çarñın mēn körmegen cevri ü cefası qaldı mu?*
- 5 6) *Haste köñlüm çekmegen derd ü belası qaldı mu?*
- 7) Bir haftaga yavuq qar tépip künde bir şer’i, bir yarım şer’idin artuq
- 8) köçülmes édi. Qar téper kişi mēn édim. On on bēş içki bile ve Qāsım
- 9) Bég édi. İki oğlı Tēñri Bērdi ve Qanber ‘Alī bile yana ékki üç

- 10) nökeri hem bar édi. Uşbu mezkūr bolğanlar yayaq yürüp qar téper édük.
Her kişi
- 10) 11) yéti sékiz on qarı ilgeri yürüp qar téper édi. Her qadem qoyğanda
béligeçe
- 12) kögsigeçe bata bata qar téper édi. Bir néçe qadem bargandın soñ ilgeriki
kişiniñ
- 13) hamlı küyüp turar édi. Yana bir kişi ilgeri öter édi.
- 14) Bu on on béş yégirme kişi yayaq qarını kim téper édi, ança bolur édi
- 15) kim boş atnı tartsa bolur édi. Boş atnı tartılur édi, üzengüsiğaça
- [15] 16) qabtalığaça köpköp bata bata bu boş at hem on on béş qademçe yol
17) yürüp talıqur édi. Bu atnı yaqağa tartıp yana bir boş atnı ilgeri tartılur
18) édi. Uşbu destūr bile biz on on béş yégirme
- [194a]
- 1) kişi oq téptük.
- 2) Uşbu on on béş yégirme kişiniñ atları oq ilgeri tartıldı. Özge tamām
- 3) ābdān ābdān yigitler ve bég atanğanlar atlarıdın hem tüşmey tayyār
tépilgen ve
- 20) 4) basılğan yolğa kirip başların qoyı salıp kélürler édi. Maħall ol émes
- 5) édi kim kişige teklīf ü zevrī qılılgay. Herkimniñ himmet ü cür‘eti bolsa
- 6) mundaq işlerni özi tilep qılır.
- 7) Uşbu țarıq bile qar tépip yol qılıp encüken⁸ yerdin üç tört künde Kötel-i
Zirrīnniñ
- 8) tüpiğe Havāl Qutī dégen havālğa keldük. Uşbu kün ğarīb çapqun
- 9) bile qar yağar édi. Andaq kim barçağa ölüm vehmi boldı. Ol él tağdağı
- 10) ğār ve kāvākīlerni “havāl” dérler. Bu havālğa yétkende çapqun bī-ħadd
téz boldı.
- 11) Uşbu havāl qaşıda oq tüşüldi.

⁸ Sözcüğün anlamı tespit edilememiştir, metin göz önünde bulunarak inilen yer anlamı verilmiştir.

- 12) Qar uluğ yol tégirme tépilgen basılğan yol bile hem at be-ñile baradur.
- 5 13) Künler gāyet qısqalıqqa ilgeriki kişi yaruqta havāl allığa kældiler. Namāz-
1 şām
- 14) namāz-ı huftengāça él kéle qaldı. Andın soñra turğan turğan yerde oq
15) tüşti. Köp él atnıñ üstide oq tañ éttürdi.
- 16) Havāl tarraq köründi. Mén havālnıñ ağızıda kürek alıp qar kürep
17) özümge bir tekye-nemed ornı yer yasadım. Qarnı köğüskeçe qazdım.
Henüz

[194b]

- 10 1) yerge yétmeydür édi. Bir néme yélge penāh boldı. Uşanda oq olturdum.
Her
- 2) néçe dédiler kim “Havālğa barıñ” barmadım. Köñülge kéçti kim barça él
qarda ve
- 3) çapqunda, mén ısıq üyde veistirāhat bile munda barça ulus teşvış bile
meşaqqatta
- 4) mén munda uyqu bile ferāgatta mürüvvetin yıraq ve hem-cihetlıqtın qıraq
iştür. Mén
- 5) her teşvış ü meşaqqat bolsa köreyin. Her néçük él şaqat qılıp tursa
turayın.
- 15 6) Bir Fārsī meşel bar بارمرك نيارا سور است
- 7) Uşandaq çapqunda qazğan yasāğan çuqurda olturdum. Namāz-ı huftengāça
qar
- 8) ança çapqudap3 yağdı kim mén inişip oturup édim. Arqamğa ve başımğa
ve
- 9) qulağlarımınñ üstige tört élig qar bar édi. Uşol kéçe qulağımğa
10) savuq te’sİR qıldı. Namāz-ı huftende gārını yahşı mülāhaža
qılğanlar qıçqırıştılar

- 20 11) kim “Havāl asru kēñ havāldur. Bu élge tamām yer bar.” Munı ki eşittim, üstümdeki
- 12) qar barnı silkip havālğa kélđim. Havāl nevāhīsidağı yigitlerni hem
- 13) tiledim. Qırq éllig kişige ferāgat bile yer peydā boldı. Azuq ve yañnı ve qavurdaq
- 14) ve her néme kim hāzır édi. Her kimniñ kim bar édi kélťürdiler. Mundaq savuq
- 15) ve qar ve çapqunda ‘aceb ısıq ve emn ü ferāgatlıq yerge kélđük.
- 16) Tañlasığa qar ve çapqun turdı. Érte köçüp uşol destür bile qar tépip
- 5 17) yol yasap
- [195a]
- 1) daban üstige çıqtuk. Yol hōd qırlap yoqqarı çıqar
- 2) ékendür. Kōtel-i Zirrīn dēr émişler. Biz yoqqarı çıqmay dere qoyı oq indük.
- 3) Dabandın tüpige yétkünçe kün kéc boldı. Dere ağızıda oq qonduq. Ol aħşām
- 4) bisyār zarb savuq édi. Asru köp meşaqat u şu‘ūbet bile ol aħşāmı
- 5) ötkerdük. Köp kişiniñ élig ayağın savuq éltti. Kepeniñ ayağın, Süyündük
- 10 6) Türkmenniñ éligin, yana Aħīniñ ayağın uşol kéc savuq éltti.
- 7) Értesiğe dere qoyığa oq yürüdük. Bā-vucūd yol émes ékenini bilip
- 8) körüp tevekkül qılıp dere qoyı oq yürüldi. Yaman uçma ségritme
- 9) yerlerdin tüşüldi. Kéc namāz-ı şām édi kim derenin ağızığa çıqtuk. Hīç
- 10) qarı uluğ yād bilmes kim bu kōtelniñ mundaq uluğ qarı bar érgende kişi
- 15 11) ‘ubūr étmiş bolğay, belki bu faşlda ma‘lūm émes kim bu kōteldin ‘ubūr étmek
- 12) kişiniñ köñlige yétmiş bolğay. Egerçi uluğ qardın néçe kün haylı
- 13) teşvīş kördük, velī aħır uşbu uluğ qar sebebidin özümüzni menzilğa

14) yétkürdük, né üçün kim eger mundaq uluğ qar bolmasa, andaq bī-reh uçma ve

15) ségritmedin kim öte alğay

[195b]

1) édi. Belki eger uluğ qar bolmasa, evvelgi

20 2) uçmada oq élniñ at ve tévesi tamām qalgay édi.

3) هر تيك و بدى كه در شمار است تادر تكرى صلاح كار است

4) Namāz-ı huften bolup édi kim Yeke öleñge kélip tüştük. Yeke öleñ éli

5) biz kélip tüşkende oq habar taptılar. Isıq üyler, séviz qoylar atqa ot ve

6) borsu bī-nihāyet ot yaqmaqqa otun ve tézekke bī-ħadd bī-gāyet. Andaq

7) savuq ve qardın qutulup mundaq ként ve ısıq üyler tapmaq, andaq meşaqat u

5 8) belādnı ħalāş bolup mundaq qalın nān ve séviz qoylar tapmaq ħuzürdür kim

9) mundaq meşaqatlarnı körgenler bilür. Ferāgatidür kim mundaq belālar kécürgenler

10) fehm qılır. Ĥātır cem‘ ve köñül tinç bir kün Yeke öleñde tevaqquf

11) qılduk.

12) Yeke öleñdin köçüp ékki yıgaç yol kélip tüşüldi. Tañlası Ramażān

10 13) ‘ıdi boldı. Bāmiyān bile yürüp Şibertü Köteldin aşıp Cenglikke yétmey

14) tüşüldi.

15) Türkmen hezāresi köçleri ve mälları bile yolumızniñ üstide oq

16) qışlağan ékendür. Bizdin aşla ħabarları yoq. Tañlası köçüp kélürde bularnıñ

17) ağıl ve alaçuqlarınıñ arasığa kéle tüştük. İki üç bölek ağıl

15 18) tālān u tārācğa bardı. Özgeleri üy ve rüzgārın salıp oğlan uşağın

[196a]

1) alıp taqqa tarttılar. İlgeridin ħabar kélidi kim bir néçe hezāre

2) çerig éliniñ allını bir tengide tusup oqlaşıp kişini

3) ötkeli qoymaydurlar. Bu habar kélgeç ıldam oq yürüdüm. Yétip kördüm érse

4) tengi hem émes. Bir néçe hezāre bir tumşuqđın kélip oq qoyadurlar. Partal

5) yığılıp turuptur, ābdān ābdān yigitler dék

6) *Qarasın yağıniñ körüptürler*

Deng ü hayrān bolup turupturlar

7) *Mén yétip téz ol sarı yürüdüm*

Yürü yürü dép ilgeri yürüdüm

8) *Ġarazım élni téz qılmaq édi*

5 *Yağı birle sitz qılmaq édi*

9) *Téz étip élni, tarttum özni*

Hıçkim hem éşitmedi sözni

10) *Yoq édi cébe ü kiçim ü yaraq*

Ménde bar érdi nék oq ve sadaq

11) *Yürüdüm érse tamām él turdı*

Yağı güyā bularnı öltürdi

12) *Sén nöker kim qılır sén anıñ üçün*

10 *Yarağı bir maħallda cāniñ üçün*

13) *Yoq ki nöker turup bégi yürügey*

Nöker āsūde ü bégi çürügey

14) *Nökeri kim bu tavrdur né asıq*

Né işiñge yarar né aşqa qatıq

15) *Āhır at saldım ilgeri yürüdüm*

Sürüben taqqa yoqqarı yürüdüm

[196b]

1) *Méni körüp yürüdi él dağı*

15 *Qaldı éldin kéyinge qorqağı*

2) *Yétiben téz taqqa yarmaştuk*

Oqığa baqmayın yürüp aştuk

- 3) *Gāhī attın tüşüp gāhī atlıq*
Yürüben ilgerige cür 'etliq
- 4) *Yağı hem tağdın oq qoyar érdi*
Zor körgeç salıp yürüy bérdi
- 5) *Taqqa çıqtuk hezāreni qavlap*
Qır u qolda kényik kibi avlap
- 6) *Darığannı kényik dék atquladuk*
- 20 *Talaban māl u qoyını buladuk*
- 7) *Qırıban Türkmen hezāresini*
Éyledük bend kişi qarasını
- 8) *Ér atağlıqını dest-gīr éttük*
Ehl ü evlādını esīr éttük
- 9) *Hezāre mālídın mén hem bir pāre qoy yığışturdum. Yārek Tağayığa*
tapşurup
- 10) *özüm ilgeri öttüm. Qırlar bile qollar bile yürüp hezārelerini*
- 11) *at ve qoyları sürüp Témür Bég Lengeriğa kéltürüp tüştük. Türkmen*
hezāresiniñ
- 5 12) *on dört on bés serkeşi ve rahzen uluğlarídın éligge tüşüp édi.*
- 13) *Hayālímıda bu édi kim tüşken yurtta törlüg törlüg 'azāb u 'uqūbet bile*
- 14) *öltürgeyler kim cemī' rahzen ü serkeşlerge 'ibret bolğay. Yolda*
Qāsım Bégge
- [197a]
- 1) *yoluqup bī-mevqi' teraħħum qılıp ħalāş qılıptur.*
- 2) زمین سوره سنبل بر نیارد درو تخم عمل ضایع مکر دان
- 3) نیکویی با بدان کردن چنان است که بد کردن بجای نیکوان
- 10 3)
- 4) *Esīrlerni hem teraħħum qılıp āzād qılıldı.*
- 5) *Uşbu Türkmen hezāresini çapqanda éşitildi kim Muħammed Ĥüseyn Mīrzā*

- 6) Duġlat yana Sulţān Sencer Barlas ve cem‘ī Kābilde qalġan Moġullarnı
özlerige
- 7) tartıp Mīrzā Hānnı pādişāh qılıp Kābilni qapapturlar. Ēl arasında bu ħabarnı
- 15 8) salıpturlar kim Bedī‘ūzzamān Mīrzā ve Mużaffer Mīrzā pādişāhnı tutup
Herīniġ
- 9) Qal‘a-ı İhtiyāruddīniġa kim ħālā Ala Qurġanġa meşhūrdur ıqarıpturlar.
- 10) Kābil Qurġanıda Mollā Bābā-yı Peşāġarī, Ĥalīfe ve Muĥibb ‘Alī Qurı ve
Aĥmed Yūsuf ve
- 11) Aĥmed Qāsım başlıqlar édi. Bular yaĥşı bardılar. Qurġannı mazbūţ u
mūstaĥkem
- 12) qılıp asradılar.
- 20 13) Témür Bég Lengeridin Muĥammed Endicānī atlıq Qāsım Bégniġ nökeri
Toqbāydın
- 14) Kābildaġı béglerge bu yerge kélgenimizniġ keyfiyyetini bitip yiberdük.
Andaq muqarrer
- 15) boldı kim “Ġūrbend tengīsidin çıqıp alarnıġ üstige ılıġaġımızdur. Nişāne
bu
- 16) bolsun kim Menār taġıdın ötker çoq ot yandurġımızdur. Sizler hem erkte
- 17) éski köşknıġ üstide kim ħālā ħazīnedür uluġ ot yanduruġız tā
- 18) bilgey biz kim

[197b]

- 1) biziġ kélgenimizni bilip sizler. Biz bu
- 2) sarıdın yétke siz ikeridin ıqıp éligiġizdin kélürini taqşır qılmaġ.”
- 3) Bu sözlerni butturup Muĥammed Endicānīni yiberildi.
- 4) Taġlası Lengerdin atlanıp Ūştür şehr toġrısıġa tüşüldi.
- 5 5) Andın érte atlanıp tüşke yavuuġ Ġavrbend tengīsidin çıqıp köprüġ başıda
- 6) tüştüġ. At suġarıp atnı tindürüp namāz-ı pīşin köprüġ başıdın atlanduk.

- 7) Tutqavulğaça qar yoq édi. Tutqavuldın öte bargan sayı qar uluğraq boldı.
Zemme
- 8) Yahşı bile Menār arasında andaq savuq édi kim müddetü'l 'ömr ança savuq kem
- 9) körülüp édi.
- 10) 10) Aḥmed Yasavul bile Qara Aḥmed Yurtçını dağı Kābildağı béglerge yiberildi
- 11) kim “Uşol mī‘ād bile kældük. Vāqıf u merdāne boluñ.” Menār tağıdın ötüp dāmenede
- 12) tüşüp savuqdın bī-ṭāqat bolup otlar yandurup ısıduk. Egerçi ot
- 13) yandurur maḥall émes édi, savuq žarbıdın bī-ṭāqat bolup ot yanduruldı.
- 14) Tañ ata yavuşup édi kim Menār tağınıñ dāmenesidin atlanduk. Menār bile
- 15) 15) Kābilniñ arasında qar atnıñ tizide bar érđi. Qatqan bolup édi.
- 16) Yoldın çıqqan kişi teşvış bile yürür érđi. Bu aralıqñı tamām çuburup kældük. Bu
- 17) cihetdin farz vaqtıda Kābilğa
- [198a]
- 1) bī-ḥıle yéttük. Bibi Māhrüyğa yéterdin burunraq
- 2) erkdin uluğ ot çıqtı. Ma‘lüm boldı kim ḥabardār bolmışlar.
- 3) Seyyid Qāsımñıñ köprügige yéte Şirim Tağayı bile baranğar kişisini Mollā Bābānıñ
- 20) 4) köprügi sarı yiberildi. Cavanğar ve ğol Bābā Lülī yolı bile bolduk. Ol
- 5) maḥall Ḥalīfe bāğınñ ornıda bir kiçikrek bāğçe édi. Uluğ Bég Mīrzā
- 6) salıp édi, lenger yosunluq. Egerçi dirahıt u yığaçı qalmaydur édi, velī muḥavveṭesi
- 7) bar édi. Mīrzā Ḥān anda oturup édi. Muḥammed Ḥüseyn Mīrzā, Uluğ Bég Mīrzā
- 8) salğan Bāğ-ı Bihiştte édi.

- 9) Mén Mollā Bābāniñ bāğınıñ kūçe tarafıdağı gūristānğa yétip édim kim
- 5 10) tézlik qılıp ilgeri barganlarını urup yandurup bizge tıqtılar. İlgeri
- 11) barıp Mīrzā Hān oturup havālığa kirgenler tört kişi édi. Bir Seyyid
- 12) Qāsım Éşik Aqa édi. Yana Qanber ‘Alī Qāsım Bég édi, yana bir Şīr Qulı
- 13) Qaravul Moğul édi, yana bir Sulţān Aħmed Moğul édi. Şīr Qulınıñ cemā‘atıdın
- 14) édi. Bu tört kişi yétken bile bī-tehāşī oq Mīrzā Hān olturğan havālığa
- 10 15) kireler; ğavğa bolur. Mīrzā Hān bir atğa miñip qaçıp çıqar. Ebū’l Hasan Qurbéginiñ
- 16) inisi Muħammed Hüseyn hem Mīrzā Hānğa
- [198b]
- 1) nöker bolup édi. Bu
- 2) tört kişidin Şīr Qulını çapıp yıqar. Başını késer maħallda ħalāş bolur. Bu
- 3) tört kişi qılıç yép oq yép yaralıq bolup mezkūr bolğan yerde bizge tıqlıp
- 4) keldiler.
- 15 5) Tar kūçede atlıq él tıqlıdılar turdılar. Né ilgeri yürüy aladurlar, né
- 6) kéyinge yāne aladurlar. Mén yavugumdağı yigitlerge dédim kim “Tüşüp zorlañ!”
- 7) Dost Nāşır, H̄āce Muħammed ‘Alī Kitābdār, Bābā Şīrzād, Şāh Maħmūd ve yana bir néçe
- 8) yigit tüşüp yürüp oq qoydılar. Yağı qaça bérdi.
- 9) Qurğandağılarını ğalebe köz tuttuk. İş vaqtıda yétişe almadılar. Yağını
- 20 10) tépretkendin soñ birin ikin çapışıp kéle başladılar. Henüz Mīrzā Hān
- 11) olturğan çārbāğqa kirmeydür édim kim qurğandağı éldin Aħmed Yūsuf-ı Seyyid Yūsuf
- 12) keldi. Méniñ bile hem-rāh oq Mīrzā Hān olturğan bāğqa kirdük.
- 13) Kördüm Mīrzā Hān yoqtur. Qaçıp çıqıptur. Téz oq yandım. Aħmed Yūsuf méniñ

14) soñumça édi.

15) Çarbāğnıñ eşikidin Dost Serpūlī piyāde kim Kābilde merdānelığı

16) cihetidin ri‘āyet qılıp kütvallıq manşıbını bérıp Kābilde qoyulup édi,
yalañaç

17) qılıç éligide kirip kélđi. Maña oq tégilip kéledür. Mén cébe kéyip édim;

18) ğarbíçı⁹ bağlamaydur

[199a]

- 5
- 1) édim; dulğa hem kéymeydür édim. Bir néçe
  - 2) qıçqırdım: “Hey Dost! Hey Dost!” dép Aħmed Yūsuf hem qıçqırdı. Mén
  - 3) savuqqa ve qarğa küngenimdin mü méni tanımadı, yā uruş ıztırābıdın mu
  - 4) édi, bī-teħāşī yalañ bāzūmğa oq qılıç saldı. Téñri ‘ināyeti édi ser-mūy
  - 5) kār qılmadı.

10 6) اكر تبيع عالم بجنيدز جاي نبرد یرك تا نخواهد خدای

7) Mén bu du‘ānı oqup édim. Anıñ ħāşiyetidin édi kim Téñri te‘ālā bu

8) ma‘zeretni def` qıldı ve bu müteveccih bolğan belānı ref` qıldı. Ol du‘ā budur:

9) بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ اَللّٰهُمَّ اَنْتَ رَبِّیْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ عَلَیْكَ تَوَكَّلْتُ وَاَنْتَ

10) رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِیْمِ مَا شَاءَ اللّٰهُ كَانَ وَاَمَّا لِمَنْ یْسْءُ لَمْ یَكُنْ وَاَلْحَوْلُ وَاَلْقُوَّةُ اِلَّا

15 11) بِاللّٰهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ وَاَعْلَمُ اِنْ اَللّٰهُ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ اَللّٰهُمَّ قَدْ اَحْطَطْتُ بِكُلِّ شَیْءٍ

12) عَلَمًا وَاَحْصٰی كُلَّ شَیْءٍ عَدَدًا اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِیْ وَاَنْتَ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ غَیْرِیْ وَاَنْتَ

13) مِنْ تَرْكُلِ ذٰی تَرْوٍ وَاَنْتَ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ تَرْكُلِ ذٰی تَرْوٍ وَاَنْتَ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ تَرْكُلِ ذٰی تَرْوٍ وَاَنْتَ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ تَرْكُلِ ذٰی تَرْوٍ

⁹ “ğarbíçı” sözcüğünün sözlüklerde anlamı bulunamamıştır. Metnin bütününi göz önünde bulundurarak “bir çeşit savaş zırhı” anlamını verdik.

- 14) Andın çıqıp Muḥammed Ḥüseyn Mīrzā olturğan Bāğ-ı Bihiştqa kélđim.
Muḥammed Ḥüseyn
- 15) Mīrzā qaçıp çıqıp yaşulğandır. Muḥammed Ḥüseyn Mīrzā olturğan
bāğçeniñ
rahneside
- 20 16) yéti sékiz oqluq yaylıq kişi turuptur. Mén bu kişilerniñ üstige
17) atımnı pāşne
[199b]
- 1) qıldım. Tohtay almadılar. Qaçá bérđiler. Mén yétip birige
2) qılıç saldım. Andaq yumalanıp bardı kim taşavvur qıldım kim meger başı
uçup
3) kitti. Öte çıqtım. Mén qılıç salğan kişi Mīrzā Ḥānniñ kökeldaşı Tülek
4) Kökeldaş ékendür. Qılıç éginige tüşken ékendür.
5) Muḥammed Ḥüseyn Mīrzā olturğan üylerniñ éşikige yétkende tam üstidin
bir
6) Moğul, kim méniñ nökerim édi, mén anı tanır édim, éşiklig törlüg yerdin
- 5 7) tartı oqnı yüzümge ol şarafđın bu şarafđın “Hey hey, pādişāhdur” dép
déyiştiler.
8) Oqnı yandurup salıp qaçtı. Oq atmaqđın hem iş ötüp édi. Mīrzāsı
9) ve serdārları qaçtı. Giriftār boldı. Kim üçün oq atar?
10) Uşbu yerde Sulţān Sencer Barlasnı kim ri‘āyet qılıp Nigenhār tümenini
aşa
11) ‘ināyet qılıp édim, ol hem bu fitnede bular bile şerik édi tutup boynını
- 10 12) bağlap kéltürdiler. Mużtarib bolup qıçqıradur kim “Hey, ménde né
günāh?” Günāh
13) mundın artuq bolur kim bu cem‘ bile hem-cihet ü hem-meşveretlerdin bir
14) uluğrağı sén? Çün hān dedemniñ vālidesi Şāh Béğim h̄āher-zādesi bolur

15) édi, buyurdum kim “Mundaq bī-‘izzetāne kirdürmenj. Ölüm yoqtur.”

Mundın çıqıp Aħmed

16) Qāsım Kūhberni, kim qurgandağı béglerdin biri ol édi,

[200a]

1) bir pāre

15 2) yigitler bile Mīrzā Hānıñ soñıça yiberdim.

3) Uşbu Bāğ-ı Bihiştıñ Şāh Bégim ve hānım üyler yasap oturup

4) édiler. Bu bāğdın çıqıp Şāh Bégimni ve hānımni köre bardım.

5) Şehr éli ve qara tayaq hücüm qılıpturlar. Kūşe ü kenārda él tutmaqqa māl

6) talamaqqa élig qoyupturlar. Kişiler qoyup barça élni urup sürüp

20 7) çıkarıldı. Şāh Bégim ve hānım bir üyde oturup édiler. Dāimğı yerde

8) tüşüp kélip burunğı dék edeb ü ta‘zīm bile yürüp körüşüm. Şāh Bégim ve

9) hānım bī-ħadd u bī-qıyās mużtarib u münfa‘il ser-efgende ü ħacil

bolupturlar. Né

10) ma‘ qūl ‘özr ayta aladurlar, né müşfiqāne sormaq tarħın sala aladurlar.

Bulardın

11) ħama‘ım mundaq émes édi. Bu cem‘ her bedbaħtlıq maqāmıda bolsalar

édi, andaq

12) émes édi kim bégimniñ hānımniñ sözlerige qulaq salmağaylar édi. Mīrzā

13) Hān ħod Şāh Bégimniñ tuqqan nebīresi kéçe ve kündüz bégim qaşıda.

Bular

14) sözlerige kirmese Mīrzā Hānıñı qoymay özleriniñ qaşıda saqlasa ħod

5 15) bolur édi.

16) Néçe qatla hem kim zamāne nā-hem-vārlıgıdın ve devrān nā-sāzgārlıgıdın

taħt u

17) mülk ü nöker ü süderdin ayrılıp alarğa

[200b]

1) ilticā élttim, anam hem bardı, hīç

- 2) nev' ri'āyeti ve şefaqtı körmedük. Méniñ inim Mīrzā Hānnıñ ve anası Sulţān
- 3) Nigār Hānımnıñ 'ayn u ma'mūr vilāyetleri bar édi. Mén ve anam vilāyet hōd
- 10 4) tursun bir ként ve bir néçe qoş igesi bola almaduk. Méniñ anam Yūnus
- 5) Hān qızı ve mén nebīresi émes mü édim?
- 6) Ol t̄abaqadın herkim ki méniñ ser vaqtımğa tüşti. Éligimdın kélgençe
- 7) tuqqanlıqnı ve yahşılığnı becā keltürdüm. Néçük kim Şāh Bégim keldiler, Pamğānnı
- 8) kim Kābilniñ a'lā yerleridindür, bérdim. Yana her nev' ferzendliq ve
- 15 9) hizmetkārliqta taqşır qılmadım.
- 10) Sulţān Sa'īd Hān Kāşğar hānı bés altı yayağ yalañ bile keldi: tuqqan inilerim
- 11) dék körüp Lemğān tümenleridin Mendrāver tümenini bérdim. Şāh İsmā'il
- 12) Şıbanī Hānnı Mervde alğanda Qunduzğa kim öttüm Endicān vilāyeti méniñ sarı baqıp
- 13) ba'zı daruğalarını qavlap ba'zı yerlerini bérkitip maña kişi yiberdiler, mén
- 20 14) Sulţān Sa'īd Hānğa barı nökerlerimni tapşurup kömek qoşup zād u būd
- 15) Endicān vilāyetini bağışlap hān qılıp yiberdim.
- 16) Bu tāriḥqaça hem ol t̄abaqadın herkim ki keldi öz tuqqanlarımdın özge
- 17) körmedim. Néçük kim Çın Témür Sulţān ve Ésen Témür Sulţān ve Toḥta
- [201a]
- 1) Buğa Sulţān ve Bābā Sulţān bu tāriḥde méniñ qaşımdadurlar barçanı
- 2) öz tuqqanlarımdın yahşırağ körüp ri'āyet ü şefaqt qılıptur mén.
- 3) Bu bitilgenlerdin ğaraž şikāyet émes. Rāst hikāyettür kim bitiptür
- 4) mén. Bu mestür bolğanlardın maqşūd özniñ ta'rifi émes. Beyān-ı vāqi'i bu édi

- 5) kim taħrīr étiptür mén. Çün bu tārīħde andaq iltizām qılılıptur kim her sözniñ
- 6) rāstını bitilgey ve her işniñ beyān-ı vāqi‘ini taħrīr étilgey,
- 7) lā-cürm ata aǵadın her yahşılıq ve yamanlıǵ kim şāyi‘ édi taqrīr qıldım, ve havīş ü
- 8) bīǵānedin her ‘ayb u hūner kim beyān-ı vāqi‘ édi, taħrīr éyledim. Oquǵunçı ma‘zūr
- 9) tutsun; éşitkünçi ta‘arruz maqāmıdın ötsün.
- 10) 10) Mundın qopup Mīrzā Hān olturǵan çārbāǵqa kélip vilāyetlerǵa ve aymaq ve
- 11) aħşāmǵa fetħ-nāmeler yiberildi. Andın soñ atlanıp erkke kélдим. Muħammed Hüseyn
- 12) Mīrzā hānımniñ Töşekhānesiǵa qorqunçdın qaçıp kirip töşekniñ
- 13) boǵcamasıǵa özini baǵlatıptur. Qurǵandaǵılardıñ Mīrim Dīvānnı ve yana ba‘zını
- 14) qoyduk kim bu üylerni ahtarıp Muħammed Hüseyn Mīrzānı tapıp kéltürgeyler.
- 15) 15) Hānımniñ éşikige kélip dürüştraq bī-edebāneraq
- [201b]
- 1) sözler aytıptur.
- 2) Barı behr hāl Muħammed Hüseyn Mīrzānı hānımniñ Töşekhānesidin tapıp
- 3) erkte méniñ qaşımǵa kéltürdiler.
- 4) Mén burunǵı dék oq ta‘zīm qılıp qoptum. Hāylī hem dürüşť yüzige kélmedi.
- 5) Muħammed Hüseyn Mīrzā kim mundaq zişt ü şenī‘ harekātqa iqdām qıldı ve bu nev‘ şūr
- 20) 6) u fitne-engīz ü bünyādıǵa ihtimām éyledi, eger pāre pāre qılsam yeri bar édi. Törlüg

- 7) törlüg ‘azāb u ‘uqūbet bile ölmekke sezā-vār édi. Çün arada bir nev’
uruǵluq
- 8) bolup édi, méniñ tuqqan hālam Hūb-Nigār Hānımdın oǵlanları ve qızları
bar
- 9) édi, bu hūqūqnı yād qılıp Muḥammed Hüseyn Mīrzānı āzād qıldım.
Horāsān sarı
- 10) ruḥşat bérildi. Bu bī-mürüvvet ü haqq nā-şinās kişi méniñ mundaq
yaḥşılıǵımnı
- 11) kim cānını baǵısladım. Bi’l-kül unutup Şaybaq Hān qaşıda méndin
ǵıybetler ve
- 5 12) şikāyetler qılıptur. Az furşat ötmedi kim Şaybaq Hān oq öltürüp cezāsıǵa
13) yétkürdi.
- 14) توبد كتنده خود را بروزگار سيار كه روزگار ترا جاكريست كينه كذار
- 15) Aḥmed Qāsım Kūhber ve yana ba’zı bir néçe yigitni kim Mīrzā Hānnıñ
16) soñıça yiberilip édi, Qarǵa Bulaq pūşteleride Mīrzā Hānga yéterler. Qaçā
hem
- 10 17) almas. Élig tépretgünçe quvvet ü cür’eti hem yoq édi. Alıp kéldiler.
- [202a]
- 1) Mén éski dīvānhāneniñ şarq şimāli sarıǵı eyvānıda olturup édim. Mén
2) dédim “Kél, körüşeliñ.” Aldaraǵandın yükünüp kélgünçe ékki qatla yıqıldı.
3) Körüşkendin soñ yanımda olturguzup köñül bérdim. Şerbet kéltürdiler.
4) Mīrzā Hānnıñ def’-i tevehhümiǵa şerbetni evvel özüm içip aña bérdim.
- 15 5) Çün Mīrzā Hānga kirgen sipāhī ü ra’iyyet ü Moǵul u Çāǵatay mütevehhim
ü müzebzeb
6) édiler, néçe kün ihtiyātnı mer’ī tutup Mīrzā Hānnı égeçisiniñ üyide oq
7) buyurduk kim bolǵay. Bu mezkūr bolǵan él ü ulusdın çün henüz daǵdaǵa u

- 8) tereddüd bar édi, Mīrzā Hānıñ Kābilde bolmağını şalāh körmey bir néçe kündin
- 9) soñ Hōrāsān sarı ruḥşat bérildi.
- 20 10) Bularğa ruḥşat bérğendin soñ Bārān ve Çeştübe ve Gülbahār dāmenesi
- 11) seyriğa barduk. Bahārlar Bārān yazısı ve Çeştübe deşti ve Gülbahār dāmenesi
- 12) bisyār hūb bolur. Sebzesi Kābil vilāyetiniñ özge yerlerige baqa ḥaylī yaḥşı
- 13) bolur. Törlüg törlüg lāleler açılır. Bir qatla lāle envā'ini buyurdum kim
- 14) sanadılar. Ottuz dōrt nev' lāle çıqtı, néçük kim bu yerlerniñ ta'rīfide bir beyti
- 15) aytılıp édi:
- 16) Sebze ü güller bile cennet bolur Kābil bahār
- 17) Hāşşa bu mevsimde Bārān yazısı ü Gülbahār
- 5 18) Uşbu seyr kélgende bu ğazelni tükettim:
- 19) Méniñ köñlüm ki gülniñ ğoncası dék
- [202b]
- 1) teh-be-teh qandur
- 2) Eger yüz miñ bahār olsa açılmağı né imkāndur?
- 3) Fi'l-vāqi' bahārlar seyr qılmaqqa ve quş salmaqqa ve quş atmaqqa bu yerlerçe
- 4) yer kem oq bolğay néçük kim Kābil ve Ğaznī vilāyetiniñ ta'rīf ü tavşīfide şemme
- 10 5) mezkūr u meşūr boldı.
- 6) Uşbu yıl Nāşır Mīrzāniñ ve terbiyet-kerdeleriniñ iḥtilāṭ u ma'āşıdın
- 7) Bedaḥşān bégleri, kim Muḥammed Qurçı ve Mübārek Şāh ve Zübeyr ve Cihāngīr bolğay, rencide
- 8) belki yağı boldılar. Barça ittifaq qılıp çerig tartıp Kökçe Suyınıñ Yeftel ve
- 15 9) Rāğ sarı tüzi bile atlıq yayağını yığıp yasap püşteler bile Ḥamçannıñ

- 10) yavuđıǵa keldiler. Nāşır Mīrzā ve qaşıdağı bī-tecrübe yigitler endişe ü mülāhaža
- 11) qılmay bular bile uruşqa püştelerde kélip uruşurlar.
- 12) Yeri burtağ, yayağı qalın, bir ékki qatla at salganda tohtap urup ki
- 13) yandururlar boldura almaslar. Qaçá bérürler. Bedahşānīler Nāşır Mīrzānı
- 20 14) basıp bolǵan tevābi‘ ü levāhiqini tālān u tārāc qıldılar. Nāşır Mīrzā yavuğıdağıları
- 15) bile basturup talatıp İşkemiş ve Nārīn bile Kilāgāhī kélip Qızıl Su
- 16) yoqqarı oq yürüp Āb Dere yolıǵa kirip Şibertü kötelidin aşıp Kābilǵa
- 17) yétmiş séksen talatqan aldurǵan aç yalañaç nöker süderi bile keldi.
- 18) ‘Aceb qaderidür: ékki üç yıl mundın burun Nāşır Mīrzā tamām él ve ulusnı
- 19) köçürüp sürüp Kābildin yağıqıp çıqıp
- [203a]
- 1) Bedahşānǵa yétip dere ve
- 2) qurǵanlarını bérkitip né hayāllar bile yürür édi? Burunđı qılǵanlarıdın
- 3) ser-efgende ü hacil ol nev‘ ayrılǵanlarıdın şermende ü münfa‘il boluptur. Mén dağı hīç nev‘
- 4) yüzige kélmedim. Yaşşı sorup istep infi‘aldın çıqardım.

5

Veqāyi‘-i Sene-i 913

10

- 5) Ğılcīmı çapmaq dağdağası bile Kābildin atlanıldı. Serdiške tüşkende
- 6) habar keltürdiler kim Meşt ve Sihkānede kim Serdihdin bir yıǵaç bolǵay, qalın
- 7) Mehmend gāfil oluruptur. Bolǵan bégler ve yigitler barın boldılar kim Mehmendni
- 15 8) çapmaq kérek. Mén dedim kim “Revā bolǵay mu? Né ‘azīmet bile atlanǵay biz? Maqşadqa

9) yétmey öz ra‘iyyetimizni oq çapıp yangay biz? Bu iş mümkün émes.”

10) Serdihdın atlanıp Kettevāz tüzini kéçe bile qaranğuda tay qılduk.

Qapqarangú

11) kéçe tüptüz yer né tağ u püşte körünedür, né yol ve iz ma‘lüm boladur.

Hıçkim

12) başlay almadı. Āhır mén oq başladım. Bir ékki qatla bu nevāhığa yétip édim.

20 13) Uşol qıyās bile quıbnı oñ yağrınımgá alıp tépredim. Ténri rāst kéltürdi.

14) Rāst Qayaqtū ve Ulabatū rüdığa oq kélildi kim Ğılcı oltuğan yerge kim

15) Hı‘ace İsmā‘ıl şerbeti bolğay, uşbu rüdtın yol çıkar.

16) Ol rüdtá tüşüp özümüz ve

[203b]

1) atımız bir zamān uyuhlap dem

2) alıp tañ atqanda andın tépredük. Āftāb çıqıp édi kim bu püştelerdin ve qullardın

3) tüzge çıqtuk. Uşbu yerdin Ğılcı oltuğan yer bir yahşı yığaç yol

5 4) bar tüzge çıqqaç Ğılcıñın qarası mu, yā tütüni mü körüdi. Yā hüd

5) delmege¹⁰ yā be-tāz çerig éli tamām çapqun qoydılar. Bir ékki kurohgeçe

6) çapıp kişini atnı oqlap élni tıydım. Mundaq cilav-rız béş altı miñ

7) çapqun qoyğan çerigniñ tıymağınınñ haylı işğalı bar. Ténri rāst

8) kéltürdi. Çerig tıyıldı. Yana bir şer‘ığa yavuq yol kélip Afgānnıñ qarasını

10 9) körüp çapqun qoyıldı. Qalın qoy bu çapqunda tüşti. Hıç çapqunda munça qalın

10) qoy tüşken émes édi.

11) Mālnı yandurup tüşkendin soñ her tarafdın bölek bölek kélip tüzge

12) tüşüp uruş-engizi qıldılar. Bir bölekni ba‘zı bégler ve içkiler barıp arıq

---

¹⁰ delmege sözcüğünün anlamı tespit edilememiştir.

- 13) alıp tamām öltürdiler. Yana bir bölekini Nāşır Mīrzā atlanıp barısını qırdı.
Ölgen
- 15 14) Afġānlarnıñ başıdın kele mināre qoparıldı. Dost Piyāde Kütvālınıñ kim atı
15) mezkūr bolup édi, ayağığa oq tégdi. Kābilğa kélgende öldi.
16) H`āce İsmā`ıldin köçüp Ulabatūğa kélip tüşük. Munda fermān
17) boldı kim ba`zı bégler ve içkiler yürüp ihtimām qılıp bu ġanāimniñ
humsını
18) alğaylar. Qāsım Bég ve ba`zılardın ri`āyet qılıp humsın almaduk.

[204a]

- 20 1) Qalmağa kélgen hums on altı miñ qoy çıqtı, kim séksen miñdin humsı
2) bolğay. Telef bolğan ve ri`āyet qılğan bile birlik qoyda hıç söz yoq édi.
3) Ol yurtın érte bile atlanıp Küttevāz tüzide av üçün çerge
4) qoyuldu. Bu deştniñ hemışe kényik ve qulanı sémiz bolur ve köp bolur.
5) Çerge arasığa qulan ve kényik qalın kirdi. Qalın qulan ve kényik öltürdiler.
Av
5 6) ešnāsıda bir qulannıñ soñıça çaptım. Yavuqraq yétip bir oq urdum. Yana
bir
7) oq hem urdum, velī bu zaħmlar yıqılğuşa ġarī émes édi. Bu ékki zaħmnıñ
8) zarbıdın burunğı yügürüşidin āhesteraq boldı. Pāşne qıldım. Yaqın
9) sığınıp kélip ékki qulağıdın kényinki çekesige oq çaptım. Kégirteki oq
10) alınıp qaldı. Mu`allaq aşıp bardı. Kényin ayağı üzengümge tége yazıp
qaldı. Qılıçım
10 11) ġaylı yaħşı késti. Ġarīb sémiz qulan édi. Qazısı kişiniñ bir
12) qarışıdın cüz`i kemreq bolğay édi. Şīrim Tāğayı ve ba`zı Moġulistān
kényikini
13) körgenler ta`accüb qılıp dédiler kim “Moġulistānda hem munça sémiz
kényik
14) kem körüptür biz. Bu kün hem yana bir qulan atım uşbu avda tüşken
qulan ve

- 15) k yik ekseri s miz  di, veli h c qaysısı m n  lt rger qulana s miz
- 15) 16)  mes  di. Bu apqundın yanıp kelip K bil t st k.
- 17)  tken yılını  ya  da  aybaq H n Semerqanddın H r s n d 'iyesi bile
- 18) erig
- [204b]
- 1) atlandı.  ah Man ur Ba ı k t b rg ci nemek-h r m, kim Ende ud
- 2) anda  di,  aybaq H n  a ki iler yiberip  aybaq H nı atlanmaqqa t zrek qılıptur.
- 20) 3) Ende ud nev h sı  a kelgende bu k t b rg ci " zbekke ki i yibeript r m n" d p
- 4) i'tim d qılıp yasatıp ba ı  ta    a sanıp p  ke  tartıq alıp ıqarda
- 5) ba sız  zbek tu  tu dın r z qılıp bu kendeni ve tartıq ve p  ke  ve ki i
- 6) qarasını tart part qılıpturlar.
- 7) Bedi' zzam n M rz  ve Mu affer M rz  ve Mu ammed Burunduq Barlas ve Z 'l N n Ar  un
- 5) 8) barı B b  H k  nev h sıde erig bile oturup  diler n  uru maqqa ' zim
- 9)  diler, n  qur  an b rkitmekke c zim. H c i ni m  ah ı  qılmay h c i ni  
- 10) qılurın mu aqqaq bilmey ser s me-v r oturup  diler.
- 11) Mu ammed Burunduq B g h s b bil r ki i  di. Ol d gend r kim "Mu affer M rz  ve
- 12) m n Her ni   qur  anını bir kiteli  . Bedi' zzam n M rz  bile Z 'l N n B g
- 10) 13) Her ni   e raf u nev h sıda  ı ta  lar  a barıp S st ndın Sult n 'Al  Ar  unını
- 14) Qandah r ve Zem nd verdin  ah B gni ve Muqimni erigleri bile  zlerige
- 15) qo  unlar. N  kim bol  an hez re ve Nekder  eriglerini yı  ıp m sta'idd ve m kemmell
- 16) y r s nler.  an mni   hod ta    a barma  ı m  kild r. Ta qarı  ı çerigni  

17) dağdağasıdın qurğan üstige hem kéle almas.” Hüb ayıptur. Hısābliq
[205a]

15 1) rey hātırığa yéiptür.

2) Zü’l Nūn Arğun egerçi merdāne kişi érdi, velī hasīs u māl-dost, ve rey

3) ü hısābdın yıraqraq ve gülrek ve télberek kişi édi. Bu furşatlarda kim
Herīde

4) ağa ini şirket bile pādişāh édiler, Bedī’üzzamān Mīrzā qaşıda bu şāhib-i
ihtiyār

5) édi, néçük kim mezkūr boldı. Māl dostlığı cihetidin Muḥammed
Burunduqniñ şehrde

20 6) turmağığa rāzı bolmadı. Özi şehrde turar hayāl qıldı. Anı hem oḥşata
almadı.

7) Anıñ güllük ve télbelikige hiç néme mundın yaḥşıraq delīl bolur mu kim
zerrāq

8) u ṭammā’ élniñ yalğan ve hoş-āmeddin qabūl qılıp özini faẓīhet ü rüsvā

9) qıldı? Tafşīli budur kim Herīde mundaq kim i’tibār u ihtiyār boldı, bir néçe
şeyh

10) ü mollā aña kélip dérler kim “Quṭb biziñ bile ihtilāṭ qıladur. Saña
hizbrullāh

11) laqab boldı. Sén Özbekni alğundur.” Bu sözge inanıp boynığa fūṭa salıp

12) şükrler qılıptur. Uşbu cihetlerdin Muḥammed Burunduqniñ ma’qūl rāyı
bile ‘amel

13) qılmay né qurğan işini mazbūṭ qılıptur, né uruş yarağını merbūṭ, né

5 14) qaravul né çağdavul kim yağı kélüridin āgāh qılğay, né yasalda tertīb ü
nasaq kim

15) yağı kélse uruş hātırhāh qılğay.

16) Şaybaq Hān Muḥarrem ayıda Murgābdın ötüp Sīr Kāy nevāhīsiga

[205b]

- 1) yavuq
- 2) yétkende oq ҳabardār bolurlar. Serāsīme bolup hīç iş qıla almaslar, né él yığa
- 3) alurlar, né yasal qıla alurlar. Tuşluq tuşdın yürüy bérürler. Zü'l Nūn Argun
- 10 4) uşbu hoş-āmedğa ğurre bolup qırq éllig miñ Özbekniñ utrusıda yüz
- 5) yüz élligçe kişisi bile Qara Ribāṭta turar. Qalın kişi yétken bile oq alıp
- 6) téperler. Zü'l Nūnnı alıp óltürüp başını késtiler.
- 7) Mīrzālarnıñ ana égeçi siñli ve ҳaremleri ve ҳazāini tamām Qal'a-ı İhtiyāruddīnde
- 8) édi kim Ala Qurğangā meşhūrdur. Mīrzālar kéc şehrğa
- 15 9) yéterler. Yarım kéçegeçe atlarını tindürüp uyuḡlarlar. Seher vaqtı salıp
- 10) téperler. Qurğān bérkitürni ḡod ḡayāl qıla almaslar. Munça fursat u fūrcede ana
- 11) égeçi siñilni ve köç ve oġlan uşaqını hem alıp çıqmay Özbekniñ
- 12) esīrlikige taşlap qaçarlar. Pāyende Sulṭān Bégim, Ḥatīce Bégim başlıq Sulṭān
- 13) Ḥüseyn Mīrzāniñ ҳaremleri ve Bedī'üzzamān Mīrzāniñ ve Mużaffer Mīrzāniñ
- 20 14) ҳaremleri ve oġlan uşaqları né kim bolğay mīrzālarnıñ ḡazāin ü büyütātı
- 15) tamām Ala Qurğannıñ içide édi. Qurğānnı ḡāṭır-ḡāḡ zabṭ u ser-encām
- 16) qılmaidurlar édi. Qurğān kömeki yigitler hem yétmeydürler édi. 'Āşıq Muḡammed
- 17) Argun Mezīd Bégniñ inisi yayaq çerigdin qaçıp kélip qurğāngā

[206a]

- 1) kirdi, yana 'Alī Ḥān Emīr 'Ömerniñ oġlı édi, yana Şeyḡ Muḡammed 'Abdullāh Bekāvul

- 2) édi, yana Mîrzā Bég Keyhüsrevî édi, yana Mîrekî Kûr Dîvân édi.
- 3) Şaybaq Hân kélgeç ékki üç kündin soñ şeyhü'l-islâm ve ekâbir 'ahd u
- 4) şart qılıp taş qurgannıñ kilidlerini alıp bardılar. Qurgannı bu 'Āşıq Muḥammed
- 5) on altı on yéti kün saḥladı. Taşqarıdın at bāzārı tarafıdın naqb salıp
- 5 6) ot urup bir burcını uçurdılar. Qurgan éli dest-pāçe bolup qurgannı
- 7) saḥlay almadılar. Aldurdılar.
- 8) Şaybaq Hân Herîni algaç bu pādîşāhlarnıñ zāh u zādı bile yaman ma'āş
- 9) qıldı. Né yalguz bu cem' bile, barı ḥalāyıq bile, rüstā'î u nādîde kişi, bés
- 10) künlüg öter dünyā üçün mundaq yaman at qazğandı. Şaybaq Hāndın nā-şāyest
- 10 11) ḥarekāt u ef'āli kim Herîde şādr boldı, evvel bu kim çirk dünyā üçün Ḥatīce
- 12) Bégimni Şāh Manşūr Baḥşı kötbér köçige tutturup törlüg törlüg qınlar
- 13) qıldurdı. Yana Şeyḥ Pūrān dék velî-i 'azîz kişini Moğul 'Abdul Vehhābğa tutturdı.
- 14) Her oğlını yana bir kişige tutturdı. Yana cemî' ehl-i şi'r ü ehl-i ṭab'nı Mollā Bennā'îğa
- 15) tutturdı. Ḥorāsān žürefāsıdın bu māddege bir qıṭ'a meşhūr boldı
- 15 16) بجز ابدالله کیر خر امروز ندیده هیچ شاعر روی زرا
- 17) بنائی زر طمع دارد ز شاعر مگر خواهد کرفتن کیر خر را
- [206b]
- 1) Yana Mużaffer Mîrzānıñ Hānzāde Hānım atlıq ḥaremini Herîni algaç oq 'iddet

- 2) ıqarığa baqmay nikh qılıp aldı. Yana Qazı İhtiyr bile Muammed Mr Ysufęa kim
- 3) Herniğ mehr u o-ab‘ molllarıdın diler, b-vucd-ı ‘mmlıq tefsrdin
- 20 4) se bq tti. Yana Moll Suln ‘Al Mehed bile Behzd muiavvirniğ a u tavriğa qalem
- 5) kivrp ılh qıldı. Yana her nce knde bir b-meze beyt kim aytur di. Minberde
- 6) oqutup rsda asturup ehr lidin ıle alur di. Egeri seer-z di,
- 7) ve b vaqt namzını terk qılmas di, qır‘at ‘ilmini avr bilr di, vel
- 8) mundaq glne  eblehne  sthne  kfirne aqvl u efl andın bisyr dr
- 9) bolur di.
- 10) Herni alęandın on on b kndin soğ Kehdistndın Pl-Slręa klip
- 11) bolęan erigini yegeni Tmr Suln bile ‘Ubeyd Sulnęa balatıp Eb‘l Musin Mrz
- 12) bile Kpek Mrzniğ stige, kim Meshedte gfil otururp diler, yiberdi. Bir
- 13) mertebe keltnı brkitmek ayl qılıpturlar. Yana bir mertebe bu erigniğ kledrgenini
- 14) itip zge yol bile aybaq nniğ stige ılgamaq bolurlar. Bu
- 15) ‘aceb yahı ayl kendr. Hi ike szini qarr bre almay olturęanda Tmr
- 16) Suln bile ‘Ubeyd Suln erig bile ılgap ytir. Mrzlar hem yasap ıqarlar.
- 17) Eb‘l Musin

[207a]

- 1) Mīrzānı bat oq alıp téperler. Képek Mīrzā azraq kişi
- 2) bile ağasının ğanīmiġa çapar. Anı hem köterürler. İkele ağa inini
- 3) tüşürürler. Bir yerde olturguzġanda ağa ini birbirini quçuşup öpüşüp
- 4) vedā‘ qılurlar. Ebū‘l Muħsin Mīrzādın bī-dilliq žāhir bolur. Képek Mīrzāġa çendānī
- 5) tefāvüt qılmas. İkele Mīrzānıġ başlarını Şaybaq Hān Pül-Sālār ékende yiberürler.
- 6) Bu eyyāmda Şāh Bég ve inisi Muħammed Muqim Şaybaq Hānnıġ tevehhümidin
- 7) muqarrer élçiler ve ‘arz-dāştlar yiberip izhār-ı yek-cihetliq ve devleth‘āhlıqlar
- 8) qıldılar. Muqim ġod bir ‘arz-dāştıda şarīh méni tilep édi. Özbek vilāyetni
- 9) mundaq bi‘l-küllı alġan maħallda biziġ baqıp turmaġımız münāsib körünmedi. Çün
- 10) munça élçiler ve ‘arz-dāştlar yiberip bizni tilediler, alarnıġ kélip
- 11) mülāzemet qılmaqlarıda tereddüd kemraq qaldı. Barı bégler ve şāhib-rāy kişiler bile
- 12) meşveret qılıp sözni muġa qoyuldı kim çerig atlanılġay, bu Argun bégleri
- 13) qatılġandın soġ Hōrāsān üstige yürümekni bā her maşlaħat bolsa bularnıġ
- 14) şalāħ u şavābdīde bile qarār bérilgey.
- 15) Bu ‘azīmet bile Qandahār sarı müteveccih bolduk. Hābībe Sulţān Bégim, kim “yenge” dér
- 16) édim. Néçük kim mezkūr boldı, qızı Ma‘şūme Sulţān Bégimni Herīde muqarrer bolġan
- 17) yosunluq alıp kélidi.

[207b]

- 1) Ġaznīde mülāqāt qılduk. Hūsrev Kōkeldaş ve

- 2) Sulţān Qulı Çanaq ve Gedā'ı Bilāl Herīdin qaçıp İbn-i Hüseyn Mīrzāğa barıp
- 3) édiler. Andın Ebū'l Muhsin Mīrzā qaşığı barurlar. Anda hem tura almay yana bizge
- 4) müteveccih boldılar.
- 5) 5) Bular bile Qılatğa yétkende qalın Hindüstān sevdā-geri, kim Qılatğa sevdā
- 6) qılğalı kélgen ékendürler, qaça almadılar. Çerig éli alarnıñ üstige
- 7) oq yétip bardı. ekser barın boldılar kim mundaq yağılıq maħallda yağı vilāyetğa
- 8) kéledürgenni talamaq kérek. Mén rızā bolmadım. Dédim kim “Sevdā-gerniñ né günāhı?
- 9) Mundaq cüz'ı cüz'ı fāidedin Ténri rızāsını arada körüp kéçsek,
- 10) 10) munıñ muqābeleside küllı küllı fevāid Ténri te'ālā ruzı qılğusıdur, néçük kim
- 11) uşbu néçe künde ğılcını çapa atlanganda Mehmend Afgānı qoy ve māl u ehl ü
- 12) 'iyālı bile çerigniñ bir yığaçıda ékende ekser anı çapmaqqa barın
- 13) boldıñız. Uşmunı mülāħaza qılıp mén rızā bolmadım. Tanlasığa oq Ténri
- 14) te'ālā yağı Afgānnıñ mālídın kim ğılcı bolğay ança çerig élige ruzı qıldı
- 15) 15) kim hıç çapqunda munça qoy tüşmeydür édi.” Qılattın ötüp tüşüp bu
- 16) sevdā-gerlerdin pışkeş resmi bile birer néme alındı.
- 17) Mīrzā Hānnı, kim Kābilni algandın soñra Hōrāsān sarı ruħşat bérilip édi,
- 18) yana 'Abdul Rezzāq Mīrzā, kim mén Hōrāsāndın

[208a]

- 1) çıqqanda qalıp édi, Qılattın
- 2) ötkende bu ékki mīrzā Qandahārdın qaçıp kédiler. Bahār Mīrzānıñ nebiresi
- 20) 3) Cihāngır Mīrzānıñ oğlı Pır Muħammed Mīrzā. Bu Pır Muħammed Mīrzānıñ anası mīrzālar

- 4) bile kélip mülázemet qıldı.
- 5) Şāh Bég bile Muqimğa kişiler ve haţtlar yiberildi kim “Siziñ sözüñiz bile
- 6) kældük. Özbek dék yat yağı Hōrāsānı aldı. Kéliñ né ʔavr kim şalāh-ı devlet
- 7) bolsa siziñ ittifāq u şavābdīdeniz bile qarār bérelı.” Haţţ yétmektin ve bizni
- 8) tilemekdin münkir bolup rüstā’ıyāne ü dürüşť cevāblar yiberdiler. Ol rüstā’ılıqlardın
- 5 9) biri bu édi kim Şāh Bég maña bitilgen haţtınıñ arqasında bégler béglerge,
- 10) belki uluğraq mertebelıq bégler kiçikrek çerğelig béglerge mühr basar yerde
- 11) kāğaznıñ ortasında mühr basıp yiberiptür. Eger mundaq rüstā’ıyāne harekātlar
- 12) qılmasa érđi ve bu nev’ dürüşť cevāblar yibermese édi, iş muña yétmes édi,
- 13) néçük kim
- 10 14) سائزه بجائی رساند سخن که ویران کند خاندان کهن
- 15) Uşbu sitizeleridin ve rüstā’ılıqlardın édi kim hān u mānlarını ve
- 16) ottuz qırq yıl qazğanlarını berbād bérdiler.
- 17) Şehr-i Şafā nevāhīsıde érgende bir kün ordu içide gālaţ-ı gavğāı tüşti.
- 18) Barça çerig éli yarağlanıp atlandılar. Mén ğusl u ʔahāretğā meşğül
- [208b]
- 15 1) édim. Bégler ğalebe ıztırāblar qıldılar. Fāriğ bolup atlandım çün gavğā-ı gālaţ
- 2) édi, bir zāmandın soñ basıldı. Andın küç-ber-küç yürüp kélip Güzergā
- 3) tüştük. Munda hem bir néçe sözleşmek ʔarhını salduk, pervā qılmay ‘inād u
- 4) serkeşlik maqāmıda oq édiler. Yer sunı bilür devleth’āhlar ‘arz qıldılar kim

- 5) Qandahārga kélür rüdlarınñ başı Bābā Ḥasan Ebdāl ve Ḥalıšek tarafından.
- Ol
- 20) 6) yüzge ötüp Qandahārga kélür rüdlarını tamām yıqmaq kérek. Sözni muña
- 7) qoyup şabāhı cébelenip baranğar cavanğar yasal yasap Ḥalıšek sarı
- 8) köçüldi.
- 9) Şāh Bég ve Muqim Qandahār tağınınñ mên taş ‘imāret qazdurgan tumşuğınınñ
- 10) allıda şamyane tikip oturup édiler. Muqimniñ kişisi tézlik qılıp
- 11) yığaç arasında yaqınraq kældiler. Tūfān Arğun kim Şehr-i Şafā nevāhīside
- 12) ékende qaçıp kélip édi, yalguz Arğunlarınñ yasalı sarıraq sığıntıdır.
- 5) 13) ‘Işqullāh dégen yéti sékiz kişi bile ayrılıp tézrek kélür. ‘Işqullāh yéti
- 14) sékiz kişidin ilgerirek ayrılır. Tūfān Arğun yalguz barıp rü-be-rü bolup qılıç
- 15) alışıp atdın yıqıp başını késip mên Seng-i Lahşek toğrısındın ötkende
- 16) keltürdi. Şügün tuttuk. Çün bu yer maħallāt ve yığaç arası édi, mundaq
- 17) uruşmaqnı şalāh körmey dāmene bile ötüp Ḥalıšekniñ allıda rüdnñ Qandahār
- 10) 18) tarafından
- [209a]
- 1) öleñde yurt ta‘yīn qılıp tüşedür édük kim Şīr Qulı
- 2) Qaravul ıldam kélip ‘arz qıldı kim yağı yasap yétişti.
- 3) Qılattın ötkeli çerig éli haylī açlıq tenqīşlıq tartıp édi.
- 4) Ḥalıšek nevāhīsiğa kélgeç yoqqarı qoyı qoy ve uy ve aşlıq ve sāmān
- 5) cihetidin çerig éliniñ köpreki botrap tarqap édi. Çerigini yığılurığa
- 15) 6) baqmay çapa atlandı. Bizniñ né kim bolğan kişimiz ékki miñge yavuşqay
- 7) édi. Munda tüşer maħallda, néçük kim mezkūr boldı, yoqqarı qoyı çerig élidin
- 8) haylī kişi barıp édi. Uruş vaqtı alar qoşula almadılar. Uruşta hāzır

- 9) kişimiz miñ çağlıq bolğay édi. Egerçi kişimiz az édi, veli haylî
- 10) yaǵşı tüzük ve mazbūt yasal ta'biye ü tertib qılıp édim. Hiç maǵall ança tertib
- 20 11) ü nasaq bile yasamaydur édim.
- 12) Hāşşa tabında kim tamām éligidin iş kélür yigitlerni ayrılıp édim,
- 13) tamām on on ve éllig éllig bitilip bitilip on uluğı ve éllig uluğı ta'yın
- 14) étip édim. Her on ve her éllig oñ qolda ve sol qolda turar yerlerini bilip
- 15) uruş çağı qılır işlerini ma'lüm qılıp hāzır u nāzır érdiler. Baranğar ve
- 16) cavanğar ve oñ qol ve sol qol, oñ yan ve sol yan, oñ ve sol çapa
- 17) atlangaç bī-külfet-i yasamaq ve bī-minnet-i tovaçı çerig éli yerlig yeri bile oq
- 18) müteveccih
- [209b]
- 1) boldılar.
- 5 2) Egerçi “baranğar” ve “oñ qol” ve “oñ yan” ve “oñ” bir ma'nası bar, veli elfāz
- 3) tağyiri bile teşhīş üçün muhtelif ma'anīğa mēn itlāq qıldım, néçük kim meymene ve
- 4) meysere kim baranğar ve cavanğar dérler, yasalda qalbnıñ, kim ğol dérler dāhilî
- 5) émes munda bu nev' yasalnı uşol şarāfeti bile baranğar ve cavanğar déyildi. Yana ğol
- 6) kim başqa yasaldur, munıñ yemīn ü yesārını imtiyāz üçün oñ qol sol
- 10 7) qol bitildi. Yana ğolda kim hāşşa tabındur, munıñ yemīn ü yesārını oñ yan ve
- 8) sol yan aytıldı. Yana hāşşa tabında kim boy yigitidür, Türkī lafzıda mücerredni hem
- 9) boy dérler. Munda ol boy murād érestür, yaqın murādtur. Munıñ yemīn ü yesārını

- 10) oň ve sol ataladı.
- 11) Baraňar: Mırzā Hān, Şırım Tağayı, Yārek Tağayı ağa inileri bile, Çelme Moğul,
- 15 12) Eyyüb Bég, Muhammed Bég, İbrāhım Bég, ‘Alī Seyyid Moğul Moğulları bile, Sulţān ‘Alī
- 13) Çehre, Hudāy Baħş, ve Ebū’l Hasan ağa inileri bile. Cavaňar: ‘Abdul Rezzāq Mırzā,
- 14) Qāsım Bég, Ténri Bérđi, Qanber ‘Alī, Aħmed Élçi Buğa, Gūrī Barlas, Seyyid Hüseyn
- 15) Ekber, Mır Şāh Qoçın.
- 16) İravul: Nāşır Mırzā, Seyyid Qāsım Éşik Ağa, Muħıbb ‘Alī Qurçı, Papa Oğlı, Allāh
- 20 17) Vėren Tırkmen, Şır Qulı Qaravul Moğul ağa inisi bile, Muhammed ‘Alī.
- 18) Ğolda méniň oň qolumda Qāsım Kókeldaş, Hüsrev Kókeldaş, Sulţān Muhammed
- 19) Dulday, Şāh Maħmūd Pervānçı, Qul Bāyezıd Bekāvul,

[210a]

- 1) Kemāl Şerbetçi. Sol
- 2) qolumda H`āce Muhammed ‘Alī, Dost Nāşır, Mırım Nāşır, Bābā Şırzād, Hān Qulı, Velī
- 3) Hazānçı, Qutluğ Qadem Qaravul, Maqşūd Suçı, Bābā Şeyh. Ğolda tamām içkiler édi. Ulug
- 4) béglerdin kişi yoq édi. Bu mezkūr bolğanlardın henüz hiçkim béglik mertebesıga
- 5) yétmeydür édi.

- 6) Bu boyda bitilgen Şīr Bég, Hātem Qur Bégi, Képek Qulı Bābā, Ebū'l
 Ḥasan
- 7) Qurçı, Moğullardın Urus 'Alī, Seyyid Dervīş 'Alī, Seyyid Hoşkélđi, Çelme
- 5 8) Dostkélđi, Çelme Tağçı, Damaçı Mendī, Türkmenlerdin Manşūr ve
 Rüstem
- 9) ağa inisi bile, Şāh Nażar, Süyündük.
- 10) Ğanīm kişisi ékki bölek boldı. Bir bölek Şāh Şücā' Argun, kim Şāh
 Bégge
- 11) meşhürdur mundın soñ Şāh Bég oq bitilgüsidür, yana bir bölek
- 12) inisi Muqim. Bu Argunların qarasını altı yéti miñ çınārlar édi. Tört béş
- 10 13) miñ yarağlıq kişiside ħod hīç söz yoq édi kim bar édi.
- 14) Ğol bile ve baranğar bile özi rü-be-rü boldı. Muqim cavanğar bile rü-be-
 rü boldı.
- 15) Muqimniñ çerigi ağasının çerigidin cüz'ī kemraq bolğay édi. Bizniñ
- 16) cavanğarğa kim Qāsım Bég alar bolğay muħkem zor kélđi. Uruş
 vaqtığaça
- 17) ékki üç kişi Qāsım Bégdin kélip kömek tiledi. Çün allımızda biziñ
- 15 18) ğanīmimiz hem zor édi, kişi ayıra almaduk. Ğanīm şarafı bī-direng
 müteveccih bolduk.
- 19) Oq kéle başlağan furşatta
- [210b]
- 1) bir dest biziñ iravulumızını urup
- 2) yandurup ğolğa tıqtılar. Oq qoyup kim yürüdük. Andaq furşat oq
- 3) qoyup tohtağan dék qıldılar. Utrumda bir kişi élni çağırıp attın tüşüp
- 4) oq qoyar ħayāl qıldı. Biz bī-tevaqquf yürüp kélgenimiz bile boldura
 almadı.
- 5) Atlanıp yürüy bérđi. Bu yayaq tüşken Şāh Bég özi ékendür.
- 6) Uruş ešnāsıda Pīrī Bég tört béş ağa inisi bile destārların

- 7) alıp yağdın yüz évürüp bizge kirdiler. Bu Pīrī Bég Türkmen ol
Türkmenlerdindür
- 8) kim Şāh İsmā‘īl Bayındır selātinga musallaḡ bolup ‘Irāq memālikiga
mutaşarrıf
- 5 9) bolğanda ‘Abdul Bāqī Mīrzā ve Murād Bég Bayındır başlıq Türkmen
bégleri bile kélip
- 10) édiler.
- 11) Baranğarımız yağını burunraq alıp tépredi. Baranğarımıznıñ uçı mén
yasağan
- 12) bāğqa sançılıp bardı. Cavanğarımız Bābā Ḥasan Ebdāldın ḥaylī qoyıraq
uluq
- 13) aḥmıl arıqlarğa tégilip bardı. Bizin cavanğarımız utrusıda Muqim édi,
- 10 14) tevābi‘ ü levāḥiqi bile. Cavanğar kişisi ġanīmi Muqimğa baqa asru az édi.
- 15) Ténri rāst keltürdi, Qandahārga ve kéntleriğa barur üç tört uluğ aḥmıl
- 16) arıqlar bizin cavanğar bile ġanīm arasında vāqi‘ boldı. Güzer başını tutup
- 17) ötkeli qoymadılar. Cavanğar kişisi bā-vucūd-ı azlıq yahşılar tohtap ayaq
- [211a]
- 1) bérkitti. Argunlar tarafından Ḥalvācı Tarḥān su içinde Qanber ‘Alī ve Ténri
Bérdi
- 15 2) bile çapqulaştılar. Qanber ‘Alī yaralıq boldı. Qāsım Bégniñ pīşānīsığa
- 3) oq tégdi. Ğūrī Barlasnıñ qaşınıñ üstige oq tégdi. Qaçarınıñ
- 4) üstidin çıqtı.
- 5) Uşbu furşatta yağını qaçurup bu arıqlardın Murğān Tağınıñ tumşuğı
- 6) sarı öttük. Arıqlardın öter furşatta bir boz topçaqlıq kişi tağ dāmeneside
- 20 7) ol sarı bu sarı barmaqqa mütereddid bolup āḥır bir sarı baqa tépredi. Şāh
Bégge
- 8) oḥşattım, ġālibā Şāh Bég ékendür.
- 9) Yağını basqaç tamām çerig kişi tüşürmekke ve yağını qavlamaqqa bardılar.

- 10) Méniñ bile sanaqlıq on bir kişi qalıp édi. Ol on bir kişidin birisi
- 11) ‘Abdullāh Kitābdār édi. Muqim henüz tutup uruşadur édi. Kişimizniñ azıǵa
- 12) baqmay Téñrige tevekkül qılıp naqqārelerni qaqıp ğanīm sarı baqıp yürüdük.
- 5 14) Köp ü azǵa Téñridür bérgüçi Bu der-gehde yoqtur kişiniñ küçi
- 15) كم من قومه ظالمه غلبت قومه كثره بلان الله
- 16) Naqqāre ünini istimā‘ qılıp biziñ müteveccih bolǵanımızni bilip qarār-ı tarīqin
- 17) unutup firār yolın tuttı. Téñri rāst keltürüp yaǵını qaçurup Qandahār
- 18) sarı yürüp Ferruhzād Bégniñ çehārbāǵıqa, kim bu tārihde andın eśer qalmaydur
- [211b]
- 10 1) kélip tüştük. Şāh Bég ve Muqim kim qaçtılar, Qandahār qal‘asıǵa kire
- 2) almadılar. Şāh Bég Şāl ve Mestung sarı çıqtı. Muqim Zemīndāver taraflı bardı.
- 3) Qurǵan bérkitkünçe kişi qoymaydur édi. Qulı Bég Argunnıñ aǵa inisidin
- 4) Aħmed ‘Alī Tarħān ve ba‘zılar kim maña ihlāş u ‘aqīdeleri ma‘lūm bolup
- 5) édi, Qurǵanda édiler. Sözleşip aǵa inileriniñ cānıǵa amān tilediler.
- 15 6) Mezķūr bolǵanlar ‘ināyet bile meşmūl bolup qılǵan istid‘aları mebzūl boldı.
- 7) Qurǵannıñ Māşūr dervāzesini açtılar. Élniñ başsızlıǵını mülāhaza
- 8) qılıp özge dervāzelerini açılmadı. Uşbu açılǵan dervāzede Şirim Bégni ve
- 9) Yārek Bégni ta‘yīn qılıldı. Özüm bir neçe içkiler bile kirip başsız élni
- 10) atqulap siyāset üçün bir ékki kişini hem buyurdum kim öltürdiler.
- 20 11) Evvel Muqimniñ ħazīnesiǵa yéttim kim taş qurǵanda édi. ‘Abdul Rezzāq Mīrzā méndin
- 12) ilger kélip tüşken ékendür. ‘Abdul Rezzāq Mīrzāǵa birer néme ħazīnedin

- 13) ‘ināyet qılıp bu hazīneniñ üstige Dost Nāşır Bégni ve Qul Bāyezīd Bekāvulnı ve
- 14) bahşılardın Muḥammed Bahşını ta‘yīn qıldım. Mundın ötüp erkke bardım. Şāh Bégniñ
- 15) hazīnesiniñ üstige H‘āce Muḥammed ‘Alīni ve Şāh Maḥmūdın ve bahşılardın
- 16) Tağayī Şāh Bahşını muqarrer qılıldı. Mīr Hān dégen Zü‘l Nūnnıñ dīvānınıñ
- 17) üyige Mīrim Nāşırnı ve Maqşūd Suçını yiberildi. Nāşır Mīrzāğa
- 5 18) tutturıldı. Mīrzā Hānga Şeyḥ Ebū Sa‘īd Tarḥānnı tutturıldı. ‘Abdul Rezzāqğa
- [212a]
- 1) tutturıldı.
- 2) Ol vilāyetlerde mundaq qalın aq yarmaqnı hergiz körüngen émes édi,
- 3) belki munça yarmaq körgen kişidin hem éşitilgen émes édi.
- 4) Ol kéçesi erkte oq boldum. Şāh Bégniñ Sünbül qulını tutup
- 10 5) kéltürdiler. Ol maḥallda egerçi maḥremi édi ve ança ri‘āyet tapmaydur édi.
- 6) Birevge tapşurdum. Yahşı ihtiyāt qılmay qaçuruptur. Tanılası Ferruḥzādınıñ çehārbāğığa,
- 7) kim ordu anda édi, kéldim.
- 8) Qandahār vilāyetini Nāşır Mīrzāğa bérdim. Hizānelerni zabt qılıp yüklep
- 9) çıkar maḥallda erkdağı hizānedin bir qaṭār téve yüki aq tenke Nāşır Mīrzā alıp qalıptur.
- 15 10) Anı tilemey Nāşır Mīrzāğa oq ‘ināyet qıldım.
- 11) Andın köçüp Quşhāne ölenige tüşüldi. Ordunı köçürüp özüm seyr
- 12) qılıp kéçrek orduğa kéldim. Burunğı ordu émes. Tanıgumuz ordu né boluptur?
- 13) Yahşı topçaq atlar ve qaṭār qaṭār ner ü māye téveler ḥaçırlar ve qumāş

- 14) rahtlıq Һarzınlıq m yeler ve sıqarl t ve muhmel  adılar ve  amyaneler ve her
- 20 15) k rh nede Һar-v r Һar-v r  and qlar. Bu  kki a a inini  cih tını ba qa ba qa
- 16) Һiz ne qılılıp  di. Her Һiz nede  and q  and q ve tenk tenk rahtlar ve artmaq
- 17) artmaq ve qap qap aq tenkeler herkimni  ota ıda ve  adırida her cins olcadın
- 18) bisy r  di. Qoy hem bisy r  di. Qoy a  end nhem perva
- [212b]
- 1) qılmadılar.
- 2) Q sım B gge Qılatni  i idekilerni kim Muqimni  n kerleri  di,
- 3) ba lı ı Qo  Argun ve T cedd n Ma m d  di, m l u cih tları bile ‘in yet
- 4) qıldım. Q sım B g  n Һis b bil r ki i  di, Qandah r nev h side k p turarımızı
- 5)  al h k rmey ayta ayta mu a şılıqları bile k  t rdi. N  k kim mezk r
- 5 6) boldı, Qandah rını N şır M rz ga ‘in yet qılıp N şır M rz ga ru şat b rip K bil
- 7) ‘az meti qılıldı.
- 8) Qandah r nev h side Һiz ne  le k  e fırsat bolmadı. Qara B gda t rt b ş k n
- 9) turup Һiz ne  le ildi. Sanama ni  i k li bar  di. Ter z  bile tartılıp
- 10  le ildi. B g   b g t, n ker   tabın, Һar-v r Һar-v r ve qap qap aq tenkeni
- 10 11) vech   ‘ul feleri a y klep k terip  lterler  di. Qalın olca ve m l ve ulu 
- 12) ebr  u n m s bile K bil a k lildi.
- 13) Sul n A med M rz ni  qızı Ma‘  me Sul n B gimni, kim Һor s ndın
- 14) tilep k lt r p  dim, u bu k lgenimde ‘aqd qıldım. Altı y ti k ndin
- 15 15) so  N şır M rz ni  n kerleridin bir ki i  aybaq Һ n k lip Qandah rni 

16) qapağanınıñ habarını kélitürdi. Burun mezkür bolup édi kim Muqim
Zemīndāver

17) țarafı qaçtı. Barıp Şaybaq Hānnı körer. Şāh Bégdin hem mütevātir kişiler
barur. Bularnıñ

18) iğvā u engīzidin

[213a]

1) Şaybaq Hān Herīdin tağ yolu bile mēni Qandahārda

2) hayāl qılıp Qandahār üstige ilğar uşmunı mülāhaẓa qılıp Qāsım Bég
tecrübeliq

20 3) kişi muħaşşılıqlar bile Qandahārdın bizni köçürdi.

هرچه در آئینه جوان بیند ییردر خست یخته آن بیند

4)

5) Kélip Nāşır Mīrzānı Qandahārda muħāşara qılır. Bu ħabar kélgeç béglerni

6) tilep meşveret qılıldı. Bu sözler arağa tüşti kim Özbek ve Şaybaq Hān dék

7) yat él ve qarı düşmen cemī‘ Témür Bégniñ evlādınıñ éligideki vilāyetqa

8) mutaşarrıf boldılar. Türk ve Çağataydın her kūşe ü kenārda hem kim qalıp
édiler,

9) ba‘zı rağbet bile ba‘zı kerh bile Özbekke peyveste boldılar. Bir mēn
Kābilde qalıp

5 10) édim. Düşmen bisyār qavī, biz köp za‘īf. Né maşlahat qılmaqaqqa ihtimāl,
né

11) muqāvemēt qılmaqaqqa mecāl. Munça quvvēt ü qudret özümüzge bir yer
fıkrini

12) qılğuluqtur ve bu miqdār fırcē u fırsatta qavī düşmendın yıraqaq
ayrılğuluqtur. Yā

13) Bedaħşān cānibi yā Hindūstān sarı ‘azm qılmaq kérek. Bu ékki țarafdın
bir țarafqa

14) barmaqı cēzm qılmaq kérek.

- 10 15) Qāsım Bég ve Şīrim Bég tevābi‘i bile Bedaḥşān barmaqqa barın édiler.
Ol furşatta
- 16) Bedaḥşānda baş kötergenler Bedaḥşānīlerdin Mübārekşāh ve Zübeyr édi.
Yana Cihāngīr
- 17) Türkmen ve Muḥammed Qurçı édi. Nāşır Mīrzānı çıkarıp édiler.
Özbekke
- [213b]
- 1) hem kirmeydürler édi. Mén ve ba‘zı içki bégler Hindūstān tarafı barmaqı
2) tercīh qılıp Lemğāngā müteveccih bolduk.
- 15 3) Qandahār fetḥhidin soñ Qılat ve Ternük vilāyetini ‘Abdul Rezzāq Mīrzāğa
‘ināyet
4) qılıp ‘Abdul Rezzāq Mīrzānı Qılatta qoyulup édi. Özbek Qandahārı kélip
5) qapağaç ‘Abdul Rezzāq Mīrzā Qılatta tura almadı. Qılatnı salıp çıqtı. Biz
Kābildin
6) köçken furşatta kélđi. Kābilde ‘Abdul Rezzāq Mīrzānı qoyulđı.
7) Bedaḥşānda çün pādişāh u pādişāhzādedin kişi yoq édi, Şāh Bégimniñ
- 20 8) münāsebeti bile yā şavābdīde bile Mīrzā Ḥān Bedaḥşān cānibiğa meyl
qıldı. Mīrzā Ḥāngā
9) Bedaḥşān sarı ruḥşat bérildi. Şāh Bégim hem Mīrzā Ḥān bile müteveccih
boldılar.
10) Méniñ ḥālam Mihr Nigār Ḥānım hem Bedaḥşān barmaq boldılar. Méniñ
bile bolmağlarınıñ
11) münāsebeti köprek édi. Tuqqanları édim. Her néçe men‘ qılıldı, memnū‘
12) bolmadılar. Alar hem téprediler.
13) Cemāziye‘l-evvel ayı Kābildin Hindūstān ‘azīmeti bile köçüldi. Ḥurd
Kābil bile
14) yürüp Surḥ Ribāṭ bile Quruq Sayğā inildi. Kābil bile Lemğān arasıdağı
Afgānlar

- 15) amānıqta hem düzd ü düzd afşardurlar. Mundaq veqāyi‘ni ħod tilep tapa almaslar.
- 5 16) Méni Kābilni taşlap Hindüstānga baradur dép bir yamanlıqları on boldı; yaĥşıları
- 17) hem yamanlıqqa évrüldi.
- [214a]
- 1) Aña yétti kim Cigdeliktin köçken
- 2) şabāhı aralıqdağı Afğānları meşel Hızır Ĥayl ve Şemü Ĥayl ve Ĥırılıcı ve Ĥūgiyānı
- 3) Afğānları Cigdelik kötelini tusmaq ĥayāl qılıp şimāl tarafıdağı tağqa
- 4) yasap kélip döhller çalıp qılıçlar oynap tike qıla başladılar.
- 10 5) Atlangan bile buyurdum kim çerig éli tuşluq tuşıdın taqqa yürügeyler.
- 6) Çerig éli her qol ve her qanğşaró bile çapqan bile müteveccih boldılar. Afğānlar bir
- 7) zamān toĥtap bir oq hem qoya almadılar. Qaçá bérđiler. Afğānlarını qavlap taqqa
- 8) çıqtım. Bir Afğān qoyı yanımđın yanlap qaçıp baradur. Qolıga oqladım bu oq
- 9) téggen Afğānnı yana bir néçe Afğānnı tutup kéltürdiler. Siyāset üçün ba‘zısını
- 15 10) sılĥqa olturguzuldı. Nigenhār tümenige Ādīnepūr qurğanınıñ allıga
- 11) tüşüldi.
- 12) Burunraqdın dūr-endişlik qılıp hıç bir yurt fikrini qılılmaydur édi, né
- 13) barmaqqa yeri muqarrer, né turmaqqa yurtı mu‘ayyen. Yoqqarı qoyı yana bir ĥabar alğunça
- 14) tört ta‘yın qılıp köçülür édi. Kéç küz édi. Şalını tüzlerde ekser
- 20 15) köterip édiler. Yer su bilür kişiler ‘arzğa yétkürdiler kim ‘Alışek tümeniniñ
- 16) rüdü yoqqarı meyl küffārı şalını qalın ékerler. Çerigge qışlıq

17) aşlıq iħtimāli bar kim andın hāşıl bolğay.

18) Nigenhār cölgesidin atlanıp ıldam kélip Saygildin ötüp Pür Emīn deresiğaçā

[214b]

1) barıldı. Qalın şalı çerig éli aldılar. Şalı-zārları tağnıñ

2) tüpide édi. Éli qaçıp çıqtı. Bir néçe qāfir qatlğa bardı.

5 3) Pür Emīn deresiniñ tumşuğıdın bir néçe yigitni ser-kübqa çıkarılıp édi.

4) Yanar maħallda kāfirler tağ üstidin ıldam kélip oq qoydılar. Qāsım Bégniñ

5) küyevi Pürānnı yétip baltu bile çapıp alur maħallda yana yigitler yanıp zorlap

6) qaçurup Pürānnı ayırıp aldılar. Küffārniñ şalı-zārıda bir kéçe qonup qalın

7) aşlıq alıp orduğa kélildi.

10 8) Uşbu eyyāmda Mendrāver tümeni nevāħıside Muqimniñ qızı Māh Çüçükni

9) kim hālā bu tārıħde Şāh Hasanniñ nikāħıdadur. Qāsım Kōkeldaşqa ‘aqd qılıldı.

10) Çün Hindūstān cānibi barmaq şalāħı tapılmadı, Mollā Bābā Peşāğārini bir néçe

11) yigitler bile Kābilğa yiberildi. Mendrāver nevāħısidin köçüp Eter ve Şiveğa keldük.

12) Bir néçe kün ol nevāħıde olturuldı. Eterdin Küner Nürgilni barıp seyr qıldım.

15 13) Künerdin cāleğa olturup orduğa keldim. Andın burun cāleğa olturğan

14) émes édim. Ĥaylı hoş yaqtı. Mundın soñ cāle şāyī‘ boldı.

15) Uşbu eyyāmda Mollā Mirek Ferketi, Nāşır Mīrzā qaşıdın kélidi. Şaybaq Ĥān Qandahārniñ

16) taş qurğanını alıp erkini alay almay yanganını ve Şaybaq Ĥān

17) yangandın soñ ba‘zı cihetlerdin Nāşır Mīrzā Qandahārni salıp

[215a]

- 1) Ğaznīğa
- 20 2) kélgeniniñ habarını meşrūh-ı ‘arz qıldı. Bir néçe kündin soñ Şaybaq Hān
- 3) Qandahār üstige ğāfillıqta kélür. Taş Qurğannı bérkite almaslar, qoyarlar. Erkininñ
- 4) gerdide néçe yerde naqb salurlar. Néçe qatla uruş keltürürler. Nāşır Mīrzānıñ
- 5) boynığa oq téger ala yavuşqan ékendürler. Uşmundaq ıztırāb hāletide
- 6) H`āce Muḥammed Emīn, H`āce Dost Hāvend, Muḥammed ‘Alī Piyāde, Sākī qurğandın
- 7) taşlap çıkarlar. Qurğān éli mey`ūs bolup aldurur maḥallda Şaybaq Hān şulḥ
- 8) sözini arağa salıp Qandahār üstidin qopar. Qopmağıninñ ciheti bu bolur kim
- 9) Qandahār üstige kélürde haremelerini Nirehtüğe yiberip ékendür. Nirehtüda bir
- 5 10) kişi baş köterip qurğānğa mutaşarrıf bolur. Bu cihetdin şulḥ-güne qılıp yanar.
- 11) Bir néçe kündin soñ bā-vucūd kim qış ortası édi, Bādīc
- 12) yolu bile Kābilğa keldük. Bādīcniñ üstide bir taşda buyurdum kim bu ‘ubūr
- 13) u mürürniñ tārīhini qazğaylar. Hāfiż Mīrek bitidi. Üstād Şāh Muḥammed sengtırāşlıq
- 14) qıldı. Şitāb üçün ābādān qazılmadı.
- 10 15) Ğaznini Nāşır Mīrzāğa ‘ināyet qıldım. ‘Abdul Rezzāq Mīrzāğa Nigenhār tümeni ve
- 16) Mendrāver ve Dere-i Nūr ve Küner ve Nūrgilni bérildi.
- 17) Uşbu tārīhqaça Témür Bégniñ evlādını bā-vucūd salḥanat mīrzā dérler
- 18) édi. Uşbu nevbet buyurdum kim méni pādişāh dégeyler.
- 19) Uşbu yılınñ āhırıda se-şenbe kéçesi Zı’lqa‘de ayıninñ
- [215b]

- 15 1) törtide āftāb Hūt burcıda édi. Kābilniñ erkide Humāyūn mütevellid boldı.
Tārīh-i vilādetini
- 2) Mevlānā Mesnedī şā‘ir Sultān Humāyūn Hān tapıp édi. Kābil şā‘irçeleridin
- 3) birev “Şāh Fīrūz Qadr” tapıp édi. Üç tört kündin soñ Humāyūn ismi
- 4) bile mevsūm boldı. Humāyūnnıñ vilādetidin bés altı kün soñ çārbāğqa
- 5) çıqıp Humāyūnnıñ vilādetiniñ toyı boldı. Bég ü bégāt uluğ
- 20 6) kiçik saçıq kélitürdiler. Qalın aq tenke üküldi. Andın burun ança qalın aq
- 7) yarmaqını bir yerde körülmezdür édi. Hıylı yağış toyı boldı.

Veqāyi‘-i Sene-i 914

- 10 8) Bu yaz Muqur nevāhīside Mehmend Afğānnıñ bir bölekni çapıldı.
- 9) Çapqundın kélip tüşkendin néçe kündin kéyin Qoç Bég ve Faqır ‘Alī Kerīmdād
- 10) ve Bābā Çehre qaçar hayāl qılıpturlar. Habar tapıp kişi yiberildi.
İsterğaçniñ
- 15 11) ayağıdın alıp keldiler. Cihāngīr Mīrzāniñ tirigide hem bulardın ba‘zı yaramas
- 12) sözler ‘arzğa yétip édi. Buyurdum kim barçanı bāzār başıda yasaqqa
- 13) yétkürgeyler. Dervāzeğa éltip ip salıp āsār maħallda Hālifeni Qāsım Bég
- 14) yiberip mübālağalar bile günāhlarını tiledi. Bégniñ hātırı cihetidin qanların
- 15) bağışladım. Zindānga buyurdum kim salgaylar.
- 20 16) Hışārī Qunduzī nékim
- [216a]
- 1) Hüsrev Şāh nökeri Moğullar uluğları Çelme,
- 2) ‘Alī Seyyid, Semke, Şır Qulı, İkü Salīm, yana Hüsrev Şāhniñ Çağataydın ri‘āyet qılğan

- 3) nökerleri Sulţān ‘Alī Çehre, Hūdā Baĥş bařlıq yana T rkmen din S y nd k ve řāh Nařar
- 4) başlıq  kki  c miņ  b d n yigitler bu m ddette birbirleri bile s zleşip s zni
- 5) bir yerde qoyup yamanlıq maq mıda bolupturlar.
- 6) Bu mezk r bolġanlar H ace Riv cniņ allıda Soņ Qurġan  leņidin Ç l k
- 7)  leņigeçe oturup  diler. ‘Abdul Rezz q M rz , Nigenh rdın k lip Dih Afg nda
- 8) oturur  di.
- 5 9) Bir  kki nevbet bularnıņ mundaq t rseņenini Muĥibb ‘Al  Qur ı H l fe bile
- 10) Moll  B b ġa aytur. Maņa hem im ’ qıldılar. İnangu d k s z  mes  di, perv 
- 11) qılılmadı.
- 12) Bir aĥř m  arb ġda d v nh nede oturup  dim kim k ç nam z-ı ĥuftende
- 13) yandın M s  H ace yana bir kişi bile ıldam k lip qulaġımġa ayttı kim
- 10 14) Moġullar taĥq q yaġıqmaqqı boldılar. ‘Abdul Rezz q M rz nı  zlerige qoşarnı
- 15) taĥq q bilmed k. Bularnıņ hem uşbu aĥř m yaġıġurı cezm  mes  di.
- 16) Teġ f l qılıp bir laĥzadın soņ ĥarem sarı m teveccih boldum. Ol maĥallda
- 17) ĥaremler B ġ-ı H alvette ve B ġ-ı Yurun qada otururlar  di. ĥaremġa yavuu y tkende
- 18)  ehre- urpe7 ve yatış  li yandılar.  l yangandın.
- [216b]
- 1) soņ m n ve
- 15 2) server qul şehr sarı y r d k. Hendeq bile  hen n derv zesiġa y tip
- 3)  dim kim ol şarafdın b z r yolu bile H ace Muĥammed ‘Al  k ldi. B yle k lip

4) m n h mamnıy  aqınıy [...]

Veq yi'-i Sene-i 925

5) D - enbe k ni Mu arrem ayının  urreside  end vel c lgesinin ayağıda

6) qatıy zelzele boldı, andaq kim imtid dı yarım s 'at-ı n c mıy  aqınlaştı.

7) Tanlasıy   bu yurttın k  p Bec r qurğanıy zorlamaq d 'ıyesi bile

15 8) Bec r qurğanının  aqınıy t  p Dilez k Afg nıdın bir mu'teber kişini
Bec rge

9) yiberd k kim Bec r sult nıy ve  lige naşih t qılğay kim qulluq maq mıda
bolup

10) qal'anı tapşurğaylar . Ol cem'-i b -sa' det-i c hil naşih tnı qab l qılmay

11) perış n cev blar yiberdiler. Ferm n boldı kim  erig  li tura ve şatu
Qurğan

12) almaq esb bı şayy r qılğaylar. Bu maşlah t  c n bir k n uşol yurttı
olturuldı.

20 13) Penc- enbe k ni Mu arrem ayının t rtide buyuruldı kim  erig  li c be
k yip

14) yarağlanıp atlangaylar. Cavanğar ilgeri y r p Bec r qurğanının yoqqarı

15) yanıda su kirişide sudın  t p qurğanının şim l şarafıda tuşğay g l

16) kişisi

[217a]

1) qurğannın  arb şim lide sunı k cmey n -hem-v r b lendlıq ve

2) pestlıq yerde t şkey. Baranğar qoyıy derv zenin  arbıda t şkey

3) Dost B g başlıy cavanğar b gleri sudın  t p t şer maşallda qurğandın y z

4) y z  llig e yayaq  ıqıp oq qoydılar. Bu b glar dağı y r p atqulaşıp

5 5) yayaqlarını qurğanğ  qıp faşil t pige y tk rdiler. Moll  Abd melik
H st 

6) d v ne-v r at bile faşilnin t pige kirip y r p  rdi. Eger şatu ve tura

7) şayy r bolup k n k   bolmasa  di, uşol s 'at qurğan alılır  rdi.

8) Moll  T rk 'Al  ve T nri B rdinin n keri yağı bile  apqulaşıp g nimni

- 9) alıp başını kəsip kəltürdilər. Her qaysığa culdu va‘de boldı. Becür éli çün
- 10) 10) tüfekni körmeydür édiler. Ol tüfek ünidin hıç pervā qılmadılar.
- 11) Belki tüfek ünini eşitkeç temeşur qılıp muqābelede şenī‘ hareketler qılurlar
- 12) édi. Uşol küni üstād ‘Alī Qulı bés kişini tüfek bile atıp yıqtı. Velī Hāzin
- 13) hem ékki kişini tüfenk bile yıqtı özge tüfenk-endāzlar hem tüfek atmaqta bisyār
- 14) celādet körsetip yaşsılar attılar. Qalqandın cébedin gāvserdin
- 15) 15) ötkere ötkere yıqıta yıqıta attılar. Aşşāmğaça şāyed kim yéti sékiz on
- 16) Becūrī tüfek zərbı
- [217b]
- 1) bile yıqıldı. Andın soñra andağ boldı kim tüfekniñ
- 2) zərbıdın baş çıqara almaslar édi. Fermān boldı kim aşşām boluptur
- 3) çerig esbābnı tayyār qılıp seher qurğangā yapışsunlar.
- 4) Ādīne küni Muħarrem ayınıñ bésıde farz vaqtıda fermān boldı kim uruş naqqāresi
- 20) 5) çalıp her qaysı yerlig yeridin yürüp qurğangā yapışqaylar. Cavanğar bile ğol
- 6) öz molcarlarıdın yek-dest tura kivürüp şatu qoyup yapıştılar. Hālıfe Şāh
- 7) Hāsan Arğun ve Aħmed Yūsuf başlıq tamām ğolınıñ sol qolığa fermān boldı kim
- 8) cavanğarğa kömek bolğaylar.
- 9) Qurğannıñ şarq şimāli burcınıñ tüpige Dost Bég kişisi kirip
- 10) qazmaqqa ve yıqmaqqa meşğül boldılar. Üstād ‘Alī Qulı hem anda édi. Ol kün hem
- 5) 11) yaşsılar tüfek attı. İki qatla frengī attı. Velī Hāzin hem bir kişini
- 12) tüfek bile yıqtı. Ğolınıñ sol qolıdın Melik ‘Alī Quṭbī şatuga burun
- 13) çıqıp müddetī ħarb u zərbqa meşğül édi. Ğol molcarıda Muħammed ‘Alī Ceng

- 14) Ceng ve inisi Nevruz her qaysı birer şatuga çıqıp nize ü qılıç yétkürdiler.
- 15) Yana bir şatuga Bābā Yasavul çıqıp baltu bile qurğanniñ tamını yıqmaq ve
- 10 16) buzmaqqa meşgül édi. Ekser yigitler anda yahşı yürüp qalın şibe
- [218a]
- 1) urup ğanīmni baş çıqarğalı qoymadılar. Yana ba‘zı yigitler yağının ħarb
- 2) u zərbıdın hıç pervā qılmay oqı bile taşını zerre közge ılmay qurğan
- 3) téşmek bile buzmaqqa meşgül u meş‘ūf édiler.
- 4) Çāşt bar édi kim şarq şimāli burc kim Dost Bégniñ kişisi
- 15 5) qazadur édi, téşilip Dost Bégniñ kişisi ğanīmni qaçurup burc üstige
- 6) çıqtılar. Uşol zamān ğol kişisi hem şatudın qal‘āğa çıqtılar. Ğoldın
- 7) evvel qurğanga çıqtı. Téñri Te‘ālāniñ luţf u ‘ināyetidin mundaq mażbūţ u
- 8) müstahkem qurğan ékki üç sā‘at nücümıda fetħ boldı. Yigit yalañ olca
- 9) imkān-ı cidd ü ihtimām édi. Žāħir éttiler ve bahadurluq étti ve neng ü nām ħāşıl
- 20 10) éylediler.
- 11) Becūr éli çün yağı édiler, İslām éli bile yağı édiler. Bā-vucūd-ı
- 12) bağy ü düşmenlıq küffār rüsümü bu él içide şāyi‘ édi ve İslām atı ol
- 13) ħayl arasında žāyi‘ qatl-ı ‘ammğa barıp ehl ü ‘iyālları tamām esİR boldı.
- 14) Tahmīnen üç miñdin köprek kişi qatlğa barıptur. Çün şarq sarı
- 15) uruş tüşmeydür édi, azraqça kişi ol ħarafdın qaçıp çıqtılar.
- 5 16) Qurğan fetħ bolğandın soñ kirip qurğanni seyr qılıldı. Tamlarda ve üy
- 17) ve küçelerde ve küylarda bī-nihāyet ölüğ yatıp édi. Ötküçi
- 18) kitğüçi ölüğlerniñ üstidin ‘ubūr u mürūr qılurlar édi. Seyrdin
- 19) yanıp sulţānlarınıñ
- [218b]
- 1) üyide oturup Becūr vilāyetini H‘āce Kelānga
- 2) ‘ināyet qılduk. Kömek üçün ābdān yigitlerdin qalın kişi ta‘yīn
- 10 3) qılıp namāz-ı şām orduğa kélildi.

- 4) Tañlası köçüp Becürniñ cölgeside Bābā Qara çeşmesiğa tüşüldi.
- 5) Bir néçe bendi kim qalıp édi. H̄āce Kelānnıñ şefā‘atı bile günāhların
- 6) bağışlap ehl ü ‘iyāllarını alarğa qatıp ruḥşat bérildi. Ba‘zı sulṭānları
- 7) ve serkeşleri kim éligge tüşüp édi, yasaqqa yétti. Sulṭānlarınıñ başı
- 15 8) bile bir néçe baş bu fetḥ ḥabarı bile Kābilğa yiberildi. Bedaḥşān ve Qunduz ve Belḥqa
- 9) hem fetḥ-nāmeler bile başlar yiberildi.
- 10) Şāh Manşūr Yūsuf Ze‘ī kim Yūsuf Ze‘īdin kélip édi, bu fetḥde ve bu qatl-ı‘āmmda
- 11) bar édi. Ton kéydürüp Yūsuf Ze‘īge siyāsetler bile fermānlar bitip
- 12) ruḥşat bérildi.
- 13) Becūr qurğannıñ mühimmātıdın ḥāṭır-cem‘ qılıp se-şenbe küni aynıñ
- 14) toquzıda köçüp bir kuroh qoyıraq uşbu Becūr cölgeside oq tüşüp bir
- 15) bülendide kele mināre buyuruldı.
- 5 16) Çehār-şenbe küni Muḥarrem aynıñ onıda seyr qıla atlanıp Becūr qal‘asığa
- 17) barıp H̄āce Kelānnıñ üyide şirb meclisi boldı. Becūr nevāḥīsidağı
- 18) kāfirler bir néçe tulumda çağırlar kélṭürdiler. Becürniñ çağırını ve meyvesi
- 19) tamām nevāḥīsidağı Kāfiristāndın kélür.
- [219a]
- 1) Kéçe anda bolup şabāḥı qurğannıñ burc ve bāresini mülāḥaḫa
- 10 2) qılıp atlanıp ordu kélđim.
- 3) Tañlası köçüp H̄āce Hızır rüdi yaqasığa tüşüldi.
- 4) Andın köçüp Çendāvel rüdinıñ yaqasığa tüştük. Fermān boldı kim Becūr
- 5) qurğanığa kömek bitilgen élini bī-bāqī Becürğa bargaylar. Yek-şenbe küni aynıñ
- 6) on törtide H̄āce Kelānğa tuğ ‘ināyet qılıp Becūr qurğanığa ruḥşat
- 15 7) bérildi.

- 8) H̄`ace Kelānga ruḥṣat bérgeṇdin bir ékki kün soḡ buḡına qıṭ`a ḥāṭırğa
- 9) kélđi. H̄`ace Kelānga bitip yiberildi:
- 10) قرار و عهد بیار اینجین نبود مرا   کزید هجر و مرا کرد بیقرار آخر
- 11) قرار و عهد بیار اینجین نبود مرا   کزید هجر و مرا کرد بیقرار آخر
- 20 12) Çehār-şenbe küni Muḥarrem ayınıḡ on yétiside Sulṭān `Alā`eddīn Sevādī
- 13) Sulṭān Veys Sevādīniḡ mu`ārızı kélip mülāzemet qıldı.
- 14) Penc-şenbe küni aynıḡ on sékizide Becūr bile Çendāvel arasıdaḡı
- 15) taḡnı avladuk. Bu taḡnıḡ buḡu maralı qaḡqara renglig boladur,
- 16) quyuḡı yana bir özgeçe renglig. Ğālibā mundın qoyı Hindūstān buḡu maralı
- 17) tamām qaḡqara bolur. Uşbu kün yana bir sarıq quş tüştı. Ol daḡı qara éđi.
- 18) Kózleri hem qara éđi. Uşbu kün bürküt bir káyık aldı. Çerig élide aşlıq kemraq
- 5 19) bolup éđi. Kehrāc deresiḡa
- [219b]
- 1) barıp aşlıq alıp Sevādqa Yūsuf Ze`ī
- 2) Afġānınıḡ üstige yürümek `azīmeti bile āđine küni köçüp Çendāvel suyu bile
- 3) Becūr suyunıḡ qatılışı bile Penc Kūre suyunıḡ aralıḡıḡa tüştıldı. Şāh
- 4) Manşūr Yūsuf Ze`ī bir néçe ḥoş-ḥūr u pūr-keyfiyyet kemāli kéltürüp éđi. Bir
- 5) kemālini üç bolup bir ḥişşeni mén yédim, birini Gedā`ī Ṭaḡayı yana birini `Abdullāh
- 10 6) Kitābdār ġarīb ġüzerā keyfiyyet qıldı. Ol mertebede kim namāz-ı şāmda bégler
- 7) yıḡılġanda kéñeşke çıqa almadım. `Aceb némedür. İmdiler eger uşal cins
- 8) kemālidin birni dürüst yéyilse ma`lüm émes kim anıḡ yarımıça keyfiyyet qılġay.
- 9) Andın köçüp Kehrāc deresiniḡ ve Pīşġrām deresiniḡ aḡzıḡa yavuuq

- 10) Penc Kūreniñ allıǵa tüşüldi. Uşbu yurtta ékende qar uş oqdın yağdı. Bu
- 15 11) arada ihyāne qar yaǵar ékendür. Ol él ta‘accüb qıldılar. Sultān Veys Sevādiniñ
- 12) ittifaqı bile çerig maşlaǵatı cihetidin Kehrāc élige tört miñ ħar-vār
- 13) aşlıq taǵmıl boldı. Bu aşlıq taǵşılıǵa Sultān Veysni yiberildi.
- 14) Rüstā’ī kūhī él hergiz mundaq taǵmillerni tartqan émesler. Aşlıq bére
- 15) almay buzuldılar.
- 20 16) Se-şenbe küni ayınıñ yéğirme üçide çerigni Hindū Bégge başlatıp Penc Kūreǵa
- 17) çapqun yiberildi.
- [220a]
- 1) Penc-Kūre taǵniñ ortasidin yoqqarıraq
- 2) vāqi‘ boluptur. Bir kurohqa yavuuq daban çıqmaq kérek tā Penc Kūreniñ kéntlerige
- 3) kişi yétkey. Éli qaçıp çıqıp édiler. Bir pāre kele
- 4) qaralarını ve uylaridin qalın aşlıqlarını kél türdiler.
- 5) Tañlası çerigni Qoç Bégge başlatıp çapqun yiberildi.
- 6) Penc-şenbe küni ayniñ yéğirme béşide çerig éli aşlıq alur maşlaǵatı cihetidin
- 5 7) Kehrācniñ deresiniñ içige Māndiş kéntlerige tüşüldi. Humāyūndın
- 8) soñra Humāyūn bile bir tuqqan néçe ferzend boldı. Turmadı. Hindāl henüz
- 9) tuǵmaydur édi. Bu nevāhilerde ékende Māhīmdin ħaṭṭ kéldi. Bitiptür kim
- 10) “Ḥ’āhī oǵul bolsun, ḥ’āhī qız méniñ baht u ṭāli‘im. Maña bériñ. Mén
- 11) ferzend çılay saḥlay.”
- 10 12) Ādīne küni ayniñ yéğirme altısında uşbu yurtta ékende Hindālını Māhīmǵa
- 13) bérip ħaṭṭlar bitip Yūsuf ‘Alī Rikābdārını Kābilǵa yiberildi. Henüz Hindāl
- 14) tuǵmaydur édi.
- 15) Bu sözniñ tafşılı budur kim çün anıñ bile tuqǵanlardın ol zamānǵaça
- 16) bir oǵul kim bar édi. Andın kiçik özge barıdın uluǵ yana üç qız bir

- 15 17) Mihr-i Cān yana ékkisi kiçiklikte turmadılar ve bir tuğğan hevesi haylī
bar
18) érdi. Ol zamānda Dildār Ağaçanı boyı ağız érdi. Mén dér édim kim “Né
bolğay
19) édi aña bir tuğğan bolsa édi. Hāzret-i Vālide dédiler kim eger Dildār
Ağaça
20) oğul tuğsa alıp esresem néçükdür” mén dédim. Bisyār hūbtur.
21) Ğālibā zu‘afā arasında fālī resmdür kim oğul bolur mu yā qız bolur mu
ékin
- 20 22) dép ékki kāğazda biride ‘Alī yā Hāsan bitip yana biride Fāṭma bitip ékki
gulūle
23) balçıq içide qoyup ol balçıqlarını bir ayağ su içide qoyarlar. Her qaysı
24) burna içilse andın istidlāl qılurlar. Ér kélse ér bolur, qız kélse qız bolur
25) dérler. Fāl qıldılar. Ér kélđi. Çün müjde boldı. Anıñ yüzdin oq haṭṭ
26) bitip yiberdük. Néçe kündin soñra ér oğul Téñri kerem qıldı.
27) Hābardın burna üç kün tuğğandın soñra anası élidin ḥāḥ ü nā-ḥāḥ
28) alıp üymizge kéltürüp sahlapturlar. Çün vilādetiniñ habarnı yiberdük.
Bihreni
29) alğanda bu habar yéter teyemmünen ve tefe’ül atını Hindāl qoydılar. Bu
münāsiblerdin
30) maña hem inidür hem ferzend.
- 5 31) Uşbu yurtta ékende Māndış vilāyetide dereniñ ortasında bir bülendniñ
32) üstide bir uluq şuffe taş bile yasaldı kim aq üy bés ḥānesi bile sığdı.
33) Bu şuffeniñ taşlarını tamām içkiler ve sipāhīler taşıdılar.
34) Yūsuf Ze’ī uğandın Melik Şāh Manşūr Melik Süleymān Şāhniñ oğlı
35) kélip édi. Devletḥāhlıq
[220b]
1) maqāmıda édi. Yūsuf Ze’ī ulusınıñ

- 10 2) maşlahatığa anıñ qızını tiletip édi. Bu yurtta habar keldi kim Şāh
Manşürniñ
- 3) qızı bile Yūsuf Ze'iniñ mālı kéledür. Namāz-ı şāmda çağır şohbeti boldı.
- 4) Şoğbette Sulţān 'Alā'eddīnni çarlap olturguzup hāşşa hil'at 'ināyet
- 5) boldı.
- 6) Yek-şenbe aynıñ yégirme sékizide köçüp Kehrāc deresidin çıqıp
- 15 7) tüştük. Tāvus Hān, Yūsuf Ze'ī, Şāh Manşürniñ inisi mezkūr bolğan
- 8) birāder-zādesini bu yurtta kéltürdi. Bīsūt éliniñ Becūr qurğanıda
münāsebeti
- 9) bar cihetidin bu yurttın Yūsuf 'Alī Bekāvulnı yiberildi kim köçürüp Becūr
- 10) qurğanığa kéltürgey. Kābilde qalğan çerigge fermānlar bitip yiberildi kim
- 11) kélgeyler.
- 20 12) Ādīne küni Şāfer ayınıñ üçide Penc Kūre suyu bile Becūr suyunıñ
- 13) qatılışığa tüşüldi.
- 14) Yek-şenbe küni aynıñ béşide bu yurttın Becūr barıp H̄āce Kelān üyide
- 15) çağır şohbeti tutuldu.
- 16) Se-şenbe küni aynıñ yétiside béglerni ve Dilezāk Afğānları uluqlarını
- 17) tilep kéneşip sözni muña qoyuldu kim yıl āhır boluptur. H̄ūtqa
- 18) bir ékki kün qalıptur. Tüzdeki aşlıqnı tamām köteriptürler. Bu furşatta
- 19) Sevādqa barsak çerig éli aşlıq tapmay tenqışlıq bolğusıdur.
- [221a]
- 1) Enbāher
- 5 2) ve Pānī Yālī yolu bile yürüp Heşnegārniñ yoqqarı yanı bile Sevād suyunı
- 3) ötüp Yūsuf Ze'iniñ Sengür-Māhūra toğrısı tüzdeki olturğan
- 4) Afğānlarını kim Yūsuf Ze'ī ve Muḥammed Ze'ī bolğay, ılğap çapmaq
kérek. Yana él
- 5) érterek aşlıq vaqtıda kélip bu Afğānlarınıñ fikrini ber-aşl qılmaq kérek.
- 6) Sözni maña qoyup tañlası çehār-şenbe küni Sulţān Veys ve Sulţān

- 10 7) ‘Alā’eddīnğa atlar ve hil‘atlar ‘ināyet qılıp istimāleler bile ruḥṣat béríp
- 8) köçüp Becūr toğrısı tüşüldi. Şāh Mansūrniñ qızını çerigdin mürāca‘at
- 9) qılğunça Becūr qurğanıda qoyuldı.
- 10) Tañlası köçüp H̄āce Hızırđın ötüp tüştü. H̄āce Kelānğa bu yurttın
- 11) ruḥṣat bérildi. Uruq atlıq bile artuqsı çerig muşāliḥini ve ağır partalnı
- 15 12) Küner yolu bile Lemğānğa yiberildi.
- 13) Tañlası köçüp ağyar partal ü téveni H̄āce Mīr Mīrānğa başlatıp
- 14) Curgātū ve Dervāze yolu bile ve Qara Kūbe köteli bile yiberip özümüz
- cerīde atlıq
- 15) bile ılğap Enbāher köteli bile aşıp yana bir uluğ köteldin hem aşıp
- namāz-ı dīgerdin
- 16) érterek Pānī Yālīğa tüşüldi. Uğan Bérđini bir néce kişi bile til
- 20 17) alğalı ilgerirek yiberildi.
- 18) Çün Afgānlar bile aramız yavuuq édi, érte köçmedük. Çāşt bar édi kim
- 19) Uğan Bérđi kélđi. Bir Afgānnı alıp başını késiptür.
- [221b]
- 1) Kélürde
- 2) başını yolda tüşürüptür. Köñül tileğü dék taḥqīq ḥabar kéltürmey tüş
- 3) bola köçüp Sevād suyını ötüp namāz-ı dīgerdin érterek tüşüldi. Namāz-ı
- ḥuftende
- 4) atlanıp ıldam yürüdü.
- 5) Āftāb bir nīze boynı çıqqanda Rüstem Türkmenni kim qaravulluqqa
- yiberilip
- 6) édi, ḥabar kéltürdi kim Afgānlar ḥabardār bolup qozğalışıpturlar. Bir pāre
- Afgān
- 5 7) tağ yolu bile baradur. Munı eşitkeç ıldamraq yürüp çapqunçını ilgerirek
- 8) ayırduk. Barıp bir néce Afgānnı öltürüp başlarını késip bir pāre esīr ve uy
- 9) ve kelelerini kéltürdiler. Dilezāk Afgānları hem bir néce baş késip
- 10) kéltürdiler. Yanıp Kātleng nevāḥisiğa tüşüldi. Uruqnı kim H̄āce Mīr

- 11) Mīrān başlap kéledür édi, utrusıǵa başçı yiberildi kim Maqāmda
- 10 12) kélip bizge qoşulǵay.
- 13) Tañlası köçüp Kātleng bile Maqāmniñ arasıǵa tüşüldi. Şāh Manşūrniñ
- 14) kişisi kélidi. Hüsrev Kōkeldaş ve Aħmedī Pervānçını bir pāre kişi bile
- 15) uruq utrusıǵa yiberildi.
- 16) Se-şenbe küni ayniñ on törtide Maqāmǵa tüşkende uruq kélip qoşuldı.
- 15 17) Uşbu ottuz qırq yılda Şehbāz Qalender atlıq bir mülhid bar ékendür.

Yūsuf

Ze'iniñ

- 18) bir cemā'atını ve Dilezāknıñ bir cemā'atını mülhid qılǵan uşbu qalender
- 19) ékendür. Maqāmniñ taǵınıñ tumşuǵıda bir pārçe pestraq taǵ
- [222a]
- 1) vāqi'
- 2) boluptur, tamām deştlerǵa müşrif. Haylī pür-fezā ve medd-i nazarlıq bülendī vāqi'
- 3) boluptur. Şehbāz Qalenderniñ qabri anda édi. Seyr qılıp kélip mülāhaza qılıldı.
- 20 4) Hātırǵa kéçti kim mundaq hevālıq yerde mülhid qalenderiniñ qabri bī-taqrībdur.
- 5) Buyurdum kim buzup yer bile hem-vār qıldılar. Çün haylī şafālıq ve hevālıq yer
- 6) édi. Ma'cūn ihtiyār qılıp bir zamān anda olturuldı.
- 7) Becürdın kim yanıldı. Bihre hayālı bile yanılıp édi. Tā Kābilǵa kélip édük.
- 8) Hemīşe Hindūstān yürüşü hayālıda édük. Ba'zı mevāni' cihetidin müyesser bolmas
- 9) édi. Becūr çerigni kim üç tört ay çerigledük. Çerig éliniñ éligige
- 10) mu'tedd-bih néme tüşmedi. Çün Hindūstānnıñ ser-ħaddī Bihre yavuuq édi, hātırǵa

- 11) kéçti kim fi'l-hāl cerīde kirsek, çerig éliniñ éligige bir néme tüşse.
- 12) Bu hayāl bile yanıp Afğānlarnı çapıp Maqāmğa tüşkende ba'zı devleth`āhlar
- 5 13) 'arzğa yétkürdiler kim Hindüstānğa kirilür bolsa bir bünyādliq kirilse. Ba'zı
- 14) çerig Kābilde qaldı. Bir pāre ābdān yigitlerni Becūrda qoyuldu. Lemgānğa hem
- 15) atları aruğluğın qalın çerig yandı. Munda kélgenlerniñ hem atları andaq
- 16) hārābtur kim bir kün qatrar mecāli qalmaydur. Egerçi bu sözler ma'qūl édi,
- 17) çün 'azīmet qılılıp édi. Bu hisāblarğa baqmay érte bile
- [222b]
- 1) köçüp
- 10 2) Sind suyınıñ güzeri sarı müteveccih bolduk. Sind deryāsınıñ
- 3) güzerini körgeli Mīr Muḥammed Cālebānnı ağa inisi bile yana bir néçe yigitlerni
- 4) bularğa qoşup yoqqarı qoyı güzer körgeli yiberildi.
- 5) Ordumı deryā sarı yürütüp mén Sevātī tarafı kim Kürkhāne hem dérler
- 6) kürk avlağalı bardım. Bir néçe kürk peydā boldı. Velī cengeli qalın édi. Cengeldin
- 15 7) çıqmadı. Bir buzavlıq kürk tüzge çıqıp qaça bérdi. Haylī oq uruldu.
- 8) Cengeli yavuq édi. Özini cengelğa saldı. Cengelğa ot saldılar. Ol
- 9) kürk ḥod tapılmadı. Yana bir kürk buzavı otqa küyüp téprecilep yatadur
- 10) boğuzlap her kişi şıralğa aldı. Sevātīdin yanıp haylī ser-gerdānliq
- 11) tartıp namāz-ı ḥuften orduğa keldük. Güzer köre barğanlar güzer körüp
- 20 kéliptürler.
- 12) Tañlası penc-şenbe küni aynıñ on altısında at ve téve bile ve partal
- 13) bile kéçittin kéçildi. Ordu bāzārı ve yayaq ve eşekni cālebānlar cāle

- 14) bile kéçürdiler. Uşbu kün güzer başıda ékende Nilābiler kélip bir kiçimlig
 15) at ve üç yüz şāhruḥī pīškeş qılıp kördiler. Él tamām kéçkeç uşal namāz-ı
 pīşīn
 16) oq köçüp kéçeniñ bir pāsıgāça yürüp kéçe Kéçeküt suyınıñ
 5 17) yavuğığa tüşüldi.
 18) Andın érte köçüp Kéçeküt suyını ötüp tüş qatıla Sengdākī köteline
 19) aşıp

[223a]

- 1) tüşüldi. Seyyid Qāsım Éşik Ağa çağdavul édi. Kéyindin
 2) ordu kéyinçe kéledürgen Gücūrlarnı tutup bir néçe baş kesip
 3) keltürdi.
 10 4) Sengdākīdin seher köçüp kéç namāz-ı pīşīn Sūhān suyını ötüp
 5) tüşüldi. Ordunıñ kéyini tün yarımğaça kéle qaldı. Muḥkem uzaq köç édi.
 6) Atnıñ bī-mecāllığı ve aruqluğı maḥallī édi. Bisyār zor boldı. Ḥaylī
 7) at qaldı.
 8) Bihredin yéti kuroh şimāl sarı bir tağ tüşüptür. Bu tağnı Žafer-nāmede ve
 15 9) ba‘zı kitāblarda Kūh-ı Cūd bitiptürler. Vech-i tesmīyesi ma‘lūm émes édi.
 10) Soñralar ma‘lūm boldı. Bu tağda bir ata neslidin ékki ḥayl él bar birini
 11) Cūd dérler, birini Cencūhe. Bu tağdağı ve Nilāb bile Bihre arasıdağı
 12) él ve ulusqa bular qadīmdin ḥākim ve fermān revā bola kélgendürler, velī
 yārāne
 13) ü birāderāne ḥükümet qıla. Her né ḥātırları tilese ala almas, bir kėsım
 yosunluq
 20 14) qadīmdin her néme kim muqarrer qılıpturlar. Bularnıñ alışı ve alarnıñ
 15) bérişi bu muqarreridin artuq ve öksük bolmas. Muqarrerleri budur kim
 qoş
 16) başıdın bir şāhruḥī bérürler. Ked-ḥüdālıgda yéti şāhruḥī bérürler.
 Çeriglerige

17) hem barurlar.

18) Cūd hem néçe şu‘be boluptur, Cencūhe hem bu tağ kim Bihreniñ yéti kurohıda

19) vāqi‘ boluptur, Keşmīr tağlarıdın kim Hindikuş tağı uşbu

[223b]

1) tağlar

- 5 2) birle peyveste tağlardur, ayrılıp ğarb cenūb sarı tartıp barıp
3) Dinkūtniñ ayağıda Sind deryāsıǵa mūntehī boluptur. Uşbu tağniñ yarımıda
4) Cūddur ve yarımıda Cencūhe. Bu tağni Cūdqa mensūb qılıp Kūh-i Cūd déptürler.
5) Bulardın bir mu‘teber uluǵı rāy hiṭāb tapar; özge ini oǵlını melik dérler.
- 10 6) Bu Cencūhe Lenger Hānniñ tağayıları bolur. Sūhān suyınıñ nevāḥīsidaǵı
7) él ve ulusniñ ḥākiminiñ atı Melik Hest édi. Aşlī atı Eseddür.
8) Hindistānīler mundaq ḥareketlerni gāhī sākin oqurlar, néçük kim ḥabarnı
9) ḥabar dérler. Esedni “esd” déptürler. Bara bara hest boluptur.
10) Lenger Hānnı Melik Hest Cencūheǵa tüşkeç oq yiberildi. Qatrap barıp
- 15 11) ‘ināyet ve şefqatımızdın ümīd-vār qılıp namāz-ı ḥuftende alıp kélđi. Bir kiçimlig
12) at pīşkeş kéltürüp mülāzemet qıldı. Yégirme iki yégirme üç yaşda bolǵay
13) édi. Bularnıñ kele qaraları ordunıñ gird ü nevāḥīsıde bisyār édi. Çün
14) hemīşe Hindistān almaq ḥāṭırda édi, bu bir néçe vilāyetler kim Bihre ve Hoşāb
15) ve Çānāb ve Cenyūt bolǵay, néçe maḥall Türk taşarrufıda édi. Bularnı ḥod mülkimiz
- 20 16) dék taşavvur qılır édük. Zor bile yā şulḥ bile özümüzniñ mutaşarrıf bolurımızǵa
17) mütैयाqqın édük. Bu cihettin bu tağ éli bile yaḥşı ma‘āş qılmaq vācib ve lāzım

18) édi.

[224a]

1) Fermān boldı kim hıçkim bularnıñ kele qaralarığa belki

2) ip uçı igne sınığlarığa zarar u noqsān yétkürmesün.

3) Andın érte köçüp namāz-ı pīşin Kelde Kehārga kélip tüştük. Etrāf u neväñide

4) qalın havıd-zār édi. Bu Kelde Kehār tavr yeri väqi‘ boluπτur. Bihreniñ on

5) kurohıda Cūd tağınıñ arasında hem-vār yeri tüşüptür. Bu hem-vār yerniñ ortasında

6) bir uluq köldür. Etrāfıdağı tağlardın yamğur suları yığılıp bu

7) köl boluπτur. Gerdāgirdi üç kurohqa yavuşqay. Şimālide yaħşı öleñ väqi‘

8) boluπτur. Ğarbıda tağ dāmeneside çeşmedür. Bu çeşme suyu bülendilerğa kim bu

9) kölke müşrifdür olturur. Çün kābil yer édi, bāğı saldım. Bāğ-ı Şafāğa mevsüm

10) haylı hoş hevā ü şafā yer väqi‘ boluπτur, néçük kim şerhi kélğüsüdür.

11) Kelde Kehārdın seher atlanıldı. Hemtātū köteliniñ başıda bir néçe yerlig

12) él muħaqqar pīşkeş bile kélip mülāzemet qıldılar. ‘Abdul Raħīm Şığavulğa kélgen kişini

13) qoşup Bihre yiberildi kim Bihre élige istimālet bérıp dégey kim “Bu vilāyetler

14) qadīmdin Türkke ta‘alluq bola kélğendür. Zinhār tevehhüm ü dağdağa özlerige

15) yol bérıp élni buzulğalı qoymasunlar kim bu vilāyet ve él bile baqımız bardur.

16) Tālān u tārāc bolmağusıdur.

17) Čāşt kötel tüpige tüşüp

[224b]

1) Qurbān Čarħı, ‘Abdul Mülük Mestı başlığ

- 2) yéti sékiz kişini ilgeri ħabar alğalı yiberildi. İlgeri barganlardın Mīr
- 3) Muħammed Mehdī Ĥāce bir kişi kélürdi. Bu esnāda Afgānlarnıñ uluqlarındın
- 20 4) bir nécesi pīškeş bile kélip mülāzemet qıldı. Lenger Ĥānga qoşup istimāle
- 5) cihetidin Bihre élige yiberildi.
- 6) Köteldin aşır cengeldin çıqır baranğar cavanğar ğol yasal bile Bihre
- 7) sarı müteveccih bolduk. Bihreğa yavuuq yétken maħallda Devlet Ĥān Yūsuf Ĥaylnıñ
- 8) oğlı ‘Alī Ĥānnıñ nökerleridin Dīve Hindū yana Siktūnnıñ oğlı Bihrenıñ
- 9) erbābları bile kélip bir bir at, téve pīškeş qılıp mülāzemet qıldılar.
- 10) Namāz-ı pīşin bola Bihre élige zarar u zaħmet yétkürmey. Bihrenıñ
- 5 11) şarqıda Baht suyınıñ yaqasında bir bīrzārda tüşüldi.
- 12) Témür Béğ Hindistānga kirip çıqqalı beri bu néçe vilāyet kim Bihre ve
- 13) Ĥoşāb ve Cānāb ve Cenyūt bolğay, Témür Béğniñ evlādnıñ ve tevābi‘ ve
- 14) levāhiqiniñ taşarrufıda édi. Şāhruħ Mīrzānnıñ nebīresi Suyurgatmış Mīrzānnıñ
- 15) oğlı Sulţān Mes‘ūd Mīrzānnıñ kim Kābil ve Zābil ‘iyālet ve ħükümeti ol
- 10 16) furşatta aña ta‘alluq üçün Sulţān Mes‘ūd Kābilī dérler édi. Terbiyetkerdeleridin Mīr
- 17) ‘Alī Béğniñ oğlanları Bābā Kābilī ve Deryā Ĥān
- [225a]
- 1) ve Apağ Ĥān kim
- 2) soñra Ġāzī Ĥān dérler édi. Sulţān Mes‘ūd Mīrzā ve oğlı ‘Alī Aşğar Mīrzādın
- 3) soñ mütağallıblıq bile Kābil ve Zābil ve bu mezkūr bolğan Hindistāndağı vilāyet
- 4) ve pergenelerğa mutaşarrıf bolup édiler.
- 15 5) Sulţān Ebū Sa‘īd Mīrzā zamānıda Kābil ve Ġaznī bularnıñ taşarrufıdın

çıqtı.

- 6) Hindüstāndağı vilāyetler bularnıñ taşarrufida édi. Tārīh toquz yüz onda Kābilğa
- 7) evvel kélgen yılı kim Hindistānga kirmek dā'iyesi bile Hıyberdin ötüp
- 8) Perşādūr kélgende Bāqī Cağanyāniniñ sa'yı bile qoyıǵı Bengeş sarı kim
- 9) Kūhet bolǵay, yürüp qalın Afğānistānnı çapıp qırıp Bennū ve Deştini talap
- 20 10) tārāc qılıp Dükī bile çıqıldı.
- 11) Ol fırsat Bihre ve Hoşāb ve Cānāb hükümeti Mīr 'Alī Ğāzī
- 12) Hānnıñ oǵlı Seyyid 'Alī Hānga ta'alluq édi. Sikender Behlūlnıñ atıǵa huṭbe
- 13) oqup anıñ iṭā'atıda édi. Ol çerig çeriglegendin mütevehhim bolup Bihreni
- 14) taşlap Behet suydın ötüp Bihre kəntleridin Şirkūtnı olturur yer
- 5 15) yasap édi. Bir ékki yıldın soñ biziñ cihetimizdin Seyyid 'Alī Hān bile
- 16) Afğān bed-gümān boldı. Ol hem bu sebebdin daǵdaǵa ve tevehhüm özige yol bėrip bu
- 17) vilāyetlerni Devlet Hān Tatar Hān Yūsuf Hıyılǵa kim Lāhūr hākimi ol vaqt ol
- [225b]
- 1) édi, tapşurdı. Devlet Hān uluq oǵlı 'Alī Hānga Bihreni bėrip
- 2) édi. Ol çağ Bihre 'Alī Hānnıñ taşarrufida édi.
- 10 3) Devlet Hānnıñ atası Tatar Hān ol altı yėti serdārdın birisidūr kim
- 4) hurūc qılıp Hindüstānga mutaşarrıf bolup Behlūlnı pādişāh qıldılar. Sihrind ve Setluc
- 5) deryāsınıñ şimālī vilāyetleri tamām bu Tatar Hānda édi. Bu vilāyetlerniñ
- 6) cem'ī üç kürürdın köprek bolur. Tatar Hān ölgendin soñ Sulṭān
- 7) Sikender pādişāhlıǵıda bu vilāyetni Tatar Hānnıñ evlādıdın alıp édi. Mén
- 15 8) Kābil vilāyetiǵa kélgen tārīhdin bir ékki yıl burunraq bir Lāhūrnı oq
- 9) Devlet Hānga bėrip édi.

- 10) Tañlası ba‘zı münāsib yerlerge çapqunçı yiberildi. Uşbu kün Bihreni
- 11) seyr qıldım. Senger Hân Cencühe uşbu kün kélip at pışkeş qılıp mülāzemet
- 12) qıldı.
- 20 13) Çār-şenbe küni aynıñ yégirme ikiside Bihreniñ uluqlarını ve
- 14) çavdarīlerni tilep tört yüz miñ şāhruhī māl-ı amān qarār bérilip muħaşşılar
- 15) ta‘yīn qılıldı. Dağı atlanıp seyr qılıp kémege kirip ma‘cūn yédük. Bihre ve
- 16) Hoşāb olturuşluq Belūclarğa Haydar ‘Alemdārı yiberilip édi.
- 17) Penc-şenbe şabāhı bir gül-i bādām topçaq pışkeş qılıp mülāzemet qıldılar.
- ‘Arzğa
- 18) yétti kim çerig éli Bihre élige bī-serlıq ve dest-endāzlıqlar qıladurlar.
- [226a]
- 5 1) Kişiler yiberip bī-serlıq qılğan élniñ ba‘zısını yasaqqa
- 2) yétkürüp ba‘zısınıñ burnını téşip ordudın évürdiler.
- 3) Ādīne küni Hoşāb élidin ‘arz-dāşt kélđi. Şāh Hasan Şāh Şücā‘
- 4) Arğunı ta‘yīn boldı kim Hoşābqa bargay.
- 5) Şenbe küni aynıñ yégirme béşide Şāh Hasannı Hoşābqa yiberildi.
- 6) Yek-şenbe küni andaq yamğur yağdı kim tamām tūzlerni su tuttı. Bihre bile
- 10 7) ordu tūşken bāğlar arasında azğına şūr su érđi. Namāz-ı pīşīn kéçe
- 8) ‘arzi bir uluq deryāça boldı. Bihreniñ yavuğıda bir tīr-i gez atımı yerdin köpraq
- 9) güzér yoq édi. Üzdürüp öter édiler. İki namāz arasında kirgen sularnı seyr
- 10) qıla atlandım. Yağın ve çapqun andaq boldı kim yana yanıp orduğa kélmekke
- 11) tevehhüm boldı. İki namāz arasında uşol kirgen sunı üzdürüp öttüm.
- 15 12) Çerig élige hem bisyār tevehhüm boldı. Ekşer él otaqlarını ve ağır partallarını
- 13) taşlap cébe ve kiçim ve yarağlarını ékinlerige alıp at yalañaçlap
- 14) üzdürüp öttiler. Tūzlerni ekşer su tutup érđi.
- 15) Şabāhı deryādın kémelerni kéltürüp ekşer çerig éli çadırlarını ve

- 16) partallarını k eme bile  tkerdiler. T şke yavuuq Qoç B gniş kişisi bir
- 17) şer'ı su yoqqarı barıp g zer taptılar. Qalğan  l g zer bile  ttiler. Bihreniş
- 18) qurğanınış içide kim cih n-n m 
- [226b]
- 1) d rler, bir k n turup se-şenbe
- 2) şab hi k  p yamǵur ve seyl teredd didin Bihreniş şim l sarı yanıdaǵı
- 3) b lendilerniş  stige t ş ldi. Teqabbel yarmaǵıda ihm l qıladurlar  di. T rt
- 5 4) ser-k r qılıp b glerge buyuruldı kim ihtim m qılıp b tkergeyler. Bir ser-k r
h l feg 
- 5) ta'y n boldı, yana bir ser-k r Qoç B gqa yana bir ser-k r Dost N řirǵa
- 6) yana bir ser-k r Seyyid Q sım bile Muhibb 'Alıǵa.  n T rk olturuşluq
vil yetlerni
- 7)  z mizniş taşavvur qılıp  d k, ol cihettin t l n ve t r c bolmadı. Hemışe
- 8)  lniş s zi bu  di kim eger muř laħa cihetidin  li barsa T rkke ta'alluq
- 10 9) vil yetlerǵa m z yaqa qılmaǵularıdur.
- 10) Penc-şenbe k ni Rebı' 'l-evvel ayınış g rreside bu cihettin Moll 
M rşidni
- 11) Sulť n  br h mǵa kim atası Sulť n Sikender uřol b ř altı ayda  l p Hind
- 12) salťanatı muņa t gip  di,  lilikke ta'y n qılıp bir qarıǵay yiberip
- 13) Qad mı T rkke ta'alluq vil yetlerni tiled k. Devlet H nǵa yiberilgen
h tťlarnı ve
- 15 14) Sulť n  br h mǵa bitilgen h tťlarnı tapřurup aǵız s zleri daǵı aytıp Moll 
- 15) M rşidqa ruħřat b rildi.
- 16) Bu Hind st n  li 'ale'l-huş ş Afǵ nlar 'aceb h ç u h reddin yıraq u
- 17) r y u tedb rdin qıraq  ller bolur  miş. N  yaǵılıq y r ş ve turuşın qıla
- 18) aldılar, n  dostluq r h
- [227a]
- 1) u revişin bile aldılar. Barǵan kişimizni

- 20 2) Devlet Hān néçe kün Lāhūrda sahlıtıp né özi kördi né İbrāhīmğa
- 3) yiberdi. Néçe aydın soñ bargan kişimiz hıç cevāb tapmay Kābilğa kıldı.
- 4) Ādīne küni aynıñ ékkiside Şaybaq Piyāde bile Dervīş ‘Alī Piyāde kim hālā
- 5) tüfek-endāzdur, Kābildin ‘arz-dāştlar kéltürüp Hindālnıñ tuqqan hıbarını
- 6) hem kéltürdiler. Hindniñ teshīri zamānıda bu hıbar kélgen üçün şügün tutup
- 7) Hindāl at qoydım. Qanber Bég hem Belhdin Muḥammed-Zamān Mīrzānıñ ‘arzdāştlarını
- 8) kéltürdi.
- 9) Tañlası dīvān tarqağandın soñ seyrğa atlanıp kémege kirip ‘araq
- 10) içildi. Meclis ehli Hıāce Dost Hāvend, Hüsrev, Mīrim, Mīrzā Qulı Muḥammedī,
- 5 11) Aḥmedī Gedā’ı, Nu‘mān, Lenger Hān, Rūḥ Dem, Qāsım ‘Alī Tiryākı, Yūsuf ‘Alī, Téñri
- 12) Qulı. Kémeniñ başı sarı tālār yapılıp édi. Üstini hem-vār mén bir néçe
- 13) kişi bile munda oturup édim. Yana bir néçe tālārniñ astıda oturup édiler.
- 14) Kémeniñ quyuğı sarı hem oturur yer bar édi. Muḥammedī ve Gedā’ı ve Nu‘mān
- 15) anda oturup édiler. Namāz-ı dıgergeçe ‘araq içildi. ‘Araqnıñ bed-hıārlığıdın
- 10 16) müteneffir bolup bu yüzdekilerniñ ittifāqı bile ma‘cūn ihtiyār qıldıq. Kémeniñ
- 17) ol uçıdağılar ma‘cūn yégenimizni
- [227b]
- 1) bilmediler. ‘Araq oq içtiler.
- 2) Kémedin namāz-ı huftende atlanıp kéç orduğa keldük. Muḥammedī bile Gedā’ı
- 3) ménni ‘araq içedürgen hayāl qılıp şāyeste hıżmeti qılalınj dép ‘araq kúzesini
- 4) at üstide nevbet bile köterişip ğarīb neş’e ü beşāset bile kirip

- 15 5) kældiler. Hemîn déydürler kim “Mundaq qaranġu kéçede kûzeni özümüz nevbet
- 6) bile köterip kældük.” Soñra ma‘lûm qıldılar kim şöhet özgeçe émiş ve
- 7) keyfiyyet özgeçe cem‘î ma‘cûnı ve cem‘î mest. Çün hergiz ma‘cûn şöheti bile
- 8) çağır şöheti rāst kélmes, bisyār münfa‘il boldılar. Mén dédim kim “Şöhetni
- 9) berhem urmañ. ‘Araq içerge köñüllüg kişi ‘araq içsün. Ma‘cûn
- 20 10) yerge köñüllüg kişi ma‘cûn yésün. Hîç kim birbirge ta‘arruz bile güft ü
- 11) gû qılmasun.” Ba‘zı ‘araq içtiler, ba‘zı ma‘cûn yédiler. Bir zamān tekellûf bile
- 12) şöheti tutuldu.
- 13) Bābā Cān Qanbūzī kim şöhetide yoq édi, aq üyge kélgende anı
- 14) tiledük. ‘Araq içmek istid‘ā qıldı. Terdi Muħammed Qıpçaqñı hem tilep mestler
- 15) bile hem şöhet qılduk. Çün ma‘cûn şöheti bile hergiz ‘araq u çağır şöheti
- 16) rāst kélmes, mestler her țarafdın perīşān güft ü gû qıla kiriştiler. Ekser
- 5 17) ta‘arruzları ma‘cûn u ma‘cûniler bile édi. Bābā Cān hem mest bolup ġalebe
- 18) perīşānlar étti. Terdi Muħammedqa hem mestler tola tola ayaqlarñı pey-der-pey
- 19) bérıp az furşatta mest-i lâ-ya‘qıl qıldılar. Her néçe sa‘y u işlāh
- [228a]
- 1) maqāmıda bolduk behem yétmedi. Şalayınlıq ġaylī boldı. Şöhet bî-meze boldı. Her
- 2) sarıġa tarqaştılar.
- 10 3) Dü-şenbe küni aynıñ béşide Bihre vilāyetini Hindū Bégge bérildi.

- 4) Se-şenbe küni Cānāb vilāyetini Hüseyn Ékrekke ‘ināyet qılıp Hüseyn Ékrekke
- 5) ve Cānāb élige ruşsat bérduk. Bu furşatta Seyyid ‘Alī Hānnıñ Minūçihir Hān
- 6) atlıq oğlu kim Hindüstāndın bizni dép yoqqarığı yol bile kéledürgenide
- 7) Tatar Kekerge yoluqur, munı qoymay saşlap qızını bérıp küyev qılur, néçe maşall
- 15) 8) anıñ bile édi. Kélip mülāzemet qıldı.
- 9) Nilāb bile Bihre tağları aralığında Cūd ve Cencūheniñ ıalāyıqıdın başqa
- 10) Keşmır tağlarığa peyveste Cet ve Gücūr ve ol şavāifdin yana qalın éllerdür
- 11) kim her qolda her püştede kéntler yasap olturupturlar. Bularnıñ hākim ü
- 20) 12) uluğı Keker qabılesidür. Bularnıñ uluqluğı hem Cūd ve Cencūheniñ
- 13) uluqluğı déktür. Bu tağ dāmenesidağı ıalāyıqıñ uluqluğı ol tārıñde
- 14) bir ata oğlu Tatar Keker bile Hātī Kekerde édi. ‘Amm-zādeler édi. Bularnıñ bérk
- 15) yerleri ābkendler ve cerler boladur. Tatarnıñ yeriniñ atı Pirhāle édi.
- 16) Qarlıq tağdın ıaylı qoyıraç édi. Hātiniñ vilāyeti tağqa peyvestdür
- 17) ve Kālencerni kim Bābū Hān

[228b]

- 1) Bīsūtqa ta‘alluq édi. Anı hem Hātī
- 2) özige baqturup édi.
- 3) Tatar Keker Devlet Hānnı körür édi. Fi’l-cümle itā‘at-güne qılur édi. Hātini
- 4) körmeydür édi. Fitne ü fesād maqāmıda édi. Tatar Hindistān bégleriniñ sözi
- 5) 5) ve ittifāqı bile kélip yıraçraqtın Hātini qapağan yosunluq qılıp olturup
- 6) édi. Uşbu furşatlarda kim biz Bihrede éduk, av bahānesi bile ğāfillıqta
- 7) Hātī Tatarnıñ üstige yürüp öltürüp vilāyetni ve ıaremlerini
- 8) bolğanını éligledi.
- 9) Namāz-ı pışın seyrğa atlanıp kémege kirip ‘araç içildi. Ehl-i meclis: Dost

- 10) Bég, Mîrzâ Qulı, Aḥmedî, Gedâ'î, Muḥammed 'Alî Ceng Ceng, 'Ases, Uğan Bérđi, Moğul,
- 11) ehl-i nağme: Rūḥ Dem, Bābā Cān, Qāsım 'Alî, Yūsuf 'Alî, Téñri Qulı, Ebū'l Qāsım, Ramazān
- 12) Lūlî namāz-ı ḥuftengāça kémede içip namāzı-ı ḥuften kémedin mest-i ṭāfiḥ çıqıp
- 13) atlanıp meş'alnı éligimge alıp deryā yaqasıdın orduğaça geh atnıñ bu
- 14) yüzige égilip geh ol yüzige égilip yek-cilav çapıp kéliptür mén. Ğarīb
- 15) 15) mest ékendür mén. Tañlasığa mundaq meş'al alıp orduğaça yek-cilav
- 16) kélgenimni şerḥ qıldılar. Aşlā ḥātırımğa kélmedi. Üyge kélgende ḥaylî istifrāğ
- 17) qılıptur mén.
- 18) Ādîne küni seyr qılıp atlanıp kéme bile sudın öttük. Ol yüzdağı
- 19) bāğāt u şükūfelerni ve ney-şeker ékken yerlerni teferrüc qılıp delv u çarḥlarını
- 20) 20) körüp su tartıp çıqarmaq keyfiyyetini sorup
- [229a]
- 1) belki mükerrer sular
- 2) tartturduk. Seyr esnāsıda ma'cün ihtiyār qılıldı. Andın yanıp kélip kémege
- 3) kirildi. Minūçihir Ḥānğa dağı ma'cün bérilip édi. Andaq ma'cünî bolup
- 4) édi kim ékki kişi qoldap turğuzup édiler. Bir zamān sunıñ ortasında
- 5) kémege lenger salıp turuldı. Andın soñ su qoyı ḥaylî barıldı. Müddettin
- 6) soñ yana kémeni yoqqarı baqa tartturduk. Ol aḥşām kémede oq uyqulap
- 7) seherğa yavuuq orduğa keldük.
- 5) 8) Şenbe küni Rebî'ü'l-evvel ayınıñ onıda āftāb Ḥamelğa taḥvîl qıldı. Uşbu
- 9) kün namāz-ı pīşîn seyr qıla atlanıp kémege kirip 'araq içildi. Ehl-i meclis:
- 10) Ḥ'āce Dost Ḥāvend, Dost Bég, Mîrim, Mîrzâ Qulı, Muḥammedî, Aḥmedî, Yūnus 'Alî,

- 11) Muḥammed ‘Alī Ceng Ceng, Gedā’ī Tağayı, Mīr Hurd, ‘Ases; ehl-i nağme:
Rūh Dem, Bābā Cān,
- 12) Qāsım ‘Alī, Yūsuf ‘Alī, Ténri Qulı ve Ramazān. Bir şāhābqa kirip
- 10 13) müddetī su qoyı barıldı. Bihre toğrısıdın ḥaylī qoyıraqdın çıqıp kéc
- 14) orduğa kældük. Uşbu kün Şāh Hüseyn Hoşābdın kéli. Çün élçi yiberip
- 15) qadīmdin Türkke ta‘alluq vilāyetlerni tilep muşālağa arağa salılıp édi,
tevcīh
- 16) qılğan yarmaqlar bir néme éligge tüşti. Isıq hem yavuşti. Hindū
- 17) Bégge kömek Şāh Muḥammed Mühürdārın ve inisi Dost Mühürdārın yana
ba‘zı
- 15 18) münāsebetliq yigitlerni ta‘yīn qılıp her qaysığa ferāḥ-ver ḥāllarığa yaraşa
[229b]
- 1) vech-i istiqāmet muqarrer u mu‘ayyen boldı. Lenger Hānğa kim bu
yürüşlerge
- 2) sā’ī ü bā’iş ol édi, Hoşābnı ‘ināyet qılıp tuğ bérıp munı hem Hindū
- 3) Bégge kömek muqarrer qılduk. Bihrede bolğan Türk ve yerlig sipāhīlerniñ
dağı
- 4) vech ü ‘ulūfelerini artturup Hindū Bégge kömek qoyduk. Bu cümledin bir
- 20 5) Minūçihr Hān édi kim atı mezkūr boldı. Yana Nażar ‘Alī Türk édi. Minūçihr
Hānnıñ
- 6) uruq qayaşı bolur édi. Yana Senger Hān Cencūhe ve Melik Hest Cencūhe
- 7) édi.
- 8) Vilāyet işini muşālağa ümīdi bile bir nev’ī qarār bérıp yek-şenbe küni
- 9) Rebī‘ü’l-evvel ayınıñ on biride Bihredin köçüp Kābilğa mürāca‘at qılduk.
Kelde
- 10) Kehārga kélip tüşüldi. Ol kün hem garīb yamğur édi. Képeneklig
képeneksiz

- 11) kişi berāber ēdi. Ordunıñ kėyini kėç namāz-ı huftengaça kėle qaldı. Bu yer ve
- 5 12) mülknıñ āb u tābını bilür kiřiler ‘ale’l-huřūs Cencūhe, kim Kekernıñ
- 13) qadīmı dūřmeni ēdi, ‘arz qıldılar kim “Hātı Keker aralıqta yaman kiři vāqi’
- 14) boluptur. Yolnı ol urar, élnı ol buzar. Andaq qılmaq kėrek kim bu aradın
- 15) kitkey, yā aña gūřmāl-ı belıǵı yétkey.”
- 16) Bu ittifaq bile tañlasıǵa H̄āce Mirmirānnı Mīrim Nāřırnı ordu bile
- 10 17) ta’yın qılıp uluq çāřtta ordudın ayrılıp Hātı Kekernıñ üstige kim
- 18) uşal néçe künide Tatarnı öltürüp vilāyeti Pirhāleǵa mutaşarrıf bolup
- 19) Pirhālede ēdi.
- [230a]
- 1) Néçük kim mezkūr boldı, ılgaduk. Namāz-ı dīgerde
- 2) tüşüp atqa boǵuz bėrip namāz-ı huftende ol yerdin atlanıldı. Başçı
- 3) Melik Hestnıñ Sürpā atlıq Gücūr nökeri ēdi. Kėçe yolnı arıtıp seřerǵa
- 15 4) yavuq tüşüldi. Bėg Muşammed Moǵulnı orduǵa yanduruldı. Yaruq bolǵanda
- 5) atlanıldı. Çāřt cėbe kėyip ıldam yürüdük. Bir şer‘ı qalǵanda Pirhālenıñ
- 6) sevādı köründi. Çapqun qoyuldı. Baranǵar Pirhālenıñ şarqı şarafı
- 7) bardı. Qoç Bėg kim baranǵar ēdi, baranǵarnıñ arqasıǵa kömek yiberildi.
- Cavanǵar
- 8) kişisi ve ğol kişisi Pirālenıñ üstige oq tėgilip bardı.
- 9) Dost Bėgni cavanǵarnıñ Pirālenıñ üstige barǵan kiřinıñ arqasıǵa
- 10) kömek yiberildi.
- 11) Pirāle cerlernıñ arasıda vāqi’ boluptur. İki yolı bar. Biri şarq
- 5 12) cenūb řarafı kim biz bu yol bile kėldük. Cerlernıñ üsti bile kėlür. İki
- 13) şarafı āb-kend cerler vāqi’ boluptur. Pirālenıñ yarım kurohıdın yol andaq bolur kim
- 14) dervāzesıǵa yėtkünçe tört bėř yerde ékki şarafdın cer qılıp yek-reh
- 15) boluptur kim bir tır-i gez atımı çuburup barmaq kėrek. Yana bir yolı ğarb řimāl

- 16) ʃarafıdır kim bir k n qolnı ı ı bile k lip Pir leĝa  ıqar. Bu hem
- 10 17) yek-rehd r.  zge h  ʃarafdın yolu yoqtur. Eger i faʃili ve k ng resi yoqtur,
- 18) veli zor k lt rg  d k yeri hem yoqtur. Eʃrafı y ti s kiz on qarı
- [230b]
- 1) yek-end z cerd r.
- 2) İlgerirek cavanĝar kiʃisi tengilerdin  t p derv zeĝa tıqılıp bardı.
- 3) H ti ottuz qırq a atlıq c belig ki imlig kiʃi bile qalın yayaĝı bile
- 15 4)  apqun ını yandurup saldı. Dost B g kim  apqun ınının arqasıĝa
- 5) k mek  rdi, y tiʃip ya ʃı zorlap k p kiʃisin t ʃ r p yaĝını
- 6) bastı. H ti Keker ol arada merd neliq bile meʃh rdur. Her n ce cedel qıldı,
- 7) boldura almadı, qa tı.  n bu tengilerde tohtay almadı, qurĝanıĝa y tke 
- 8) qurĝanını hem b rkite almadı.  apqun i k yini e oq qurĝanıĝa kirdiler. Bu
- 20 9) Pirh le qurĝanınının tengisi ve ceridin ĝarb ʃim li sarıdın y g rdiler.
- 10) H ti ceride qa ıp  ıqtı. Munda hem Dost B g ya ʃı bardı. Culdu
- 11) Dost B gning atıĝa boldı.
- 12) M n uʃol zam n Pir le qurĝanıĝa kirip Tatarning  yleriĝa t ʃt m.  apqun
- 13) qoyar ma allda m niĝ bile turarĝa muqarrer bolĝan kiʃilerdin ba'zı
-  apqunĝa
- 5 14) barıp  diler. Ol c mledin Em n Mu ammed Tar n Argunni ve Qaracanı
- bu c rm ne
- 15) cihetidin S rp  atlıq G c rni baʃcı qoʃup ordunıĝ utrusıĝa
- 16) b -ser   p  ʃahr  u bey b nĝa yiberildi.
- 17) Ta lasıĝa ĝarb ʃim li cerdin  t p havid-z rĝa t ʃ ldi. Veli Haz ne iĝa
- 18) bir n ce  bd n yigitni qoʃup ordu allıĝa yiberildi.
- 10 19) Penc-ʃenbe k ni aynıĝ on b ʃide k  p Ender neĝa kim S h n suynıĝ
- 20) yaqasıdadur, t ʃ ldi.
- [231a]
- 1) Bu Ender ne qurĝanı Melik Hestning atasıĝa
- 2) qadimdin ta'alluq  kend r. H ti Keker Melik Hestning atasını

- 3) öltürgendin soñ buzuluptur. Ol furşatta buzuq édi. Uşbu namāz-ı huften
- 4) Kelde Kehārdın ayrılğan ordu kişisi kélip qoşuldı. Hātī Tatarnı alganda
- 15 5) Perpet atlıq uruğını kiçimlig at ve pīşkeş bile maña yibergendür. Uçramay
- 6) kéyin qalğan ordu élige yoluqur uruq bile bile kélip pīşkeşlerin
- 7) tartıp mülāzemet qıldı. Lenger Hān kim ba‘zı mühimler üçün Bihredin kéyin
- 8) qalğan uruq bile kélip édi, mühimlerini rāst qılıp ba‘zı yerlig él bile
- 9) Bihrege ruşsat bérildi.
- 20 10) Dağı köçüp Sūhān suyıdın ötüp bir püşte üstige tüşüldi. Hātīniñ
- 11) uruğı Perpetqa hil‘at kéydürüp Hātīğa istimālet fermānlar bitip
- 12) Muḥammed ‘Alī Ceng Cengniñ nökerini yiberildi. Bābā Dost ve Helāhil başlıq
- 13) Humāyūnniñ néçe nökeri Nilābqa ve Qarluq hezāresigā kim Humāyūngā bérilip
- 14) édi, daruğalıqqa kélip édiler. Senger Qarluq ve Mīrzā Melvī Qarluq başlıq
- 15) ottuz qırqça kişi Qarluq uluqlarını alıp kældiler. Bir kiçimlig at
- 16) pīşkeş qılıp mülāzemet qıldılar. Dilezāk Afgānıniñ hem çerigi kélidi.
- 5 17) Értesi andın köçüp ékki şer‘ī kélip tüşüldi. Bir bülendīğa
- 18) çıqıp ordunı mülāḥaḫa qılıp buyurduk
- [231b]
- 1) kim ordu tévesini
- 2) sanağaylar. Bés yüz yétmiş téve çıqtı.
- 3) Sünbül dıram
- tınıñ ta‘rīfi eşitilip édi. Bu yurtta kördük. Bu tağ dāmeneside
- 4) Sünbül dıraḫtı azraqtur. Birer birer boladur. İlgerirek Hindūstān Kūh dāmeneside
- 10 5) Sünbül dıraḫtı bisyār boladur. Uluq boladur. Hindūstānniñ ḫayvānāt u
- 6) nebātātını zıkr qılğanda mezkūr bolğusıdur.
- 7) Bu yurttıñ naqqāre vaqtı köçüp çāşt bola Sengdākī kötelineñ tüpige
- 8) tüşüp namāz-ı pīşīn andın köçüp köteldin ve rūdtın ötüp bir bülendīğa

- 9) tüşüldi. Andın yarım kéçe köçüp Bihre barurda ötken güzerni seyr qıla
- 15 10) barılıp édi. Uşol ötken güzerde bir uluq aşlıq cālesi lāylaptur.
- 11) İlgeri her néçe qılıp cāleni téprete almaydurlar. Bu aşlıqı alıp biziñ bile
- 12) bolğanlarğa üleşildi. Asru der-maħall aşlıq édi.
- 13) Tüşke yavuuq kélip Kābil suyu bile Sind suyınıñ qatılışdın qoyıraç
- 14) köhne Nilābdın yoqqarıraq ékki sunıñ arasığa tüşüldi. Nilābdın
- 20 15) altı kéme keltürüp baranğar cavanğar gólğa qısmet qılıldı. Bī-cidd su
- ötmekke
- 16) meşğül boldılar. Biz kélgen dü-şenbe küni ve se-şenbe aħşāmı ve se-şenbe
- 17) küni ve çehār-şenbe aħşāmı çehār-şenbe küniğeçe su kéçe qaldılar.
- 18) Penc-şenbe küni hem azağlaç kişi su kéçti. Hātiniñ Perpet atlıç uruğını kim
- 19) Enderāne nevāhīsidin Muħammed ‘Alī
- [232a]
- 1) Ceng Cengniñ nökerini qoşup
- 2) Hātığa yiberilip édi, su yaqasında kélip Hātīdin bir kiçimlig at pīşkeş
- 5 3) keltürdi. Nilāb éli hem bir kiçimlig at pīşkeş keltürüp mülāzemet qıldılar.
- 4) Muħammed ‘Alī Ceng Cengniñ Bihrede turmaqqa hevesi bar édi. Bihre çün
- Hindū
- 5) Bégge ‘ināyet boldı, Bihre bile Sind deryāsınıñ arasıdağı vilāyetlerni ve
- 6) éllerni Mişl-i Qarluç hezāre ve Hātī ve Ğıyās ve Al ve Kīb Muħammed
- 7) ‘Alī Ceng Cengğa ‘ināyet boldı. Ra‘iyyetlıqqa boyun qoyğan ra‘iyyetlıç
- qılğay;
- 10 8) her yer ve her vilāyet boyun qoymasa:
- 9) Herkim ki boyun qoymasa anı yétkey
- 10) Çapqay talağay muṭī‘ ve münqād étkey
- 11) Bu ‘ināyetlerdin soñ Muħammed ‘Alī Ceng Cengğa hāşşa qara maħmil
- 12) başlıç Qalmaqī cébeni bérdim. Tuğ hem ‘ināyet boldı. Hātiniñ
- 15 13) uruğığa ruħşat bérrip Hātığa qılıç ve baş ayaq ve istimālet fermānları
- 14) yiberildi.

- 15) Penc-şenbe küni āftāb çıqa su yaqasıdın köçüldi. Bu kün ma‘cün yéyildi.
- 16) Ğarīb gül-zārlar ma‘cün-nāklıkte teferrüc qılduk. Sarıg ve ergüvānı pārçe pārçe
- 17) yerlerde yek-dest sarıg güller açılıptur. Yana pārçe pārçe yerlerde yek-dest
- 5 18) ergüvānı güller açılıptur. Yana ba‘zı yerlerde efşān qılğan dék derhem açılıptur.
- 19) Ordu yavugıda bir bülendı üstide oturup gül-zār teferrüci
- [232b]
- 1) qılduk.
- 2) Tarrāhlıq qılğan dék bu tépeniñ altı tarafığa bir def‘a sarıq gül ve bir def‘a
- 3) ergüvānı gül haṭṭ haṭṭ müseddes şeklide açılıptur. İki tarafda gül azraq édi.
- 4) Köz kār qılğunça uşmundaq gül-zār édi. Perşāverniñ nevāḥıside bahār vaqtı
- 5) yahşısı gül-zārlar boladur.
- 6) Seher evvel yurttın köçtük. Kélürde deryā yaqasıdın bir bebr
- 7) ğır-qarab çıqtı. Atlar bebr ünini éşitkeç bī-ıhtiyār her sarığa élni alıp
- 10 8) téprep cer ü çuqurqa özini taşladı. Yanıp yana cengelğa kirdi. Buyurduk kim
- 9) gāvmiş kélürüp cengelğa salıp bebrni çıkarğaylar. Yana ğır-qarap
- 10) çıqtı. Her tarafdın oqladılar. Mén hem oqladım. Hālvı Piyāde nize bile sancarda
- 11) nīzeniñ sinānnıñ uşata tişledi. Bebr qalın oq yép butağa sıqınıp
- 12) turup édi. Bābā Yasavul qılıç suğurup yaqın yürüp édi. Bebr hamle qılurda
- 15 13) başığa çaptı. Andın soñ ‘Alī Sīstānı bélige çaptı. Bebr özini deryāğa
- 14) saldı. Su içide oq öltürdiler. Sudın çıkarıp térisin buyurduk kim
- 15) ılğaylar.
- 16) Értesige köçüp Bigrāmğa yétip Küre Ketrīni teferrüc qılduk. Bir şavma‘a
- 17) yosunluq tarraq ve qarangu üykinedür. Éşikidin kirgeç ékki üç zine qoyı
- 18) tüşkeç öz alıp yatıp kirmek kérek. Şem‘siz kirip bolmas. Bu üyniñ
- 5 19) gird ü nevāḥıside saç ve saqal kim qırqıpturlar. Bī-nihāyet yatıptur. Bu Küre

[233a]

- 1) Ketrîniñ eṭrâfıda bir medrese ve ribâṭ hücresleri dék ḥaylî hücresler
- 2) bardur. Kâbilğa evvel kélgen yılı kim Kühet ve Bennū ve Deṣṭni
- 3) çapıldı. Bigrâmda uluq bir yığaçını seyr qılıp Küre Ketrîni
- 4) körmegenge te'essüf yer édük. Ḥaylî te'essüf yégü dék yer émes émes.
- 10 5) Uşbu kün méniñ bir yahşı baḥrîm yétti. Şeyḥim Mîrşikâr saḥlap édi.
- 6) Turmanı ve leklekni asru ḥûblar alıp édi. İki üç tülep édi. Andaqlar
- 7) alıp édi kim mén dék hevessiz kişini quşçı qılıp édi.
- 8) Melik Bū Ḥân ve Melik Mûsâ başlıq Dilezâk Afğânları uluqlarığa altı
- 9) kişige yüzer mişqâl kûmüş birer tonluq, üçer uy, birer gâvmîş Hindûstân
- 15 10) savğatıdın bérıp özgelerige hem ferâḥ-ver ḥâlları yarmaq ve pârçe ve gāv u
- 11) gâvmîş 'ināyet boldı.
- 12) 'Alî Mescidqa tüşkende Ma'rûf atlıq Dilezâk Ya'kûb Ḥayl on qoy, ékki
- 13) ḥar-vâr kerinç, sékiz uluq penîr pîşkeş kélürdi.
- 14) 'Alî Mescidtin Yede Bîr tüşüldi. Yede Bîrdin Cûy-i Şâhîğa namâz-ı pîşîn
- 20 15) yétip tüşüldi. Uşbu kün Dost Bégge muḥarriq ısıtma boldı.
- 16) Cûy-i Şâhîdin seḥer köçüp Bâğ-ı Vefâda tüşlenip namâz-ı pîşîn Bâğ-ı Vefâdın
- 17) tépredük. Gendemekniñ Siyâh Ābıdın ötüp kéc namâz-ı şâmda bir ḥavîd-zârda atlarını
- 18) toyğarıp bir ékki geridin soñ atlandı. Surḥ Ābdın ötüp

[233b]

- 1) Kerkde tüşüp uyquladuk.
- 2) Tañ atmasdın burun Kerkdin atlanıp Quratūniñ yolu ayrılışıdın
- 5 3) mén bés altı kişi bile Quratūda salğan bağrı teferrüc köre bardım. Ḥalîfe ve Şâh
- 4) Ḥasan Bégni ve özge élni toğrı yol bile yiberildi kim Quruq Sayda maña
- 5) tevaqquf qılğaylar. Quratūğa yétkende Şâh Bég Arğunniñ Qızıl atlıq tovaçısı

- 6) Şāh Bégniñ Kāhānnı alıp talap yangan habarını keltürdi. Fermān andaq édi
- 7) kim hıçkim ilgeri habar éltmegey.
- 10) 8) Namāz-ı pīşīn bar édi kim Kābilğa yéttük. Qutluq Qademniñ köprügige yétkünçe hıç
- 9) kim habardār bolmadı. Andın soñra Humāyūn bile Kāmran habar tapıp at miñünçe
- 10) furşat bolmadı. Çehreleriğa kötertip şehr dervāze bile erk dervāzesiniñ
- 11) aralığıda kélip mülāzemet qıldılar. Namāz-ı dīgerde Qāsım Bég ve şehr
- 12) qāđısı ve Kābilde qalğan mülāzımlar ve erbāblar kélip mülāzemet qıldılar.
- 15) 13) Ādīne küni Rebī'ü'l-āhır ayınıñ ğurreside namāz-ı dīgerde çağır meclisi
- 14) boldı. Şāh Hasańğa hāşşa baş ayaq 'ināyet qıldım.
- 15) Şenbe seheri kémege kirip şabūhī qılduk. Nūr Bég bu şöhbette 'ūd
- 16) çalur édi. Ol vaqt tāīb émes édi. Namāz-ı pīşīn kémedin çıqıp Kūlkine
- 17) bile tağniñ arasıdağı bağni seyr qıldım. Namāz-ı dīger Bāğ-ı Benefşeğa kélip
- 20) 18) içildi. Namāz-ı şām Kūlkine tarafıdın faşıldın çıqıp erkke keldim.
- 19) Se-şenbe kéçesi aynıñ béşide Dost Bég kim yolda

[234a]

- 1) tünd
- 2) ısıtıp édi, Téñri raħmetiğa bardı. Besī müte'eşsir ve müte'ellim bolduk. Dost Bégniñ
- 3) na'aşını Ğaznīğa éltip sulţānnıñ ravzasınıñ eşikiniñ allıda
- 4) qoydılar.
- 5) Dost Bég haylī yahşı yigit édi. Béglikide henüz teraqqi qılır édi.
- 6) Béglikidin burun içkilikleride néçe qatla yahşılar bardı. Ol cümledin
- 5) 7) bir mertebe Endicānnıñ bir yığaçı Ribāţ-ı Zevraqta Sulţān Aħmed Tenbel şebīhūn

- 8) kélgende mén on on bés kişi bile yürüp çapqunçısını urup
9) yandurup goliğa yétkende yüzçe kişi bile turup édi. Ol fursatta üç
10) kişi qaldı kim méniñ bile tört bolğay. Ol üç kişidin birisi Dost
11) Nāşır édi. Yana biri Mīrzā Qulı Kōkeldaş, yana biri Kerīmdād.
- 10 12) Mén oq cébelep édim. Tenbel yana bir kişi bile yasalıdın eşiklig törlüg
13) ilgerirek turup édi. Mén Tenbel bile rū-be-rū boldum. Bir oq dobulğasığa
14) urdum. Yana bir oq qalqanını ğarbiçısı bile kükley urdum. Bir oq butumğa
15) ötkere attılar. Tenbel başımğa çaptı. ‘Acebtür kim başımda dobulğa
16) bōrki édi. Bir tārı késilmedi, velī başımğa haylī yara boldı. Yana hiç kömek
15 17) yétmedi. Méniñ bile hiçkim qalmadı. Żarūret bolup cilav yandurdum.
Méndin
18) kéyinrek Dost Béğ édi. Méndin ötüp anı çapıptur.
19) Yana Aħside
[234b]
1) çıqar maħallda Bāqī Hīz bile kim egerçi hīz
2) dérlér édi, velī qılıçığığa muħkem érklig édi, çapqulaştı. Aħsidin
3) çıqqanda mén sékiz kişi bile qalganda hem béyle édi. İki kişidin soñ
4) Dost Béğni tüşürdiler.
5) Béğlikleride Süyüncük Hān sulţānlar bile kélip Taşkendte Aħmed
6) Qāsımnı qapağanda alarnı basturup kirdi. Qabalda yahşı cānlar tarttı. Aħmed
7) Qāsım bularğa ħabar qılmay salıp çıqtı. Anda hem ħānlar sulţānlarnı
basturup
5 8) Taşkenddin yahşı çıqtı.
9) Yana soñra Şirim Ţağayı ve Mezīd ve alar yağıqqanda Ğaznīdin ékki üç yüz
10) kişi bile ılığap kéledürgenide bu Moğullar üç tört yüz ābādān yigitlerni
11) Dost Béğniñ allığı yiberdiler. Şirūkān nevāħīsīde allığı bargānlarnı yahşı
12) basıp qalın kişi tüşürüp ğalebe baş kėsip kélürdi.
10 13) Becür qurğanı hem Dost Béğniñ kişisi éldin burunraq yétişip

- 14) faşılğa çıqtı. Pirhālede hem Dost Bég yürüp Hātini basıp qaçurdı.
- 15) Pirāle fetħ boldı.
- 16) Dost Bégniñ fevtidin soñ vilāyetini inisi Mīrim Nāşırğa ‘ināyet
- 17) qıldım.
- 15 18) Ādīne küni Rebi‘ü’l-āhır ayınıñ sékizide qurğandın çārbāğqa çıqıldı.
- 19) Se-şenbe küni aynıñ on ékkiside Sulţān Ĥasan Mīrzāniñ uluq qızı
- 20) Muħammed Sulţān Mīrzāniñ anası, Sulţān Bégim kim bu fetretlerde
Ĥārezmğa
- 21) tüşüp édi, Yılbars
- [235a]
- 1) Sulţānnıñ inisi Ésen Qulı Sulţān Sulţānım
- 2) Bégimniñ qızını alıp édi. Kābilğa kėldiler. Olturğalı Bāğ-ı Ĥalvet ta‘yīn
boldı.
- 20 3) Ol bāğda tüşkəndin soñ mən barıp kördüm. Çün égeçi édiler, ta‘zīm ü
- 4) ihtirāmları cihetidin yükündüm. Alar hem yükündiler. Yürüp arada
- 5) körüşüldi. Soñralar dāīm bu qā‘ideni mer‘ī tutarlar édi.
- 6) Yek-şenbe küni aynıñ on yétiside Bābā Şeyħ ĥarām-nemekni kim ĥaylī
müddet
- 7) édi, bendte édi. Günāhın ‘afv qılıp bendtin çıkarıp ĥil‘at in‘ām boldı.
- 8) Se-şenbe küni aynıñ on toquzıda tüş qatıla Ĥāce Seyārān
- 9) seyriğa atlanıldı. Bu kün rūze édim. Yūsuf ‘Alī ve alar ta‘accüb qılıp
- 10) dédiler kim “Se-şenbe küni ve siz ve rūze? Bu ġarībtür.” Bihzādīğa kėlip
- 5 11) qāđısınıñ üyige tüşüldi. Kéçesi şöħbet-engīzi boldı. Qāđī ‘arzğa
- 12) yétkürdi kim “Méniñ üyümde mundaqlar bolğan émes. Pādişāh
ĥākimdürler.”
- Bā-vucūd
- 13) kim meclis esbābı müheyyā bolup érđi. Qāđiniñ istirzā-yı ĥātırı üçün
- 14) içkü ber-ťaraf boldı.

- 15) Çehâr-şenbe küni H̄āce Seyārānğa barıldı.
- 10 16) Penc-şenbe küni aynıñ yégirme biride bāğ salğan tağnıñ tumşuğıda uluğ
17) gird şuffe saldurduk.
- 18) Ādīne küni köprügdin cāleğa olturduk. Şayyādlarınñ üyeleriniñ
19) toğrısığa yétkende şayyādlar bir dīk dégen quşnı tutup ékendürler.
20) Kéltürdiler. Mundın burun dīkni körülgen
- [235b]
- 1) émes édi. Ğarīb
- 15 2) hey’etliq quştur. Şerhi Hindistān hayvānātını zıkr qılğanda kélğüsüdür.
3) Şenbe küni aynıñ yégirme üçide bu gird şuffeniñ üstige çınār nihāli ve
4) tal nihāli derhem tikildi. Namāz-ı pīşin çağır şöhet boldı. Seheri uşbu
5) yañı gird şuffeniñ üstide şabūhī qılduk. Tüşdin soñra atlanıp
6) Kābilğa müteveccih bolduk. H̄āce Hāsanğa kele mestliğda yétip laħza uyquladuk.
7) H̄āce Hāsandin atlanıp yarım kéçe çārbāğqa kélildi. H̄āce Hāsanda mestliq
8) hāletide ‘Abdullāh ton ofrağı bile özini suğa saldı. Atlanganda kéçrek bola
9) savuqğa toñup kéle almay kéçesi Qutluq H̄āceniñ tuyulıda bolup tañlası
- 5 10) ötken künniñ bī-i’tidādliğıdın mütenebbih bolup tārb kélidi. Mén dédim
11) “Fi’l-hāl ol nev’ tevbe müyesser bolğay yā yoq? Bārī fi’l-hāl mundaq tevbe qıl kim
12) méniñ şöhetimdin özge yerde içmegey sén. Qabūl qıldı. Bir néçe ay bu qā’ideni
13) mer’ī tuttı. Özge boldura almadı.
14) Dü-şenbe küni aynıñ yégirme béşide Hindū Bégniñ kim Bihre ve ol vilāyetlerde
- 10 15) şulh ümīdi bile bī-isti’dādraq qoyulup édi, kélidi. Şulh ve işlāh
16) sözlerige qulaq salmay bizni ve sözlerimizni közge ılmay qulaqqa
17) almay biz yanğaç oq qalın Afgān ve Hindūstānini yığıp Hindū Bégniñ

18) üstige Bihrege yürüdi. Yerlig él hem Afğānlar sarı évrüldi. Hindū Bég

19) Bihrede tura almay Hoşāb kélip Dinkūt vilāyetiniñ arası bile Nilāb

20) kélip

[236a]

- 15
- 1) Kābilğa kélidi. Dīve Hindū ve Siktūniñ oğlı ve yana bir Hindū
  - 2) kim Bihredin bend qılıp kélitürölüp édi, mühimlerini birer néme bérıp qaṭ‘
  - 3) qıldılar. Bu Hindūlarğa atlar baş ayaqlar in‘ām qılıp ruḥṣat bérildi.
  - 4) Ādīne küni ayniñ yégirme toquzıda bedenimde ısıtma ḥarāreti žāhir boldı.
  - 5) Faşd qıldım. Kün aluş gāhī ékki kün aşa, gāhī üç kün aşa ısıtur édim.
- 20
- 6) Her ısıtqanda ğarq ğarq bolmağunça ısıtma qoymas édi. On on ékki kündin
  - 7) kéyin Mollā H̄ācege memzūc çağırını nergis bile bérđi. Bir ékki qatla içtim.
Fāide
  - 8) hem qılmadı.
  - 9) Yek-şenbe küni Cemāziye’l-evvel ayınıñ on béşide H̄āce Muḥammed ‘Alī
H̄āsttın
  - 10) kélđi. Bir égerlig at pīškeş qılıp taşadduqqa yarmaq hem kélitürdi.
Muḥammed
  - 11) Şerīf Müneccim ve H̄āst mīrzādeleri hem H̄āce Muḥammed ‘Alī bile
kélip
  - 12) mülāzemet qıldılar.
  - 13) Tañlası dü-şenbe küni Mollā Kebīr Kāşğardın kélđi. Endicān vilāyetidin
Kāşğar
- 5
- 14) bile évrölüp Kābilğa kéliptür.
  - 15) Dü-şenbe küni ayniñ yégirme üçide Melik Şāh Manşūr Yūsuf Ze’ī, altı yéti
  - 16) Yūsuf Ze’īniñ uluqları bile Sevāddın kélip mülāzemet qıldı.
  - 17) Dü-şenbe küni Cemāziye’l-āḥır ayınıñ gurréside Şāh Manşūr başlığ Yūsuf
Ze’ī

- 18) Afğānının uluğlarığa hil‘atlar kéydürüldi. Şāh Mansūrğa qumāş ton cébe ve
- 10 19) tüğmesi bile yana birige biliklig qumāş ton yana altı kişige qumāş tonlar
- 20) kéydürüp ruḥmat bérildi. Andaq muqarrer boldı kim Ebūhedin yoqqarı Sevād vilāyetige
- 21) daḥl qılmağaylar ve cemī‘ ra‘iyyetlerni
- [236b]
- 1) içleridin çiqarğaylar. Yana
- 2) Becūr ve Sevāda ékken Afğānlar altı miñ ḥar-vār aşlığ dīvānga
- 3) tüşürgeyler.
- 15 4) Çehār-şenbe küni aynıñ üçide cüllāb içtim. Yana ékki kün cüllāb içtim.
- 5) Şenbe küni aynıñ altısında dārū-ı kār içtim.
- 6) Dü-şenbe küni aynıñ sékizide Ḥalīfeniñ uluq qızığa Qāsım Bégniñ
- 7) kiçik oğlı Ḥamzanıñ saçığı kirdi. Miñ şāhruḥī édi. Bir égerlig at
- 8) hem tarttı.
- 20 9) Se-şenbe Şāh Ḥasan-ı Şāh Bég çağır şoḥbetige ruḥşat tilep Ḥ‘āce
- 10) Muḥammed ‘Alī başlığ ba‘zı bégler bile içkilerni üyige éltti. Yūnus ‘Alī ve
- 11) Gedā’ī Tağayı méniñ qaşımında édiler. Mén henüz çağırdın perhīz qıladur édim.
- 12) Dédim kim “Hiç andaq bolmaydur kim mén huşyār oturup cem‘ī çağır irtikāb
- 13) qılğaylar ve mén sapsağ turup bir bölek özini mest-i şarāb qılğaylar.
- 14) Kéliñ, méniñ qaşımında içiñler. Zamānī teferrüc qılay huşyārlar bile mestlerniñ
- 15) ihtilāt u āmīziş néçük bolurın biley.”
- 16) Çınār Bāğniñ eşikide salğan Şürethāneniñ şarq cenūb sarı
- 17) yanıda kiçikrek aqqına üy tikilip édi. Gāhī anda oturur édim. Anda meclis
- 5 18) boldı. Soñra Ğıyāş Maşhara Keydī hem kélđi. Néçe qatla meclisdin

muṭāyebe

19) ʔarīqi bile buyuruldı kim iḥrāc qıldılar. Āḥır ʔalayın bolup maşharalıq bile

20) mecliste yol taptı. Terdi Muḥammed Qıpçaq bile Mollā Kitābdārını hem meclisqa tiledük.

21) ʔāh Ḥasaḡa

[237a]

1) ve üyideki meclis ehliḡa bu rubaʔını bedīhe aytıp

2) yiberildi:

10 3) *Aḥbāb ki bezmide gülistān ḡastur*

4) *Yoq līk alar bezmide bizge destur*

5) *Ol cem 'de ger ḡuzūr u cem 'iyyet bar*

6) *Yüz ʔükr bu cem ' bī-ḡuzūr érmestür*

7) İbrāḡīm Çehredin yiberildi. İki namāz arasıḡa yaḡın bu meclis ehli mest

15 8) bolup tarqaştılar.

9) Bu bī-ḡuzūruluq müddetide taḡt-ı revān bile kötertip yürüp édim. Bir néçe kün

10) burunraq memzüc çağır içilip édi. Yana fāide qılmaḡandın içilmeydür édi.

11) Neḡāhet eyyāmınıḡ āḡırıda tālār cemeniniḡ ḡarb cenüb ʔarafıda alma tüpide meclis

12) tartıp qılıp memzüc çağır içtim.

20 13) Ādīne küni aynıḡ on ékkiside Aḡmed Bég ve Sulṡān Muḥammed Dulday kim

14) Becūrda kömek qoyulup édi, kældiler.

15) Çehār-şenbe küni aynıḡ on yétiside Ḥaydar Taḡīniḡ bāḡıda Téḡri Bérđi

16) ba'zı béglerge ve yigitlerge ʔoḡbet béredür édi. Mén hem ol ʔoḡbetqa

17) barıp içtim. Kéç namāz-ı ḡuften andın qopup kélip uluq aq üyde hem içildi.

18) Penc-şenbe küni aynıḡ yégirme béşide Mollā Maḡmūd qaşıda fiḡḡ sebaḡı oqumaq

- 19) ta‘yīn boldı.
- 20) Se-şenbe küni aynıñ selhıde Şāh Şücā‘ Argunnıñ qaşıdın Ebū Müslim
- 21) Kōkeldaş élçilikke kélđi. Bir topçaq pīşkeş kéltürđi. Uşbu kün Yūsuf
- 5 22) ‘Alī Rikābdār Çınār Bāğıdağı havzını üzüp qol salıp yüz nevbet évrüldi.
- 23) Baş, ayaq ve égerlig at ve yarmaq in‘ām boldı.
- 24) Çehār-şenbe küni Receb ayınıñ sékizide Şāh Hāsannıñ üyige
- [237b]
- 1) barıp içtim. Ekser bégler ve içkiler bara édiler.
- 2) Şenbe küni aynıñ on biride meclis édi. Namāz-ı dıger bile namāz-ı şāmnıñ arasında
- 10 3) uluq kebüterhāneniñ tamınıñ üstige çıqıp içildi. Kéçrek bir
- 4) néçe atlıq Dih Afgān sarıdın yol bile şehr sarı ötüp baradur. Taḥqıq qılıldı.
- 5) Dervīş Muḥammed Sārbān ékendür kim Mīrzā Hān qaşıdın élçilikke kéledür
- 6) ékendür. Tam üstidin çarladuk. Déyildi kim “Tura ve toqqa bile élçilik qılurnı
- 7) qoyğıl! Bī-tekellüfāne kélgil!” Dervīş Muḥammed kélip tartıq pīşkeş
- 15 8) tartıp şöḥbette olturđı. Ol furşatta tāīb édi; içmes édi. Ğāyet-i şebqaça
- 9) mundaq içilmedi. Tañlası dīvān olturganda rūsūm ve qā‘ide bile
- 10) kélip Mīrzā Hān yibergen pīşkeşlerni tarttı.
- 11) Öteken yıl yüz teşvīş ve köp va‘de ve va‘īd bile tamām ol yüzdeki aymaqlarnı
- 12) köçürüp Kābil kéltürüp édük. Kābil tar yerdür. aymaq ve etrāknıñ kele
- 20 13) qarasıǵa ferāǵat bile qışlaq ve yaylaq bérnes. Şahrā-nişīn élni öz köñlige
- 14) qoysa hergiz Kābilni heves qılmas. Qāsım Bégge ḥizmet qılıp ol yüzge öter
- 15) üçün araǵa saldılar. Qāsım Bég köp mübālaǵa qıldı. Āḥır aymaqlarǵa Qunduz ve
- 16) Baǵlān sarı ötmek üçün ruḥşat aldı.
- 17) Hāfiż Cübīr Kātipniñ aǵası Semerqanddın kélip édi. Bu furşatta

- 18) Semerqandğa ruḥṣat béríp Pūlād Sulṭānğa Dīvānımnı yiberdim. Dīvānıñ arqasında
- 19) buğına qıṭ‘anı bitidim:
- [238a]
- 5 1) *Ol servniñ ḥarīmiğa ger yétseñ ey sabā*
 2) *Bérgil bu hecr ḥastesidin yād köñlige*
 3) *Raḥm éyleben sağınmadı Bāburnı bar ümīd*
 4) *Salğay Ḥüdāy raḥmnı pūlād köñlige*
 5) Ādīne küni aynıñ on yétiside Şāh Mezīd Kōkeldaş Muḥammed Zamān Mīrzā
 6) qaşıdın taşadduq ve pīşkeş at kélürüp mülāzemet qıldı.
- 10 7) Uşbu kün Şāh Bégniñ élçisi Ebū Müslim Kōkeldaşqa ḥil‘at
 8) kéydürüp in‘ām qılıp ruḥṣat bérildi. Ḥ‘āce Muḥammed ‘Alī bile Téñri Bérdirge
 9) hem vilāyetlerige Ḥ‘āst bile Enderābqa barmaqqa uşbu kün ruḥṣat boldı.
 10) Penc-şenbe küni aynıñ yégirme üçide Muḥammed ‘Alī Ceng Ceng kim Kéçe Kūt
 11) ve Qarluq nevāḥīsıde qoyup ol vilāyetlerni aña ‘uhde qılılıp édi. Mīrzā-yı Melvī Qarluqniñ
- 15 12) oğlı Şāh Ḥüseyn yana Hātīniñ kişisi hem bile
 13) kélidiler. Uşbu kün Molla ‘Alī Ḥān kim Semerqandğa köçini kélürgeli barıp
 14) édi. Kélip mülāzemet qıldı.
 15) ‘Abdul Raḥmanī Afgān Gerdīz ser-ḥaddīde oltururlar édi. Māl u mu‘āmelede
 16) rāyic émes édiler. Barur kélür kārvanīler hem bulardın mutazarrır édiler.
- 20 17) Çehār-şenbe küni Receb aynıñ yégirme toquzıda bu Afgānlarnı çapa atlanıldı.

18) Teng-i Vağçān nevāhīside tüşüp aş yép kéc namāz-ı pīşīn andın atlanduk.

Kéçesi

19) yol azıqıp Pāncāb-Şahneniñ şarq cenūbı sarı püştelerde ve deştlerde

20) haylī ser-gerdānlıq

[238b]

1) tartıldı. Müddettin soñra yolğa kélip

2) kirdük. Çeşme Tereniñ qotlıdın aşıp Gerdīz sarı baqışlıq qulıdın farz

3) vaqıtıda tüzge çıqıp çapqun yiberildi.

4) Bir bölek çerig éli Kermāş tağı sarığa kim Gerdīzniñ şarq cenūbıdur,

5) 5) çapqun bardılar. Ol çapqunçınıñ arqasığa Hüsrev Mīrzā Qulı ve Seyyid ‘Alī

6) başlığ ğolnıñ oñ qolını yiberildi. Köprek çerig éli Gerdīzniñ

7) şarqı tarafı cölge yoqqarı baqa çapqun bardılar. Bu çapqunçınıñ arqasığa

8) Seyyid Qāsım Éşik Aqa, Mīr Şāh Qoçın, Qayyām, Hindū Bég, Qutluq

Qadem Hüseyn başlıqlarını

9) yiberildi. Çün çerig éliniñ köpreki cölge yoqqarı baqa çapqun

10) 10) barıp édiler. Bularını uzatğandın soñ mén hem bularniñ kényiniçe oq

11) yürüdüm.

12) Bu cölge yoqqarı él yıraqraq ékendür. Cölge yoqqarı bargan çerig

13) éliniñ atları boldurdı. Ança néme çerig élige tüşmedi. Qırq élligçe

14) Afgān yayağı tüzde körünür. Bu çerig arqasığa barganlar alar sarı müteveccih

15) bolup maña kişi çapturdılar. Mén dağı ıldamraq yürüdüm. Mén yétkünçe

16) Hüseyn Hasan bī-taqrīb ve bī-hisāb yalguz at salıptur. Afgānlarınıñ içige

17) kirip qılıç salur maħallda atını oqlap yıqarlar. Qopğaç ayağığa çapıp yıqıturlar.

18) Tuş tuşıdın bıçağlap çapqulap pāre pārelediler. Bu yigitler baqıp

19) turup kömek yétmesler.

20) Bu habar kélgeç Gedā’ī Tağayı, Pāyende Muħammed

[239a]

- 1) Qaplan, Ebū'l Ḥasan Qurçı
- 2) Mümin Ateke başlıq içkilerni ve yigitlerni cilav-rīz ilgeri yiberip
- 3) özüm hem téz yürüdüm. Barıdın burun Mümin Ateke bir Afğānnı nīze bile yıqıp
- 4) başını kėsip kéltürdi. Ebū'l Ḥasan Qurçı hem yalañaç yahşı yürüp Afğānlarnıñ
- 5) alın tusup at salıp bir Afğānnı çapqulap yıqıp başın kėsip
- 6) kéltürdi. Özige üç yara bolup édi. Atığa bir yara bolup édi. Pāyende Muḥammed
- 7) Qaplan hem yahşı yürüp bir Afğānnı çapqulap alıp başın kéltürdi. Egerçi Ebū'l Ḥasan
- 5) 8) bile Pāyende Muḥammed Qaplannıñ yigitligleri mundın burun hem ma'lūm
- 9) bolup édi. Bu yürüşte işlerini köprek bildürdiler. Bu qırq élligçe Afğān
- 10) tamāmisi oqqa qılıçqa barıp pārelendiler. Bu Afğānlar qırılğandın soñ bir
- 11) ḥavīd-zārga tüşüp buyurduk kim bu Afğānlarnıñ başlarını kele
- 12) mināre qıldılar.
- 10) 13) Yolda kéledürgende Ḥüseyn bile bolğan bégler kéldiler. Siyāset ü ğāzab bile
- 14) dédim kim “Munça kişi baqıp turup bir néçe yayaq Afğānga tüptüz yerde mundaq
- 15) yigitni aldurup sizler sizlerni töre möçedin üretip pergene ve
- 16) vilāyetiñizdin yıratıp saqallarıñızın qırqıp şehrlerde teşhīr qılmaq kérek. Tā
- 17) herkim mundaq yigitni mundaq ğanīmğa aldursa mundaq tüptüz yerde élig
- 18) tépretmey baqıp
- [239b]
- 15) 1) tursa sezāsı bolğay.
- 2) Kermās sarı bargan çerig éli qoy ve olca alıp kéldiler. Bābā Qaşqa
- 3) Moğul hem Kermās sarı bargan çerig bile barıp édi. Bābā Qaşqağa bir Afğān
- 4) qılıç yétkürür maḥallda yahşı toḥtap turup oqını toldurup bu Afğānnı

- 5) urup yıqıptur.
- 20 6) Şabāhı köçüp Kābil sarı müteveccih bolduk. Muḥammed Bahşı ve ‘Abdul ‘Azīz
- 7) Mīrāhūr ve Mīr Ḥūrđ Bekāvulge ḥükm boldı kim Çeşme Terede turup éldin
- 8) ğırğavul algaylar.
- 9) Özüm bir néçe kişi bile Meydān-ı Rüstem yolu bile kim körülmegen yol
- 10) édi, bardım. Meydān-ı Rüstem tağlarınğ arasında vāqi‘ boluıptur. Tağnığ başığa
- 11) yavuuıraq ḥaylı şafālıq yer émeştür. İki tağnığ arasında kéñrek cölgesi
- 12) tüşüıptür. Cenübī ṫarafıda püştenığ étekide kiçikrek çeşmesi bar. Uluq
- 5 13) uluq rīm dıraḫtları hem bar.
- 14) Bu Meydān-ı Rüstemniğ Gerdiz ṫarafıda çıqıp kélür yolıda çeşmeleri bar.
- 15) Dıraḫtları hem ḥaylı bar. Bu kiçikrek dıraḫtlardur. Egerçi cölgesi
- 16) tarraqtur, veli buğına dıraḫtlarınğ tüpi köpkök yahşığına öleıñdür.
- 17) Şafālıqqına cölgedür.
- 10 18) Meydān-ı Rüstemniğ cenüb ṫarafıdağı tağqa çıqıldı. Kermās tağları ve
- 19) Bengeş tağları ayağ astıda körünedür. Kermās tağlarıdın narı bişkāl bulutları
- 20) teh-be-teh körünedür. Ol
- [240a]
- 1) vilāyetler sarı kim bişkāl bolmas,
- 2) aşlā bulut körünmeydür. Namāz-ı pīşin Hülīğa kélip tüşüldi.
- 3) Tañlası Muḥammad Ağa kéntiniğ nevāḥīside tüşüp ma‘cün irtikāb qılıp
- 15 4) balıq dārūsını suğa salıp bir pāre balığ tutuldı.
- 5) Yek-şenbe küni Şa‘bān ayınığ üçide Kābilğa kélđük.
- 6) Se-şenbe küni aynığ béşide Dervīş Muḥammed Fazlı bile Ḥüsrevniğ nökerin
- 7) tilep Ḥüseyn alığanda qısqalıq qılğanlarınğ keyfiyyetin sorup töre möçeleridin

- 8) hürettük. Namāz-ı pīşin çınār tüpide çağır meclisi boldı. Bābā Qaşqa Moğulğa
- 20 9) hil'at in'am boldı.
- 10) Ādīne küni aynıñ sékizide Kepe, kim Mīrzā Hān qaşığa barıp édi, kélđi.
- 11) Penc-şenbe namāz-ı dīger H'āce Seyārān ve Bārān ve Dāmen Kūhnıñ seyriğa atlandım.
- 12) Namāz-ı huften Māmā Hatunğa tüşüldi.
- 13) Tañlası İstālīf kélip tüştük. Ol kün ma'cün yéyildi.
- 14) Şenbe küni İstālīfde çağır şöhetı boldı.
- 5 15) Şabāhı İstālīfdin atlanıp Sincid Dereniñ arası bile ötüp H'āce
- 16) Seyārānnıñ yaqınığa yétkende bir uluq yılan, kim yoğanlığı bilekçe ve
- 17) uzunluğı bir qulaç bolğay édi, öltürüldi. Bu uluğ yılanıñ içidin bir
- 18) inçkerek yılan çıqtı. Ğālibā uşol yaqında yutup ékendür. Barı ā'zāsı
- 19) bütün édi. İnçke yılan ol uluğ yilandın cüz'ı qısqaraq
- [240b]
- 10 1) bolğay édi. Bu inçke yılanıñ içidin bir kete sıçqan çıqtı. Ol hem bütün
- 2) édi. Hıç yeri hāl bolmaydur édi.
- 3) Kélip H'āce Seyārānda çağır meclisi boldı. Uşbu kün Kiçkine Tunqağardın
- 4) ol yüzdeki béglerge bolcar bile fermānlar bitip yiberildi kim çerig
- 5) atlanıladur. Muqarrer bolğan molcarğa ihtimām qılıp yétişe kélsünler.
- 15 6) Şabāhı atlanıp ma'cün yép Pervān suyu qatılışıda Pervān suyuğa bu él
- 7) destürı bile balıq dārūsı salıp qalın balıq tutuldu. Mīrşāh Bég aş ve at
- 8) tarttı. Mundın atlanıp Gülbahār barıldı. Namāz-ı şāmdın soñ çağır şöhetı boldı.
- 9) Bu şöhetlerde Dervīş Muḥammed Sārbān bolur édi. Egerçi yigit édi ve sipāhı
- 10) édi, velı çağır irtikāb qılmas édi. Tāib édi. Qutluq H'āce Kökeldaş müddet-i medīd
- 20 11) édi. Sipāhılıqını terk qılıp dervīş bolup édi. Yaşı hem

- 12) Һaylī bar ʻedi. Saqalı Һod apaq aqarıp ʻedi. Hemīşe bu şoĥbetlerde Һerif-i şarāb
- 13) ʻedi. Mén Dervīş Muĥammedqa dédim kim “Qutluq Һʻācenīş saqalıdın uyat! Dervīş
- 14) ve qarı ve aq saqallıq hemīşe çağır iĥer. Sén sipāhī ve yigit ve qapqara saqallıq
- 15) hergiz iĥmes sén. Né ma‘nā?” Çün ménīş dāb u ƚarīqim andaq ʻemes ʻedi kim
- 16) iĥmes kişige çağır teklīfi qılğay mén, uşmunça bile oq hezl bile ötti.
- 17) Çağır teklīfi qılılmadı.
- 18) Şabāhı şabūhī qılduk.
- 19) Çehār-şenbe
- [241a]
- 5 1) küni Gülbahārdın atlanıp Ebūnnīş kéntide tüşüp
- 2) ƚa‘ām yép atlanıp Bāğāt Һummğa barıp tüşüldi. Namāz-ı pīşīndin soñ
- 3) çağır şoĥbeti boldı.
- 4) Tañlasığa andın atlanıp Һʻāce Һʻānd Sa‘īdnīş mezārını ƚavāf qılıp
- 5) kélip Çine qurğanıdın cāleğa kirdük. Penchīr suyınış qatılışıda cāle
- 10 6) tağınış toqunuşığa urunup ġarq bola bardı. Rūĥ Dem Téñri Qulı Mīr Muĥammed
- 7) Cālebān cāle tağqa urunğaç suğa yıqıldılar. Rūĥ Dem bile Téñri Qulını
- 8) teşvīşler bile tartıp cāleğa oq çıqardılar. Çīnī piyāle ve qaşuq ve dāire suğa
- 9) bardı.
- 10) Mundın ötüp Seng-i Berīde toğrısığa yétkende cāle sunış ortasında
- 15 11) şāĥqa mu, yā bend üçün qaqqan qazuqqa mu urundı. Şāh Һasan-ı Şāh Bég arqanğa
- 12) oq bardı. Mīrzā Qulı Kökeldaşını ala oq yıqıldı. Dervīş Muĥammed Sārbān hem suğa

- 13) yıqıldı. Mīrzā Qulı ʔavrī bardı. Yıqılur maħallda éligideki qavun késedür.
- 14) Bıçaqını cāleniñ üstideki būriyāğa sançıp oq yıqıldı. Mīrzā Qulı cāleğa
- 15) kélmey ton ofrağı bile üzüp çıqtı. Cāledin çıqıp ol aħşām cālebānlarnıñ
- 20 16) üyide qonduk. Bi‘aynih suğa bargan heft-reng piyāle dék piyāle Dervīş
- 17) Muħammed pīşkeş qıldı.
- 18) Ādīne küni su yaqasıdın atlanıldı. İnçkedin qoyığa Kūh-i Beçeniñ
- 19) dāmeneside tüşüp öz éligimiz bile
- [241b]
- 1) ğalebe misvāk alduk. Andın ötüp
- 2) H̄āce Hızırılerniñ üyide aş yép atlanıldı. Namāz-ı pīşin Qutluq H̄ācenıñ
- 3) tuyulı Lemġānı kéntige tüştü. Qutluq H̄āce mā-ħazarı ħāzır qıldı. Tenāvül
- 4) qılıp atlanıp Kābilğa kélildi.
- 5 5) Dü-şenbe küni aynıñ yégirme béşide Dervīş Muħammed Sārbānga ħāşşa
- ħil‘at
- 6) ve égerlig at ‘ināyet qılıp nökerlikke yükündürüldi.
- 7) Tört béş ay saçımını qırqmaydur édim.
- 8) Çehār-şenbe küni aynıñ yégirme yétiside saçımını qırqtım. Bu kün çağır
- 9) şoħbeti boldı.
- 10 10) Ādīne küni aynıñ yégirme toquzıda Mīr Hürdnı Hindāl atekelikige
- 11) yükündürüldi. Miñ şāhruħı saçıq kivürdi.
- 12) Çehār-şenbe küni Ramazān ayınıñ béşide Tülek Kökeldaşınıñ qaşıdın
- 13) Barlas Çekī atlıq nökeri ‘arz-dāştını kéltürdi. Özbek çapquncısı ol
- 14) nevāħığa kélgen ékendür. Tülek çıqıp uruşup basıptur. Bir tirig Özbek
- 15 15) bir baş kéltürdi.
- 16) Şenbe aħşāmı aynıñ sékizide Qāsım Bégniñ üyige barıp ağız açtuk.
- 17) Bir égerlig at tarttı.
- 18) Yek-şenbe aħşāmı Ĥalīfeniñ üyide ağız açıldı. Bir égerlig at pīşkeş
- 19) qıldı.

- 20) 20) Tañlası H̄āce Muḥammed ‘Alī ve Cān Nāşırını kim çerig maşlahatıǵa
 21) tilep édi, vilāyetleridin kældiler.
 22) Çehār-şenbe küni aynıñ on ékkiside Kāmrañniñ taǵayısı Sulṭān ‘Alī
 23) Mīrzā
 [242a]
 1) kim mén H̄āsttın Kābilǵa barur yıl Kāşǵarǵa barıp édi,
 2) néçük kim mezkūr boldı, keldi.
 3) Penc-şenbe küni aynıñ on üçide Yūsuf Ze’iniñ def’i ve ref’iǵa
 4) ‘azm-ı cezm qılıp atlanıp Dih Ya‘qūb suyınıñ Kābil tarafıdaǵı ölenge
 5) 5) tüşüldi. Atlanur çaq Bābā Cān Ahtaçı atnı yaramasraq tarttı. Açıǵımdın bir
 6) muşt yüzige urdum. Bunşur barmaǵım tüpidin sındı. Ol furşatta haylī
 aǵrımadı.
 7) Kélip yurtqa tüşkende haylī teşvīş bérdi. Néçe maḥall haylī riyāzet tarttım.
 8) Haṭṭ bitiy almas édim. Āhır çür bütti.
 9) Uşbu sefer qılǵan yurtta méniñ ḥālim Devlet Sulṭān Ḥānımnıñ Qutluq
 Muḥammed
- 10) 10) atlıq kökeldaşı Kāşǵardın Ḥānım qaşadın haṭṭ u béleg keltürdi.
 11) Uşbu kün Dilezāknıñ uluǵları Bū Ḥān ve Mūsā kélip pīşkeşler bile
 12) mülāzemet qıldılar.
 13) Yek-şenbe küni aynıñ on altısında Qoç Bég keldi.
 14) Çehār-şenbe küni aynıñ on toquzıda köçüp Büt Ḥākdın ötüp dāim
- 15) 15) tüşer yerge kim uşbu Büt Ḥāk rüdinıñ yaqasıdur, tüşüldi. Bāmiyān ve
 Kāhmerd
 16) ve Ġūrī Qoç Bégge ta‘alluq vilāyetler Özbekke yaqın cihetidin Qoç Bégni
 bu
 17) çerigdin mu‘āf tutup uşbu yurttın özüm çıрмаǵan mendil ve baş ayaǵ
 18) ‘ināyet qılıp vilāyetǵa ruḥşat bérildi.
 19) Ādīne küni aynıñ yéğirme biride Bādem Çeşmeǵa tüştü.

[242b]

- 20 1) Tañlası Bārık Āb tüşüldi. Özüm Qaratūnı seyr qılıp kældim.
2) Uşbu yurtta yığaçtın ‘asel tapıldı. Küç-ber-küç müteveccih bolduk.
3) Çehār-şenbe küni aynıñ yéğirme altısında Bāğ-ı Vefāda tüştüük.
4) Penc-şenbe küni bāğda oq boldum.
5) Ādīne küni köçüp Sulţānpürdın ötüp tüşüldi. Bu kün Şāh Mīr Hüseyn
6) vilāyetidin keldi. Bū Hān ve Mūsā başlıq Dilezāknıñ uluğları hem bu kün
7) keldiler. Sevādqa Yūsuf Ze’īnıñ def’ığa ‘azīmet qılıp édi. Dilezāk melikleri
5 8) ‘arzğa yétkürdiler kim Heşnegarda ulus qalındur. Aşlıq hem köp tapılır.
9) Heşnegarğa sa’y qıldılar. Meşveret qılıp sözni muña qoyıldı kim çün
Heşnegarda
10) aşlıq qalın émiş, andağı Afgānlarnı çapıp Heşnegar qurğanını yā Perşāver
11) qurğanını rāst qılıp bu aşlıqtın zahıre salıp Şāh Mīr Hüseynni bir pāre
12) yigitler bile anda qoyulğay.
10 13) Bu maşlahat üçün Şāh Mīr Hüseynge on beş künlüg bolcar bile ruşsat
14) bérildi kim vilāyetiğa barıp yarağını qılıp kélgey.
15) Tañlasığa köçüp Cüy-i Şāhığa kélip tüştüük. Téñri Bérđi, Sulţān
16) Muḥammed Dulday kéyindin bu yurtta keldiler. Ḥamza hem Qunduzdın bu
kün keldi.
17) Yek-şenbe küni aynıñ selhıde Cüy-i Şāhıdin köçüp Qırq Arıqqa

[243a]

- 15 1) tüşüldi. Mén bir néçe maḥşuşlar bile cāleğa kirip kældim. ‘Īd
2) hilāli bu yurtta körüldi. Dere-i Nürdın bir néçe ulağ çağır keltürüp édiler.
Namāz-ı şāmdın
3) kéyin çağır meclisi boldı. Ehl-i meclis: Muḥibb ‘Alī Qurçı, H’āce
Muḥammed
4) ‘Alī Kitābdār, Şāh Ḥasan, Şāh Bég, Sulţān Muḥammed Dulday, Derviş
Muḥammed Sārbān édi.

- 5) Dervīş Muḥammed tāḇ édi. Kiçiklikdin beri ménin şartım andaq édi kim
- 20 6) içmes kişige teklīfī qılmağay mén. Dāim şoḥbetlerde Dervīş Muḥammed bolur édi.
- 7) Hiç nev‘ teklīfī qılmas édi. H̄āce Muḥammed ‘Alī érkige qoymay teklīf qıla qıla
- 8) çağır içürdi.
- 9) Dü-şenbe şabāhı ‘īd küni köçtük. Yolda ḥumār def‘iğa ma‘cün yédük. Ma‘cunnāklikte
- 10) bir ḥanžal kélitürdiler. Dervīş Muḥammed ḥanžalnı körgen émes édi.
- 11) Mén dédim kim “Hindüstānniḡ hindūvānesidür.” Bir kirc késip bérdim, rağbet bile
- 12) tişledi. Aḡşāmğaçā talḡlığı ağızdın kitmedi. Germ Çeşmeniḡ bülendīsīde tüşüp
- 13) yaḡnī tartıladur édi kim Lenger Ḥān, kim néçe maḡall öz yeride édi, kélip at ve
- 14) bir pāre ma‘cün tartıp mülāzemet qıldı. Kélip Yede Bırge tüştük. Namāz-ı dīgerde
- 5 15) bir néçe maḡşūş bile cāleğa kirip bir kuroḡça qoyı barıp çıqtuk.
- 16) Taḡlası andın köçüp Ḥayber köteliniḡ tüpige

[243b]

- 1) tüşüldi. Uşbu
- 2) kün Sulṡān Bāyezīd Nilābdın Pāre yolu bile ötüp biziḡ ḡabarımıznı tapıp kéyimizçe
- 3) kélip ‘arz qıldı kim Afrīdī Afğān köç ü mālı bile Bārede olturuptur.
- 4) Şalı qalın ékiptürler. Şalısı bışıp tamām ayağ astıdadur. Çün Heşnegardağı
- 10 5) Yūsuf Ze‘ī Afğānlar üstige ‘azīmet qılıp édük. Aḡa pervā qılmaduk. Namāz- ı pīşīn
- 6) H̄āce Muḥammed ‘Alīniḡ otağıda şırb meclisi boldı. Uşbu mecliste oq

7) Sulţān Tīrāhīdin bu sarıǵa kélgen keyfiyyetini meşrūh bitip Becūrǵa H̄āce Kelānǵa

8) yiberildi. Fermān hāşiyesinde bu beytni bitidim:

9) صبا بلطف بگو آن غزال رعنا را که سر بکوه و بیابان تو داند مارا

15 10) Andın şabāh köçüp köteldin inip H̄ayber tengīsidin ötüp ‘Alī

11) Mescidǵa tüşüldi. Andın namāz-ı pīşīn atlanıp partaldın ayrılıp ékki pās bolup

12) édi kim Kābil suyınıñ yaqasıǵa kélip azraqça uyuhladuk.

13) Seher güzer tapıp sudın kéçildi. Qaravuldın habar kélđi kim Afǵānlar habar

14) tapıp qaçqandurlar. Yürüp Sevād suyıdın ötüp Afǵānlarınıñ ékininiñ arasıǵa

20 15) tüşüldi. Ta‘rīf qılǵannıñ yarımı belki çār-yekiçe aşlıq tapılmadı.

16) Heşnegarnı bu aşlıq ümīdi

[244a]

1) bile yasamaq hisābı taǵyır taptı. Bu yürüşke

2) sa‘y qılǵan Dilezāk melikleri bu cihetdin münfa‘il boldılar.

3) Namāz-ı dīger Sevād suyınıñ Kābil tarafiga kéçip tüşüldi. Tañlası Sevād

4) suyıdın köçüp Kābil suyıdın kéçip tüşüldi. Kéşeşe kirer béglerni

5) çarlap kéşeşip söz muña qarār taptı kim Sulţān Bāyezīd aytqan Afrīdī Afǵānnı

6) çapıp anıñ mālı ve aşlıǵınıñ küçi bile Pūrşāvūr qurǵanını yasatıp

7) kişi qoyulǵay. Hindū Bég Quçın ve H̄āst mīrzādeleri kényindin bu menzilde

8) keldiler.

5 9) Bu kün ma‘cūn yeyildi. Dervīş Muḥammed Sārbān, Muḥammedī Kōkeldaş, Gedā‘ī Taǵayı,

10) ‘Ases édi. Soñra Şāh Ḥasannı hem tiledük. Aş tartılǵandın soñ namāz-ı dīger

11) cāleǵa kirdük. Lenger Ḥān Niyāzīni hem cāleǵa çarladuk. Namāz-ı şāmnda cāledin

- 12) çıqıp orduğa kélildi.
- 13) Uşol qarâr bile su yaqasıdın seher köçüp Cāmdın ötüp ‘Alī Mescid
- 10 14) suymıñ çıqışıda tüşüldi.
- 15) Ebū’l Hāşim Sulţān ‘Alī kim káyındın kélip édi, dédi kim “‘Arefe kéçesi
- 16) Cūy-ı Şāhīdin Bedaḥşāndın kélgen kişi bile Cemrūdtın ötüp édim. Ol dédi
- 17) kim Sulţān Sa‘īd Hān cezm Bedaḥşān üstige kélidi. Mén pādişāhqa ḥabar qıla kéledür
- 18) mén.” Béglerni çarlap meşveret qılıp bā-vucūd bu ḥabar qurğan [...]

3.TEMATİK SÖZLÜK

3.1. İNSAN VE İNSAN İLİŞKİLERİYLE İLGİLİ KAVRAMLAR

3.1.1 İnsan

ḥalāyīq < *Ar.* Mahluklar, insanlar

qulluq < *ET* kulluq (EDPT, 620) kulluk

3.1.1.1 Ad ve Kimlik

athīq < *ET* atlıq (EDPT, 55) İsimli, adlı.

ḥod < *Far.* Kendi.

ism < *Ar.* isim, ad.

mevsūm < *Ar.* isimlendirilmiş, adlandırılmış.

özlük < *ET* özlük (EDPT, 286) özlü, canlı.

3.1.1.2 Şahıs Bildiren Kavramlar

biri Biri.

biz < *ET* biz (EDPT, 388) biz.

hīçkim: < *Far.+T.* Hiç kimse.

iyāl < *Ar.* Bir kimsenin bakmakla hükümlü olduğu kimseler.

kim < *ET* kim (EDPT, 720) Soru zamiri.

kişi < *ET* kişi (EDPT, 752) Şahıs, zat.

mén < *ET* ben/men (EDPT, 346) Ben.

méniŋ Benim.

öz < *ET* öz (EDPT, 278) Kendi, öz.

sén Sen.

3.1.1.3 Cinsiyete Göre İnsanlar

3.1.1.3.1 Erkek

ér < *ET* er (EDPT, 192) Erkek.

ner < *Far.* Erkek, eril.

3.1.1.3.2 Kadın

hānım Kadın, hanım, eş.

qız < *ET* kız (EDPT, 679) Kız.

3.1.1.4 Yaş ve Yaş Dönemine Göre İnsanlar

kiçiklik Küçüklük.

yaş < *ET* yaş (EDPT, 975) Yaş.

3.1.1.4.1 Yaşlı, Yaşlılık

qarıluĝ < *ET* qarılıq (EDPT, 659) Yaşlılık.

uluĝluĝ < *ET* uluĝluq (EDPT, 139) İhtiyarlık, yaşlılık. → **uluqluq**

uluqluq İhtiyarlık, yaşlılık. → **uluĝluĝ**

3.1.1.4.2 Genç, Gençlik

celadet < *Ar.* Bahadırlık, kahramanlık, yiğitlik.

yigitlig < *ET* yigitlik (EDPT, 912) Yiğitlik.

yiğit < *ET* yigit (EDPT, 911) Yiğit.

3.1.1.5 İnsana Özgü His, Duygu ve Düşünceler

‘aqīde < *Ar.* İman, dini inanış.

all Huzur, ön.

ārzū < *Far.* Arzu, istek.

āsūde < *Far.* Rahat, dinç.

āzād < *Far.* Kurtulmuş, özgür, hür.

baqı Samimiyet.

bī-dağdağa < *Far.* Telaşsız, korkusuz.

bī-dillıq < *Far. + T.* Korkaklık, cesaretsizlik.

bī-ğill < *Far.* Kinsiz.

bī-meyl < *Far. + Ar.* Meyilsiz.

bī-mürüvvet < *Far. + Ar.* Duygusuz.

bī-taqrīb < *Far. + Ar.* Tahminsiz.

bī-tereddüd < *Far. + Ar.* Tereddütsüz.

cezm < *Ar.* Kesin, karar, niyet.

cür'et < *Ar.* Cesaret, atılganlık.

cür'ethq < *Ar. + T.* Cesaretli.

dağdağa < *Ar.* Telaş, korku.

endişe < *Far.* Düşünce, merak, kaygı.

fāriğ < *Ar.* Rahat, asude.

ferāh-ver < *Far.* Huzurlu.

fıkr < *Ar.* Düşünme.

ğazab < *Ar.* Dargınlık, kızgınlık.

hātır-cem' < *Ar. + Far.* Hoş, memnun.

hātır-h'āh < *Ar. + Far.* Gönlün istediği.

hayāl < *Ar.* İnsanın kafasında tasarlayıp canlandığı şey.

hayrān < *Ar.* Şaşırılmış, çok tutkun.

huzūrī < *Ar.* Huzur ile ilgili.

i'timād < *Ar.* Dayanma, güven

niqār < *Ar.* Kin, inat

qalb < *Ar.* Yürek, gönül.

qarār < *Ar.* Karar.

kerem < *Ar.* Asālet, cömertlik, bağış.

kerh < *Ar.* İğrenme, tikslenme, hoşlanmama.

qorqağ Korkak.

könül < *ET* köñül (EDPT, 731) Gönül.

küdüret < *Ar.* Bulanıklık, gam, tasa, kaygı.

ma'qül < *Ar.* Akla yatkın.

meşaqqat < *Ar.* Zahmet, sıkıntı, güçlük.

meyl < *Ar.* Eğilme, eğilim, yönelme.

mey'üs < *Ar.* Ümidi kesilmiş.

murād < *Ar.* Arzu, istek, maksat.

müşfiqāne < *Ar.* + *Far.* Şefkatle, merhametle.

müte'eşsir < *Ar.* Kederli, hüznü.

müte'ellim < *Ar.* Acı duyan.

müteveccih < *Ar.* Teveccüh eden, bir tarafa dönen, birine karşı iyi düşünceleri olan.

nafır < *Ar.* Nefret eden.

perva < *Far.* Korku, çekingenlik.

pervā'ī < *Far.* Korku ile alakalı.

pür-keyfiyyet < *Far.* + *Ar.* Daha keyifli

rahm < *Ar.* Acıma, koruma.

rahmet < *Ar.* Acıma, koruma, esirgeme.

rencide < *Far.* İncinmiş, kırılmış.

sa'y < *Ar.* Gayret, emek, çabalama.

ser-gerdānliq < *Far.* + *T.* Şaşkınlık.

şefaqt < *Ar.* Şefkat.

şefqat < *Ar.* Şefkat.

şübhelıq < *Ar.* + *T.* Şüpheli.

tasavvur < *Ar.* Zihinde şekillendirme.

te'essüf < *Ar.* Kederlenme, tasalanma.

tefsir < *Ar.* Yorum, dokunma içe işleme

tekebbür < *Ar.* Kibir gösterme, büyüklük satma.

teklif < *Ar.* Öneri.

teklîfî < *Ar.* Hükümlü, teklif ile alakalı.

terahhüm < *Ar.* Merhamet etme, acıma.

ümîd < *Far.* Umut, umma

vehm < *Ar.* Kuruntu, korku, şüphe.

3.1.1.6 İnsana Özgü Davranış ve Hareketler

'aceb < *Ar.* Şaşma, hayret etme.

'âciz < *Ar.* Beceriksiz, zayıf, güçsüz.

aç Aç, doymamış.

açlıq < açlık (EDPT, 26) Açlık.

'afv < *Ar.* Af.

afsil < *Ar.* Etraflı olarak bildirme, açıklama.

‘ahd < *Ar.* Söz verme.

‘aqd < *Ar.* Bağlama, bağlanma.

āqıf < *Ar.* Bir şeye hakim olacak derecede bilen.

amān < *Ar.* Bağış, bağışlama.

amel < *Ar.* İş, niyet.

āmiziş < *Far.* Haşır neşir olma.

ārāmide < *Ar.* Dinlenen, rahat olan.

‘arż < *Ar.* Gösterme, bildirme.

av < *ET* av (EDPT, 3) Karada, denizde, gölde veya akarsularda evcil olmayan hayvanları vurma veya yakalama işi.

‘ayb < *Ar.* Kusur, utanılacak şey.

ayş < *Ar.* Yaşama.

‘azm < *Ar.* Niyet.

āzim < *Ar.* Niyetli, kesin karar veren.

baqışlık Bakma, bakış.

bahāne < *Far.* Vesile, sebep.

baḥş < *Ar.* Bağış, ihsan.

başsızlığ Başı veya başkanı olmama durumu.

bedel < *Ar.* Karşılık.

bed-ḥ̣ārlıġ < *Far. + T.* Kötü yeme, içme.

be-ḥ̣ile < *Ar.* Tıknefes olmuş.

bī-direng < *Far.* Beklemeksizin, gecikmeksizin.

bī-edebāneraq < *Far. + Ar. + Far. + T.* Terbiyesizce.

bī-ḥ̣isāb < *Far. + Ar.* Hesapsız.

bī-iḥ̣tiyār < *Far. + Ar.* Elinde olmadan.

bī-i'tidādliġ < *Far. + Ar. + T.* İtidalsızlık.

bī-minnet < *Far. + Ar.* Minnetsiz

bī-teḥ̣āṣī < *Far. + Ar.* Korkmadan, çekinmeden, sakınmadan.

bī-tekellüfāne < *Far. + Ar. + Far.* bī+tekellüf+āne kefil olmadan, üstlenmeden

bī-tevaqquf < *Ar.* Beklemeksizin, durmadan.

cāzim < *Ar.* Karar veren.

cefā < *Ar.* Eziyet, incinme.

cem' < *Ar.* Toplama, yığma.

cevāb < *Ar.* Sorulan şeye karşılık veren.

çāre < *Far.* Yol, yardım.

daḥl < *Ar.* Girme, karışma.

dā'ıye < *Ar.* İçten gelen bir duyguyu teşvik edici hal.

def' < *Ar.* Savma, savulma, giderme.

dem < *Far.* Soluk, nefes.

dest-gīr < *Far.* Elinden tutan yardımcı.

destur < *Far.* İzin, müsaade, kanun.

dest-pāçe < *Far.* Şaşıрма.

devleth'āhlıq < *Ar.* + *Far.* + *T.* Devlet isteyen.

direng < *Far.* Bekleme, gecikme.

dūr-endīşlik < *Far.* + *T.* İleriyi düşünme.

dürüştraq < *Far.* + *T.* Daha kaba.

edeb < *Ar.* Nezaket, terbiye.

ef'āl < *Ar.* İşler, hareketler.

efşān < *Far.* Saçan, serpen, dağıtan.

emr < *Ar.* İş buyurma, emir.

engīz < *Ar.* Karıştıran, depereten.

eṭvārlıq < *Ar.* + *T.* Tavırlı.

faşd < *Ar.* Kan alma.

fāsiq < *Ar.* Fesatçı, kötülük eden.

feh̄m < *Ar.* Anlama, anlayış.

ferāgat < *Ar.* Vazgeçme, el çekme.

ferāgathıq < *Ar.* + *T.* Bırakış, vazgeçiş.

firar < *Ar.* Kaçış, kaçma.

ġāfil < *Ar.* Gaflette bulunan, ihmal eden.

ġāfillıq < *Ar. + T.* Gaflette bulunan, gafillik.

ġarq < *Ar.* Suya batma, batırma.

giriftār < *Far.* Tutulmuş, yakalanmış, düşkün.

ġulüvv < *Ar.* Haddini aşma, taşkınlık.

ġüşmāl < *Far.* Kulak bükme, yola getirme.

ġüzērā < *Far.* Geçme, geçiş, kendinden geçme.

teveccüh < *Ar.* Yönelme, doğrulama.

ħacil < *Ar.* Utanmış, utangaç,

ħaml < *Ar.* Gebe, taşıma.

ħarekāt < *Ar.* Hareket.

ħāreket < *Ar.* Hareket, davranış.

ħalāş < *Ar.* Kurtulma, kurtuluş.

ħāşiyyet < *Ar.* Teşvik etme, kandırıp ayırtma.

ħātır < *Ar.* Gönül, zihin, fikir.

hecr < *Ar.* Ayrılık.

hem-cihetlıq < *Far. T.* Yandaşlık.

heves < *Ar.* Arzu, istek.

himmet < Ar. Gayret, emek, çabalama.

hısāb < Ar. Hesap, sayma.

hısāblıq < Ar. + T. Hesaplı.

hıtāb < Ar. Bir veya bir çok kimselere ağızdan veya yazı ile söyleme.

hızmet < Ar. Hizmet.

hoş-huluq < Far. + Ar. İyi huy.

hurāf < Ar. İyi huy.

huzūr < Ar. Hazır bulunma.

hüner < Far. Marifet, ustalık.

hüzāl < Ar. Zayıflık, bitkinlik.

ictināb < Ar. Sakınma, çekinme, uzak durma.

iğvā < Ar. Azdırma, baştan çıkarma.

ihmal < Ar. Boşlama, bırakma; savsaklama.

imā' < Ar. İşaret.

'inād < Ar. Israr, dediğinden vazgeçmeme.

ihtilāt < Ar. Karışma, karşılaşp görüşme.

ihtimam < Ar. Gayretle, özenle çalışma.

ıslāh < Ar. İyi bir hale koyma, iyileştirme.

ihrāc < Ar. Dışarı atma, çıkarma.

ih̄timam < Ar. Dikkatle, gayretle çalışma.

iḥtirāʿ < Ar. Benzeri görülmemiş bir şey icat etme.

iḥtirām < Ar. Saygı, hürmet.

iḥtiyār < Ar. Seçme, seçilme.

iḥtiyāṭ < Ar. Tedbirli davranma, sakınma.

iqdām < Ar. Gayret, çalışma.

iltica < Ar. Sığınma.

iltizam < Ar. Kendi için lüzumlu sayma.

imtidād < Ar. Uzama, devam etme.

infiʿāl < Ar. Gücenme, alınma, darılma.

inḥirāf < Ar. Sapma, doğru yoldan çıkma.

istidʿā < Ar. İsteme.

istifrag < Ar. Kusma.

istimāʿ < Ar. İşitme, dinlenme

istimālet < Ar. Teselli etme, avutma.

istirāḥat < Ar. Dinlenme.

istirzā < Ar. Rızalık isteme.

işgal < Ar. Meşgul etme, işle uğraştırma.

işkāl < Ar. Güçlük çıkarma.

it̄ā‘at < *Ar.* Boyun eğme.

it̄ā‘at-gūne < *Ar.* + *Far.* İtaat eder şekilde.

ittifāq < *Ar.* Birleşme, uyuşma.

izhār < *Ar.* Meydana çıkarma, gösterme.

qabūl < *Ar.* Kabul etmek, razı olmak.

qatılış Katılış.

qaṭ’ < *Ar.* Kesme, kesilme.

qatl < *Ar.* Öldürme.

qazı < *ET* qazı (EDPT, 681) Kazı.

kéneş < *ET* kéneş (EDPT, 734) Danışma, görüşme.

qırā‘at < *Ar.* Okuma; devamlı ve düzgün okuma.

köç < *ET* köç (EDPT, 693) Göç.

kömek Yardım.

körünüş Görünüş.

maqsad < *Ar.* Niyet, istek.

maqşūd < *Ar.* İstenilen şey, istek.

masharalıq < *Ar.* + *T.* Maskaralık.

māyil < *Ar.* Eğimli, meyilli.

ma‘zeret < *Ar.* Özür.

maẓbūṭ < *Ar.* Zabt olunmuş, ele geçirilmiş.

maʿzūr < *Ar.* Özürlü, özürü olan.

medd < *Ar.* Uzatma, çekme, yayma.

menʿ < *Ar.* Engelleme, önleme.

merdāneliġ < *Far. + T.* Yiğitlik.

→ **merdānelıq**

merdānelıq < *Far. + T.* Yiğitlik.

→ **merdāneliġ**

merʿī < *Ar.* Gözetilen, saygı gösterilen.

meşveret < *Ar.* Danışma.

meşrūḥ < *Ar.* Şerh olunmuş, açıklanmış.

mezkūr < *Ar.* Adı geçmiş, anılmış.

muʿāmele < *Ar.* Davranma, davranış.

muʿāf < *Ar.* Affedilmiş.

muʿārız < *Ar.* Karşıt, itiraz eden.

muḥaqqar < *Ar.* Hakarete uğramış, hor görülmüş.

muqarrer < *Ar.* Kararlaştırılmış, şüphesiz.

muqābele < *Ar.* Karşılık verme, karşılık.

muqāvemmet < *Ar.* Karşı durma, dayanma, direnme.

musallaṭ < Ar. Sataşmış, ilişmiş, peşini bırakmayan.

muşālaḥa < Ar. Barışma, uzlaşma.

muşāliḥ < Ar. Sulh yapan, barışan.

mu'tarraḥ < Ar. İtiraf etme.

muṭāyebe < Ar. Latife etme, şakalaşma.

muṭī' < Ar. İtaat eden, boyun eğen.

mübālaḡa < Ar. Abartma, abartı.

mülāḡaḡa < Ar. Dikkatle bakma, iyice düşünme.

mülāqāt < Ar. Buluşma, görüşme.

münāfiq < Ar. İki yüzlülük eden, ara bozucu.

münfa'il < Ar. Gücenmiş, alınmış.

mülāzemet < Ar. Bir yere veya bir kimseye sıkı sıkıya bağlanma.

münqād < Ar. İtaat eden, boyun eğen.

münkir < Ar. İnkâr eden, kabul etmeyen.

mürāca'at < Ar. Başvurma, yardım isteme.

mütereddîd < Ar. Bir yere gidip gelen, kararsızlık.

mürūr < Ar. Geçme, geçip gitme.

mürüvvet < Ar. İnsaniyet, yiğitlik, cömertlik.

müşahḡıḡ < Ar. Tamamlayan.

müteneffir < *Ar.* Nefret eden, iğrenen.

mütağallıblıq < *Ar.* + *T.* Zorbalık.

mütevātir < *Ar.* Ağızdan ağıza dolaşan, herkesçe söylenen.

mütevehhim < *Ar.* Tevehhüm eden, kuruntulu.

müvellih < *Ar.* Aklı başından giderek sersemleşen.

nā-h'āhī < *Far.* İsteksiz.

nā-hem-vārlıg < *Far.* + *T.* Sapkınlık, yanlış yolda olma.

nā-şāyest < *Far.* Layık olmayan, uygun olmayan.

nāzır < *Ar.* Bakan, gören.

neş'e < *Ar.* Keyif, sevinç

nifāq-āmiz < *Ar.* + *Far.* Ara bozan.

oquş Okuyuş.

olturuşluq Oturmuş, yerleşmiş.

part < *Far.* Dağıtma, yağma.

pās < *Far.* Bekleme, gözetleme.

penāh < *Far.* Sığınma.

perhiz < *Ar.* Yasak edilen şeylerden uzak durma, perhiz.

peyvest < *Far.* Ulaşma, varma.

rağbet < *Ar.* İstekle karşılama.

rāzi < *Ar.* Rıza gösteren, kabul eden.

ref' < *Ar.* Ortadan kaldırma.

reviş < *Far.* Gidiş, yürüyüş.

rey < *Ar.* Görme, görüş.

rızā < *Ar.* Hoşnutluk, razı olma.

ri'āyet < *Ar.* Gözetme, saygı.

riyāzet < *Ar.* Nefsi kırma, perhizle, kanaatla yaşama.

rīz < *Far.* Döken, akıtan, saçan.

rū-be-rū < *Far.* Yüz yüze.

saḥāvet < *Ar.* Cömertlik.

řalāḥ < *Ar.* Düzeltme, iyileşme. iyilik.

sanağlıq < *Ar.* Saymak, hesap.

řavābdīde < *Ar.* + *Far.* Doğru, haklı görülmüş.

seḥer-ḥīz < *Ar.* Erkenci , sabah erken kalkan.

selḥ < *Ar.* Yüzme, derisini soyma.

ser-efgende < *Far.* Başı eğik, başı önde.

ser-encām < *Far.* Bir işin sonu; macera.

ser-kār < *Far.* İş başında olan.

serkeşlik < *Far* + *T.* İnatçılık, itaatsizlik.

sevād < *Ar.* Yazı, karalama.

sezā-vār < *Far.* münasip, yaraşır.

siyaset < *Ar.* Politika, diplomatlık, kurnazca iş veya hareket.

şoĥbet < *Ar.* Görüşüp konuşma, arkadaşlık.

şerĥ < *Ar.* Açıklama.

şerik < *Ar.* Ortak.

şermende < *Far.* Utangaç.

şikâyet < *Ar.* Sızlanma, yakınma.

şitâb < *Far.* Acele, sür'at, çabukluk.

şūr < *Far.* Gürültü.

şiveraq < *Far.* + *T.* Daha cilveli.

ta'accüb < *Ar.* Hayret etme, şaşkınlık.

taĥâret < *Ar.* Temizlenme; abdest.

taĥmîl < *Ar.* Yükleme yükletme, bir işi birinin üzerine bırakma.

taĥşîl < *Ar.* Hasıl etme, ele geçirme.

taĥvîl < *Ar.* Değişirme, döndürme.

taĥma' < *Ar.* Aç gözlülük.

taqrîr < *Ar.* Yerleştirme, sağlamlaştırma.

taqşîr < *Ar.* Bir işi eksik yapma, kusur.

ta'rîf < *Ar.* Anlatma, bildirme.

ṭarrāḥlıq < *Far. + T.* Bırakış, atış.

ṭarḥ < *Ar.* Dağıtma, düzenlenme, tertipleme.

tasarruf < *Ar.* Sahip olma.

taşvır < *Ar.* Resmini yapma , resimle tarif etme.

ṭavāf < *Ar.* Çevresinde dolaşma

ṭavrī < *Ar.* Yöntem, usul.

ta'yīn < *Ar.* Bir göreve atama.

ta'zīm < *Ar.* Saygı gösterme.

tedbir < *Ar.* Bir şeyi tem'in edecek veya önleyecek yol, çare.

teferrüc < *Ar.* Gezinti.

tefe'ül < *Ar.* İyiye yorma.

teğāfül < *Ar.* Anlamazlıktan gelme.

te'ḥīr < *Ar.* Sonraya bırakma, geciktirme.

temeşḥur < *Ar.* Maskaralık, maskaralık etmek.

terāqqi < *Ar.* İlerleme.

tercīḥ < *Ar.* Üstün tutma, daha çok beğenme.

teqāzā < *Ar.* Sıkıştırarak söz söyleme, başa kakma.

télbelik Delilik.

telef < *Ar.* Yok olma, ölme.

tereddüd < *Ar.* Kararsızlık.

terk < *Ar.* Bırakma, vazgeçme, salıverme.

tertib < *Ar.* Düzenleme, düzene koyma.

te'sîr < *Ar.* Dokunma, işleme.

teşhir < *Ar.* Büyüleme, büyü yapma.

teşhîş < *Ar.* Tanı, ayırma.

tevaqquf < *Ar.* Durma ,eğlenme, bekleme.

tevcih < *Ar.* Yönelme, çevirme, döndürme.

tevehhüm < *Ar.* Kuruntulu olma.

toqunuş Dokunuş.

туруş < *ET* turuş (EDPT, 554) Duruş.

'ubür < *Ar.* Bir suyun öte yakasına geçme, bir başka tarafa geçme.

'uhde < *Ar.* Sorumluluk, vazife.

uyqu < *ET* uyqu (EDPT, 271) Uyku.

va'îd < *Ar.* Yıldırma, kötülükten uzaklaştırmak için korkutma.

vāqıf < *Ar.* Bir şeyi vakfeden, konuya hakim olan.

vedā' < *Ar.* Ayrılık, ayrılış.

yād < *Far.* Hatırlatma, anma.

yalañ < *ET* yalıñ (EDPT, 929) Çıplak.

yalañaç Çıplak.

yaralıq Yaralı.

yügürüş Yürüyüş, koşuş.

yürüş İlerleme.

zabı < *Ar.* İdaresi altına alma.

zevrī < *Far.* Ziyaret ile ilgili.

zıkr < *Ar.* Anma, anılma.

3.1.1.7. Karaktere Göre İnsanlar

aḥbāb < *Ar.* Sevilen dostlar, sevilenler.

dost < *Ar.* Sevilen insan, dost.

dostlıg < *Far.* + *T.* dost+l(X)g Dostluk.

→ **dostluq**

dostluq < *Far.*+*T.* dost+l(X)q Dostluk.

→ **dostlıg**

hem-rāh < *Far.* Yoldaş, yol arkadaşı

iḥlāş < *Ar.* Temiz, doğru sevgi.

nazik < *Far.* Zarif, ince, narin.

pest < *Ar.* Alçak, aşağı.

pestraq < *Far.* + *T.* Daha aşağılık.

serkeş < *Far.* Baş kaldıran, inatçı.

3.1.1.8 Hareket Durumuna Göre İnsanlar

‘azīmet < *Ar.* Gitme, gidiş.

be-tāz < *Far.* Koşarak.

ehl < *Ar.* Usta, kabiliyetli, bir yerde oturan.

gūzer < *Far.* Geçme, geçiş; geçici

piyade < *Far.* Yaya.

sā‘ī < *Ar.* Çalışan, çabalayan.

sākin < *Ar.* Hareketsiz, bir yerde oturan.

seyr < *Ar.* Yürüme, yürüyüş; gitme, hareket.

ṭay < *Ar.* Dürüp bükme, katlama.

yayaġ < ET yadaġ (EDPT, 887) Yaya.

→ **yayaq**

yayaq < ET yadaġ (EDPT, 887) Yaya.

→ **yayaġ**

3.1.1.9 İnsana Özgü Sıfatlar

amānlıq < *Ar.* + *T.* Eminlik.

baġy < *Far.* İleri gitme, azgınlık.

bed-gümān < *Far.* Her şeyden şüphe eden, şüpheli.

beşāšet < *Ar.* Güler yüzlülük; güler yüz.

bī-bāqī < *Far.* Korkusuzluk, aldırış etmeme.

bī-cidd < *Far.* + *Ar.* Ciddiyetsiz.

bī-ḥuzūr < *Far.* + *Ar.* Huzursuz.

bī-ḥuzūrluq < *Far.* + *Ar.* + *T.* Huzursuzluk.

biliklig < *ET* biliklik (EDPT, 341) Bilgili.

bī-mecāllıg < *Far.* + *Ar.* + *T.* Bitkinlik.

bī-mevqi < *Far.* + *Ar.* Mevkisiz.

birāderāne < *Far.* Kardeşçe, dostça.

bī-reh < *Far.* Yolsuz.

bī-ṭāqat < *Far.* + *Ar.* Gücsüz.

bī-tecrübe < *Far.* + *Ar.* Tecrübesiz.

cehl < *Ar.* Bilmezlik.

ceride < *Far.* Yalnız, تنها.

dāb < *Far.* Şan ve ün.

dest-endāzlıq < *Far.* + *T.* El atıcılık, yankesicilik.

divane-vār < *Far.* Deli gibi.

dürüst < *Far.* Doğru, düzgün.

dürüş < *Far.* Kaba, sert.

eblehāne < *Ar.* + *Far.* Akılsızcasına, aptalcasına.

esīr < *Ar.* Tutsak, esir.

esīrlık < *Ar.* + *T.* Esirlik.

gārī < *Far.* Sebat ve kararı olmayan.

ḥasīs < *Ar.* Cimri, pinti, alçak; değersiz.

ḥāşşa < *Ar.* Bir kimseye ya da bir şeye özel olan nitelik, kuvvet, güç.

ḥerīf < *Ar.* Adam.

ḥoş-ṭab < *Far.* + *Ar.* Ahlakı ve huyu güzel.

imtiyaz < *Ar.* Ayrıcalık.

i'tibār < *Ar.* Haysiyet, şeref.

kāfirāne < *Ar.* + *Far.* Kafirce.

qavī < *Ar.* Kuvvetli.

kemal < *Ar.* Olgunluk.

quşçı < *ET* quşçı (EDPT, 671) Kuşçu.

laqab < *Ar.* Takma ad.

māl-dost < *Ar.* + *Far.* Mal seven.

merdane < *Far.* Yiğitçe.

meşgūl < *Ar.* Bir işle uğraşan, iş görmekte olan.

meşhūr < *Ar.* Tanınmış.

meş'ūf < *Ar.* Çılgın aşık.

mutaşarrıf < *Ar.* Kullanma yetkisine sahip olan.

mu‘teber < *Ar.* İtibarlı, hatrı sayılır.

müstaḥsen < *Ar.* Güzel sayılmış, görülmüş.

müsta‘idd < *Ar.* Kabiliyetli.

mütenebbih < *Ar.* Uyanık, aklını başına toplayan.

müzebzeb < *Ar.* Bir şeye karar veremeyen, beceriksiz.

nām < *Far.* Ad, nam, ün.

nā-merdlıq < *Far.* + *T.* Alçaklık.

nā-şinās < *Far.* Bilmez, cahil.

neng < *Far.* Şöhret, ün.

pestlıq < *Far.* + *T.* Alçaklık, aşağılık.

rūstā‘ī < *Far.* Köylü.

rūstā‘ılıq < *Far.* + *T.* Köylülük.

rūstā‘ıyāne < *Far.* Köylü gibi.

şafālıq < *Ar.* + *T.* Zevkli.

şāḥib < *Ar.* Sahip.

şāḥib-rāy < *Ar.* Düşünce sahibi.

sebg < *Ar.* Tarz, üslup.

serāsıme < *Far.* Sersem.

serāsıme-vār < *Far.* Sersem gibi.

sevda < *Far.* Sevgi, istek.

sevdā-ger < *Far.* Sevdalı, aşık.

şalayınlıq Maskaralık.

ṭab < *Ar.* Tabiat, huy, yaratılış.

tart Dağınık, perişan.

tanıĝ < *ET* tanuĝ (EDPT, 518) Tanık.

tecrübeliq < *Ar. + T.* Tecrübeli.

télberek Daha deli.

tinç Dinç.

toq < *ET* toĝ (EDPT, 464) Aç olamayan. tok.

ümîd-vār < *Far.* Ümitli.

üstāhāne < *Far.* Hayasızca, edepsizce.

yārāne < *Far.* Dostça.

yerlig < *ET* yérlic (EDPT, 967) Yerli.

zürefā < *Ar.* Zarif kişiler.

3.1.1.10 İnsana Özgü Kalıplaşmış Sözcükler

hoş-āmed < *Far.* Hoş geldiniz.

şükr < *Ar.* Görülen iyiliğe karşı gösterilen memnunluk, minnettarlık.

3.1.2. Akrabalık

ḥavîş < *Far.* Akraba.

uruq < *ET* uruğ (EDPT, 214) Akraba.

→ **uruğ**

uruğ < *ET* uruğ (EDPT, 214) Akraba.

→ **uruq**

könüllüg < köñül+IXg Gönüllü.

qayaş < *ET* qadaş (EDPT, 602) Akraba.

3.1.2.1 Kan Yoluyla Oluşan Akrabalık

3.1.2.1.1 Dede, Nine

atağlıq Atalık.

dede dede (EDPT, 451) Dede.

atekelik Atalık, babalık.

3.1.2.1.2 Anne, Baba

ana < *ET* ana (EDPT, 169) Anne.

ata < *ET* ata (EDPT, 40) Baba.

valide < *Ar.* Anne.

3.1.2.1.3 Erkek Kardeş, Ağabey

ağa < *Moğ.* Büyük erkek kardeş.

ini < *ET* ini (EDPT, 170) Yaşça küçük kardeş.

3.1.2.1.4 Kız Kardeş, Abla

eke < *ET* eke (EDPT, 100) Büyük kız kardeş.

égeçi < *ET* eke (EDPT, 100) Büyük kız kardeş, abla.

siñ(i)l < *ET* siñil (EDPT, 839) Küçük kız kardeş.

3.1.2.1.5 Amca

‘amm < *Ar.* Amca

3.1.2.1.6 Erkek Evlat, Oğul

ferzend < *Far.* Oğul, çocuk.

oğlan oğ(u)lan < *ET* oğlan (EDPT, 85) Oğlan.

oğ(u)l < *ET* oğul (EDPT, 83) Oğul.

3.1.2.1.7 Yeğen

ḥāher-zāde < *Far.* Yeğen.

yegen Yeğen.

3.1.2.1.8 Torun

nebīre < *Far.* Torun

3.1.2.1.9 Hala

ḥāla < *Ar.* Hala, babanın kız kardeşi.

3.1.2.1.10 Kardeş Çocuğu

birāder-zāde < *Far.* Kardeş çocuğu.

3.1.2.1.11 Dayı

tağayı < *ET* tağay (EDPT, 474) Dayı.

3.1.2.1.12 Çocuk

evlād < *Ar.* Çocuklar, oğul; kız.

uşaq Çocuk, küçük çocuk. → **uşaq**

uşaq Çocuk, küçük çocuk. → **uşaq**

3.1.2.2 Evlilik Yoluyla Oluşan Akrabalık

3.1.2.2.1 Yenge

qayın < *ET* qayın (EDPT, 678) Kayın.

yenge < *ET* yenge (EDPT, 950) Yenge.

→ **yenge**

yéngé < *ET* yenge (EDPT, 950) Yenge,

→ **yenge**

3.1.2.2.2 Güvey

küeyv < *ET* küdegü (EDPT, 703) Güvey.

3.1.2.3 Akrabalıkla İlgili Diğer Kavramlar

3.1.2.3.1 Süt Kardeş

kökeldaş < *Moğ.* Süt kardeş.

3.1.2.3.2 Evlatlık

ferzendliq < *Far. T.* Evlatlık.

3.1.2.3.3 Aile Üyesi

tuqqanlıq Aynı anneden doğma.

tuqğan < *ET* tuğmış Aynı anneden doğmuş.

→ **tuqqan**

tuqqan < *ET* tuğmış Aynı anneden doğmuş.

→ **tuğğan**

uruğluq < *ET* uruğluğ (EDPT, 218) Ailenin parçası.

3.1.3. Toplum ve Toplumsal İlişkiler

3.1.3.1 Toplum, Halk, Topluluk

behem < *Far.* Birlikte, toplu, bir arada.

birlik Tek olma durumu.

cem‘ī < *Ar.* Toplulukla ile alakalı.

él < *ET* él (EDPT, 121) Halk, insanlar.

hayl < *Ar.* At, at sürüsü, takım.

izdiḥām < *Ar.* Kalabalık, yığılma.

mihman < *Far.* Misafir, konuk.

ra‘iyyet < *Ar.* Bir hükümdar idaresinde bulunan.

ṭavāif < *Ar.* Tayfalar, gruplar.

ulus < *ET* ulus (EDPT, 151) Halk, millet.

3.1.3.2 Toplumsal İlişkiler

3.1.3.2.1 Yabancı, Yabancılık

bigâne < *Far.* İlgisiz, yabancı.

yat < *ET* yat (EDPT, 882) Yabancı.

3.1.3.2.2 Arkadaşlık, Dostluk

hem-meşveret < *Far.* + *Ar.* Danışılacak kişi.

3.2. ORGAN ADLARIYLA İLGİLİ KAVRAMLAR

ā'zā < *Ar.* Organlar, üyeler.

3.2.1. Baş Kısmında Bulunan Organ Adları

3.2.1.1 Baş ve Alın Bölgesi

baş < *ET* baş (EDPT, 375) Baş, kafa, bir şeyin uçlarından biri.¹¹

bī-ser < *Far.* Başsız.

3.2.1.2 Yüz Bölgesi

alın < *ET* alın (EDPT, 147) Alın.

çehre < *Far.* Yüz, çehre.

yüz < *ET* yüz (EDPT, 982) Yüz.¹²

3.2.1.2.1 Ağız

ağ(ı)z < *ET* ağız (EDPT, 98) Ağız.

3.2.1.2.2 Kulak

qulağ < *ET* kulağ (EDPT, 621) Kulak.

→ **qulaq**

qulaq < *ET* kulağ (EDPT, 621) Kulak.

→ **qulağ**

---

¹¹ Baş sözcüğü, Yön Belirten Kavramlar ve Baş Kısmında Bulunan Organ Adları olmak üzere iki başlık altında işlenmiştir.

¹² Yüz sözcüğü, Asıl Sayılar ve Baş Kısmında Bulunan Organ Adları olmak üzere iki başlık altında işlenmiştir.

3.2.1.2.3 Göz

köz < *ET* köz (EDPT, 756) Göz.

3.2.1.2.4 Boyun

boy(u)n < *ET* boyun (EDPT, 386) Boyun.

3.2.1.2.5 Kaş

ebru < *Far.* Kaş.

3.2.1.2.6 Dil

til < *ET* til Dil.

3.2.1.2.7 Boğaz

boğuz < *ET* boğuz (EDPT, 322) Boğaz.

3.2.2. Bacak, Diz, Ayak

ayaq < *ET* ağaq (EDPT, 45) Ayak.

→ **ayağ**

ayağ < *ET* ağaq (EDPT, 45) ayak

→ **ayaq**

but < *ET* but (EDPT, 297) Bacak, but.

buta Bacak, but.

çür < *ET* çür (EDPT, 428) Ayak, bacak.

qadem < *Ar.* Ayak.

pā < *Far.* Ayak.

tiz < *ET* tiz (EDPT, 570) Diz.

3.2.3. Gövde Kısımında Bulunan Organ Adları

beden < *Ar.* Gövde, vücut.

bél < *ET* bél (EDPT, 330) Bel.

égin < *ET* égin (EDPT, 109) Sırt, omuz.

kög(ü)s < *ET* kögüs (EDPT, 714) Göğüs.

köt < *ET* köt (EDPT, 700) Göt.

şādr < *Ar.* Göğüs, yürek.

tuş < *ET* tuş (EDPT, 558) Göğüs.

yağrın < *ET* yağrın (EDPT, 905) Omuz.

3.2.4. Kol, El, Parmak

bāzū < *Far.* Kolun omuz ile dirsek arasındaki kısmı, pazı.

bilek < *ET* bilek (EDPT, 338) Bilek.

bunşur < *Far.* Yüzük parmağı.

dest < *Far.* El.

élig < *ET* élig (EDPT, 140) El.

qol < *ET* qol (EDPT, 614) El.

muşt < *Far.* Yumruk; tokat.

yek-dest < *Far.* Bir el.

3.2.5. Duyu Organlarıyla İlgili Kavramlar

3.2.5.1 Konuşma ve Sesler

3.2.5.1.1 Sesler

deng < *Far.* İki katı şeyin tokuşmasından meydana gelen ses.

çap < *ET* çap (EDPT, 393) Ses yankılanması.

3.2.6. Saç, Kıl ve Tüyler

saç < *ET* saç (EDPT, 794) Saç.

saqal < *ET* saqal (EDPT, 808) Sakal.

saqallıq Sakallı.

ser-müy < *Far.* Kıl ucu.

tār < *Far.* Tel.

3.2.7. Kan, Damar

qan < *ET* qan (EDPT, 629) Kan.

3.2.8. Deri

téri < *ET* teri (EDPT, 531) Deri.

3.3. YÖN/TARAF İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

3.3.1. Yön

3.3.1.1 Yön Belirten Kavramlar

ara < *ET* ara (EDPT, 196) ara, İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, aralık.

aralıq < *ET* aralıq (EDPT, 230) Aralık, mesafe.

→ **aralıġ**

aralıġ < *ET* aralıq (EDPT, 230) Aralık, boşluk

→ **aralıq**

arqa < *ET* arqa (EDPT, 215) Arka.

ast < *ET* ast (EDPT, 242) Alt.

baş < *ET* baş (EDPT, 375) Bir şeyin uçlarından biri; baş.

cānib < *Ar.* Taraf, cihet, yan.

cenūb < *Ar.* Güney.

cenubi < *Ar.* Güneyde bulunan.

cihat < *Ar.* Taraf, yön.

cihet < *Ar.* Yan, yön, taraf, sebep.

cilav < *Moğ.* İleri

cilav-rīz < *Moğ.* + *Far.* İleri döken, ileri akıtan.

çığış < *ET* çıkış (EDPT, 412) çıkış

dāhili < *Ar.* İç ile ilgili, içe.

eṭrāf < *Ar.* Yanlar, uçlar.

ġarb < *Ar.* Batı.

geri < *ET* kéré (EDPT, 736) Arka, geri

hem-cihet < *Far.* Aynı yön.

ḥurūc < *Ar.* Çıkış.

iç < *ET* iç (EDPT, 17) İç.

içkeri < *ET* içgerü (EDPT, 25) İçeri, iç.

ilger İleri. → **ilgeri**

ilgeri < *ET* ilgerü (EDPT, 144) İleri.

ilgerirek < ilgeri+rAk Daha ileri.

qabtal Yan, taraf.

qaçar Arka.

qaş < *ET* qaş (EDPT, 669) Ön, karşı.

kéy(i)n < *ET* kédin (EDPT, 704) Arka.

kéyinrek < kéyin+rAk Daha arka.

qıraq Çizginin yakınındaki yer, kıyı, kenar.

qoyı < *ET* qoğı (EDPT, 596) Aşağı.

qoyıraq < qoyı+rAk Daha aşağı.

quṭb < *Ar.* Kutup.

kiriş < *ET* kiriş (EDPT, 747) giriş

mābeyn < *Ar.* İki şeyin arası, arasındaki şey, haremle selamlık arasındaki oda.

meymene < *Ar.* Ordunun sağ tarafı.

meysere < *Ar.* Ordunun sol tarafı.

narı < *ET* narı (EDPT, 190) Öte.

oŋ < *ET* oŋ (EDPT, 166) Sağ taraf, sağ.

orta < *ET* ortu (EDPT, 203) Orta.

rāst < *Ar.* Doğru, düz.

taş < *ET* taş (EDPT, 557) Dış.

sarı < *ET* sarı (EDPT, 844) Yön, istikamet.

sarıraq < sarı+rAk Daha sarı.

ser < *Far.* Baş.

sol < *ET* sol (EDPT, 824) Sol.

şarq < *Ar.* Doğu.

şarqī < *Ar.* Şarkla, doğu ile ilgili.

şimāl < *Ar.* Sol, sol taraf, kuzey.

şimālī < *Ar.* Şimale ait, Kuzeyle ilgili.

ţaraf < *Ar.* Yan, yön.

taşqarı < *ET* taşğaru (EDPT, 563) Harici, dışarı.

toğrı < *ET* toğuru (EDPT, 473) Doğru, ön.

tuşluq Yan, yön, taraf.

tüp < *ET* түb (EDPT, 434) Alt.

tüş < *ET* түş (EDPT, 558) Yön, taraf.

uç < *ET* uç (EDPT, 17) Uç.

utru < *ET* utru (EDPT, 64) Karşı.

üst < *ET* üst (EDPT, 242) Üst.

yaqa < *ET* yaqa (EDPT, 898) Kenar.

yan < *ET* yan (EDPT, 940) Taraf, yan.

yemin < *Ar.* Sağ taraf, ant.

yesār < *Ar.* Varlık, zenginlik, sol taraf.

yoqqarı < *ET* yoqaru (EDPT, 906) Yukarı.

yoqqarıraq Daha yukarı. → **yoqqarraq**

yoqqarraq < Daha yukarı. → **yoqqarıraq**

zil' < *Ar.* Yan, kenar.

3.4. ZAMAN KAVRAMLARI

3.4.1 Vakitler

3.4.1.1 Sabah

érte < *ET* érte (EDPT, 202) Erte.

érterek < érte+rAk Daha erte.

şabāḥ < *Ar.* Sabah.

seḥer < *Ar.* Tan yeri ağarmadan biraz önceki vakit.

taḥ < *ET* taḥ (EDPT, 511) Seher, tan vakti.

3.4.1.2 İkinci

kéç < *ET* kéç (EDPT, 692) İkinci, geç.

3.4.1.3 Akşam

aḥṣām < *T.* + *Far.* Akşam.

3.4.2. Gün

eyyām < *Ar.* Günler.

kün < *ET* kün (EDPT, 725) Gün.

künlüg < *ET* künlük (EDPT, 732) Günlük.

3.4.2.1 Ayın ve Haftanın Günleri

ādīne < *Far.* Cuma.

cemāziye'l-āḥır < *Ar.* Arabi aylarının altıncısı.

çār-şenbe < *Far.* Çarşamba, haftanın dördüncü günü. → **çehār-şenbe**

çehār-şenbe < *Far.* Çarşamba, haftanın dördüncü günü. → **çār-şenbe**

dü-şenbe < *Far.* Pazartesi

ğurre < *Ar.* Arabi ayın birini gecesi ve sonu.

hafta < *Far.* Yedi günlük zaman.

se-şenbe < *Far.* Salı.

penc-şenbe < *Far.* Perşembe.

rebī'ü'l-āḥır < *Ar.* Arabi ayların dördüncüsü.

rebī'ü'l-evvel < *Ar.* Arabi ayların üçüncüsü.

şenbe < *Far.* Cumartesi.

yek-şenbe < *Far.* Pazar.

zi'lqa'de < *Ar.* Arabi aylarının on birincisi.

3.4.2.1.1 Dün Bugün, Yarın

3.4.2.2.2 Dün

3.4.2.2.3 Bugün

fi'l-hāl < *Ar.* Bu anda, hemen, şimdi.

hālā < *Ar.* Henüz, şimdi.

3.4.2.2.4. Yarın

taḡla < taḡ+IA Yarın.

3.4.3. Gece, Gündüz

kéçe < *ET* kéçe (EDPT, 694) Gece.

kündüz < *ET* küntüz (EDPT, 729) Gündüz.

tün < *ET* tün (EDPT, 513) Gece.

3.4.4. Ay ve Ayla İlgili Kavramlar

ay < *ET* ay (EDPT, 265) Ay, otuz gün.

ayçılıq Aylık.

şofer < *Ar.* Arabi aylardan ikincisi.

3.4.4.1 Ay Adları

cemāziye'l-evvel < *Ar.* Arabi ayların beşincisi.

muḡarrem < *Ar.* Kameri takviminin birinci ayı, aşure ayı.

receb < *Ar.* Arabi ayların yedincisi.

şa'bān < *Ar.* Arabi aylardan ikincisi.

3.4.5. Mevsimler

bahār < *Far.* İlkbahar.

qış < *ET* kış (EDPT, 670) Kış.

qışlıq < *ET* kıřlıķ (EDPT, 672) Kışlık.

küz < *ET* küz (EDPT, 757) Sonbahar, güz.

mevsim < *Ar.* Yılın dört bölümünden her kısmı.

yaz < *ET* yaz (EDPT, 882) Yaz.

3.4.6. Yıl

yıl < *ET* yıl (EDPT, 917) Yıl.

3.4.7. Zaman İfade Eden Kavramlar

āhır < *Ar.* Son.

aşla < *Ar.* Hiçbir vakit.

çağ < *ET* çağ/çaķ (EDPT, 403) Çağ.

çağlıq Zamanlı.

cāřt < *Far.* Kuşluk vakti.

der-maħall < *Far.* + *Ar.* Tam zamanında.

eřnā < *Ar.* İken.

hemīše < *Far.* Daima, her vakit.

imdi < *ET* amtı (EDPT,156) Şimdi , şu an.

istiqbāl < *Ar.* Gelecek.

lahẓa < *Ar.* Göz açıp kapayana kadar geçen kısa an.

müddet < *Ar.* Vakıt, zaman.

müddeti < *Ar.* + *Far.* Bir süre.

sā‘at < *Ar.* Saat.

tārīḥ < *Ar.* Tarih.

vaqt < *Ar.* Zaman, vakıt.

zamān < *Ar.* Zaman.

zamane < *Ar.* + *Far.* Şimdiki zaman.

zamānī < *Ar.* + *Far.* Zamanla ilgili.

3.4.7.1 Öncelik, Sonralık

burun < *ET* burun (EDPT, 366) Önce.

burunḡı < burun+ki Önceki.

burunraq < burun+rAk Daha önce.

evvel < *Ar.* Önce.

soḡ < *ET* soḡ (EDPT, 832) Sonra.

soḡra Sonra.

va‘de < *Ar.* Bir iş için önden belirtilen zaman.

3.4.7.2 Hızlı, Yavaş

āhesteraq < *Ar.* + *T.* Daha yavaş, daha ağır.

te'enni < *Ar.* Yavaş hareket etme, yavaşlık.

téz Acele.

tézlík < téz+IXk Tezlik.

tézrek < téz+rAk Daha tez.

3.4.7.3 Eski, Yeni

éski < *ET* eski (EDPT, 246) Eski.

qadīm < *Ar.* Eski

köhne < *Ar.* Eskimiş dönemiş.

yañı < *ET* yañı (EDPT, 943) Yeni.

3.4.7.4 Zamanla İlgili Diğer Kavramlar

beri -Den bu yana.

dāīm < *Ar.* Sürekli.

gāhī < *Far.* Ara sıra.

henüz < *Far.* Şimdiye kadar, bu ana dek

hergiz < *Far.* Asla, hiçbir suretle.

ıldam Seri, çabuk.

ıldamraq < ıldam+rAk Daha seri.

‘iddet < *Ar.* Kocasından ayrılan kadının evlenebilmesi için gereken süre.

müddetü'l 'ömr < *Ar.* Yaşam süresi.

3.5. GÖREVLİ ÖGELER

3.5.1. Bağlaçlar

bā < *Far.* İle.

belki < *Far.* Olasılıkla.

bile < *ET* birle < bir+1A (EDPT, 364) ile, birlikte → **birle**

çün < *Far.* çun Çünkü.

dağı < *ET* tağı < tağ-1 (EDPT, 466) Dahı.

eger < *Far.* Eğer.

egerçi < *Far.* Her ne kadar, olsa da.

ger < *Far.* Eğer.

līk < *Far.* Lakin, fakat, ancak.

şāyed < *Far.* Eğer, ola ki.

u < *Far.* ve.

ü < *Far.* Ve.

ve < *Far.* Ve.

velī < *Ar.* Fakat, lakin.

yā < *Far.* Ya da.

ya'nī < *Ar.* Sözü'n kısası, doğrusu.

3.5.2. Edatlar

andaq < *ET* *anda+ok ~ *anı+teg Öyle, o şekilde.

bārī < *Far.* Hiç olmazsa, hiç değilse.

dék < *ET* teg (EDPT, 475) Gibi.

ey Ey.

güya < *Far.* Sözde, sanki.

hey < *Far.* Hey.

üçün < *ET* üçün (EDPT, 28) İçin.

ki < *Far.* Ki.

kibi < *ET* kibi (EDPT, 687) Gibi.

mu Mu.

mü Mü.

oq < *ET* oq (EDPT, 76) Ok.

tā < *Far.* ta, kadar, değin.

3.5.3. Sıfatlar

āmāde < *Far.* Hazır, hazırlanmış.

ança < *ET* ança (EDPT, 172) Öyle, öylece.

başqa Farklı, diğer.

bī-çizī < *Far.* Pek küçük, değersiz.

bī-‘izzetāne < *Far.* Kıymetsizce.

bī-qiyās < *Far.* + *Ar.* Karşılaşırmasız.

bī-nihāyet < *Far.* + *Ar.* Sonsuz.

bu < *ET* bu (EDPT, 291) Bu.

buğma Bunun gibi.

buzuq < *ET* buzuk (EDPT, 390) Bozuk.

germ < *Far.* Sıcak.

fi’l-cümle < *Ar.* Nihayette, sonunda.

ḥarāb < *Ar.* Yıkık, viran.

her < *Far.* Hep, bütün.

ḥilāf < *Ar.* Karşı, yalan.

qadīmī < *Ar.* Eski; sürekli.

qaysı < qayu+sI Hangisi, hangi.

qışlıq < *ET* kışlık (EDPT, 672) Kışlık.

maḥfi < *Ar.* Saklı, gizli.

mundaq Bunun gibi, bu şekilde.

münāsib < *Ar.* Uygun, yerinde.

münāsiblıq < *Ar.* + *T.* Uygunluk.

nā-ma‘qūl < *Far.* + *Ar.* Akla uygun gelmeyen, makul olmayan.

nā-ma‘lūm < *Far.* + *Ar.* Belli olmayan, belirsiz.

nā-müşahḥaş < *Ar.* Teşhis edilmemiş.

naşş < *Ar.* Açık, belirgin.

ol < *ET* ol (EDPT, 123) O.

sapsağ Sapsağ.

şayeste < *Far.* Yaraşır; uygun.

şāyi‘ < *Ar.* Duyulmuş, herkesçe bilinmiş.

seza < *Far.* Münasip, uygun.

törlüg < *ET* törlüg (EDPT, 546) Çeşitli, türlü.

uş Şu, işte

uşal < uş ol İşte, şu

uşbu İşte şu.

uşol İşte bu.

uşmundaq Böylece.

yalğuz < *ET* yalğus (EDPT, 930) Yalnız.

3.5.4. Zamirler

alar < *ET* olar Onlar.

aña Ona.

anda < *ET* anta (EDPT, 176) Orada.

andın < *ET* andın (EDPT, 177) Ondan.

anı Onu.

anıñ < *ET* anın Onun.

bu < *ET* bu (EDPT, 291) Bu.

bular < bu+lar Bunlar.

birbir Birbiri.

birev < *ET* biregü (EDPT, 364) bir+ev Birisi.

qaysı < qayu+sI Hangisi, hangi.

maña Bana.

muña Buna.

munça < *ET* bunça (EDPT, 349) Bunca.

munda Bunda.

mundın Bundan.

munı Bunu.

munıñ Bunun.

saña Sana.

siz Siz.

3.5.5. Diğer Görevli Kelimeler

ba‘zı < *Ar.* Bazı

bā-vucūd < *Far.* + *Ar.* Bununla birlikte, ek olarak.

ber-aşl < *Far.* + *Ar.* Aslında.

ékin < érkın < ékin Acaba.

elbette < Ar. Şüphesiz, kuşkusuz.

ġālibā < Ar. Sağlam bir ihtimale göre.

ħāhī < Far. Bazen

hem < Far. Birlikte, aynı zamanda.

herkim < Far. Herkim.

hīç < Far. Yok denecek kadar az olan, değersiz.

meġer < Far. Oysaki , meġer.

muġaqqaq < Ar. Gerçekliġi, doğruluġu kesin olmuş, kesinlikle.

müeysser < Ar. Kolay gelen, kolaylıkla olan.

né Ne.

néçe < ET neçe (EDPT, 775) Nasıl, ne kadar.

néçük < ET neçük (EDPT, 775) Nasıl.

nége Niçin.

nékim Herkim.

özge öz+gA Başka.

qaçan < ET kaçan (EDPT, 592) Ne zaman.

uşandaq Öylece.

uşmunça Böyle.

yana < ET yana (EDPT, 943) Yine.

zinhar < *Far.* Sakın, asla.

3.6. ASKER, ASKERLİK, ORDU VE SAVAŞLA İLGİLİ KAVRAMLAR

3.6.1. Ordu, Asker ve Askerlik Sanatı İlgili Kavramlar

baranğar Ordunun sağ tarafı.

bolcar < *Moğ.* Toplanma, bir araya getirilme; askeri ictima edecek yer

→ **molcar**

cavanğar Ordunun sol tarafı.

ğol < *Moğ.* Askerde saf ve alay.

hezāre < *Far.* Bin kişilik askeri birlik.

molcar < *Moğ.* Toplanma, askerleri bir araya getirme. → **bolcar**

ordu < *ET* ordu (EDPT, 203) Ordu.

ta'biye < *Ar.* Askerleri düzene sokma.

yasal Sıra, dizi; asker alayı.

3.6.1.1 Asker, Muhafız, Nöbetçi, Koruyucu

çerig < *ET* çerig (EDPT, 428) Asker.

mülazım < *Ar.* Bir kimseye sıkıca bağlanan, asker ünvanı.

3.6.1.2 Savaş, Barış, Dövüş, Fetih

cedel < *Ar.* Kavga, tartışma.

ceng < *Far.* Savaş, vuruşma.

feth < *Ar.* Bir memleket, şehir ve ya mevkiî savaşla düşman elinden alma.

ğavğa < *Far.* Kavga, dövüşme, vuruşma.

ħarb < *Ar.* Cenk, kavga, savaş.

qaravul < *Moğ.* Gözetleyici asker.

qaravulluq < *Moğ.* Gözetleyicilik.

mühimmat < *Ar.* Savaş araç gereçleri.

sitiz < *Far.* Çekişme, kavga

şulh < *Ar.* Barış.

şulh-güne < *Ar. + Far.* Barışır şekilde.

uruş < *ET* uruş (EDPT, 239) Vuruşma, savaşma.

uruş-engiz < *T. + Far.* Savaş başlatan.

3.6.1.3 Baskın, Saldırı, Hücum, Akın, Tuzak, Kuşatma, Yağma, Ganimet, Sefer

çapqun Akın.

çapqunçı Akıncı.

ğanāim < *Ar.* Ganimetler.

ħamle < *Ar.* Saldırı.

hücum < *Ar.* Saldırma.

ılgar Akın, saldırı.

muħāşara < *Ar.* Kuşatma, sarma.

olca Ganimet.

sefer < *Ar.* Yolculuk; savaşa gitme.

şeb-hûn < *Far.* Gece baskını

şebihûn < *Far.* Gece baskını.

şıralğa Av ve ganimetten düşen hisse.

ta'arruz < *Ar.* Saldırı.

tālān < *Far.* Yağma.

tārāc < *Far.* Yağma, çapul, talan.

3.6.1.4 Düşman

düşmen < *Far.* Düşman.

düşmenhıq < *Far.* + *T.* Düşmanlık.

ğanīm < *Ar.* Düşman, ganimet toplayan.

yağı < *ET* yağı (EDPT, 898) Düşman.

yağılıq < *ET* yağılığ/yağılık (EDPT, 903) Düşmanlık.

3.6.1.5 Rütbeler, Kollar, Askeri Birlikler

athıq < *ET* atlığ (EDPT, 54) Atlı.

başlıq < *ET* başlığ (EDPT, 381) Komutan.

→ **başlıq**

başlıq < *ET* başlığ (EDPT, 381) Komutan, kumandan.

→ **başlığ**

bī-serhıq < *Far. + T.* bī-ser+IXk Başsızlık.

çağdavul < *Moğ.* Askeriyedeki artçı birlik.

ħarzīnlıq < *Far. + T.* Atlı.

ıravul Kılavuz.

möçe < *Moğ.* rütbe.

oqluq Oklu.

serdār < *Far.* Kumandan.

sipāhī < *Far.* Tımar sahibi süvari askeri.

sipāhılıq < *Far. + T.* Sipahilik.

tabın Birlik.

yaylıq Yaylı.

3.6.1.6 İşkence

‘azāb < *Ar.* İşkence.

‘uqūbet < *Ar.* İşkence, ceza.

3.6.1.7 Siper, Duvar, Nişan Tahtası

faşıl < *Ar.* Duvar.

gez < *Far.* Kısa talim oku, nişan tahtası.

muħavvețe < *Ar.* Duvar örölmüş.

3.6.1.8 Hisar, Kale

burc < *Ar.* Kale, hisar.

qal'a < *Ar.* Kale.

3.6.1.9 Galibiyet, Mağlubiyet

alebe < *Ar.* Galip gelme, üstünlük.

galebe < *Ar.* yenme, üstünlük

tenāvül < *Ar.* Yenilme.

3.6.2. Silah

3.6.2.1 Ok-Yay ve Malzemeleri

oq Ok.

sadaq Ok konulan torba.

şibe < *Far.* Okla vurma.

tīr < *Far.* Ok.

yek-endāz < *Far.* Ok türü.

3.6.2.2 Kılıç, Hançer, Topuz, Mızrak, Süngü, Kırbaç

gāvser < *Far.* Gürz.

kemerhançer < *Far.* + *Ar.* Bel hançeri.

kemer-şemşir < *Far.* Kemer kılıcı.

ğarbiçi Kırbaç.

qılıç < *ET* kılıç (EDPT, 618) Kılıç.

nīze < *Far.* Mızrak.

sinān < *Ar.* Mızrak.

3.6.2.3 Ateşli Silahlar

tüfek < tüfeng tüfek → **tüfenk**

tüfenk < tüfeng tüfek → **tüfek**

tüfenk-endāz < *T.* + *Far.* Tüfek atan.

3.6.2.4 Nişan

nişāne < *Far.* Nişan.

3.6.3. Savaş Giysileri

3.6.3.1 Savaş Giysisi, Zırh, Kalkan

cébe < *Moğ.* Zırh, silah.

cébelig < *Moğ.* + *T.* Zırhlı., silahlı.

dobulğa < *Moğ.* Zırhlı külah, miğfer.

dulğa < *Moğ.* Zırhlı, külah.

qalqan < *ET* qalқан (EDPT, 621) Kalkan.

kiçim < *Moğ.* At zırhı.

kiçimlig < *Moğ.* + *T.* Zırhlı.

tura < *ET* tura (EDPT, 531) Kalkan.

3.7. YERYÜZÜYLE İLGİLİ KAVRAMLAR

3.7.1. Yer, Toprak

balçiq < *ET* balçık (EDPT, 333) Çamur, balçık.

cāy < *Far.* Yer.

maḥall < *Ar.* Yer.

mülk < *Ar.* Vakıf olmayıp – doğrudan doğruya – birinin malı olan toprak veya yapı.

tuyul Arazi.

yer < *ET* yér (EDPT, 954) Yer.

3.7.1.1 Zemin Türleri

3.7.1.1.1 Engebeli ve Çukur Yer

cer < *Far.* Yarık çatlak.

çuqur < *ET* çuqur (EDPT, 409) Çukur.

kende < *Far.* Çukur, hendek.

3.7.1.1.2 Tarım Yapılan Yerler

bīrzār < *Far.* Otluk.

ḥavīd-zār < *Far.* Otluk.

ot < *ET* ot (EDPT, 34) Ot.

öleṅ < *ET* öleṅ (EDPT, 147) Çayır.

şalı-zār < *T.* + *Far.* Pirinç tarlası.

yaylağ < *ET* yaylağ (EDPT, 981) Yayla.

→ **yaylaq**

yaylaq < *ET* yaylağ (EDPT, 981) yayla

→ **yaylağ**

3.7.1.1.3 Yer Bildiren Diğer Kavramlar

encüken İnilen yer.

gird < *Far.* Yuvarlak, çevre.

menzil < *Ar.* Yollardaki konak yeri; mesafe.

mī‘ād < *Ar.* vaadedilen, belirtilen zaman veya yer

seyrgāh < *Ar.* + *Far.* Seyir yeri.

tekye-nemed < *Far.* Dayanacak yer.

uşanda Orada.

3.7.1.2 Yerleşim Yeri ve İlgili Kavramlar

3.7.1.2.1 Yerleşim Yeri

ābdān < *Far.* Bayındır. → **ābādān**

ābādān < *Far.* Bayındır → **ābdān**

maḥallāt < *Ar.* Mahalleler.

maḥallī < *Ar.* Yerel.

ma‘mūr < *Ar.* Bayındır.

memalik < *Ar.* Memleketler, ülkeler.

kelāt < *Ar.* Kale.

ként < *Soğd.* Şehir, kent.

kūşe < *Ar.* Köye.

kūy < *Far.* Köy, sokak.

orn < *ET* orun (EDPT, 233) Yer.

pergene < *Far.* Kasaba.

şehir < *Far.* Şehir.

tümen < *ET* tümen (EDPT, 507) İlçe.

vilāyet < *Ar.* İl.

yurt < *ET* yurt (EDPT, 958) Yurt.

3.7.1.2.2 Yol ve Yolla İlgili Kavramlar

burtağ Bozuk yol.

nevāhī < *Ar.* Bölgeler.

rāh < *Far.* Yol.

ṭarīq < *Ar.* Yol.

yek-reh < *Far.* Bir yol.

yol < *ET* yol (EDPT, 917) Yol.

3.7.1.2.3 Kırsal Alanlar

qır < *ET* kır (EDPT, 641) Kır.

3.7.1.3 Yeryüzü Şekilleri

3.7.1.3.1 Dağ , Tepe ve İlgili Kavramlar

daban < *Moğ.* Dağ, tepe.

dāmene < *Far.* Dağ eteği.

étek < *ET* étek (EDPT, 50) Dağ eteği, etek.

kūhī < *Far.* Dağla ilgili.

püşte < *Far.* Tepe.

tağ < *ET* tağ (EDPT, 463) Dağ.

→ **taq**

taq < *ET* tağ (EDPT, 463) dağ → **tağ**

tépe Zirve, tepe.

vādī < *Ar.* İki dağ arasındaki uzun çukur, dere.

3.7.1.3.2 Ova ve Ovayla İlgili Kavramlar

cölge Verimli ova.

şahrā < *Ar.* Ova.

tüz < *ET* tüz (EDPT, 571) Ova.

uçma Uçurum.

yazı < *ET* yazı (EDPT, 984) Ova.

3.7.1.3.3 Çöl ve Çölle İlgili Kavramlar

beyaban < *Far.* Çöl.

deşt < *Far.* Çöl.

3.7.1.3.4 Doğal Yapı

ġār < *Ar.* Mağara.

ḥavāl Mağara.

3.7.2. Su, Sular

3.7.2.1 Suyla İlgili Kavramlar

3.7.2.1.1 Su, Su Kaynağı

āb < *Far.* Su.

ābkend < *Far.* Su geçidi.

çeşme < *Far.* Doğal su kaynağı.

su < *ET* suv (EDPT, 783) Su.

şirb < *Ar.* Su hakkı.

3.7.2.2 Yeryüzü Suları

3.7.2.2.1 Irmak ve Irmakla İlgili Kavramlar

arıq < *ET* arıq (EDPT, 214) Vadi, ırmak.

dere < *Far.* Çay, ırmak.

rūd < *Far.* Irmak.

say < *ET* say (EDPT, 858) Dere, çay.

3.7.2.2.2 Deniz ve Denizle İlgili Kavramlar

deryā < *Far.* Deniz.

kenar < *Far.* Kıyı, sahil.

3.7.2.2.3 Göl ve Gölle İlgili Kavramlar

köl < *ET* köl (EDPT, 715) Göl.

3.7.2.2.4 Geçit ve Boğazla İlgili Kavramlar

qotl < *Moğ.* Dar boğaz.

3.8. ÖLÇÜ, MİKTAR, KIYAS VE NİTELİK BİLDİREN KAVRAMLAR

3.8.1. Ölçü Bildiren Kavramlar

3.8.1.1 Uzunluk, Uzun-Kısa, Uzak-Yakın

ağır < *ET* ağır (EDPT, 88), Ağır.

behr < *Ar.* Uzaklık.

boy < *ET* boğ (EDPT, 296) Boy.

bülend < *Far.* Yüksek, yüce.

bülendī < *Far.* Yükseklik.

bülendlıq < *Far.+T.* bülend+ıXk Yükseklik.

qarış < *ET* qarış (EDPT, 663) Karış.

qısqalıq < *ET* kısga+ıXk (EDPT, 667) Kısalık.

qısqaraq < *ET* kısga+rAk (EDPT, 667) Daha kısa.

kuroh < *Far.* Uzunluk birimi.

qulaç Uzunluk ölçüsü, kulaç.

muhtaşarraq < *Ar. + T.* Daha kısa.

uzaq < *ET* uzaq (EDPT, 283) Uzak.

uzunluğ Uzunluk.

yaqın < *ET* yaqın (EDPT, 904) Yakın.

yaqınraq < yaqın+rAk Daha yakın.

yavuğ < *ET* yağuk (EDPT, 901) Yakın.

→ **yavuq**

yavuq < *ET* yağuk (EDPT, 901) Yakın.

→ **yavuğ**

yavuqraq < yavuq+rAk Daha yakın.

yığaç Uzunluk birimi.

yıraq < *ET* ırağ (EDPT, 214) Uzak.

yıraqraq < yıraq+rAk Daha uzak.

3.8.1.2 Ağırlık

mişqāl < *Ar.* Tartı birimi.

neqāhet < *Ar.* Hastalık sonrası zayıflık.

sémiz < *ET* semiz (EDPT, 830) Semiz.

süstraq < *Far.* + *T.* Daha zayıf.

tartı < *ET* tartığ (EDPT, 535) Ağırlık, tartı.

za'if < *Ar.* Zayıf.

zu'afā < *Ar.* Zayıflar.

3.8.1.3 Miktar, Azlık Çokluk

artuq < *ET* artuğ (EDPT, 204) Fazla, artık.

artuqsı Çoğu, fazlası.

asru < *ET* asru (EDPT, 250) Çok.

az < *ET* az (EDPT, 277) Az.

azraq < az+rAk Daha az.

azlıq < *ET* azlıq (EDPT, 286) Azlık.

besī < *Far.* Pek çok.

bisyār < *Far.* Çok.

cüz'ī < *Ar.* Biraz, az.

çendānhem < *Far.* O kadar.

çendānī < *Far.* Misli.

ekser < *Ar.* Çok defa.

haylī < *Far.* Pek çok.

kem < *Far.* Az.

kemraq < *Far.* + *T.* kem+rAk Daha az.

→ **kemreq**

kemreq < *Far.* + *T.* kem+rAk Daha az.

→ **kemraq**

köp < *ET* köp (EDPT, 686) Çok, bol.

köprek < köp+rAk Daha çok.

→ **köprak**

köpraq < köp+rAk Daha çok.

→ **köprek**

köpköp Çok fazla.

mebzul < Ar. Pek çok, bol.

mikdār < Ar. Miktar, değer.

miqdār < Ar. Miktar.

noqsān < Ar. Eksiklik, azlık.

öksük < ET egsük (EDPT, 116) Eksik.

tahminen < Ar. Yaklaşık olarak.

şemme < Ar. Küçük miktar.

yarım < ET yarım (EDPT, 968) Yarım.

yoq < ET yoq (EDPT, 895) Yok.

zerre < Ar. Pek ufak parça.

3.8.2.Kıyas/Tezathık ve Denklik Bildiren Kavramlar

qıyās < Ar. Karşılaştırma.

3.8.2.1 Büyüklük, Küçüklük

aḥmıl Büyük.

çeke Küçük, minik.

ḥūd < Ar. Büyüklük.

kete Büyük.

kiçik < ET kiçig (EDPT, 696) Küçük.

kiçikrek < kiçik+rAk Daha küçük.

uluğ < *ET* uluğ (EDPT, 136) Büyük.

uluq < *ET* uluğ (EDPT, 136) büyük

uluğraq Daha büyük. → **uluqraq**

uluğraq Daha büyük. → **uluqraq**

3.8.2.2 Kalınlık, İncelik

inçke < *ET* inçge (EDPT, 174) İnce.

inçkerek < inçke+rAk Daha ince.

qalın < *ET* qalın (EDPT, 622) Çok.

yoğanlıq Kalınlık.

3.8.2.3 Açık, Kapalı

açığ < *ET* açığ (EDPT, 21) Açık.

peydā < *Far.* Meydanda, açıkta.

şarīh < *Ar.* Açıkca, meydanda, belli.

3.8.2.4 Dolu, Boş

boş < *ET* boş (EDPT, 376) Boş.

3.8.2.5 Bitişik, Ayrı

merbūṭ < *Far.* Bağlı, bitişik.

peyveste < *Far.* Bitişik.

3.8.2.6 Darlık, Genişlik

kéḡ Geniş.

kéḡrek < kéḡ+rAk daha Daha geniş.

pür-fezā < *Far.* + *Ar.* Çok geniş.

tar < *ET* tar (EDPT, 528) Dar.

tarraq < tar+rAk Daha dar.

3.8.2.7 Benzerlik, Eşlik, Denklik, Fark

beyle Bunun gibi.

bi'aynih < *Ar.* Benzer, aynı.

bī-nažīr < *Far.* + *Ar.* Benzersiz.

tefavüt < *Ar.* İki şeyin birbirinden farklı olması.

yosunluq < *Moğ.* + *T.* Aynı anlamda, benzer.

3.8.2.8 Kolay, Zor

müşkil < *Far.* Güç, zor.

şu'übet < *Ar.* Güçlük.

zor < *Far.* Güç, zor.

3.8.2.9 Düzen, Dizi, Sıra ,Derece

muhayā < *Ar.* Nöbetleşe, sıra ile kullanma.

nasaq < *Ar.* Düzen.

nevbet < *Ar.* Nöbet, sıra.

pey-der-pey < *Far.* Arka arkaya.

teh-be-teh < *Far.* Dipten dibe.

3.8.2.10 Dağınıklık, Düzensizlik, Karışıklık

derhem < *Far.* Karışık.

memzūc < *Ar.* Karıştırılmış.

perīšān < *Far.* Dağınık; bozuk.

3.8.2.11 Doğru, Yanlış

ġalaṭ < *Ar.* Yanılgı, hata.

3.8.2.12 Karışıklık

berhem < *Ar.* Darmadağınık, karışık.

teşviş < *Ar.* Karışıklık.

3.8.3. Nitelik Bildiren Kavramlar

ḥāl < *Ar.* Durum.

ḥālet < *Ar.* Hal, durum.

keyfiyyet < *Ar.* Nitelik, keyfiyyet.

tavşīf < *Ar.* Vasıflandırma, niteleme.

3.8.3.1 İyi, Kötü, Güzel, Çirkin, Hoş, Sıkıntı, Bela, Güçlük, Eziyet

belā < *Ar.* Gam, keder, musibet.

be-teng < *Far.* Kederli.

berbād < *Far.* Fena, harap.

bī-kūlfet < *Far.* + *Ar.* Kūlfetsiz.

cevr < *Ar.* Haksızlık, zulüm.

derd < *Far.* Dert.

ġarīb < *Ar.* Tuhaf, şaşılacak.

ġeş < *Far.* Güzel, hoş.

fażihet < *Ar.* Alçaklık, çirkinlik.

hoş < *Far.* Güzel, iyi.

hüb < *Far.* Güzel, hoş, iyi.

iztirāb < *Ar.* Sıkıntı, eziyet.

qorqunç < ET *qorqınç/korkunç* (EDPT, 654) Korkunç.

küç-ber-küç < *T.* + *Far.* + *T.* Güçlkle.

leţāfet < *Ar.* Zariflik, hoşluk.

luţf < *Ar.* İyilik.

muţtarib < *Ar.* Sıkıntılı, müzdaripli.

mükemmel < *Ar.* Kemale erdirilmiş, olgunlaşmış.

müzāyaqa < *Ar.* Yokluk, sıkıntı.

nādide < *Ar.* Ender bulunan, nadir.

pür-şer < *Far.* + *Ar.* Çok kötü.

pür-żerāfet < *Far.* + *T.* Çok zarif.

şeni < *Ar.* Fena, çirkin.

şirin < *Far.* Şirin, tatlı.

tekellüf < *Ar.* Zahmetli iş görme.

tenqışliq < *Ar.* + *T.* Eksiklik, sıkıntı.

yaşşı < *ET* yaxşı (EDPT, 908) Güzel, iyi.

yaşşılığ < yaşşı+IXğ İyilik. → **yaşşılıq**

yaşşılıq < yaşşı+IXk iyilik → **yaşşılığ**

yaşşıraq < yaşşı+rAk Daha iyi.

yaman < *ET* yalman (EDPT, 937) Kötü.

yamanlığ yaman+IXğ Kötülük.

→ **yamanlıq**

yamanlıq yaman+IXğ Kötülük.

→ **yamanlığ**

zaḥmet < *Ar.* Sıkıntı.

zarüret < *Ar.* Çaresizlik, muhtaçlık.

zişt < *Far.* Çirkin.

3.8.3.2 Katılık, Sertlik

qatıq < *ET* qatığ (EDPT, 597) Katı.

tünd < *Far.* Şiddetli, haşın.

3.8.3.3 Şekil ve Formlar

bérk Katı, sağlam.

ber-ţaraf < *Far.* + *Ar.* Bir yana atılan, lazım değil.

dāire < *Ar.* Çember, yuvarlak şekil.

fürce < *Ar.* İki şey arasındaki yarıklık, çatlak.

gerdīde < *Far.* Dönmüş, hali değişmiş.

hem-vār < *Far.* Düz yer, uygun yer.

iţ'ima < *Ar.* Keskinleştirmek.

qāţı' < *Ar.* Kesici.

mu'allaq < *Ar.* Asılmış , asılı, havada.

muħkem < *Ar.* Sağlamlaştırılmış, kuvvetli.

mürevvaq < *Ar.* Süzölmüş, tortusu giderilmiş.

müstaħkem < *Ar.* Sağlam.

naqb < *Ar.* Delik.

nā-hem-vār < *Far.* Eğri.

pür-teferruq < *Ar.* Çok ayrılma.

şarāfet < *Ar.* Bozulma.

şekl < *Ar.* Şekil, biçim.

sınuĝ Kırık.

ṭayyār < *Ar.* Uçucu, uçan.

tüptüz Düpdüz.

tumşuĝ < *ET* tumşuĝ (*EDPT*, 509) Sivri uç.

→ **tumşuq**

tumşuq < *ET* tumşuĝ (*EDPT*, 509) Sivri uç.

→ **tumşuĝ**

yaruq < *ET* yaruĝ (962) Yarık.

3.8.3.4 Tür, Çeşit

envā' < *Ar.* Çeşitler, türler.

muhtelif < *Ar.* Çeşit, çeşit, türlü türlü.

nev' < *Ar.* Tür, çeşit.

3.8.3.5 Denk, Eşit

tenk < *ET* teñ (*EDPT*, 512) Denk, eşit.

3.9. ARAŞTIRMA, SORMA, SORGULAMA, OKUMA, BİLGİ VE HABER KAVRAMLARI

āsār < *Ar.* Belirtiler, izler

naşihat < *Ar.* Öğüt.

3.9.1. Bilgi, Eğitim, Haber, Araştırma

ders < *Ar.* Öğretmenin öğrencilere bilgi vermesi.

ḥabar < *Ar.* Son ve yeni bilgi.

‘ibret < *Ar.* Kötü davranışlardan çıkarılan ders.

‘ilm < *Ar.* Bilme, biliş.

müjde < *Far.* Sevinç haberi.

sebaq < *Ar.* Ders.

taḥqīq < *Ar.* Araştırma.

tovaçı Haberci.

3.9.2. Akıl, Us

‘aql < *Ar.* Akıl.

ḥired < *Far.* Akıl, us.

hūş < *Far.* Bilinç, akıl

3.9.3. Bilgin, Alim, Akıllı

āgāh < *Far.* Bilgili.

ḥabardār < *Ar.* + *Far.* Haberi olan.

ḥākīm < *Ar.* Bilgin, işinin ehli.

huşyār < *Ar.* Zeki, akıllı.

molla < *Ar.* Hoca, bilgin.

3.9.4. Defter, Kitap, Kağıt, Yazı, Yazı Türleri, Yapıt, Nazım Şekli

beyt < *Ar.* Beyit.

eşer < *Ar.* Yapıt.

feth-nāme < *Ar.* + *Far.* Fetih için yazılan şiir.

ġazel < Ar. Klasik Őark Őiirinin en mųhim ve en çok kullanılmıŐ olan nazım Őeklidir.

gulųle < Ar. Kaġıt.

ħaġġ < Ar. Yazı.

ħaŐiye < Ar. Kenar yazısı.

ħikāyet < Ar. Hikaye.

kāġaz < Far. Kaġıt.

kitāb < Ar. Yazılı ya da basılı eser, kitap.

maġla Kaside ya da gazelin ilk beyiti.

ruba‘ī < Ar. Dųrtlųk.

Şi‘r < Ar. Şiir.

taħrīr < Ar. Yazma.

Őafer-nāme < Ar. + Far. Zafer konulu eser.

3.9.5. Yazar, Yazıcı, Şair

baġŐı Ozan.

Őā‘ir < Ar. Şair, ozan.

3.9.6. İŐaret, Alfabe, Sųzcųk, Anlam

aqvāl < Ar. Sųzler.

bedīhe < Ar. Birden bire, dųŐųnųlmeden sųylenilen sųz.

elfāz < Ar. Laflar, sözler.

lafz < Ar. Söz.

mesel < Ar. Etkili ve anlamlı söz.

söz < ET söz (EDPT, 860) Söz.

ün < ET ün (EDPT, 167) Ses.

3.10. YÖNETİM VE SOSYAL SINIF KAVRAMLARI

3.10.1. Yönetim

3.10.1.1 Vatan, Devlet, Hükümet

3.10.1.1.1 Devletle İlgili Kavramlar

manşib < Ar. Devlet görevi.

meks < Ar. Vergi.

hazîne < Ar. Devlet malının, devlet parasının saklandığı yer.

hükümet < Ar. Bir memleketi idare eden vekiller heyeti.

rüsüm < Ar. Vergiler, gümrük vergileri.

3.10.1.1.2 Yönetim Görevlisi

iyālet < Ar. Valilik etme, idare etme.

3.10.1.2 Baş, Şah, Padişah, Sultan, Şehzade, Lider

erbāb < Ar. Ulu; reis, başkan.

hān < Ar. Hükümdar, han.

melik < *Ar.* Padişah, hakan.

mīrzā < *Far.* Beyzade, Beyoğlu

→ **mīrzāde**

mīrzāde < *Far.* Beyzade, Beyoğlu

→ **mīrzā**

pādişāh < *Far.* Hükümdar, padişah.

pādişāhlıg < *Far.* + *T.* Padişahlık.

pādişāhzāde < *Far.* Padişah oğlu.

salṭanat < *Ar.* Sultanlık, hükümdarlık.

selāṭīn < *Ar.* Sultanlar.

server < *Far.* Baş, başbakan.

sultān < *Ar.* Hükümdar, sultan.

3.10.1.2.1 Padişaha Mahsus Kavram ve Eşyalar

érk Padişaha mahsus saray.

fermān < *Far.* Emir, buyruk.

ḥarīm < *Ar.* Herkesin giremeyeceği yer; harem dairesi.

taht < *Far.* Hükümdarlık makamı.

3.10.1.2.2 Hükümdar ve Hükümdarlık Sembolü

ra‘iyyethıq < *Ar.* + *T.* Hükümdar idaresine bağlı olanlar.

tuğ < *ET* tuğ (EDPT, 464) Tuğ.

3.10.2.Sosyal Sınıflar

3.10.2.1 Üst Düzey Ünvanlar

başçı Lider.

bég Bey, efendi.

bégāt < *T.* + *Ar.* Beyler.

béglık Beylik.

3.10.2.2 Sahip, Efendi, Hanımefendi

bégim Hanımefendi , hanım.

ige < *ET* idi (EDPT, 141) Sahip.

3.10.2.3 Hizmetçi, Köle, Kölelik

bendi < *Far.* Esir,köle.

qul < *ET* qul (EDPT, 615) Esir, köle, insan.

süder Hizmetçi.

tevābi' < *Ar.* Bir kimsenin hizmetinde bulunanlar.

3.10.2.4 Rütbe, Makam, Mertebe, Derece, Sınıf

a'lā < *Ar.* En yüksek, en yüce.

bezm < *Far.* Eğlence meclisi.

bī-meclis < *Far.* + *Ar.* Meclissiz.

cemā'at < *Ar.* Topluluk.

cem‘iyyet < *Ar.* Topluluk.

çergelig < *Moğ.* + *T.* Rütbeli.

devleth‘ah < *Ar.* + *Far.* Mevki ve zenginlik düşkünü.

ekâbir < *Ar.* Rütbece, görgü ve faziletçe büyük olanlar.

maqām < *Ar.* Durulan, durulacak yer.

mertebe < *Ar.* Ölçü, basamak.

mertebelıq < *Ar.* + *T.* Ölçülü.

şabaqa < *Ar.* Sınıf.

3.10.3. Meclis

dīvān < *Ar.* Büyük meclis.

meclis < *Ar.* Oturacak, toplanılacak yer.

3.11. SAYILAR VE SAYILARLA İLGİLİ KAVRAMLAR

3.11.1. Sayılar

3.11.1.1 Asıl Sayılar

altı < *ET* altı (EDPT, 130) Altı.

altı miñ Altı bin.

bés < *ET* béş (EDPT, 376) Beş.

bés miñ Beş bin.

bés yüz Beş yüz.

bés yüz yetmiş Beş yüz yetmiş.

bir < *ET* bir (EDPT, 353) Bir.

éllig < *ET* ellig (EDPT, 141) Elli.

ékki < *ET* ékki (EDPT, 100) İki.

ékki miņ İki bin.

ékki yüz İki yüz.

qırq Kırk.

miņ < *ET* biņ/bıņ (EDPT, 346) Bin.

on < *ET* on (EDPT, 166) On.

ottuz < *ET* ottuz (EDPT, 74) Otuz.

ottuz dört Otuz dört.

on altı On altı.

on bir On bir.

on béş On beş.

on ékki On iki.

on sékkiz On sekiz.

on toqquz On dokuz.

on tört On tört.

on üç On üç.

on yetti On yedi.

sékkiz < *ET* sekkiz (EDPT, 823) Sekiz.

séksen < *ET* seksen (EDPT, 823) Seksen.

séksen miñ Seksen bin.

toqquz < *ET* toqquz (EDPT, 474) Dokuz.

toqquz yüz on Dokuz yüz on.

tört < *ET* tört Tört.

tört miñ Tört bin.

tört yüz Dört yüz.

tört yüz miñ Dört yüz bin.

tümen < *ET* tümen (EDPT, 507) On binlik.

üç < *ET* üç (EDPT, 18) Üç.

üç yüz Üç yüz.

yégirme Yirmi.

yégirme altı Yirmi altı.

yégirme béş Yirmi beş.

yégirme bir Yirmi bir.

yégirme ékki Yirmi iki.

yégirme sékkiz Yirmi sekiz.

yégirme toqquz Yirmi dokuz.

yégirme üç Yirmi üç.

yégirme yétti Yirmi yedi.

yetmiş < *ET* yétmiş (EDPT, 891) Yetmiş.

yétti < *ET* yétti (EDPT, 886) Yedi.

yüz < *ET* yüz (EDPT, 982) Yüz.¹³

3.11.1.2 Sıra Sayıları

ékkinç < *ET* ékkinç (EDPT, 110) İkinci.

3.11.1.3 Üleştirme Sayıları

birer < *ET* birer (EDPT,368) Tek tek, birer.

ékkirer < *ET* ékkirer (EDPT, 115) İkişer.

3.11.1.4 Sayılarla İlgili Diğer Kavramlar

def'a < *Ar.* Kez, kere.

hums < *Ar.* Beşte bir.

qatla Kere, defa.

qoş < *ET* қоş (EDPT, 670) Çift, çiftin biri.

3.11.1.5 Kesir Bildiren Sayılar

3.11.1.5.1 Tam, Bütün

barça < *ET* barça < bar+ça (EDPT, 356) Hepsi, bütün.

barın Hepsi.

barısı Hepsi, bütünü.

bi'l-kül < *Ar.* Tamamıyla.

---

¹³ Yüz sözcüğü, Sayılarla İlgili Kavramlar ve Organ Adlarıyla İlgili Kavramlar olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır.

bi'l-küllî < *Ar.* Tamamıyla.

bütün < *ET* bütün (EDPT, 306) Bütün.

cemî' < *Ar.* Bütün, tüm.

cümle < *Ar.* Tam, bütün.

küllî < *Ar.* Tamamen.

tamām < *Ar.* Eksiksiz, tamam.

tamāmî < *Ar.* Bütünüyle.

3.11.1.5.2 Parça, Bölüm, Kısım

bölek < *ET* bölük (EDPT, 339) Kısım, bölüm.

faşl < *Ar.* Bölüm.

hişşe < *Ar.* Pay.

qıṭ'a < *Ar.* Parça.

késim Kesim.

kirc Parça.

levāḥiq < *Ar.* Ekler.

pāre < *Far.* Parça.

pārçe < *Ar.* Kısım, parça.

şu'be < *Ar.* Bölüm, kısım.

3.11.1.5.3. Çeyrek

çehār-yek < *Far.* Çeyrek, dörtte bir.

→ **çār-yek**

çār-yek < *Far.* Çeyrek, dördte bir.

→ **çehār-yek**

rub < *Ar.* Çeyrek.

3.12. AŞ, YEMEK VE YEMEKLERLE İLGİLİ KAVRAMLAR

3.12.1. Yiyecek, Yemek

aş < *ET* aş (EDPT, 253) Yiyecek.

azuq < *ET* azuq (EDPT, 283) Yiyecek.

hoş-hūr < *Far.* Hoş yiyecek.

rūzī < *Ar.* Rızık, nasip.

ta'ām < *Ar.* Yiyecek.

zahīre < *Ar.* Gerektiği zaman harcanmak üzere anbarda saklanan yiyecek.

müseddes < *Ar.* Altıya çıkarılmış, altıgen.

3.12.1.1 Ocak, Ateş

ot < *ET* od (EDPT, 34) Ateş.

şāhāb < *Far.* Kıvılcım.

3.12.1.2. Yiyecek Tatları ve Özellikleri

bī-meze < *Far.* Lezzetsiz.

3.12.2. Yiyecek ve Yemek Türleri

3.12.2.1. Tahıllar ve Tahıllarla yapılan yemekler

aşlıq < *ET* aşlıg (EDPT, 261) Erzak.

→ **aşlıg**

aşlıg < *ET* aşlıg (EDPT, 261) erzak

→ **aşlıq**

ékin < *ET* ékin (EDPT, 109) Ekin.

kepek < *ET* kepek (EDPT, 688) Kepek.

kerinç < *Far.* Pirinç.

nān < *Far.* Ekmek.

şalı Kabuklu pirinç.

3.12.2.2 Et ve Etli Yemekler

kebāb < *Ar.* Ateş üzerinde pişirilmiş et.

qavurdaq Kavurma.

yaḥnī < *Ar.* Pişmiş et.

3.12.2.3 Tatlılar

‘asel < *Ar.* Bal.

3.12.3. İçecek

‘araq < *Ar.* Rakı.

çağır < *ET* çağır (EDPT, 409) Şarap.

içki İçki.

şabūhī < *Ar.* Sabah içkisiyle ilgili.

şerbet < *Ar.* Şerbet, içilecek tatlı şey.

şire < *Ar.* Şıra, süt.

3.12.3.1 İçen, İçki Dağıtan, İçici, Sarhoş

içkü İçme, içiş.

mest < *Far.* Sarhoş.

mestlıq < *Ar.* + *T.* Sarhoşluk.

→ **mestlıq**

mestlıĝ < *Ar.*+*T.* mest+IXk sarhoşluk

→ **mestlıq**

sarhoşluq < *Far.* + *T.* Sarhoşluk.

sāqī < *Ar.* Kadeh sunan, içki dağıtan.

3.12.3.2 İçki Alemleri

‘işret < *Ar.* İçki alemleri.

3.12.4. Yemekle İlgili Diğer Kavramlar

kezek Meze.

3.12.5. Süt ve Süt Ürünleri

penir < *Far.* Peynir.

3.13. DİN VE DİNLE İLGİLİ KAVRAMLAR

3.13.1. Tanrı, Peygamber, Din, İnanç, Tarikat, Kutsal Kitaplar

3.13.1.1 Rab, Tanrı, Allah

ḥaqq < *Ar.* Tanrı, allah.

ḥüdāy < *Far.* Tanrı, Allah.

kemā-hū Tanrı gibi.

qudret < *Ar.* Allah'ın ezel, gücü, kuvvet.

te'ālā < *Ar.* Yüksek olsun manasında kullanılıp Allah'ın adıyla kullanılır.

tēṅri < *ET* Teṅri (EDPT, 523) Tanrı.

uḡan < *ET* uḡan (EDPT, 87) Tanrı.

3.13.1.1.1 Allah'ın Sıfatları

azīz < *Ar.* Çok değerli, izzetli.

kerem-ḥūluq < *Ar.* + *T.* Tanrı'nın cömertliği.

3.13.1.2 Peygamber, Din Adamı

ḥāfiż < *Ar.* Hıfzeden, ezberleyen.

hiżbrullāh < *Ar.* Allah taraftarı.

muttaqī < *Ar.* Dindar, sofu.

şeyḥü'l-islām < *Ar.* Osmanlı devleti zamanında dini meselelere bakan en yüksek rütbeli din adamı.

zāhid < *Ar.* Koyu dindar, sofu.

3.13.1.3 İbadet, İnanç, İman, Kul, Tapınma, Tövbe, Sadaka

cāmi < *Ar.* Cami.

du‘ā < *Ar.* Dua.

mescid < *Ar.* secde edilecek, namaz kılınacak yer, küçük cami.

namaz < *Far.* Namaz.

rūze < *Far.* Oruç.

taşadduq < *Ar.* Sadaka olarak verme.

tāib < *Ar.* Tövbe eden.

tevbe < *Ar.* Tövbe.

3.13.1.4 Kutsal Kitaplarla İlgili Kavramlar

qur‘ān < *Ar.* Kur‘an-ı Kerim

3.13.1.5 Kutsallık, Kutsal Günler

‘arefe < *Ar.* Arife, bayram öncesi günü.

‘id < *Ar.* Bayram.

ramazān < *Ar.* Kamer takviminin dokuzuncusu, oruç ayı.

3.13.1.6 Tarikat ve Tarikat Ehli, Derviş

derviş < *Far.* İslam dininin emir ve yasaklarına uyan, dünya malına bağlanmayan kimse.

qalender < *Far.* Dünyayı umursamayan derviş.

şeyh < *Ar.* Yaşlı adam, ihtiyar, bir tekke veya zaviye lideri.

3.13.1.7 İnançsız

kāfir < *Ar.* Tanrıtanımaz.

küffār < *Ar.* Kafirler.

qāfir < *Ar.* Tanrıtanımaz kafir.

mülhid < *Ar.* Dinsiz, kafir.

3.13.1.8 Allah'ın Emri

farz < *Ar.* Tanrının kesin emri.

3.13.1.9 Din Fanatikliği

ta'aşşub < *Ar.* Dinde aşırı tutuculuk.

3.13.1.10 Dinler

islām < *Ar.* Müslümanlık.

3.13.1.11 Varoluş, Yaşayış

hest < *Ar.* Varolma, varlık.

ihyāne < *Ar.* Yeniden hayata kavuşturacak şekilde, diritlecek şekilde.

nefs < *Ar.* Ruh, can, hayat.

'ömr < *Ar.* Yaşayış.

tirig < *ET* tirig (EDPT, 543) Diri, canlı.

vilādet < *Ar.* Doğmak, doğum.

zād < *Far.* Doğum, doğmuş.

3.13.2. Ölüm, Ahret, Mezar, Cennet, Cehennem

3.13.2.1 Kader, Yazgı, Ecel, Ölüm, Ölü, Yas, Baht, Nasip

baht < *Far.* Talih.

bedbahtlıq < *Far.* + *T.* Kötü bahtlık.

çarh < *Far.* Çark, tekerlek, gökyüzü, felek.

fevt < *Ar.* Ölüm.

qader < *Ar.* İlahi takdir.

qismet < *Ar.* Nasip.

na'aş < *Ar.* Cenaze.

ölüg < *ET* ölüg (EDPT, 142) Ölü.

ölüm < *ET* ölüm (EDPT, 146) Ölüm.

pīşānī < *Far.* Yazgı.

ṭāli' < *Far.* Talih.

tevekkül < *Ar.* Kendine düşeni yaptıktan sonra geri kalanı Allah'a bırakma, kaderine razı olma.

3.13.2.2 Mezar, Mezarlık

gūristān < *Ar.* Kabristan, mezarlık.

ḥaẓīre < *Ar.* Etrafında duvar ya da çitli bahçe, mezarlık.

qabr < *Ar.* Mezar.

maqābir < *Ar.* Mezarlar.

maqbere < Ar. Kabir, mezar.

mezar < Ar. Kabir.

mezārāt < Ar. Kabirler.

3.13.2.3 Ahiret, Cennet, Cehennem

cennet < Ar. Cennet.

ḥaqqā < Ar. Devamlı gelen musibet, kıyamet günü.

3.13.3. Günah, Sevap, Dua, Beddua

günāh < Ar. Günah.

ḥuṭbe < Ar. Cuma namazlarından evvel , bayram namazlarından sonra hatibin minberde halka verdiği dini öğüt.

3.13.4. Dinle İlgili Diğer Kavramlar

fiqh < Ar. İslam hukuku.

ḡusl < Ar. Gusül, yıkanma.

maḥrem < Ar. Mahrem.

mezheb < Ar. Gidilen, tutulan yol, bir dinin her şubelerinden biri.

şefā‘at < Ar. Bağışlanma aracılığı.

şer‘ī < Ar. Şeriata özgü ve uygun olan.

3.14. ÇADIR, EV VE EV ARAÇ GEREÇLERİ

3.14.1. Ev, Hane, Yapı

āşiyān < Far. Ev, mesken, katlı.

āşiyāneliq < *Far.* + *T.* Katlı.

büyütāt < *Ar.* Site.

der-geh < *Far.* Dergah.

ḥāne < *Far.* Ev.

ḥānqāh < *Far.* Dervişlerin evi.

‘imāret < *Ar.* Bina, ev.

mān < *Far.* Ev.

tam < *ET* tam (EDPT, 502) Dam.

üy < *ET* ev (EDPT,3) Ev.

3.14.1.1 Ev-Yapı Bölümleri

cām < *Far.* Cam.

dervāze < *Far.* Kapı, kale kapısı, şehir kapısı.

dīvānḥāne < *Far.* Divan odası, salon.

éşik < *ET* éşik (EDPT, 260) Kapı.

éşiklig Kapılı.

eyvan < *Far.* Büyük salon, saray.

ḥammām < *Ar.* Hamam, banyo.

ḥücre < *Ar.* Küçük oda.

künc < *Far.* Köşe.

şuffe < *Ar.* Sofa.

şatu < *ET* Merdiven.

şehnişin < *Far.* Binanın dışındaki çıkıntı, balkon.

ţāq < *Far.* Büyük salon.

tālār < *Far.* Salon.

tör < *ET* tör (EDPT, 528) Baş köşe.

zine Merdiven.

3.14.1.2 Ev Malzemeleri ve Araç Gereçleri

būriyā < *Far.* Hasır.

kūze < *Far.* Testi.

şurāhī < *Ar.* Sürahi.

3.14.1.2.1 Bahçe Malzemeleri

kürek < *ET* kürek (EDPT, 741) Kürek.

3.14.1.2.2 Yatak, Örtü

meşūr < *Ar.* Örtülü.

töşek < *ET* töşek (EDPT, 563) Döşek.

3.14.2. Çadır

alaçuq < *ET* alaçu (EDPT, 129) Çadır, ev.

çadır Çadır.

çerge < *Moğ.* Küçük kara kıl çadır.

qışlaq < *ET* qışlağ (EDPT, 672) Kışlak.

qışlaqlıq *ET* qışlağ+IXk (EDPT, 672) Kışlaklı.

otağ < *ET* otağ (EDPT, 46) Çadır, otağ.

→ **otaq**

otaq < *ET* otağ (EDPT, 46) Çadır, otağ.

→ **otağ**

şamyane Büyük çadır.

3.15. HAYVANLAR VE HAYVANLARLA İLGİLİ KAVRAMLAR

3.15.1. Omurgalılar

3.15.1.1 Kuşlar

3.15.1.1.1 Yabani Kuşlar

baħrī < *Ar* Deniz ördeği.

bürküt Büyük yırtıcı kuş, kartal.

ħāmam < *Ar.* Güvercin.

qaz < *ET* qaz (EDPT, 679) Kaz.

leklek Keklik.

turna < *ET* turņa (EDPT, 551) Turna.

3.15.1.1.2 Evcil Kuşlar

dīk < *Ar.* Horoz.

ğırğavul Yabani tavuk.

quş < *ET* kuş (EDPT, 670) Kuş.

tavuq < *ET* tağıu (EDPT, 468) Tavuk.

3.15.1.2 Balık

balıq < *ET* balıq (EDPT, 335) Balık

→ **balıǵ**

balıǵ < *ET* balıq (EDPT, 335)

→ **balıq**

3.15.1.3 Yılan

yılan < *ET* yılan (EDPT, 930) Yılan.

3.15.1.4 Fare

sıçqan < *ET* sıçğan (EDPT, 796) Sıçan.

3.15.2. Memeliler

3.15.2.1 Otçul Memeliler

buǵu Geyik.

buzav < *ET* buzaǵu (EDPT, 391) Buzaǵı.

buzavlıq Buzaǵılı.

éşek < *ET* eşgek (EDPT, 260) Eşek.

gāv < *Far.* Boǵa, öküz.

gāvmiş < *Far.* Su sığırı.

ḥaçır < *Far.* Katır.

kéyik < *ET* kéyik (EDPT, 755) Geyik.

qoy < *ET* қоң (EDPT, 631) Koyun.

qulan < *ET* қулан (EDPT, 621) Yaban eşeği.

quzı < *ET* қузı (EDPT, 681) Kuzu.

kürk Gergedan.

maral < *Ar.* Dişi geyik.

māye < *Far.* Dişi deve.

téve < *ET* teve (EDPT, 436) Deve.

uy < *ET* уđ (EDPT, 34) Öküz.

3.15.2.2 Etçil Memeliler

bebr < *Far.* Kaplana benzeyen yırtıcı hayvan.

3.15.2.2.1 At

at < *ET* at (EDPT, 33) At.

kötel Yedek at.

3.15.2.1.1.1 At Türleri

topçaq Semiz at.

topçaqlıq Semiz atlı.

3.15.3. Hayvanlarla İlgili Genel Kavramlar

ḥayvānāt < *Ar.* Hayvanlar.

ḥayevān < *Ar.* Canlı, hayvan.

3.15.3.1 Hayvan Sürüsü ve Hayvan Barınağı, Yük Hayvanı

ağıl < *ET* ağıl (EDPT, 83) Ağıl.

qaṭār < *Ar.* Birbiri arkasına dizilmiş hayvan sürüsü, kervan.

kārvānī < *Ar.* Kervan ile ilgili.

ulağ < *ET* ulağ (EDPT, 136) Yük hayvanı.

3.15.3.2 Hayvan Dışkıları

tezek < *ET* tezek (EDPT, 574) Tezek.

3.15.3.3 Hayvanlarla İlgili Diğer Kavramlar

égerlig Eyerli.

ğır-qarab < *Far.* Kükremek.

ḥar-vār ḥar < *Far.* Eşek yükü.

üzengü < *ET* üzeñü (EDPT, 289) Üzengi.

yek-cilav < *Far.* + *Moğ.* Tek dizgin.

3.15.3.4 Hayvan Uzvu

quyruğ Kuyruk.

3.16. MESLEKLER VE MESLEKLERLE İLGİLİ KAVRAMLAR

3.16.1. Memurluk ve Çeşitli Memurluklar

élçi < *ET* élçi (EDPT, 129) Elçi.

élçilik < élçi+IXk Elçilik.

mihmāndārlıġ < *Far.* mihmāndār+IXġ Misafir ağırlamakla görevli memurluk.

3.16.2. Rehberlik ve Tercümanlık

‘aczcı < *Ar.* Rehber.

3.16.3 .Hizmetçilik

hizmetkārliq < *Ar.* + *Far.* + *T.* Hizmetkarlık.

nöker < *Moğ.* Hizmetçi.

nökerlik < *Moğ.*+*T.* nöker+IXk Hizmetçilik.

süder Hizmetçi.

terbiyet-kerde < *Ar.* + *Far.* Hizmetçi.

3.16.4. Değirmencilik, Değirmen malzemeleri

tégirme Değirmen.

3.16.5. Muhafızlık, Bekçilik

kütavallıq < kütaval+IXk Muhafızlık.

3.16.6. Ressamlık

muşavvir < *Ar.* Ressam.

3.16.7. Kahyalık

ked-ĥüdālġ < *Far.* + *T.* Kethüdalık.

3.16.8. Subaşılık

daruġa < *Far.* Şef, subaşı.

daruġalıq < *Far.* + *T.* Subaşılık.

3.16.9. Avcılık

afşar Avcılıkla ilgili.

şayyād < *Ar.* Avcı.

3.16.10. Salcılık

cāleban < *Ar.* Sal kullanan kişi.

3.17. EKONOMİ VE DEĞER KAVRAMLARI

3.17.1. İş, İş Ortaklığı, Ticaret, Çarşı, Pazar

bāzār < *Far.* Pazar, çarşı.

çārsū < *Far.* Çarşı.

kār < *Far.* İş.

maşlahat < *Ar.* İş, husus.

şirket < *Ar.* Ortaklık.

iş < *ET* iş (EDPT, 254) İş.

3.17.1.1 Ticaret, Alışveriş, Çarşı, Pazar

3.17.1.1.1 Kâr, Zarar Fayda, Yarar

asıq < *ET* asıġ (EDPT, 244) Kâr.

mutazarrır < *Ar.* Zarara uğramış.

zāyi‘ < *Ar.* Zarar.

zarar < *Ar.* Zarar.

3.17.1.2 Tüccarlık, Tüccar

çavdarī Çavdar satan tüccar.

māl < *Ar.* Varlık, kıymetli eşya.

3.17.1.3 Hisse, Pay

behrever < *Ar.* Pay sahibi.

3.17.2. Paha, Değer, Para, Para Birimleri

3.17.2.1 Para, Para Birimleri

altun < *ET* altun (EDPT, 131) Altın.

kümüş < *ET* kümüş (EDPT, 723) Gümüş.

şāhruḫī < *Far.* Para birimi.

tenke Altın para.

yarmaq < *ET* yarmaq (EDPT, 969) Para, akçe. → **yarmağ**

yarmağ < *ET* yarmaq (EDPT, 969) Para akçe. → **yarmaq**

3.17.2.2 Paha, Değer

baha < *Far.* Değer, bedel.

rayiç < *Ar.* Malın piyasa değeri.

3.17.2.2.1 Değerli Eşya Yığını

ḥazāin < *Ar.* Hazineler.

ḥizāne < *Ar.* Hazine.

3.17.2.2.1.1 Değerle İlgili Diğer Kavramlar

mu‘tedd-bih < Ar. Gerçek değer in üstünde gösterilen.

3.17.2.3 Maaş

ma‘āş < Ar. Hazine.

ulūfe < Ar. Yeniçeri maaşı.

3.17.3. Zenginlik, Fakirlik

3.17.3.1 Zengin

sāmān < Far. Zenginlik.

sāmānlıq < Far. + T. Zenginlik.

tena‘um < Ar. Bolluk.

3.17.3.2 Fakir

tengī < Far. Darlık, züğürtlük.

3.18. BOY, KABİLE, URUK, SOY ve SÜLALE KAVRAMLARI

3.18.1. Boy, Kabile, Uruk, Soy, Sülale

boy < ET bod (EDPT, 296) Boy.

cins < Ar. Tür, soy.

qabīle < Ar. Aynı soydan olup beraber yaşayanlar , kabile.

nesl < Ar. Nesil, soy.

‘ırq < Ar. Soy, kök.

3.19. BOYA VE RENK KAVRAMLARI

3.19.1. Renk, Renkler

heft-reng < *Ar.* Yedi renk.

renglig < *Far.* + *T.* reng+IXg Renkli.

3.19.1.1 Ak, Beyaz

aq < *ET* aq (EDPT, 75) Ak, beyaz.

apaq Bembeyaz.

reng < *Far.* Renk.

rengin < *Far.* Renkli.

3.19.1.2 Gri, Boz

boz < *ET* boz (EDPT, 388) Gri, boz.

3.19.1.3 Kara, Siyah

qara < *ET* qara (EDPT, 643) Siyah, kara.

3.19.1.4 Parlaklık

zināt < *Far.* Parlaklık.

3.19.1.5 Aydınlik, Karanlık

qapqara Kapkara.

qapqaranġu Kapkaranlık.

qaranġu < *ET* qaranġu (EDPT, 622) Karanlık.

3.19.1.6 Sarı

sarıq < ET sarıĝ (EDPT, 844) sarı

→ sarıĝ

sarıĝ < ET sarıĝ (EDPT, 844) Sarı.

→ sarıq

3.19.1.7 Yeşil

köpkök Yemyeşil.

3.20. KÜLTÜR VE SANAT KAVRAMLARI

3.20.1. Düĝün, Şenlik, Şölen ve İlgili Kavramlar

şafā < Ar. Gönül şenliĝi, eğlence.

ţoy < ET toy (EDPT, 567) Düĝün, ziyafet.

3.20.2. Müzik

3.20.2.1 Müzik Aletleri

çeng < Far. Çalgı aletlerinden saz çeşiti.

döhl Davul.

naqqāre < Ar. Davul.

‘ūd < Far. Müzik aleti, ud.

3.20.2.2 Şarkı

çırayın Özbek şarkısı.

naĝme < Ar. Ezgi, ahenk.

3.20.2.3 Şarkıcı, Çalgıcı

ḥānende < *Far.* Şarkıcı, şarkı söyleyen.

3.20.2.4 Dans

raqş < *Ar.* Dans.

raqqāşlıq < *Ar. + T.* Dansözlük.

3.20.2.5 Ahenk, Uyum, Ritim

zārb < *Ar.* Vuruş, ahenk.

3.20.3. Şaka, Mizah

hezl < *Ar.* Latife, şaka.

3.20.4. Adet, Gelenek ve Görenekler

béleg < *ET* béleg (EDPT, 338) Hediye.

fālī < *Ar.* Fal ile ilgili.

maḥmil < *Ar.* Her yıl Haremeyn'e hacı kafilesiyle gönderilen armağanlar.

pīşkeş < *Far.* Armağan, hediye.

saçıq < *ET* saçığ (EDPT, 796) Hediye.

→ **saçığ**

saçığ < *ET* saçığ (EDPT, 796) Hediye.

→ **saçıq**

savgat < *Moğ.* Hediye, armağan.

şügün < *Far.* Fal, uğur.

tartıq Armağan, hediye.

teyemmünen < *Ar.* Uğur sayarak.

töre < *ET* törü < *Moğ.* (EDPT, 531) Töre, adet.

yümn < *Ar.* Uğur, mut, bereket.

3.20.5. Resim, Tasarım

musavver < *Ar.* Tasvirli, resimli.

resm < *Ar.* Resim.

3.21. HAVA, ATMOSFER VE GEZEĞEN İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

3.21.1. Hava, Hava Devinimi

hevā < *Ar.* Hava.

hevālıq < *Ar.* + *T.* Havadar.

3.21.2. Yağışlar

bişkāl < *Far.* Mevsim yağmuru.

qar < *ET* qar (EDPT, 641) Kar.

qarlıq < *ET* qarlıq (EDPT, 658) Karlı.

yamğur < *ET* yamğur (EDPT, 936) Yağmur.

3.21.3. Rüzgar, Rüzgarlı Hava

rüzgâr < *Far.* Zaman, devir, yel.

saba < *Ar.* Gün doğusundan esen hoş rüzgar.

yél < *ET* yél (EDPT, 916) Rüzgar, yel.

3.21.4. Sıcaklık, Sıcak hava

ḥarāret < *Ar.* Sıcaklık, ateş.

ısq < *ET* ısq (EDPT, 245) Sıcaklık, ısı.

3.21.5. Soğukluk, Soğuk Hava

savuç < *ET* soğı-(O)k (EDPT, 808) Soğuk.

3.21.6. Bulut

bulut < *ET* bulıt (EDPT, 333) Bulut.

3.21.7. Havayla İlgili Diğer Kavramlar

küngen Toz.

3.21.8. Gezegenler

‘ālem < *Ar.* Dünya, cihan

dünyā < *Ar.* İçinde yaşadığımız alem.

3.22. SÜS VE SÜS MALZEMELERİ

3.22.1. Süs, Süsleme

zīb < *Far.* Süs.

3.22.1.1 Süslü, Süsleyici

ārāste < *Far.* Süslü, bezeli.

ārāyhq < *Far.* + *T.* Süslü.

muraşşā < *Ar.* Kıymetli taşlarla süslü.

3.22.2. Süs Eşyası

çinī < *Far.* Çini.

3.23. BİTKİLER VE BİTKİLERLE İLGİLİ KAVRAMLAR

3.23.1. Genel Tohumlu Çiçekler

borsu Ney'e benzer bir bitki.

çınār < *Far.* Çınar ağacı.

dıraht < *Far.* Ağaç.

ergūvānī < *Far.* Süs bitkisi, çiçek.

gonca < *Far.* Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk.

gül < *Far.* Küçük dikenli bir ağaçta bulunan hoş kokulu çiçek.

gülāne < *Far.* Gül gibi.

gūlistān < *Far.* Gül bahçesi.

gūllük < *Far.* + *T.* Güllü.

gūlrek < *Far.* + *T.* Daha güllü.

kāvākī < *Far.* Kavakla ilgili.

lāle < *Far.* Lale.

nergis < *Far.* Nergis.

talhlīg < *Ar.* + *T.* Zambak ağaçlığı.

serv < *Far.* Servi.

sūnbül < *Far.* Sümbül.

şükûfe < *Far.* Çiçek.

3.23.2. Bitkilerle İlgili Diğer Kavramlar

3.23.2.1 Bitki ve Bitki Bölümleri

nebatat < *Ar.* Bitkiler.

nihāl < *Far.* Fidan.

şāḥ < *Far.* Ağaç dalı.

tal < *ET* tal (EDPT, 489) Dal.

3.23.2.2 Orman, Bağ, Bahçe

azağlaq < Dere otunun kokusu.

bāğ < *Far.* Bağ, büyük bahçe.

bāğāt < *Far.* Bağlar, bahçeler.

bāğçe < *Far.* + *T.* Bahçe.

bāğī < *Far.* Aynı bahçede yetişmiş.

cengel < *Far.* Orman.

çārbāğ < *Far.* Dört bahçe.

çehārbāğ Dört bahçe.

gül- zār < *Far.* Gül bahçeşi.

ravza < *Ar.* Bahçe, bostan, çimenlik.

3.23.2.3 Bitkilerden Meydana Gelen Maddeler

cüllāb < *Ar.+Far.* Gülsuyu.

3.23.3. Sebzeler

sebze < *Far.* Yemeği yapılan yeşillik, sebze.

3.23.4. Meyveler

alma < *ET* alma (EDPT, 146) elma

ḥanžal < *Ar.* Ebucehil karpuzu da denilen, portakal büyüklüğündeki meyve.

qavun Kavun.

meyve < *Far.* Meyve, yemiş.

hindüvāne < *Far.* Karpuz, kavun.

3.23.5. Buğday, Buğday Familyası

ney-şeker < *Far.* Şeker kamışı.

3.24. TAŞIT, EŞYA VE ARAÇ GEREÇLER

3.24.1. Taşıtlar

3.24.1.1 Gemi, Sal

cāle < *Far.* Sal.

kéme < *ET* kemi (EDPT, 721) Gemi.

lenger < *Far.* Gemiye yerinde tutmak için denize atılan zincir ve ucundaki çapı.

3.24.2. Ev Eşyaları

burna < *ET* burna (EDPT, 367) Çömlek.

delv < *Ar.* Kova.

ḥān < *Far.* Yemek sofrası, üstüne yemek konulan tepsi.

qap < *ET* qap/kıp (EDPT, 578) Kap.

misvak < *Ar.* Diş fırçası, misvak.

raht < *Far.* Döşeme ve ev takımı.

şandūq < *Ar.* Sandık.

šem'siz < *Ar.* Mumsuz.

3.24.2.1 Kadeh

peymāne < *Far.* Kadeh, şarap bardağı.

piyāle < *Far.* Kadeh.

3.24.2.2 Kaşık

qaşuq < *ET* qaşuq (EDPT, 671) Kaşık.

3.24.2.3 Bıçak

bıçaq < *ET* bıçaq (EDPT, 294) Bıçak.

3.24.2.4 Kap

yāne < *Far.* Havan, dibek.

3.24.3. Diğer Eşya ve Araç Gereçler

ālāt < *Ar.* Aletler.

baltu < *ET* baltu (EDPT, 333) Balta.

cihān-nümā < *Far.* Dünyayı gösteren harita.

edevat < *Ar.* Bir işi işlemeye

eşya < *Ar.* Nesnelere, mevcut olan şeyler.

qalem < *Ar.* Yazı yazmak için kullanılan alet.

qazuq < *ET* qazuq (EDPT, 681) Kazık.

mendil < *Ar.* Mendil.

meş'al < *Ar.* Aydınlatıcı alet, lamba.

mühr < *Far.* Mühür.

partal < *Far.* Eşya.

pāşne < *Far.* Ökçe, topuk.

rahtlıq < *Far.* + *T.* Eşyalı.

sīḥ < *Far.* Şiş.

tayaq < *ET* tayaq (EDPT, 568) Dayak.

terāzū < *Far.* Terazî.

yarağ < *ET* yarağ (EDPT, 962) Alet, edevat, araç.

→ **yaraq**

yaraq < *ET* yarağ (EDPT, 962) Alet, edevat, araç.

→ **yarağ**

yük Yük.

3.25.GİYSİ VE GİYSİLERLE İLGİLİ KAVRAMLAR

3.25.1. Elbise, Giysi

hîl'at < *Ar.* Kıymetli süslü elbise, kaftan.

ofrağ Elbise.

ton < *ET* ton (EDPT, 512) Giysi.

tonluq < *ET* tonluq (EDPT, 520) Giysili, elbiseli.

3.25.1.1 Erkek Başlıkları

börk < *ET* börk (EDPT, 362) Başlık.

destar < *Far.* Sarık, başa sarılan tülbent.

fūṭa < *Far.* Sarık, peştamal.

3.25.1.2 Üst Giysileri

képeneklig Yağmurluklu.

képeneksiz Yağmurluksuz.

serḥaddī < *Far.* + *Ar.* Kısa samur kürk.

3.25.1.3 Kemer

bélbağı Belbağı.

3.25.2. Kumaş, Kumaş Türleri

boğcama İçine giysi konulan dört köşe kumaş, bohça.

çarqāb < *Far.* Altın sırma işlemeli elbise.

kimsen < *ET* kimsen (EDPT, 723) Altın iplik.

qumāş < *Ar.* İpek, yün, ketenden yapılan dokuma.

mühmel < *Far.* Tüylü, saçaklı nesne, kadife.

sıqarlāt < *Ar.* Tüysüz yün kumaş, çuha.

3.25.2.1 Şal

şāl < *Far.* Şal.

3.25.3. İp, İplik, Bağ, Boğum, İğne, Düğme, Düğüm

bend < *Far.* Bağ, bağlama.

ip < *ET* yıp (EDPT, 870) İp.

tüğme < *ET* tüğme (EDPT, 486) Düğüm.

3.26. HUKUKLA İLGİLİ KAVRAMLAR

3.26.1. Yargı

3.26.1.1 Suç, Suçlu

düzd < *Far.* Hırsız.

hiyābān < *Ar.* + *Far* Suç, kusur.

irtikāb < *Ar.* Kötü bir iş işleme, rüşvet yeme.

lā-cürm < *Ar.* Suçsuz.

rahzen < *Far.* Haydut, eşkıya.

3.26.1.2 Adalet

huqūq < *Ar.* Haklar, kanunların verdiği haklar.

3.26.1.3 Ceza, Ödül

ceza < *Ar.* Karşılık (iyi veya kötü) ceza.

culdu < *Far.* Ödül, iyilik.

cürmâne < *Ar.* + *Far.* Ceza.

şile < *Ar.* Bir şaire yazdığı methiye karşılık verilen ödül.

3.26.1.4 Tutuklama

zindan < *Far.* Karanlık, yer altı hapisanesi.

3.26.1.5 Yargıç

qāđī < *Ar.* Yapan yerine getiren, yargıç, kadı.

3.26.1.6 Tanık, Tanıklık

delil < *Ar.* Şahit, belge, tanık.

3.26.2. Genel Ahlak Kuralları

aḥlāq < *Ar.* İnsanda bulunan ruhîve zihnî haller, ahlak.

3.26.2.1 İyi, İyilik, Doğru, Doğruluk, Gerçek

aruġluġ < *ET* aruġluġ (EDPT, 218) gerçeklik, doğruluk

→ **aruqluq**

aruqluq < *ET* aruġluġ (EDPT, 218) gerçeklik, doğruluk

→ **aruġluġ**

aşl < *Ar.* Asıl, temel, esas.

aşlı < *Ar.* Asılla ilgili, öz, gerçek.

be-cidd < *Far.* + *Ar.* Ciddi, gerçek.

bünyād < *Far.* Asıl, esas, temel.

bünyādliq < *Far.* + *T.* Esaslık, asıllık.

fi'l-vāqi' < *Ar.* Hakikaten, aslında.

in'ām < *Ar.* Nimet verme, iyilik etme.

'ināyet < *Ar.* Yardım, iyilik.

3.26.2.2 Yalan, Yalancılık, Fitne, Fesat, Kötü, Kötülük, Açgözlü, Yüzsüzlük, Bozguncu, Hile

bī-ḥile < *Far.* + *Ar.* Hilesiz.

bī-vech < *Far.* + *Ar.* Yüzsüz.

fesād < *Ar.* Fenalık, bozukluk.

fitne < *Ar.* Bela, sıkıntı, fesat, ara bozma.

fitne-engīz < *Ar.* + *Far* Fitne çıkartan, fitneci.

ḡıybet < *Ar.* Aleyhinde bulunma, arkasından söyleme, dedikodu yapma.

ḡüft < *Far.* . Dedikodu, söz.

ḥarām- nemek < *Ar.* + *Far.* Nankör kimse.

kötbér Namussuz, götveren.

muḡlim < *Ar.* Oğlancı.

nāmūs < *Ar.* Ar, edep, haya, ırz.

nemek-ḥarām < *Far.* + *Ar.* Nankör.

nifāq < *Ar.* Bozgunculuk.

rīv < *Far.* Düzen, hile

rūsva < *Far.* Rezil.

ṭammā‘ < *Ar.* Son derece tamah eden.

zerrāq < *Ar.* İkiyüzlü.

3.26.2.3 Ahlakla İlgili Diğer Kavramlar

3.26.3. Kanun, Yasa, Yasal

ḥüküm < *Ar.* Emir, hüküm.

memnū‘ < *Ar.* Men edilmiş, yasak.

nikāḥ < *Ar.* Yasal evlenme töreni.

tüzük Yasa, kanun.

yasaq Kanun, nizam.

3.27. TIP VE SAĞLIKLA İLGİLİ KAVRAMLAR

3.27.1. Sağlık, Güç , Kuvvet

érklig < *ET* erklig (EDPT, 224) Güçlü, kuvvetli.

3.27.1.1 Hasta, Hastalık, Yara, İltihap

ḥaste < *Far.* Hasta.

ısıtma Sıtma hastalığı.

rīm < *Far.* İrin.

yara Yara.

zaḥm < *Far.* Yara.

3.27.1.1.1 Baş Ağrısı

ḥumār < *Ar.* İçkiden sonra gelen başağrısı, sersemlik.

3.27.1.2 Sağlık Merkezi

dār'ül-şifa < *Ar.* Sağlık yurdu.

3.27.1.3 İlaç

dārū < *Far.* İlaç.

3.28. YERLEŞİM YERİYLE İLGİLİ KAVRAMLAR

3.28.1. Çarşı, sokak

kūçe < *Far.* Küçük sokak, çarşı.

3.29. YAPILARLA İLGİLİ KAVRAMLAR

3.29.1. Barınma Yapıları

cemen < *Far.* Çardak.

ḥarem < *Ar.* Herkesin giremeyeceği, saygın yer.

içkilik Saraya mensup.

kārḥāne < *Far.* İş yeri, dükkan.

kōşk < *Far.* kūşk Köşk.

qurġan Kale, hisar, mezar.

medāris < *Ar.* Medreseler.

medrese < *Ar.* Ders yapılan yer, mektep.

ribāṭ < *Ar.* Baġ, saġlam yapı.

ṣavma'a < *Ar.* Mabet.

2. Ulaşım Yapıları

köprüg < *ET* Köprü.

3. Diġer Yapılar

ḥavz < *Ar.* Havuz.

kebüterḥāne < *Far.* Güvercinlik.

küngüre < *Far.* Kubbenin en yüksek yeri.

mināre < *Ar.* Minare.

minber < *Ar.* Hutbe okunan yer.

otunluq < *ET* otunluk (EDPT, 63) Odunluk.

3.30. GÖK, SEMA, GÖKYÜZÜ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

3.30.1. Güneş Sistemi, Yıldızlar

āftāb < *Far.* Güneş.

nücūm < *Ar.* Yıldızlar.

3.30.2. Ay

hilal < *Ar.* Yeni Ay

3.31. MADDE, MADEN VE MİNARELLER

3.31.1. Taş

seng-tırāşlıq < *Far.* + *T.* Yontma amacıyla kullanılan taş.

3.31.2. Çelik

pūlād < *Far.* Çelik.

3.31.3. Gaz

tütün Duman

3.32. AFETLER VE AFETLERLE İLGİLİ KAVRAMLAR

3.32.1. Deprem

zelzele < *Ar.* Deprem

3.32.2. Sel

seyl < *Ar.* Sel.

3.33. KİMYASAL MADDELERLE İLGİLİ KAVRAMLAR

3.33.1. Uyuşturucu Madde

ma‘cūn < *Ar.* Uyuşturucu maddelerden süzme afyon.

ma‘cūn-nāklik < *Ar.* + *Far* + *T.* Macun içicilik

3.34. KAVRAMLAR

3.34.1. Soyut Kavramlar

āmm < *Ar.* Umumi, genel.

āšār < *Ar.* Belirtiler, izler

‘ayn < *Ar.* Ashı, kendisi, tıpkısı.

bar < *ET* bar (EDPT, 353) Var, mevcut.

bī-ğāyet < *Far.* + *Ar.* Gayetsiz, nihayetsiz.

bī-ḥadd < *Far.* + *Ar.* Sınırsız.

būd < *Far.* Varlık.

emn < *Ar.* Eminlik, güvenlik.

fursat < *Ar.* Uygun an, fırsat.

ḥāzır < *Ar.* Mevcut olan, hazır.

iḥtimāl < *Ar.* Olasılık.

imkān < *Ar.* Olanak.

qā‘ide < *Ar.* Kural, nizam.

kérek < *ET* kergek (EDPT, 742) Gerek, gerekli.

kifāyethq < *Ar.* + *T.* Yeterli olma, kifayetli.

küç < *ET* küç (EDPT, 693) Güç.

quvvet < *Ar.* Güç.

mā-ḥazarī < *Ar.* Önceden hazır bulunan.

ma'lūm < *Ar.* Bilinen, belli

māni' < *Ar.* Engel.

mecāl < *Ar.* Güç, kuvvet.

mevāni' < *Ar.* Engeller

müheyya < *Ar.* Hazır olan.

mühim < *Ar.* Önemli.

mümkın < *Ar.* Olanaklı.

münasebet < *Ar.* İki şey arasındaki uygunluk, yakınlık.

müntehi < *Ar.* Nihayet bulan, sona eren.

revā < *Far.* Layık, uygun.

ruhsat < *Ar.* İzin

ser-küb < *Far.* Başa vuran, başa kakan şey.

ta'alluq < *Ar.* İlgili, alakalı olma.

tāb < *Far.* Güç, kuvvet, takat.

tağyır < *Ar.* Değişiklik, değiştirme.

ṭāqat < *Ar.* Güç, kuvvet.

vācib < *Ar.* Gerekli, mecburi.

vāqi' < *Ar.* Bulunan, meydana gelen.

veqāyi' < *Ar.* Olaylar.

zeyl < *Ar.* Ek, ilave.

3.34.2. Kendi Aralarında İlişkili Kavramlar

bā'ış < *Ar.* Sebep olan.

esbāb < *Ar.* Sebepler.

fāide < *Ar.* Yarar, fayda.

fevāid < *Ar.* Faydalar, yararlar.

ġaraż < *Ar.* Sebep.

maḥşūş < *Ar.* Özel, hususi.

sebeb < *Ar.* Neden, sebep.

şarṭ < *Ar.* Koşul.

'özr < *Ar.* Bir kusur veya suçun hoş görülmesini gerektiren sebep.

vech < *Ar.* Sebep, münasebet.

3.34.3. Diğer Kavramlar

'ale'l-ḥuşûs < *Ar.* özellikle

berāber < *Far.* Birlikte bulunan, farksız.

bī-isti'dādraq < *Far.+Ar.+T.* Daha yeteneksizce.

ḥāşıl < *Ar.* Meydana gelen, ortaya çıkan.

mensüb < *Ar.* Bir kimseye, bir şeye nisbeti olan, ilgisi bulunan.

mu'ayyen < *Ar.* Kararlaştırılmış, belirli.

muḥaṣṣılıq < Ar.+T. muḥaṣṣıl+IXk Meydana getirme.

müntehi < Ar. Nihayet bulan, sona eren.

mükerrer < Ar. Tekrarlı, tekrarlı olunmuş.

mütevellid < Ar. Doğan, ileri gelen.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. DİZİN

A

āb: 229b/12

ābdān: 193a/14, 193a/16, 194a/3,
194a/3, 196a/5, 196a/5, 218b/2,
222a/14, 230b/18

ābādān : 215a/14, 216a/4, 234b/10

ābkend: 228a/15, 230a/13

‘aceb: 192b/5, 194b/15, 202b/18,
206b/15, 219b/7, 226b/16, 234a/15

‘aczçı: 191a/4

‘āciz: 190b/15

aç: 202b/17

açıġ: 242a/5

açlıq:209a/3

ādīne: 217b/4, 219b/2, 220a/12,
220b/12, 226a/3, 227a/4, 228b/18,
233b/13, 234b/18, 235a/18, 236a/4,
237a/13, 238a/5, 240a/10, 241a/18,
241b/10, 242a/19, 242b/5

afşar: 213b/15

āftāb: 203b/2, 215b/1, 221b/5, 229a/8,
232a/15

‘afv: 253a/7

aġa: 185a/17, 186b/12, 189b/12,
190b/8, 201a/7, 205a/4, 207a/2,
207a/2, 207a/3, 209b/11 , 209b/13,
209b/17, 210a/9, 210a/15, 210b/6,
211b/3, 211b/5, 212a/15, 222b/3,
237b/17

āġāh: 205a/14

aġıl: 195b/17, 195b/17

aġır: 221a/11, 226a/12

aġ(ı)z: 194a/16 195a/3 195a/9, 219b/9,
220a/18, 226b/14, 241b/16, 241b/18,
243a/12

aġbāb: 237a/3

‘ahd:206a/3

āhesteraq: 186a/12, 204a/8

āḥūr: 188a/7, 190a/10, 191a/1, 192a/7,
195a/13, 196a/15, 203a/12, 211a/7,
215a/19, 220b/17, 236b/19, 237a/11,
237b/15, 242a/8

aḥlāq: 192b/4

aḥmīl: 210b/13, 210b/15

aḥṣām: 187b/17, 190a/15, 195a/3,
195a/4, 201a/11, 216a/12, 216a/15,
217a/15, 217b/2, 229a/6, 231b/16,
231b/17, 241a/15, 241b/16, 241b/18,
243a/12

aq: 186a/15, 186a/15, 212a/2, 212a/9,
212a/17, 212b/10, 215b/6, 215b/6,
220a/32, 227b/13, 236b/17, 237a/17,
240b/14

‘aqd: 212b/14, 214b/9

āqīf: 186a/13, 197b/11

‘aql: 185b/5

aqvāl: 206b/8

a‘lā : 200b/8

alaṣuq : 195b/17

alar: 184a/9, 184a/10, 184b/9,
197a/15, 200a/17, 207a/10, 207b/6,
209a/8, 210a/16, 213b/12, 218b/6,

223a/14, 234b/6, 234b/9, 235a/4,
235a/9, 237a/4, 238b/14

ālāt: 189b/9

alebe: 184a/8, 198b/9, 208b/1,
227b/17, 234b/12, 241b/1

‘ale’l-ḥuṣūs: 226b/16, 229b/12

‘alem 185a/1

ahn: 239a/5

all: 190b/13, 190b/16, 190b/16, 194a/13,
196a/2, 208b/10, 208b/17, 210a/17,
214a/10, 216a/6, 219b/10, 230b/18,
234a/3, 234b/11, 234b/11

alma: 237a/11

altı: 200b/10, 203b/6, 204a/1, 210a/12,
212b/14, 215b/4, 225b/3, 226b/11,
231b/15, 232b/2, 233b/3, 236a/15,
236a/19, 236b/5

altı miq: 236b/2

altun: 237a/11

āmāde: 189b/10

amān: 211b/5

amānliq: 213b/15

‘amm: 188a/18, 188a/19

āmm: 190b/7, 218b/11

‘amm-zāde: 228a/14

amel: 186b/14, 186b/15, 190b/10, 205a/12

āmīziş: 187b/7, 236b/15

aḡa: 199b/10, 202a/4, 205a/10, 214a/1, 220a/19, 224b/16, 229b/15, 238a/11, 243b/5

ana: 191b/12, 191b/14, 200b/1, 200b/2, 200b/3, 200b/4, 205b/7, 205b/10, 208a/3, 220a/27, 234b/20

anca: 192a/16, 193b/14, 194b/8, 197b/8, 207b/14, 209a/10, 212a/5, 215b/6, 238b/13

anda: 188a/1, 188a/5, 188b/8, 188b/14, 192b/17, 198a/7, 204b/2, 207b/3, 212a/7, 217b/10, 217b/16, 219a/1, 222a/3, 222a/6, 227a/15, 234b/7, 236b/17, 236b/17, 242b/10, 242b/12

andaq: 185b/5, 185b/6, 186a/6, 186a/9, 187b/14, 188a/11, 189b/15, 190b/5, 191b/11, 192a/2, 193b/3, 194a/9, 195a/14, 195b/6, 195b/7, 197a/14, 197b/8, 199b/2, 200a/11, 201a/5, 210b/2, 216b/6, 217b/1,

222a/15, 226a/6, 226a/10, 229a/3, 229b/14, 230a/13, 233a/6, 233b/6, 236a/20, 236b/12, 240b/15, 243a/5

anı: 188b/10 199b/6, 205a/6, 207a/2, 207b/12, 212a/10, 227b/13, 228b/1, 232a/9, 234a/18

anıḡ: 185a/15, 185a/16, 185b/3, 186a/13, 186b/14, 186b/15, 189b/12, 189b/12 196a/12, 199a/7, 205a/7, 219b/8, 220a/15, 220a/25, 220b/2, 225a/13, 228a/8, 244a/6

apaq: 240b/12

ara: 187a/1, 187b/12, 188a/2, 190b/11 192a/5 192b/2 192b/10 195b/17 197a/7 197b/8 197b/15, 201b/7, 207b/9, 208b/11, 208b/16, 210b/16, 213a/6, 213b/14, 215a/8, 218a/13, 219a/14, 219b/11, 220a/21, 221a/18, 221b/13, 223a/11, 224a/5, 226a/7, 226a/9, 226a/11, 229a/15, 229b/14, 230a/11, 230b/6, 231b/14, 232a/5, 233b/17, 235a/4, 235b/19, 237a/7, 237b/2, 237b/15, 239b/10, 239b/11, 240a/15, 243b/14

‘araq: 227a/9, 227a/15, 227a/15, 227b/1, 227b/3, 227b/3, 227b/9,

227b/9, 227b/11, 227b/14, 227b/15,
228b/9, 229a/9

aralıq: 219b/3, 228a/9, 233b/11

aralıq: 197b/16, 214a/2, 229b/13

ārāmīde: 187a/13

ārāste: 187a/10, 189b/8

ārāyluq: 187b/7

‘arefe: 244a/15

arqa: 194b/8, 208a/9, 230a/7, 230a/9,
230b/4, 237b/19, 238b/5, 238b/7,
238b/14, 241a/11

arıq: 203b/12, 210b/13, 210b/16,
211a/5, 211a/6

aruqluq: 222a/15

aruqluq : 223a/6

artuq: 193b/7, 199b/13, 223a/15

artuqsı: 221a/11

‘arz: 208b/4, 209a/2, 214a/15, 215a/2,
215b/12, 222a/13, 225b/17, 226a/8,
227a/5, 229b/13, 235a/11, 242b/8,
243b/3

ārzū: 188a/13

āsār: 202a/14, 203a/3, 203a/3,
208a/12, 209b/5, 235b/11, 243a/7

aşl: 191a/12

aşla: 195b/16, 228b/16, 240a/2

aşlī: 223b/7

asru: 184b/10, 192b/19, 193a/12,
194b/11, 195a/4, 210b/14, 231b/12,
233a/6

āsūde: 196a/13

ast: 227a/13, 239b/19, 243b/4

aş: 186b/10, 186b/10, 186b/13,
186b/16, 188b/6, 188b/7, 188b/15,
191a/5, 238a/18, 240b/7, 241b/2,
244a/10

asel: 242b/2

asıq: 196a/14

aşlıq: 236b/2, 244a/6

aşlıq: 184a/17, 192b/17, 196a/14,
209a/4, 214a/17, 214b/7, 219a/18,
219b/1, 219b/13, 219b/13, 219b/14,
220a/4, 220a/6, 220b/18, 220b/19,
221a/5, 231b/10, 231b/11, 231b/12,
242b/8, 242b/10, 242b/11, 243b/15,
243b/16,

āşiyān: 188b/18

āşiyāneliq: 188b/18

at: 185b/15, 186a/3, 192b/16, 193a/1, 193b/15, 193b/15, 193b/16, 193b/17, 193b/17, 194a/2, 194a/3, 194a/12, 194a/15, 195b/2, 195b/5, 196a/15, 196b/11, 197b/6, 197b/6 197b/15, 198a/15, 199a/17, 202b/12, 203b/1, 203b/6, 203b/14, 204a/14, 205b/9, 206a/5, 206a/10, 208b/15, 210b/3, 212a/13, 217a/6, 218a/12, 220a/22, 221a/7, 222a/15, 222a/15, 222b/12, 222b/15, 223a/6, 223a/7, 223b/12, 224b/9, 225a/12, 225b/11, 226a/8, 226a/13, 227a/7, 227b/4, 228a/15, 228b/13, 229b/5, 230a/2, 230a/15, 230b/11, 231a/5, 231a/15, 232a/2, 232a/3, 232b/7, 233a/17, 233b/9, 236a/3, 236a/10, 236b/7, 237a/23, 238a/6, 238b/13, 238b/16, 238b/17, 239a/5, 239a/6, 240b/7, 241b/6, 241b/17, 241b/18, 242a/5, 243a/13

ata: 186b/5, 186b/11, 186b/15, 187a/4, 189a/16, 189b/1, 190b/8, 197b/14, 201a/7, 223a/10, 225b/3, 226b/11, 231a/1, 231a/2

atağlıq: 196b/8

atekelik: 241b/10

atlıq: 184a/12, 192b/17, 196b/3, 198b/5, 202b/9, 221a/11, 221a/14, 230a/3, 230b/3, 231a/5, 237b/4, 241b/13

atlıq: 188b/16, 190a/4, 190a/14, 193a/8, 197a/13, 206b/1, 221b/17, 228a/6, 230b/15, 231b/18, 233a/12, 233b/5, 241b/13, 242a/10

‘aqīde: 211b/4

ay: 185a/3, 185b/13, 187b/4, 190b/4, 192a/8, 192a/12, 192a/13, 205a/16, 213b/13, 215a/19, 216b/5, 216b/13, 217b/4, 218b/13, 218b/16, 219a/5, 219a/12, 219a/14, 220a/6, 220a/12, 220b/6, 220b/12, 220b/14, 220b/16, 221b/16, 222a/9, 222b/12, 226a/5, 226b/10, 226b/11, 228a/3, 229a/8, 229b/9, 230b/19, 233b/13, 233b/19, 234b/18, 234b/19, 235a/6, 235a/8, 235a/16, 235a/3, 235b/12, 235b/14, 236a/4, 236a/9, 236a/15, 236a/17, 236b/4, 236b/5, 236b/6, 237a/13, 237a/15, 237a/18, 237a/20, 237a/24, 237b/2, 238a/5, 238a/10, 238a/17, 240a/5, 240a/6, 240a/10, 241b/5, 241b/7, 241b/8, 241b/10, 241b/12,

241b/16, 241b/22, 242a/3, 242a/13,
242a/14, 242a/19, 242b/3, 242b/17

av: 204a/3, 204a/5, 204a/14, 228b/6

ayaq: 210b/17, 227b/18, 232a/13,
233b/14, 236a/3, 237a/23

ayağ: 184a/2, 186a/6, 193a/1, 195a/5,
195a/5, 195a/6, 203b/15, 204a/10,
204a/17, 215b/11, 216b/5, 238b/17

ayçılıq: 188a/3

‘ayb: 192b/7, 201a/8

‘ayn: 226b/16, 229b/12

ayş: 186a/2, 189b/9

az: 201b/12, 209a/9, 210b/14, 211a/11,
211a/14, 227b/19

ā‘zā: 240a/18

‘azāb: 196b/13, 201b/7

āzād: 197a/4, 201b/9

azağlaq: 231b/18

azlıq: 210b/17

‘azm: 185b/2, 189b/11, 213a/13,
242a/4

āzim: 204b/8 **‘azimet:** 185a/11,
188a/16, 189b/13, 203a/8, 207a/15,
212b/7, 213b/13, 219b/2, 222a/17,
242b/7, 243b/5

azīz: 206a/13

azraq: 207a/1, 218a/15, 231b/4,
232b/3, 243b/12

azuq: 194b/13

B

bā: 207a/13

bāğ: 198a/5 198a/9, 198b/12, 200a/4,
226a/7, 233b/3, 233b/17, 235a/3,
235a/16, 237a/15, 242b/4

bāğāt: 228b/19, 241a/2

bāğçe: 188b/17, 191a/7, 198a/5,
199a/15

bāğī : 224a/9

bağy: 218a/12

baha: 192b/18

bahāne: 192a8, 228b/6

bahar: 202a/11, 202a/16, 202b/2,
202b/3, 232b/4

bağrī: 233a/5

bağş: 209b/13

bağşı: 211b/14, 211b/15

baht: 220a/10

bā'ış: 229b/2

balçıq: 220a/23, 220a/23

balıq: 240a/4, 240b/7, 240b/7

balıǵ: 240a/4

baltu: 214b/5, 217b/15

barın: 193a/5, 203a/7, 207b/7,
207b/12, 213a/15

barısı: 203b/13

başqa: 189a/11, 209b/6, 212a/15,
212a/15, 228a/9

başlıǵ: 212b/3, 217a/3, 224b/1,
236a/17, 236b/10, 238b/6

başlıq: 197a/11, 205b/12, 210b/9,
216a/3, 216a/4, 217b/7, 231a/12,
231a/14, 232a/12, 233a/8, 238b/8,
239a/2, 242b/6

başsızlıǵ: 211b/7

baqı: 224a/15

baqışlık: 238b/2

bar: 184a/1, 184b/4, 187b/1, 188a/13,
189a/14, 189b/10, 190a/4, 190a/14,
191b/11, 192b/5, 192b/8, 193b/10,
194b/6, 194b/9, 194b/11, 194b/12,
194b/14, 195a/10, 196a/10, 197b/15,

198a/7, 200b/3, 200b/14, 201b/3,
201b/6, 201b/8, 202a/8, 203b/4,
203b/7, 204b/8, 206a/9, 207a/11,
209b/2, 210a/13, 212b/9, 214a/17,
218a/4, 218b/11, 220a/16, 220a/17,
220b/9, 221a/18, 221b/17, 223a/10,
224a/15, 227a/14, 230a/11, 232a/4,
233a/2, 233b/8, 237a/5, 238a/3,
239a/3, 239b/12, 239b/13, 239b/14,
239b/15, 240a/18, 240b/12

barañar: 198a/3, 208b/7, 209a/15,
209b/2, 209b/4, 209b/5, 209b/11,
210a/14, 210b/11, 210b/11, 217a/2,
224b/6, 230a/6, 230a/7, 230a/7,
231b/15

barça: 185b/3, 187b/10, 188a/18,
188a/19, 188a/20, 194a/9, 194b/2,
194b/3, 200a/6, 201a/1, 202b/8,
208a/18, 215b/12

bārī: 235b/11

baş: 184b/8, 194b/8, 198b/2, 199b/2,
204b/4, 204b/5, 205b/6, 208b/15,
217a/9, 221a/19, 221b/2, 221b/8,
221b/9, 223a/2, 232a/13, 232b/13,
233b/14, 234a/15, 234a/15, 234a/16,
234b/12, 236a/3, 237a/23, 239a/4,
239a/5, 239a/7, 239a/11, 241b/15,
242a/17

baş: 184a/3, 184b/8, 191a/15, 197b/5, 197b/6, 203b/14, 207a/5, 208b/5, 210b/16, 211b/9, 213a/16, 215a/10, 215b/12, 217b/2, 218a/1, 218b/7, 218b/8, 222b/14, 223a/16, 224a/11, 227a/12, 239b/10

başçı: 193a/8, 221b/11, 230a/2, 230b/15

başsızlıq: 211b/7

bā-vucūd: 184b/3, 186b/10, 195a/7, 206b/3, 210b/17, 215a/17, 218a/11, 235a/12, 244a/18

bāzār: 206a/5, 215b/12, 216b/3, 222b/13

ba‘zı: 186a/6, 186a/7, 190b/2, 192a/13, 192a/13, 192a/14, 192b/8, 200b/13, 200b/13, 201a/13, 201b/15, 203b/12, 203b/17, 203b/18, 211b/4, 213a/9, 213a/9, , 213b/1, 214a/9, 214b/17, 215b/11, 218a/1, 218b/6, 222a/8, 222a/12, 222a/13, 223a/9, 225b/10, 226a/1, 226a/2, 227b/11, 227b/11, 229a/17, 230b/13, 231a/7, 231a/8, 232a/18, 236b/10, 237a/16

bāzū: 199a/4

bebr: 232b/6, 232b/7, 232b/9, 232b/11, 232b/12, 232b/13

be-cidd: 192a/3

bedbahtlıq: 200a/11

bedel: 186b/16

beden: 236a/4

bed-gümān: 225a/16

bed-h̄ārlıq: 227a/15

bedihe: 237a/1

bég: 184a/11, 194a/2, 196a/13, 196a/13, 197a/14, 197b/10, 199b/16, 200a/13, 202b/7, 203a/7, 203b/12, 203b/17, 207a/11, 207a/12, 208a/9, 208a/9, 208a/10, 208a/10, 208b/1, 210a/4, 210b/9, 212b/10, 213a/5, 213b/1, 215b/5, 215b/14, 217a/3, 217a/4, 219b/6, 220b/16, 226b/4, 228b/4, 236b/10, 237a/16, 237b/1, 239a/13, 240b/4, 244a/4, 244a/18

bégāt: 212b/10, 215b/5

bégim: 188a/18, 188a/19, 188a/20, 200a/12, 200a/13

béglik: 212b/10, 234a/5, 234a/6, 234b/5

behem: 228a/1

be-ḥīle: 194a/12

behr: 201b/2

behver: 185b/5

bél: 193b/11, 232b/13

bela: 193b6, 195b/8, 195b/9, 199a/8

béleg: 242a/10

bélbağı: 186a/13

belki: 185b/3, 188a/13, 189b/5,
193a/1, 195a/11, 195b/1, 202b/8,
208a/10, 212a/3, 217a/11, 224a/1,
229a/1, 243b/15

bend: 196b/7, 235a/7, 235a/7, 236a/2,
241a/11

bendi: 218b/5

ber-aşl: 221a/5

beraber: 229b/11

berbād: 208a/16

berhem: 227b/9

bérk: 228a/14

beri: 224b/12, 243a/5

ber-ţaraf: 190a/19

béş: 184a/14, 186a/8, 187b/10, 191b/5,
193b/8, 193b/14, 193b/16, 193b/18
194a/2, 196b/12, 200b/10, 203b/6,
206a/9, 206b/7, 210b/6, 212b/8,

215b/4, 217a/12, 217b/4, 220a/32,
220b/14, 226b/11, 228a/3, 230a/14,
233b/3, 233b/19, 240a/6, 241b/7,
241b/12

béş miş: 210a/12

beşāşet: 227b/4

besī: 234a/2

béş yüz: 184a/14, 187b/10

béş yüz yetmiş: 231b/2

be-tāz 203b/5

be-teng: 187b/4

beyaban: 230b/1

beyle: 216b/3, 234b/3

beyt: 202a/14, 206b/5, 243b/8

bezm: 237a/3, 237a/4

bi‘aynih: 241a/16

bī-bāqī: 219a/5

bī-cidd: 231b/15

bī-çizī: 192b/9

bıcaq: 241a/14

bī-dağdağa: 193a/6

bī-dillıq: 207a/4

bī-direng: 210a/18	191b/15, 192a/8, 192b/3, 192b/10,
bī-edebāneraq: 201a/15	193a/4, 193a/7, 193a/9, 193a/14,
bigâne: 201a/8	193b/8, 193b/9, 193b/18, 194a/7,
bī-ğāyet: 195b/6	194a/9, 194a/12, 194b/3, 194b/3,
bī-ğull: 187a/13	194b/4, 194b/13, 194b/16, 195a/4,
bī-ħadd: 194a/11, 195b/6, 200a/9	195b/13, 195b/15, 196b/10, 196b/10,
bī-ħile: 198a/1	196b/13, 197b/8, 197b/10, 197b/11,
bī-ħisāb: 238b/16	197b/14, 197b/16, 198a/3, 198a/4,
bī-ħuzūr 237a/6	198a/14, 198b/12, 199b/11, 199b/13,
bī-ħuzūrluq: 237a/9	200a/2, 200a/8, 200b/10, 201b/7,
bī-iħtiyār: 186a/8, 232b/7	202a/16, 202b/9, 202b/9, 202b/11,
bile: → birle 184a/6, 184a/6, 184a/12,	202b/15, 202b/15, 202b/17, 203a/2,
184b/1, 184b/5, 184b/5, 184b/5,	203a/5, 203a/8, 203a/10, 203a/13,
184b/7, 184b/16, 185a/11, 185a/15,	204a/2, 204a/3, 204a/17, 204b/8,
185b/11, 185b/13, 186a/3, 186a/14,	204b/12, 204b/14, 205a/4, 205a/10,
186b/7, 186b/9, 186b/14, 186b/15,	205a/12, 205b/5, 205b/5, 206a/8,
186b/16, 186b/18, 187a/5, 187b/10,	206a/9, 206a/9, 206b/2, 206b/4,
187b/12, 188a/2, 188a/3, 188a/17,	206b/11, 206b/12, 206b/14, 206b/16,
188b/3, 188b/4, 188b/4, 188b/14,	206b/16, 207a/2, 207a/11, 207a/14,
189b/6, 189b/15, 189b/16, 190b/5,	207a/15, 207b/5, 207b/12, 207b/16,
190b/7, 190b/11, 191b/14, 191b/15,	208a/4, 208a/5, 208a/5, 208a/7,
	208b/13, 208b/17, 209a/11, 209a/17,
	209b/3, 209b/5, 209b/11, 209b/12,
	209b/13, 209b/17, 210a/9, 210a/14,
	210a/14, 210a/14, 210b/4, 210b/6,
	210b/9, 210b/14, 210b/16, 211a/2,

211a/10, 211b/6, 211b/9, 212b/3, 227a/16, 227b/2, 227b/4, 227b/4,
212b/5, 212b/9, 212b/12, 213a/1, 227b/6, 227b/7, 227b/10, 227b/11,
213a/3, 213a/9, 213a/9, 213a/15, 227b/15, 227b/15, 227b/17, 228a/6,
213b/8, 213b/8, 213b/9, 213b/10, 228a/8, 228a/9, 228a/14, 228b/5,
213b/13, 213b/13, 213b/14, 213b/14, 228b/6, 228b/18, 229b/8, 229b/16,
214a/5, 214a/6, 214a/6, 214b/5, 229b/16, 230a/12, 230a/12, 230a/16,
214b/11, 215a/12, 215b/4, 215b/14, 230b/3, 230b/3, 230b/6, 230b/13,
216a/4, 216a/9, 216a/13, 216b/2, 231a/5, 231a/6, 231a/6, 231a/8, 231a/8,
216b/3, 216b/7, 217a/6, 217a/8, 231b/11, 231b/13, 232a/5, 232b/10,
217a/12, 217a/13, 217b/1, 217b/5, 233b/3, 233b/4, 233b/9, 233b/10,
217b/12, 217b/15, 218a/2, 218a/3, 233b/17, 234a/8, 234a/9, 234a/10,
218a/11, 218b/5, 218b/8, 218b/8, 234a/12, 234a/13, 234a/14, 234a/17,
218b/9, 218b/11, 219a/14, 219b/2, 234b/1, 234b/3, 234b/5, 234b/10,
219b/2, 219b/3, 219b/12, 220a/8, 235b/8, 235b/15, 235b/19, 236a/7,
220a/15, 220a/32, 220a/32, 220b/3, 236a/11, 236a/14, 236a/16, 236a/19,
220b/12, 221a/2, 221a/2, 221a/7, 236b/10, 236b/14, 236b/19, 236b/19,
221a/11, 221a/12, 221a/14, 221a/14, 236b/20, 237a/9, 237b/2, 237b/4,
221a/15, 221a/15, 221a/16, 221a/18, 237b/6, 237b/9, 237b/11, 237b/13,
221b/7, 221b/13, 221b/14, 222a/5, 238a/8, 238a/9, 238a/12, 239a/3,
222a/7, 222a/12, 222a/17, 222b/3, 239a/8, 239a/13, 239a/13, 239b/3,
222b/12, 222b/13, 222b/14, 223a/11, 239b/9, 239b/9, 240a/6, 240a/15,
223b/16, 223b/16, 223b/17, 224a/12, 240b/4, 240b/7, 240b/16, 240b/16,
224a/15, 224b/4, 224b/6, 224b/9, 241a/7, 241a/8, 241a/15, 241a/19,
225a/3, 225a/7, 225a/8, 225a/10, 242a/11, 242b/12, 242b/13, 243a/1,
225a/15, 226a/6, 226a/16, 226a/17, 243a/11, 243a/15, 243b/2, 243b/3,
226b/6, 227a/1, 227a/4, 227a/13, 244a/1, 244a/6, 244a/13, 244a/16

bī-isti‘dādraq: 235b/15	bir: 184a/14, 184b/10, 184b/11,
bī-‘izzetāne: 199b/15	184b/12, 185a/2 185a/3, 185a/5,
bī-kūlfet: 209a/17	185a/17, 186a/11, 186a/13, 186a/17,
bi’l-kūl: 201b/11	186b/1, 186b/3, 186b/6, 187a/2,
bi’l-kūlli: 207a/9	187a/9, 187a/16, 187b/15, 188a/3,
bī-qiyās: 200a/9	188/a12 188b/4, 188b/10, 188b/20,
bilek: 240a/16	189a/1, 189a/6, 189a/7, 189b/15,
biliklig: 236a/19	190a/4, 190a/7, 190a/12, 190a/12,
bī-mecāllig: 223a/6	190a/12, 190a/14, 190b/4, 191a/1,
bī-meclis: 192b/4	191a/5, 191a/6, 191b/13, 192a/13,
bī-mevqi: 197a/1	192a/15, 192b/8, 193a/6, 193a/12,
bī-meyl: 189a/15	193a/13, 193b/7, 193b/7, 193b/7,
bī-meze: 185b/2, 190a/6, 190a/14,	193b/12, 193b/13, 193b/17, 194a/17,
206b/5, 228a/1	194b/1, 194b/6, 195b/10, 196a/1,
bī-minnet: 209a/17	196a/2, 196a/4, 196a/4, 196a/12,
bī-mürüvvet: 201b/10	196b/9, 198a/5, 198a/11, 198a/12,
bī-nažir: 191a/1	198a/13, 198a/15, 198b/7, 198b/10
bī-nihāyet: 195b/6, 232b/19	199a/1, 199b/1, 199b/5, 199b/13,
bī-i‘tidādhg: 235b/10	199b/16 200a/1, 200a/7, 200b/4,
birāderāne: 223a/13	200b/4, 201b/7, 201b/15, 202a/8,
birāder-zāde: 220b/8	202a/13, 202a/14, 202b/12, 203a/6,
	203a/12, 203b/1, 203b/3, 203b/5,
	203b/8, 203b/12, 203b/13, 204a/6,
	204a/6, 204a/6, 204a/11, 204a/14,
	204b/12, 205a/9, 206a/6, 206a/14,
	206a/15, 206b/5, 206b/12, 206b/13,
	207a/3, 207a/8, 207b/12, 208a/9
	208a/17, 208b/2, 208b/3, 209b/2,
	210a/10, 210a/11, 210b/1, 210b/3,
	211a/6, 211a/7, 211a/10, 211a/10,
	211b/9, 211b/10, 212a/9, 212b/15,

213a/9, 213a/11, 213a/13, 213b/16,
214a/6, 214a/7, 214a/8, 214a/9,
214a/12, 214a/13, 214b/2, 214b/3,
214b/6, 214b/10, 214b/12, 215a/2,
215a/9, 215a/11, 215a/12, 215b/7,
215b/8, 216a/5, 216a/9, 216a/12,
216a/13, 216a/16, 216b/8, 216b/12,
217b/11, 217b/15, 218b/5, 218b/8,
218b/14, 218b/14, 218b/18, 219a/8,
219a/16, 219a/17, 219a/18, 219b/4,
219b/4, 219b/5, 219b/8 220a/2, 220a/3,
220a/8, 220a/16, 220a/16, 220a/17,
220a/19, 220a/22, 220a/22, 220a/23,
220a/31, 220a/32, 220b/18, 221a/15,
221a/16, 221a/19, 221b/5, 221b/6,
221b/8, 221b/8, 221b/9, 221b/14,
221b/17, 221b/18, 221b/18, 221b/19,
222a/6, 222a/11, 222a/13, 222a/14,
222a/16, 222b/3, 222b/6, 222b/7,
222b/9, 222b/14, 222b/16, 223a/2,
223a/8, 223a/10, 223a/13, 223a/16,
223b/5, 223b/11, 223b/14, 224a/6,
224a/11, 224b/3, 224b/4, 224b/9,
224b/9, 224b/11, 225a/15, 225b/8,
225b/8, 225b/17, 226a/8, 226a/8,
226a/16, 226b/1, 226b/4, 226b/5,
226b/5, 226b/6, 226b/12, 227a/12,
227a/13, 227b/11, 228a/14, 229a/4,
229a/12, 229a/16, 229b/4, 229b/8,
229b/9, 230a/5, 230a/11, 230a/15,
230a/15, 230a/16, 230b/18, 231a/10,

231a/15, 231a/17, 231b/8, 231b/10,
232a/2, 232a/3, 232a/19, 232b/2,
232b/2, 232b/6, 232b/16, 233a/1,
233a/3, 233a/5, 233a/17, 233a/18,
234a/7, 234a/7, 234a/11, 234a/11,
234a/12, 234a/13, 234a/14, 234a/14,
234a/16, 235a/16, 235a/19, 235b/12,
236a/1, 236a/7, 236a/10, 236a/19,
236b/7, 236b/13, 237a/9, 237a/21,
237b/2, 237b/3, 238b/4, 239a/3,
239a/5, 239a/6, 239a/7, 239a/10,
239a/14, 239b/3, 239b/9, 240a/4,
240a/16, 240a/17, 240a/17, 240b/1,
241b/14, 241b/15, 241b/17, 241b/18,
242a/5, 242b/11, 243a/1, 243a/2,
242a/19, 243a/10, 243a/11, 243a/14,
243a/15, 243a/15

birbir: 189a/5, 207a/3, 216a/4,
227b/10

birer: 192a/9, 207b/16, 211b/12,
217b/14, 231b/4, 231b/4, 233a/9,
233a/9, 236a/2

birlik: 204a/2

bī-reh: 195a/14

birev: 212a/6, 215b/3

birī : 190a/7, 211a/10, 219b/5,
219b/5, 223a/10, 223a/11, 225b/3,
234a/10

bīrzār: 224b/11

bī-ser: 230b/16

bī-serlıq: 225b/18, 226a/1

bisyār: 193b/3, 195a/4, 202a/12, 206b/8, 212a/18, 212a/18, 213a/10, 217a/13, 220a/20, 223a/6, 223b/13, 226a/12, 227b/8, 231b/5

bişkāl: 239b/19, 240a/1

bī-ṭāqat: 197b/12 197b/13

bī-taqrīb: 222a/4, 238b/16

bī-tecrübe: 202b/10

bī-tehāşī: 198a/14, 199a/4

bī-tekellüfâne: 237b/7

bī-tereddüd: 193a/6

bī-tevaqquf: 210b/4

bī-vech: 187a/7

biz: 184a/17, 184b/14, 185a/2, 185a/5, 186b/11, 186b/18, 188a/5, 188a/5, 188b/14 188b/15, 188b/18, 189b/9, 190b/2, 193a/7 193b/18, 195a/2 195b/5 195b/16 197a/18 197b/1, 197b/1, 198a/10, 198b/3, 203a/8, 203a/9, 204a/14, 205a/10, 207a/9, 207b/3, 208a/7, 209a/6, 210a/15, 210a/17, 210b/7, 213a/3, 213a/10, 213b/5, 225a/15, 228a/6,

230a/12, 231b/11, 235b/16, 237a/4, 243b/2

boğcama: 201a/13

boğuz: 230a/2

bolcar: 240b/4, 242b/13

borsu: 195b/6

boş: 193b/15 193b/15 193b/16

boy: 209b/8, 209b/9, 209b/9, 210a/6, 220a/18, 221b/5

boy: 209b/8, 209b/9, 209b/9, 210a/6, 220a/18

boy(u)n: 199b/11, 205a/11, 215a/5, 232a/7, 232a/8, 232a/9

boz: 190a/12, 211a/6

bölek: 195b/17, 203b/11, 203b/11, 203b/12, 203b/13, 210a/10, 210a/10, 210a/11, 215b/8, 236b/13, 238b/

börk: 234a/16

bu: 184a/3, 184a/7, 184a/11, 184a/12 184a/15 184a/16, 184b/3 184b/4, 184b/10 185a/3, 185a/10, 185b/3, 185b/4, 185b/10, 185b/14, 185b/18, 186a/2, 186a/15, 186a/16, 186a/17, 186b/1, 186b/2, 186b/5, 187a/5, 187a/7, 187b/5, 187b/7, 187b/11, 187b/12, 187b/14, 188a/13, 188b/19, 189a/2, 189a/3, 189a/3, 189a/11,

189a/12, 189a/12, 189a/14, 189b/11,
189b/14, 189b/14, 189b/14, 190a/6,
190a/11, 190a/13, 190a/15, 190b/8,
190b/13, 191a/4, 191a/5, 191b/13,
192a/15, 192b/2, 192b/7, 193a/7,
193a/7, 193a/9, 193a/16, 193b/4,
193b/14, 193b/16, 193b/17, 194a/10,
194b/11, 195a/10, 195a/11, 195a/11,
196a/3, 196a/14, 196b/13, 197a/7,
197a/14, 197a/15, 197b/1, 197b/3,
197b/16, 197b/16, 198a/14, 198b/1,
198b/2, 199a/7, 199a/7, 199a/8,
199a/16, 199b/7, 199b/11, 199b/13,
200a/4, 200a/11, 200b/16, 201a/1,
201a/3, 201a/4, 201a/4, 201a/5,
201a/14, 201b/5, 201b/9, 201b/10,
202a/7, 202a/14, 202a/17, 202a/18,
202b/3, 203a/9, 203a/12, 203b/2,
203b/9, 203b/17, 204a/4, 204a/7,
204a/7, 204a/14, 204a/16, 204b/3,
204b/5, 205a/3, 205a/4, 205a/11,
206a/4, 206a/8, 206a/9, 206a/11,
206a/15, 206b/13, 206b/14, 207a/6,
207a/12, 207a/15, 207b/15, 208a/2,
208a/3, 208a/9, 208a/12, 208b/16,
209b/5, 210a/4, 210a/6, 210a/12,
210b/5, 210b/7, 211a/5, 211a/7,
211a/14, 211a/18, 211b/13, 212a/15,
213a/5, 213a/6, 213a/12, 213a/13,
214a/8, 214b/9, 215a/8, 215a/10,
215a/12, 215b/8, 216a/4, 216a/6,
216b/7, 216b/12, 217a/4, 218a/12,
218b/8, 218b/10, 218b/10, 219a/15,
219b/10, 219b/13, 220a/9, 220a/15,
220a/29, 220a/29, 220a/33, 220b/2,
220b/8, 220b/9, 220b/14, 220b/18,
221a/5, 221a/10, 222a/12, 222a/16,
222a/17, 223a/8, 223a/10, 223a/11,
223a/15, 223a/18, 223b/4, 223b/6,
223b/14, 223b/17, 223b/17, 224a/4,
224a/5, 224a/6, 224a/8, 224a/8,
224a/13, 224a/15, 224b/3, 224b/12,
225a/3, 225a/16, 225a/16, 225b/5,
225b/5, 225b/7, 226b/8, 226b/10,
226b/16, 227a/6, 227a/16, 228a/5,
228a/13, 228b/13, 229b/1, 229b/4,
229b/11, 229b/14, 229b/16, 230a/12,
230a/16, 230b/7, 230b/8, 230b/14,
231a/1, 231b/3, 231b/3, 231b/7,
231b/11, 232a/11, 232a/15, 232b/2,
232b/18, 232b/19, 233b/15, 234b/10,
234b/20, 235a/5, 235a/9, 235a/10,
235b/3, 235b/12, 236a/3, 237a/1,
237a/6, 237a/7, 237a/9, 237b/17,
238a/2, 238a/17, 238b/7, 238b/12,
238b/14, 238b/18, 238b/20, 239a/9,
239a/9, 239a/10, 239a/11, 239b/4,
239b/14, 239b/15, 240a/17, 240b/1,
240b/6, 240b/9, 240b/12, 241b/8,
242a/16, 242b/5, 242b/6, 242b/11,
242b/13, 242b/16, 242b/16, 243a/2,

243b/7, 243b/8, 243b/16, 244a/1,
244a/2, 244a/7, 244a/9, 244a/18

buğma: 219a/8, 237b/19, 239b/16

buğu: 219a/15, 219a/16

būd: 200b/14

bular: 185b/17, 192a/6, 195b/16,
196a/11, 197a/11, 199b/11, 200a/10,
202a/10, 202b/11, 207a/13, 207b/5,
212b/17, 216a/9, 216a/15, 222b/4,
223a/14, 223b/5, 223b/13, 223b/15,
224a/1, 225b/5, 225a/6, 228a/11,
228a/12, 228a/14, 234b/7, 238b/10,
238b/10

bulut: 239b/19, 240a/2

bunşur: 242a/6

burc: 206a/6, 215b/1, 217b/9, 218a/4,
218a/5, 219a/1

būriyā: 241a/14

burun: 186b/11, 202b/18, 212b/16,
214b/13, 215b/6, 217b/12, 226a/2,
233b/2, 234a/6, 235a/20, 239a/3,
239a/8

burunğı: 187a/2, 200a/8, 201b/4
203a/2, 204a/8, 212a/12

burunraq: 184a/1, 185a/5, 185b/18,
191b/13, 198a/1, 210b/11, 214a/12,
225b/8, 234b/13, 237a/10

burna: 220a/24, 220a/27

burtağ: 202b/12

but: 234a/14

buta: 232b/11

buzav: 222b/9

buzavlıq: 222b/7

buzuq: 231a/3

bülend: 190a/4, 190a/5

bülendī: 218b/15, 220a/31, 222a/2,
224a/8, 226b/3, 231a/17, 231b/8,
232a/19, 243a/12

bülendlıq: 217a/1

bünyād: 201b/6

bünyādlıq: 222a/13

bürküt: 219a/18

bütün: 240a/19, 240b/1

büyütāt: 205b/14

C

cāle: 214a/13, 214b/13, 214b/14,
222b/13, 231b/10, 231b/11, 235a/18,
241a/5, 241a/5, 241a/7, 241a/8,
241a/10, 241a/14, 241a/14, 241a/15,
243a/1, 243a/15, 244a/11, 244a/11,
244a/11

cāleban: 222b/13, 241a/15

cām: 244a/13

cāmi: 191b/7, 191b/9

cānib: 184b/3, 213a/13, 213b/8,
214b/10

cāy: 189b/2

cavanġar: 198a/4, 208b/7, 209a/16,
209b/4, 209b/5, 209b/13, 210a/14,
210a/16, 210b/12, 210b/13, 210b/14,
210b/16, 210b/17, 216b/14, 217a/3,
217b/5, 217b/8, 224b/6, 230a/7,
230a/9, 230b/2, 231b/15

cāzim: 204b/9

cébe: 190a/12, 196a/10, 198b/17,
216b/13, 217a/14, 226a/13, 230a/5,
232a/12, 236a/18

cébelig: 230b/3

cefa: 193b/5

cedel: 187b/8, 230b/6

cehl: 193a/7

cemāziye'l-evvel: 213b/13, 236a/9

cemāziye'l-āḥır: 185b/13, 236a/17

cengel: 222b/6, 222b/6, 222b/8,
222b/8, 222b/8, 224b/6, 232b/8, 232b/9

cennet: 202a/16

cenüb: 223b/2, 230a/12, 236b/16,
237a/11, 238a/19, 238b/4, 239b/12,
239b/18

cenubi: 188b/5, 239b/12

celadet: 217a/14

cem': 195b/10, 199b/13, 200a/11,
206a/9, 216b/10, 237a/5

cemen: 237a/11

cemi: 185a/9, 185a/17, 189b/9,
196b/14, 206a/14, 213a/7, 236a/21

cemā'at: 184a/11, 184a/12, 198a/13,
221b/18, 221b/18

cem'ı: 197a/6, 225b/6, 227b/7, 227b/7,
236b/12

cem'ıyyet: 186a/5, 187b/5, 187b/15,
237a/5

ceng: 187a/6, 187b/8, 217b/14

cer: 228a/15, 230a/11, 230a/12,
230a/13, 230a/14, 230b/1, 230b/9,
230b/10, 230b/17, 232b/8

ceride : 221a/14, 222a/11

cevāb: 208a/8, 208a/12, 216b/11,
227a/3

cevr: 193b/5

ceza: 201b/12

cezm: 185a/9, 185b/2, 189b/11,
213a/14, 216a/15, 242a/4, 244a/17

cihān-nümā: 226a/18

cihat: 212a/15, 212b/3

cihet: 186a/1, 188a/13, 190a/7, 190b/3,
190b/8, 197b/17, 198b/16, 205a/5,
205a/12, 209a/5, 214b/17, 215a/8,
215a/10, 215b/14, 219b/12, 220a/6,
220b/9, 222a/8, 223b/17, 224b/5,
225a/15, 226b/7, 226b/8, 226b/10,
230b/15, 235a/4, 242a/16, 244a/2

cilav: 234a/17

cilav-riz: 203b/6, 239a/2

cins: 187a/11, 212a/17, 219b/7

culdu: 217a/9, 230b/10

cölge: 214a/18, 216b/5, 218b/4,
218b/14, 238b/7, 238b/9, 238b/12,
239b/11, 239b/15, 239b/17

cüllāb: 236b/4, 236b/4

cümle: 192a/15, 229b/4, 230b/14,
234a/6

cür'et: 194a/5, 201b/17

cür'ethq: 196b/3

cürmāne: 230b/14

Ç

çağ: 209a/15, 225b/2

çağdavul: 205a/14, 223a/1

çağır: 187a/9, 187a/14, 189a/10,
189a/11, 189a/12, 189a/14, 189a/15,
189a/16, 189b/2, 189b/4, 189b/5,
189b/14, 190a/17, 190a/18, 218b/18,
218b/18, 220b/3, 220b/15, 227b/8,
227b/15, 233b/13, 235b/4, 236a/7,
236b/9, 236b/11, 236b/12, 237a/10,
237a/12, 240a/8, 240a/14, 240b/3,
240b/8, 240b/10, 240b/14, 240b/16,
240b/17, 241a/3, 241b/8, 243a/2,
243a/3, 243a/8

çadır: 212a/14, 212a/17, 226a/15

çap: 186b/3

çapqun: 184b/7, 185a/5, 194a/8,
194a/10, 194b/3, 194b/7, 194b/15,
194b/16, 203b/5, 203b/7, 203b/9,
203b/9, 203b/9, 204a/16, 207b/15,
215b/9, 219b/17, 220a/5, 226a/10,
230a/6, 230b/12, 230b/13, 238b/3,
238b/5, 238b/7, 238b/9

çapqunçı: 187b/11, 221b/7, 225b/10,
230b/4, 230b/8, 234a/8, 238b/5,
238b/7, 241b/13

çārbāg: 198b/11, 198b/15, 201a/10,
215b/4, 216a/12, 234b/18, 235b/7

çehārbāg: 211a/18, 212a/6

çare: 193a/13

çarḥ: 193b/5, 228b/19

çarqāb: 191a/2

çārsū: 191b/6, 206b/6

çār-şenbe 225b/13

çār-yek: 243b/15

çāşt: 218a/4, 221a/18, 224a/17,
229b/17, 230a/5, 231b/7

çağlıq: 209a/9

çavdarī: 225b/14

çehār-şenbe: 218a/16, 219a/12,
221a/6, 231b/17, 231b/17, 235a/15,
236b/2, 237a/15, 237a/24, 238a/17,
240b/19, 241b/8, 241b/12, 241b/22,
242a/14, 242b/3

çehār-yek: 184b/6

çehre: 233b/10

çeke: 204a/9

çendānhem: 212a/18

çendānī: 207a/4

çeng: 190a/2

çerge: 204a/3, 204a/5

çergelig: 208a/10

çerig: 184a/2, 184a/17, 184b/7,
192b/1, 202b/8, 203b/7, 203b/8,
204a/18, 204b/8, 204b/14, 204b/15,
204b/16, 205b/17, 206b/11, 206b/13,
206b/16, 207a/12, 207b/6, 207b/12,
207b/14, 208a/18, 209a/3, 209a/5,
209a/5, 209a/7, 209a/17, 210a/15,
210a/15, 211a/9, 214a/5, 214a/6,
214a/16, 214b/1, 216b/11, 216b/13,
217b/3, 219a/18, 219b/12, 219b/16,
220a/5, 220a/6, 220b/10, 220b/19,
221a/8, 221a/11, 222a/9, 222a/9,
222a/11, 222a/14, 222a/15, 223a/16,
225a/13, 225b/18, 226a/12, 226a/15,
231a/16, 238b/4, 238b/6, 238b/9,
238b/12, 238b/13, 238b/14, 239b/2,
239b/3, 240b/4, 241b/20, 242a/17

çeşme: 218b/4, 224a/8, 224a/8,
239b/12, 239b/14

çiqış: 244a/14

çinār: 210a/12, 235b/3, 240a/8

çinī: 241a/8

çıraym: 190a/7

çuqur: 194b/7, 232b/8

çün: 184b/14, 184b/18, 186a/12,
187a/7, 187a/15, 187b/14, 187b/17,

189a/8, 189b/8, 190b/13, 193a/9,
199b/14, 201a/5, 201b/7, 202a/5,
202a/7, 207a/9, 208b/1, 208b/16,
210a/17, 212b/4, 213b/7, 214b/10,
217a/9, 218a/11, 218a/14, 220a/15,
220a/25, 220a/28, 221a/18, 222a/5,
222a/10, 222a/17, 223b/13, 224a/9,
226b/6, 227b/7, 227b/15, 229a/14,
230b/7, 232a/4, 235a/3, 238b/9,
240b/15, 242b/9, 243b/4

çür: 242a/8

cüz'î: 204a/12, 207b/9, 207b/9,
210a/15, 240a/19

D

dāb: 240b/15

daban: 195a/1, 195a/3, 220a/2

dağdağa: 184b/15, 190b/5, 192a/5,
193a/5, 202a/7, 203a/5, 204b/17,
224a/14, 225a/16

dağr: 185a/10, 185b/9, 186a/10,
186a/11, 196b/1, 197b/10, 203a/3,
217a/4, 219a/17, 225b/15, 226b/14,
229a/3, 229b/3, 231a/10, 238b/15

dağl: 236a/21

dāhili 209b/4

dāire: 189a/12, 241a/8

dāmene: 197b/11, 197b/14, 202a/10,
202a/11, 208b/17, 211a/6, 224a/8,
228a/13, 231b/3, 231b/4, 241a/19

dāim: 193a/2, 200a/7, 235a/5, 242a/14,
243a/6

dā'īye: 204a/17, 216b/7, 225a/7

dārū: 236b/5, 240a/4, 240b/7

daruğa: 200b/13

daruğalıq: 231a/14

dār'ül-şifā: 191b/10

def: 187b/16, 199a/8, 242a/3, 242b/7,
243a/9

def'a : 232b/2, 232b/2

dede: 199b/14

dék: 185b/1, 187a/2, 188a/9, 189a/10
189b/8, 190b/8, 196a/5, 196b/6,
200a/8, 200b/11, 201b/4, 202a/19,
206a/13, 208a/6, 210b/3, 213a/6,
216a/10, 221b/2, 223b/16, 228a/13,
230a/18, 232a/18, 232b/2, 233a/1,
233a/4, 233a/7, 241a/16

delil: 205a/7

delv: 228b/19

dem: 203b/1

deng: 196a/6

derd: 193b/6

dere: 184b/5, 195a/2, 195a/3, 195a/7,
195a/8, 195a/9, 203a/1, 214a/18,
214b/3, 219a/19, 219b/9, 219b/9,
220a/7, 220a/31, 220b/6

der-geh: 211a/14

derhem: 232a/18, 235b/4

der-maḥall: 231b/12

ders: 237a/4

dervāze: 191b/5, 211b/7, 211b/8,
211b/8, 215b/13, 216b/2, 217a/2,
221a/14, 230a/14, 230b/2, 233b/10,
233b/10

derviṣ: 240b/11, 240b/13

derya: 222b/2, 222b/2, 222b/5,
223b/3, 225b/5, 226a/8, 226a/15,
228b/13, 232a/5, 232b/6, 232b/13

dest: 210b/1

destar: 210b/6

dest-gīr: 196b/8

dest-endāzlıq: 185a/1, 225b/18

destur: 193b/18, 194b/16, 240b/7

dest-pāçe: 206a/6

deṣt: 202a/11, 204a/4, 222a/2, 225a/9,
233a/2, 238a/19

devleth'ah: 188a/4, 186a/13, 208b/4,
222a/12

devleth'āhlıq: 207a/7, 220a/35,
222a/12

dik: 235a/19, 235a/20

dıraḥt: 198a/6, 231b/4, 231b/5,
231b/6, 239b/13, 239b/15, 239b/15,
239b/16

direng: 192a/11

dīvān: 186b/12, 211b/16, 227a/9,
236b/2, 237b/9, 237b/18, 237b/18

divane-vār: 217a/6

dīvānhāne: 186a/9, 202a/1, 216a/12

dobulğa: 234a/13, 234a/15

dost: 192a/18, 199a/2, 199a/2

dosthğ: 205a/5

dostluq: 226b/18

döhl: 214a/4

du'ā: 199a/7, 199a/8

dulğa: 199a/1

dünya: 185b/4, 206a/10, 206a/11

dür-endişlik: 214a/12

dürüst: 219b/8

dürüş: 190a/4 190a/5, 201b/4, 208a/8,
208a/12

dürüştraq: 201a/15

dü-şenbe: 185b/13, 216b/5, 228a/3,
231b/16, 235b/14, 236a/13, 236a/15,
236a/17, 236b/6, 241b/5, 243a/9

düşmen: 213a/7, 213a/10, 213a/12,
229b/13

düşmenhıq: 218a/12

düz: 213b/15, 213b/15

E

eblehâne : 206b/8

ebru: 212b/12

edeb: 200a/8

edevat: 189b/10

ef'âl: 206b/8

efşân: 232a/18

égin: 199b/4

eger: 186b/15, 188a/2, 190b/4,
195a/14, 195b/1, 201b/6, 202b/2,
208a/11, 217a/6, 219b/7, 220a/19,
226b/8

egerçi: 184a/1, 184b/4, 187a/3, 187b/7,
189a/3, 189a/12, 189b/6, 190b/7
193a/6, 195a/12, 197b/12, 198a/6,

205a/2, 206b/6, 209a/9, 209b/2,
212a/5, 222a/16, 230a/17, 234b/1,
239a/7, 239b/15, 240b/9

ehl: 189a/9, 189a/10, 196b/8, 206a/14,
206a/14, 207b/11, 218a/13, 218b/6,
227a/10, 228b/9, 228b/11, 229a/9,
229a/11, 237a/1, 237a/7, 243a/3

ekâbir: 206a/3

eke: 191b/14, 191b/15, 192a/1

ékin: 184a/14, 185a/4, 191a/7, 220a/21

ekser: 186a/16, 186b/14, 193a/1,
193a/5, 204a/15, 207b/7, 207b/12,
214a/14, 217b/16, 226a/12, 226a/14,
226a/15, 227b/16, 237b/1

elbette: 186a/16, 186b/14

élçi: 185b/9, 207a/7, 207a/10, 226b/8,
229a/14

elçilik: 226b/12, 237a/21, 237b/5,
237b/6, 238a/7

élig: 184a/8, 184a/13, 189b/12,
189b/13, 190b/6, 190b/14, 194b/9,
195a/5, 195a/6, 196b/12, 197b/2,
198b/17, 200a/6, 200b/6, 201b/17,
209a/12, 213a/7, 218b/7, 222a/9,
222a/11, 228b/8, 228b/13, 229a/16,
239a/17, 241a/13, 241a/19

emn: 194b/15

emr: 185b/6, 189b/6

encüken: 194a/7

engiz: 212b/18

endişe: 202b/10

envā': 202a/13

égerlig: 236a/10, 236b/7, 237a/23,
241b/6, 241b/17, 241b/18

ér: 196b/8, 220a/24, 220a/24, 220a/25,
220a/26

erbāb: 224b/9, 233b/12

ergüvānī: 232a/16, 232a/18, 232b/3

érklig: 234b/2

esbāb: 189b/9, 192a/4, 216b/12,
217b/3, 235a/13

esir: 196b/8, 197a/4, 218a/13, 221b/8

esirlik: 205b/12

esnā: 204a/6, 210b/6, 229a/2, 224b/3

eşya: 189b/10

étek: 239b/12

eṭrāf: 204b/13, 224a/3, 224a/6,
230a/18, 233a/1

eṭvārlıq: 192b/4

evlād: 196b/8, 213a/7, 215a/17,
224b/13, 225b/7

evvel: 188b/3, 188b/9, 195b/1, 202a/4,
206a/11, 211b/11, 218a/7, 225a/7,
232b/6, 233a/2

ey: 238a/1

eyvan: 202a/1

eyyam: 207a/6, 214b/8, 214b/15,
237a/11

égeçi: 202a/6, 205b/7, 205b/11, 235a/3

ékin: 226a/13, 243b/14

ékki: 184b/11, 185a/3, 187a/4,
187a/14, 188a/16, 188b/11, 188b/17,
189a/5, 192a/11, 192b/2, 192b/19,
193b/9, 193b/9, 195b/12, 195b/17,
198b/10, 202a/2, 202b/12, 202b/18,
203a/12, 203b/5, 204a/7, 204a/9,
206a/3, 208a/2, 209a/6, 210a/10,
210a/17, 211b/10, 212a/15, 213a/13,
216a/4, 216a/9, 217a/13, 217b/11,
218a/8, 219a/8, 220a/22, 220a/22,
220b/18, 223a/10, 223b/12, 225a/15,
225b/8, 225b/13, 226a/9, 226a/11,
227a/4, 229a/4, 230a/11, 230a/12,
230a/14, 231a/17, 231b/14, 232b/3,
232b/17, 233a/6, 233a/12, 233a/18,
234b/3, 234b/9, 234b/19, 236a/5,

236a/6, 236a/7, 236b/4, 237a/7,
237a/13 239b/11, 243b/11, 241b/22

ékki miņ: 209a/6

ékkiņç: 187a/2

ékkirer: 192a/9

ékki yüz: 185b/10

él: 184a/5, 185a/2 187b/18, 190a/3,
190a/6 190a/6 194a/9 194a/14 194a/15
194b/2 194b/5 194b/11 195b/2 195b/4
196a/2 196a/8 196a/9 196a/11 196b/1
196b/1 197a/7, 198b/5, 198b/11,
200a/5, 200a/6, 202a/7, 202b/18,
203b/5, 203b/6, 205a/8, 205b/2,
206a/6, 206b/6, 207b/6, 207b/14,
208a/18, 209a/3, 209a/5, 209a/7,
209a/17, 210b/3, 211b/7, 211b/9,
213a/7, 214a/5, 214a/6, 214b/1,
214b/2, 215a/7, 216a/18, 216a/18,
216b/9, 216b/11, 216b/13, 217a/9,
218a/11, 218a/11, 218a/12, 219a/5,
219a/18, 219b/11, 219b/12, 219b/14,
220a/3, 220a/6, 220a/27, 220b/8,
220b/19, 221a/4, 222a/9, 222a/11,
222b/15, 223a/10, 223a/12, 223b/7,
223b/17, 224a/12, 224a/13, 224a/15,

224a/15, 224b/5, 224b/10, 225b/18,
225b/18, 226a/1, 226a/3, 226a/12,
226a/12, 226a/15, 226a/17, 226b/8,
226b/16, 226b/17, 228a/5, 228a/10,
229b/14, 231a/6, 231a/8, 232a/3,
232a/6, 232b/7, 233b/4, 234b/13,
235b/18, 237b/13, 238b/4, 238b/6,
238b/9, 238b/12, 238b/13, 238b/13,
239b/2, 239b/7, 240b/6

éşik: 186a/5 186a/16 186a/17, 190b/4,
198b/15, 199b/5, 199b/6, 201a/15,
232b/17, 234a/3, 236b/16

éşiklig: 186a/16, 199b/6, 234a/12

elfāž: 209b/2

éllig: 188a/3, 189b/13, 194b/13,
205b/4, 205b/5, 209a/13, 209a/13,
209a/13, 209a/14, 217a/4, 238b/13,
239a/9

érk: 197a/16 198a/2, 201a//11, 201b/3,
211b/14, 212a/4, 212a/9, 214b/16,
215a/3, 215b/1, 233b/10, 233b/18,
243a/7 **érte:** 187b/15, 194b/16, 195a/7,
197b/5, 204a/3, 221a/18, 222a/17,
222b/18, 224a/3, 231a/17, 232b/16,
232b/16

érterek: 221b/3

ešer: 185b/6, 211a/18

éski: 197a/17 202a/1

éşek: 222b/13

F

fāide: 207a/4, 218a/9, 236a/4

fālī: 220a/21

fāriğ: 208b/1

farz: 197b/17, 217b/4, 238b/2

faşd: 236a/5

faşl: 195a/11

fāsıq: 192b/7

faşıl: 217a/5, 217a/6, 230a/17,
233b/18, 234b/14

fażihet: 205a/8

fehmi: 195b/10

feragat: 194b/4 194b/13 195b/9,
237b/13

ferāğathıq: 194b/15

ferāh-ver: 229a/18, 233a/10

ferman: 203b/16, 216b/11, 217b/2,
217b/4, 217b/7, 218b/11, 219a/4,
220b/10, 223a/12, 224a/1, 231a/11,
232a/13, 233b/6, 240b/4, 243b/8

ferzend: 220a/8, 220a/11, 220a/30

ferzendlıq: 200b/8

fesād: 228b/4

feth: 184a/15, 213b/3, 218a/8, 218a/16,
218b/8, 218b/10, 234b/15

feth-nāme: 201a/11, 218b/9

fevāid: 207b/10

fevt: 184b/2, 234b/16

fıqh: 237a/18

fıkr: 213a/11, 214a/12, 221a/5

fi'l-cümle: 228b/3

fi'l-hāl: 184a/5, 190b/15, 222a/11,
235b/11

fi'l-vāqi': 187a/13, 192b/1, 202b/3

fırar: 211a/17

fitne: 199b/11, 228b/4

fitne-engiz: 201b/6

fırşat: 185b/12, 191b/11, 193b/4,
201b/12, 205a/3, 205b/10, 210a/19,
210b/2, 211a/5, 211a/6, 212b/8,
213a/12, 213a/15, 213b/6, 220b/18,
224b/16, 225a/11, 227b/19, 228a/5,
228b/6, 231a/3, 233b/10, 234a/9,
237b/8, 237b/17, 242a/6

fürce: 205b/10, 213a/12

fūṭa: 205a/11

G

ġāfil: 190b/6, 203a/7, 206b/12

ġāfillıq: 215a/3, 228b/6

ġāhı: 189a/16, 190b/6, 190b/6, 196b/3, 196b/3, 223b/8, 236a/5, 236a/5, 236b/17

ġalaṭ: 208a/17, 208b/2

ġalebe: 184a/8, 198b/9, 208b/1, 227b/17, 234b/12, 241b/1

ġālibā: 185b/18, 187b/2, 211a/8, 219a/16, 220a/21, 240a/18

ġanāim: 203b/17

ġanım: 185b/1, 187b/15, 204b/16, 207b/2, 210a/10, 210a/18, 210a/18, 210b/14, 210b/16, 211a/121, 217a/8, 218a/1, 218a/5, 239a/17

ġār: 194a/10, 194b/10

ġaraz: 185b/4, 185b/4, 196a/8, 201a/3

ġarb: 217a/1, 217a/2, 223b/2, 224a/8, 230a/15, 230b/9, 230b/17, 237a/11

ġarbiçı: 198b/18, 234a/14

ġarīb: 186a/5, 186b/12, 190a/5, 194a/8, 204a/11, 219b/6, 227b/4, 228b/14, 229b/10, 232a/16, 235a/10, 235b/1

ġarq: 236a/6, 236a/6, 241a/6

ġārı: 204a/7

ġāv: 233a/10

ġāvmiř: 232b/9, 233a/11

ġavġa: 198a/15, 208b/1

ġāvser: 217a/14

ġazab: 239a/13

ġazel: 202a/18

ger: 237a/5, 238a/1

gerdıde: 215a/4

geri: 233a/18

germ: 190a/12

ġeř: 187a/13

gez: 226a/8, 230a/15

ġırgavul: 239b/8

ġır-qarab: 232b/7, 232b/9

ġıybet: 201b/11

gird: 223b/13, 232b/19, 235a/17, 235b/3, 235b/5

giriftar: 199b/9

ğol: 198a/4, 209b/4, 209b/5, 209b/7,
209b/18, 210a/3, 210a/14, 210b/2,
216b/15, 217b/5, 217b/7, 217b/12,
217b/13, 218a/6, 218a/6, 224b/6,
230a/8, 231b/15, 234a/9, 238b/6

ğonca: 202a/19

gulüle: 220a/22

ğulüvv: 186a/6

ğüft: 227b/10, 227b/16

gül: 202a/16, 202a/19, 225b/17,
232a/17, 232a/18, 232b/2, 232b/3,
232b/3

ğülâne: 206b/8

ğülistan: 237a/3

ğüllük: 205a/7

ğülrek: 205a/3

ğül- zâr: 232a/16, 232a/19, 232b/4,
232b/5

ğünah: 199b/12, 199b/12, 207b/8,
215b/14, 218b/5, 235a/7

ğurre: 205b/4, 216b/5, 226b/10,
233b/13, 236a/17

ğüristân: 198a/9

ğusl: 208a/18

ğüşmâl: 229b/15

ğüya: 196a/11

ğüzer: 208b/2, 210b/16, 222b/2,
222b/3, 222b/5, 222b/11, 222b/11,
222b/14, 226a/9, 226a/17, 231b/9,
231b/10, 243b/13

ğüzerâ: 192b/7, 219b/6

H

ğabar: 184a/11, 184a/16, 184b/3,
184b/6, 184b/9, 187b/9, 190a/17,
195b/5, 195b/16, 196a/1, 196a/3,
197a/7, 203a/6, 212b/16, 213a/5,
214a/13, 215a/2, 215b/10, 218b/8,
220a/27, 220a/28, 220a/29, 220b/2,
221b/6, 223b/8, 223b/9, 224b/2,
227a/5, 227a/6, 233b/6, 233b/7,
233b/9, 234b/7, 238b/20, 243b/2,
243b/13, 243b/13, 244a/17, 244a/18

ğabardâr: 198a/2, 205b/2, 221b/2,
221b/6, 233b/9

ğacil: 200a/9, 203a/3

ğaçır: 212a/13

ğafta: 193b/7

ğâfiż: 188b/5

ğâher-zâde: 199b/14

ḥāhī: 220a/10, 220a/10, 220a/27

ḥākim: 223a/12, 223b/7, 225a/17,
228a/11, 235a/12

ḥaqq: 201b/10

ḥaqqā: 189a/14

ḥāl: 201b/2, 229a/18, 233a/10, 240b/2,
242a/9

ḥalāyīq: 206a/9, 228a/9, 228a/13

ḥāla: 201b/8, 213b/10

ḥālā: 185b/3, 189b/10, 197a/9,
197a/17, 214b/9, 227a/4

ḥalāṣ: 195b/8, 197a/1, 198b/2

ḥālet: 189a/13, 215a/5, 235b/8

ḥāmam: 216b/4

ḥammām: 191b/10

ḥaml: 185b/3, 185b/4, 192b/8, 193b/13

ḥamle: 232b/12

ḥān: 187a/11

ḥān: 199b/14, 200b/10, 200b/15,
208a/15, 234b/7

ḥāne: 184b/3, 187a/5, 220a/32

ḥānende: 190a/4

ḥānim: 200a/3, 200a/4, 200a/7, 200a/9,
200a/12, 201a/12, 201a/15, 201b/2,
242a/10

ḥānqāh: 191a/6, 191b/10

ḥanžal: 243a/10, 243a/10

ḥarāb: 222a/16

ḥarām- nemek: 235a/6

ḥarāret: 236a/4

ḥarb: 217b/13, 218a/1

ḥarekāt: 185b/5, 201b/5, 206a/11,
208a/11

ḥāreket: 217a/11, 223b/8

ḥarem: 205b/7, 205b/13, 206b/1,
215a/9, 216a/16, 216a/17, 216a/17,
228b/7

ḥarīm: 238a/1

ḥar-vār ḥar: 212a/15, 212b/10,
219b/12, 233a/13, 236b/2

ḥarzīnlıq: 212a/14

ḥāşıl: 214a/13, 229b/1

ḥasīs: 205a/2

ḥāṣṣa: 202a/17, 209a/12, 209b/7,
209b/8, 220b/4, 232a/11, 233b/14,
241b/5

ḥāṣiye: 243b/8

ḥāṣiyyet: 199a/7

ḥaste: 193b/6, 238a/2

ḥāṭir: 189b/8, 189b/12, 189b/13,
195b/10, 205a/1, 215b/14, 219a/8,
222a/4, 222a/10, 223a/13, 223b/14,
228b/16, 235a/13

ḥāṭir-cem‘: 218/13

ḥāṭir-ḥ‘āh: 18a/8, 205a/15, 205b/15

ḥaṭṭ: 184b/2, 206b/4, 208a/5, 208a/7,
208a/9, 220a/9, 220a/13, 220a/25,
226b/13, 226b/14, 232b/3, 232b/3,
242a/8, 242a/10

ḥayāl: 186a/7, 189a/11, 196b/13,
203a/2, 205a/6, 205b/10, 206b/13,
206b/15, 210b/4, 213a/2, 214a/3,
215b/10, 222a/7, 222a/8, 222a/12,
227b/3

ḥayvānāt: 231b/5, 235b/2

ḥayevān: 189a/10

ḥavīd-zār: 224a/4, 230b/17, 233a/17,
239a/11

ḥavīṣ: 201a/7

ḥavāl: 194a/8, 194a/10, 194a/10,
194a/11, 194a/13, 194a/16, 194a/16,
194b/2 194b/11, 194b/11, 194b/12,
194b/12, 198a/11, 198a/14

ḥayl: 218a/13, 223a/10

ḥaylī: 186b/9, 187a/12, 188a/13,
190a/12, 191b/15, 192b/5, 195a/12,
201b/4, 202a/12, 203b/7, 204a/11,
209a/3, 209a/8, 209a/9, 210b/12, 189
214b/14, 215b/7, 220a/17, 222a/2,
222a/5, 222b/7, 222b/10, 223a/6,
224a/10, 228a/1, 228a/16, 228b/16,
229a/5, 229a/13, 233a/1, 233a/4,
234a/5, 234a/16, 235a/6, 238a/20,
239b/11, 239b/15, 240b/12, 242a/6,
242a/7, 242a/7

ḥayrān: 196a/6

ḥavz: 191b/4

ḥazāin: 205b/7

ḥazīne: 197a/17, 211b/12, 211b/13,
211b/15

h azır: 187a/14, 187b/11, 194b/14,
209a/8, 209a/15, 241b/3

h azire: 191a/9

hecr: 238a/2

heft-reng: 241a/16

hem: 184a/8, 184a/12, 184a/13 184b/4,
185a/2, 185a/13, 185b/9, 186a/3,
187a/16, 187b/13, 187b/14, 187b/16,
188a/4, 188a/15, 188a/17, 189a/10,
189a/12, 189a/16, 190b/3, 190b/4,
190b/5, 193a/2, 193a/3, 193a/12,
193a/12, 193a/16, 193b/10, 193b/16,
194a/3, 194a/12, 194b/12, 196a/4,
196a/9, 196b/4, 196b/9, 197a/4,
197a/16, 198a/16, 199a/1, 199a/2,
199b/8, 199b/11, 200a/16, 200b/1,
200b/16, 201b/4, 201b/16, 201b/17,
204a/7, 204a/13, 204a/14, 204b/17,
205a/6, 205b/11, 205b/16, 206b/16,
207a/2, 207b/3, 208b/3, 209b/8,
210a/18, 211b/10, 212a/3, 212a/18,
212b/17, 213a/8, 213b/1, 213b/9,
213b/10, 213b/12, 213b/15, 213b/17,
214a/7, 215b/11, 216a/10, 216a/15,
217a/13, 217a/13, 217b/10, 217b/10,
217b/11, 218a/6, 218b/9, 219a/18,
220a/30, 220a/30, 221a/15, 221b/9,
222a/14, 222a/15, 222b/5, 223a/17,
223a/18, 223a/18, 225a/16, 226a/12,

227a/6, 227a/7, 227a/14, 227b/14,
227b/15, 227b/17, 227b/18, 228a/12,
228b/1, 229a/16, 229b/2, 229b/10,
230a/16, 230a/18, 230b/8, 230b/10,
231a/16, 231b/18, 232a/3, 232a/12,
232b/10, 233a/10, 234b/3, 234b/7,
234b/13, 234b/14, 235a/4, 235b/18,
236a/8, 236a/10, 236a/11, 236b/8,
236b/18, 236b/20, 237a/16, 237a/17,
238a/9, 238a/12, 238a/16, 238b/10,
239a/3, 239a/4, 239a/7, 239a/8,
239b/3, 239b/13, 239b/15, 240b/1,
240b/11, 241a/12, 242b/6, 242b/8,
242b/16, 244a/10, 244a/11

hem-cihetliq: 194b/4

hem-meşveret: 199b/13

hemişe: 204a/4, 222a/7, 223b/14,
226b/7, 240b/12, 240b/14

hem-r ah: 198b/12

hem-v ar: 190a/3, 222a/5, 224a/5,
227a/12

hen z: 188a/4, 192a/5, 194a/17,
198b/10, 202a/7, 210a/4, 211a/11,
220a/8, 220a/13, 234a/5, 236b/11,
234a/5, 236b/11

her: 185a/14, 185b/6, 187a/11,
187a/11, 187b/11, 187b/15, 188a/6,

188b/11, 189a/2, 191a/3, 191a/4,
192a/9, 193a/12, 193b/10, 193b/11,
194b/1, 194b/5, 194b/5, 194b/14,
194b/14, 200a/11, 200b/8, 201a/5,
201a/6, 201a/7, 201a/8, 203b/11,
206a/14, 206b/5, 207a/13, 209a/14,
209a/14, 212a/14, 212a/16, 212a/17,
213a/8, 213b/11, 214a/6, 214a/6,
217a/9, 217b/5, 217b/14, 220a/23,
222b/10, 223a/13, 223a/14, 227b/16,
227b/19, 228a/1, 228a/11, 228a/11,
229a/18, 230b/6, 231b/11, 232a/8,
232a/8, 232b/7, 232b/10, 236a/6

hergiz: 212a/2, 219b/14, 227b/7,
227b/15, 237b/14, 240b/15

herif: 240b/12

herkim: 185a/1, 185b/5, 186b/15,
194a/5, 200b/6, 200b/16, 212a/17,
232a/9, 239a/17

hest: 223b/9

hey: 199a/2, 199a/2, 199b/7, 199b/7,
199b/12

hevā: 189b/4, 224a/10

hevāliq: 222a/4, 222a/5

heves: 220a/17, 232a/4, 233a/7,
237b/14

hezāre: 187b/18, 193a/15, 195b/15,
196a/1, 196a/4, 196b/5, 196b/7, 196b/9

196b/10, 196b/11, 197a/5, 204b/15,
231a/13, 232a/6

hezl: 192b/8, 240b/16

hired: 226b/16

hiç: 188a/2, 188a/4, 195a/9, 200b/1,
203a/3, 203b/9, 204a/2, 204a/15,
204b/9, 204b/9, 205a/7, 205b/2,
206b/15, 207b/15, 209a/10, 210a/13,
214a/12, 217a/10, 218a/2, 227a/3,
227b/10, 230a/17, 233b/8, 234a/16,
236b/12, 240b/2, 243a/7

hiçkim: 190a/7, 192a/16, 196a/9,
203a/11, 210a/4, 224a/1, 233b/7,
234a/17

hikāyet: 192b/6 192b/11, 201a/3

hilāf: 186b/13

hilal: 243a/2

hil'at: 220b/4, 221a/7, 231a/11,
235a/7, 236a/18, 238a/7, 240a/9,
241b/5

himmet: 194a/5

hindūvāne: 243a/11

hisāb: 204b/11, 205a/3, 212b/4,
222a/17, 244a/1

hisābliq: 204b/17

hışse: 219b/5

hiṭāb: 223b/5

hiyābān: 191a/9

hizāne: 212a/8, 212a/9, 212a/16,
212a/16, 212b/8, 212b/9

hizbrullāh: 205a/10

hiżmet: 227b/3, 237b/14

hiżmetkārliq: 200b/9

hod: 185b/10, 192b/15, 195a/1,
200a/13, 200a/14, 200b/3, 203b/4,
204b/16, 205b/10, 207a/8, 210a/13,
213b/15, 222b/9, 223b/15, 240b/12

hoş: 214b/14, 224a/10

hoş-āmed: 205a/8, 205b/4

hoş-hūr: 219b/4

hoş-huluq: 192b/6

hoş-ṭab: 206b/3

hūb: 187b2, 190a3, 202a/12, 204b/17,
220a/20, 233a/6

hūd: 203b/4

huqūq: 201b/9

hums: 203b/17, 203b/18, 204a/1,
204a/1

hurāf: 192b/6

hurūc: 225b/4

hūş: 185b/6, 226b/16

humār: 185b/18, 243a/9

huşyār: 236b/12, 236b/14

huṭbe: 225a/12

huzūr: 237a/5

huzūrī: 195b/8

hucum: 200a/5

hücre: 188b/19, 188b/19, 189a/1,
233a/1, 233a/1

hüdāy: 238/4

hükme: 239b/7

hükümet: 223a/13, 224b/15, 225a/11

hüner: 201a/8

hüzāl: 192b/7

I

ildam: 196a/3, 209a/2, 214a/18,
214b/4, 216a/13, 221b/4, 230a/5

ildamraq: 221b/7, 238b/15

ilgar: 185a/5

ıravul: 209b/16, 210b/1

‘ıraq: 186a/10

ısq: 194b/3, 194b/15, 195b/5, 195b/7

ıstma: 233a/15

ıztırāb: 199a/3, 208b/1, 215a/5

ı

‘ıbet: 196b/14

ıctināb: 189b/2

ıç: 184b/5, 185a/3, 205b/15, 208a/17,
211a/1, 212b/2, 218a/12, 220a/7,
220a/23, 220a/23, 226a/18, 227b/3,
227b/9, 230a/16, 232b/14, 236b/1,
236b/14, 238b/16, 240a/17, 240b/1

ıçkeri: 197b/2

ıçki: 190b/2, 193b/8, 203b/12,
203b/17, 210a/3, 211b/9, 213b/1,
220a/33, 236b/10, 237b/1, 239a/2

ıçkilik: 234a/6

ıçkü: 235a/14

‘ıd: 195b/13, 243a/1, 243a/9

‘ıddet: 206b/1

ıge: 200b/4

ıgvā: 212b/18

ıhmal: 226b/3

ıhyāne: 219b/11

ımā’: 216a/10

‘ımāret: 188b/16, 188b/17, 188b/18,
189a/2, 191b/5, 208a/9

‘ınād: 208b/3

ıhlāş : 211b/4

ıhtilāt: 187b/7, 192b/6, 202b/6,
205a/10, 236b/15

ıhtimam: 201b/6

ışlāh: 206b/5, 227b/19, 235b/15

ıhrāc: 236b/19

ıhtimāl: 213a/10, 214a/17

ıhtimam: 185b/7, 201b/6, 203b/17,
218a/9, 226b/4, 240b/5

ıhtirā’: 187b/2

ıhtirām: 235a/4

ıhtiyār: 205a/9, 222a/6, 227a/16,
229a/2

ıhtiyāt : 202a/6, 212a/6

ıqdām: 185b/5, 185b/7, 201b/5

ilger: 211b/12

ilgeri: 193a/11 193b/1 193b/11
193b/12 193b/13 193b/17 194a/2
194a/13 196a/1 196a/7 196a/15 196b/3
196b/10, 198a/10, 198a/10, 198b/5,
216b/14, 224b/2, 224b/2, 231b/11,
233b/7, 239a/2, 231b/11, 233b/7,
239a/2

ilgerirek: 185b/16, 208b/14, 221a/17,
221b/7, 230b/2, 231b/4, 234a/13

‘ilm: 206b/7

iltica: 200b/1

iltizam: 201a/5

imdi: 219b/7

imkân: 202b/2, 217b/9

imtidād: 216b/6

imtiyaz: 209b/6

in‘ām: 235a/7, 236a/3, 237a/23,
238a/8, 240a/9

‘ināyet: 199a/4, 211b/6, 211b/13,
212a/10, 212b/3, 212b/6, 213b/3,
215a/15, 218a/7, 218b/2, 219a/6,
220b/4, 221a/7, 223b/11, 228a/4,
229b/2, 232a/5, 232a/7, 232a/11,
232a/12, 233a/11, 233b/14, 234b/16,
241b/6, 242a/18

inçke: 190b/11, 190b/12, 240a/19,
240b/1, 241a/18

inçkerek: 240a/18

infi‘al: 203a/4

inħirāf: 192b/7

ini: 185a/17, 189b/13, 189b/13, 190a/2,
192a/18, 198a/16, 200b/2, 200b/10,
205a/4, 205b/17, 207a/2, 207a/6,
209b/11, 209b/13, 209b/17, 210a/9,
210a/12, 211b/3, 211b/5, 212a/15,
217b/14, 220a/30, 220b/7, 222b/3,
223b/5, 229a/17, 234b/16, 235a/1

ip: 215b/13, 224a/2

irtikāb: 189a/13, 189b/1, 189b/3,
236b/12, 240a/3, 240b/10

ism: 215b/3

istid‘ā: 211b/6, 227b/14

istifrag : 228b/16

istimā‘: 187b/5, 211a/16

istimālet: 221a/7, 224a/13, 231a/11,
232a/13

istiqbāl: 185b/14, 185b/18

istirāħat: 194b/3

istirzā: 235a/13

işgal: 203b/7

işkâl: 212b/9

islâm: 218a/11, 218a/12

iş: 186a/7, 186b/13, 187b/16, 187b/12,
191a/1, 192a/10, 192a/12, 194a/6,
194b/4, 196a/14, 198b/9, 199b/8,
201a/5, 203a/9, 204b/9, 204b/9,
205a/13, 205b/2, 206b/15, 208a/12,
209a/12, 209a/15, 229b/8, 239a/9

‘işret: 186a/2, 189a/9, 189b/9

iṭā‘at: 225a/13

iṭā‘at-güne: 228b/3

i‘tibār: 205a/9

ittifaq: 185b/1, 187b/3, 202b/8,
208a/7, 219b/12, 227a/16, 228b/5,
229b/16

iṭ‘ima: 187a/12

i‘timād: 204b/4

iẓhār: 207a/7

iyāl: 207b/12, 218a/13, 218b/6

iyālet: 224b/15

izdiḥām: 186a/5

K

kāfir: 214b/4, 218b/18

kāfirāne : 206b/8

kāğaz: 208a/11, 220a/22

kārvānī: 238a/16

kār: 199a/5, 232b/4

kārḥāne: 212a/15

kāvākī: 194a/10

kebāb: 187a/11, 187a/11, 190b/13

kebūterḥāne: 237b/3

kēc: 187b/14, 195a/3, 195a/9, 205b/8,
212a/12, 214a/14, 216a/12, 217a/7,
223a/4, 227b/2, 229a/13, 229b/11,
237a/17, 237b/3, 238a/18

keçe: 188b/7, 188b/10, 194b/9, 195a/6,
200a/13, 203a/10, 203a/11, 212a/4,
214b/6, 215a/19, 219a/1, 222b/16,
226a/7, 227b/5, 230a/3, 231b/9,
231b/17, 233b/19, 235a/11, 235b/7,
235b/9, 238a/18, 244a/15

ked-ḥüdālġ: 233a/16

kelāt: 206b/13

kem: 197b/8, 202b/4, 204a/14

kemā-hū: 189a/13

kemal: 219b/4, 219b/5, 219b/8

keme: 225b/15, 226a/15, 226a/16,
227a/9, 227a/12, 227a/14, 227a/16,
227b/2, 228b/9, 228b/12, 228b/12,

228b/18, 229a/2, 229a/5, 229a/6,
229a/9, 231b/15, 233b/15, 233b/16

kemerhançer: 191a/1

kemer-şemşir: 190a/12

kemraq: 193b/3, 207a/11, 210a/15,
219a/18

kemreq: 204a/12

kéq: 193a/4, 194b/11, 230a/16

kenar: 200a/5, 213a/8

kende: 204b/5

kéneş: 219b/7, 244a/4

kéqrek: 239b/11

ként: 192b/13, 195b/7, 210b/15,
220a/2, 220a/7, 225a/14, 228a/11,
240a/3, 241a/1, 241b/3

kepek: 185a/4

képeneklig: 229b/10

képeneksiz: 229b/10

kérek: 185b/17, 186b/15, 186b/16,
203a/8, 207b/8, 208b/6, 213a/13,
213a/14, 220a/2, 221a/4, 221a/5,
229b/14, 230a/15, 232b/18, 239a/16

kerem: 190a/15, 220a/26

kerem-hūluq: 190a/14

kerh: 213a/9

kerinç: 233a/13

késim: 223a/13

kete: 240b/1

keyfiyyet: 187b/1, 189a/13, 189a/15,
190a/5, 197a/14, 219b/6, 219b/8,
227b/7, 228b/20, 240a/7, 243b/7

kéyik: 184b/10, 196b/5, 196b/6,
204a/4, 204a/5, 204a/5, 204a/12,
204a/13, 204a/15, 219a/18

kéy(i)n: 188b/4, 186a/8, 188b/7,
188b/15, 192a/2, 196b/1, 198b/6,
204a/9, 204a/10, 215b/9, 223a/1,
223a/2, 223a/5, 229b/11, 230b/8,
231a/6, 231a/7, 236a/7, 242b/16,
243a/3, 243b/2, 244a/7, 244a/15

kéyinrek: 188a/16, 234a/18

kezek: 187a/11

ki: 194b/11, 196a/13, 200b/6, 200b/16,
202a/19, 202b/12, 232a/9, 237a/3

kibi: 196b/5

kiçik: 185b/17, 187a/4, 190a/15,
191b/12, 215b/6, 220a/16, 236b/7

kiçiklik: 189a/15, 220a/17, 243a/5

kiçikrek: 198a/5, 208a/10, 236b/17,
239b/12, 239b/15

kiçim: 196a/10, 226a/13

kiçimlig: 222b/14, 223b/11, 230b/3,
231a/5, 231a/15, 232a/2, 232a/3

kifāyethq: 192b/5, 206a/4

kim: 184a/3, 184a/14, 184b/1, 185a/3,
185a/9, 185a/14, 185a/16, 185b/3,
185b/4, 185b/5, 185b/7, 185b/17,
186a/6, 186a/7, 186a/9, 186b/4,
186b/10, 186b/14, 187a/3, 187a/4,
187a/5, 187a/6, 187b/9, 187b/14,
188a/2, 188a/5, 188a/11, 188b/2,
188b/5, 189a/1, 189a/11, 189a/16,
189b/2, 189b/4, 189b/8, 189b/9,
189b/12, 189b/15, 190a/5, 190b/6,
190b/8, 190b/14, 191a/3, 191a/12,
191b/9, 191b/9, 191b/10, 191b/11,
192a/2, 192a/11, 192b/3, 192b/7,
193a/5, 193a/14, 193b/2, 193b/3,
193b/14, 193b/15, 194a/5, 194a/9,
194b/2, 194b/2, 194b/8, 194b/11,
194b/14, 194b/14, 195a/9, 195a/10,
195a/11, 195a/14, 195a/15, 195b/4,
195b/8, 195b/9, 196a/1, 196a/12,
196a/14, 196b/13, 196b/14, 197a/5,
197a/8, 197a/9, 197a/15, 197a/16,

197a/17, 197a/18, 197b/8, 197b/11,
197b/14, 198a/2, 198a/9, 198b/6,
198b/11, 198b/15, 199a/7, 199b/2,
199b/2, 199b/6, 199b/9, 199b/10,
199b/12, 199b/13, 199b/15, 199b/16,
200a/12, 200a/16, 200b/7, 200b/8,
200b/12, 200b/17, 201a/3, 201a/5,
201a/5, 201a/7, 201a/8, 201a/14,
201b/5, 201b/11, 201b/12, 201b/15,
202a/7, 202a/13, 202a/14, 202b/4,
202b/7, 203a/6, 203a/6, 203a/7,
203a/8, 203a/14, 203a/14, 203b/2,
203b/14, 203b/17, 204a/1, 204a/13,
204b/1, 204b/11, 204b/15, 205a/3,
205a/5, 205a/7, 205a/9, 205a/9,
205a/10, 205a/14, 205a/14, 205b/8,
205b/14, 206a/11, 206a/11, 206b/2,
206b/5, 206b/12, 207a/12, 207a/15,
207a/16, 207b/5, 207b/7, 207b/8,
207b/10, 207b/14, 207b/15, 207b/17,
207b/18, 208a/5, 208a/6, 208a/9,
208a/13, 208a/15, 208b/4, 208b/11,
209a/1, 209a/2, 209a/6, 209a/7,
209a/12, 209b/3, 209b/4, 209b/4,
209b/6, 209b/7, 209b/8, 210a/10,
210a/13, 210a/16, 210b/2, 210b/8,
211a/18, 211b/1, 211b/4, 211b/10,
211b/11, 212a/7, 212b/2, 212b/5,
212b/13, 212b/16, 213a/6, 213a/8,
214a/1, 214a/5, 214a/15, 214a/17,
214b/9, 215a/8, 215a/11, 215a/12,

215a/18, 215b/12, 215b/15, 216a/12,
216a/13, 216b/3, 216b/6, 216b/9,
216b/9, 216b/11, 216b/13, 217a/15,
217b/1, 217b/2, 217b/4, 217b/7,
218a/4, 218a/4, 218b/5, 218b/7,
218b/10, 219a/4, 219b/6, 219b/8,
220a/9, 220a/15, 220a/16, 220a/18,
220a/19, 220a/21, 220a/32, 220b/2,
220b/9, 220b/10, 220b/17, 221a/4,
221a/18, 221b/5, 221b/6, 221b/10,
221b/11, 222a/4, 222a/5, 222a/7,
222a/9, 222a/11, 222a/13, 222a/16,
222b/5, 223a/14, 223a/15, 223a/18,
223a/19, 223b/8, 223b/14, 224a/1,
224a/8, 224a/10, 224a/13, 224a/13,
224a/15, 224b/12, 224b/15, 225a/1,
225a/7, 225a/8, 225a/17, 225b/3,
225b/18, 226a/4, 226a/6, 226a/10,
226a/18, 226b/4, 226b/8, 226b/11,
227a/4, 227b/5, 227b/6, 227b/8,
227b/10, 227b/13, 228a/6, 228a/11,
228a/17, 228b/6, 229a/4, 229b/1,
229b/5, 229b/12, 229b/13, 229b/14,
229b/17, 230a/1, 230a/7, 230a/12,
230a/13, 230a/15, 230a/16, 230b/4,
230b/19, 231a/7, 231a/13, 231b/1,
231b/18, 232b/8, 232b/14, 232b/19,
233a/2, 233a/7, 233b/4, 233b/7,
233b/8, 233b/9, 233b/19, 234a/10,
234a/15, 234b/1, 234b/20, 235a/6,
235a/10, 235a/12, 235a/13, 235b/11,

235b/14, 236a/2, 236a/20, 236b/12,
236b/12, 236b/19, 237a/13, 237b/5,
237b/6, 238a/10, 238a/13, 238b/4,
239a/11, 239a/14, 239b/7, 239b/9,
240a/1, 240a/10, 240a/16, 240b/4,
240b/13, 240b/15, 241b/20, 242a/1,
242a/2, 242a/15, 242b/8, 242b/9,
242b/14, 243a/5, 243a/11, 243a/13,
243a/13, 243b/3, 243b/12, 243b/13,
244a/5, 244a/15, 244a/15, 244a/17

kimsen: 190b/11

kirc: 243a/11

kiriş: 216b/15

kişi: 184a/7, 184a/8, 184a/13,
184a/16, 184b/9, 184b/12, 185a/6,
185a/10, 185a/14, 185b/4, 186b/14,
187b/10, 189b/5, 190a/11, 190a/17,
190b/5, 190b/7, 190b/8, 191a/1,
191b/15, 192b/2, 192b/3, 192b/4,
192b/4, 192b/6, 192b/7, 192b/8,
193a/17, 193b/8, 193b/10, 193b/12,
193b/13, 193b/14, 194a/1, 194a/2,
194a/5, 194a/13, 194b/13, 195a/5,
195a/10, 195a/12, 196a/2, 196b/7,
197b/16, 198a/3, 198b/2, 198b/3,
199a/16, 199a/16, 199b/3, 200a/6,
200b/13, 201b/10, 203b/6, 204a/11,

204b/2, 204b/3, 204b/5, 204b/11,
205a/2, 205a/3, 205b/5, 205b/5,
206a/9, 206a/13, 206a/14, 207a/1,
207a/11, 208a/5, 208b/10, 208b/13,
208b/14, 209a/6, 209a/8, 209a/9,
209a/9, 210a/4, 210a/10, 210a/13,
210a/17, 210a/18, 210b/3, 210b/14,
210b/17, 211a/6, 211a/9, 211a/10,
211a/10, 211a/11, 211a/14, 211b/3,
211b/10, 212a/3, 212b/15, 212b/17,
213a/3, 213b/7, 214a/15, 215a/10,
215b/10, 216a/13, 216b/8, 216b/16,
217a/12, 217a/13, 217b/9, 217b/11,
218a/4, 218a/5, 218a/6, 218a/14,
218a/15, 218b/2, 220a/3, 221a/16,
221b/14, 221b/14, 222b/10, 224a/12,
224b/2, 224b/3, 226a/3, 226a/16,
227a/1, 227a/3, 227a/13, 227b/9,
227b/10, 229a/4, 229b/11, 229b/12,
229b/13, 230a/8, 230a/8, 230a/9,
230b/2, 230b/3, 230b/5, 230b/13,
231a/4, 231a/15, 231b/18, 233a/7,
233a/9, 233b/3, 234a/8, 234a/9,
234a/10, 234a/10, 234a/12, 234b/3,
234b/3, 234b/10, 234b/12, 234b/13,
236a/19, 238a/12, 238b/15, 239a/14,

239b/9, 240b/16, 243a/6, 244a/7,
244a/16

kitāb: 223a/9

köç: 192a/9, 192a/11, 192b/19,
195b/15, 205b/11, 206a/12, 223a/5,
238a/13, 243b/3

kög(ü): 193b/12 194a/17

köhne: 213b/14

kökeldaş: 199b/3, 242a/10

köl: 224a/7, 224a/7, 224a/9

kömek: 200b/14, 205b/16, 217b/8,
218b/2, 219a/5, 229a/17, 229b/3,
229b/4, 230a/7, 230a/10, 230b/5,
234a/16, 237a/14, 238b/19

körünüş: 188b/12

kögül: 188a/4, 189a/15, 189b/6,
193b/6, 194b/2, 195a/12, 195b/10,
202a/3, 202a/19, 221b/2, 237b/13,
238a/2, 238a/4

köğüllüg: 227b/9, 227b/10

köp: 184a8, 184a13 193a/2 193a/5
193a/7 194a/15 195a/4 195a/5, 204a/4,
211a/14, 212b/4, 213a/10, 230b/5,
237b/11, 237b/15, 242b/8

köprek: 188a/6, 188b/18, 192a/6,
209a/5, 213b/11, 218a/14, 225b/6,
238b/6, 238b/9, 239a/9

köpraq: 226a/8

köprüg: 197b/5, 197b/6, 198a/3,
198a/4, 233b/8, 235a/18

köpkök: 239b/16

köpköp: 193b/16

köşk: 197a/17

köt: 204b/1, 204b/3

kötbér: 206a/12

kötél: 195a/10, 195a/11, 202b/16,
214a/3, 221a/14, 221a/15, 221a/15,
222b/18, 224a/11, 224a/17, 224b/6,
231b/7, 231b/8, 243a/16, 243b/10

köz: 198b/9, 218a/2, 219a/18, 232b/4,
235b/16

küçe: 198a/9, 198b/5, 206a/5, 218a/17

kühī: 219b/14

küşe: 200a/5, 213a/8

küy: 218a/17

kuroh: 185b/14, 203b/5, 218b/14,
220a/2, 223a/8, 223a/18, 224a/5,
224a/7, 230a/13, 243a/15

küze: 227b/3, 227b/5

küç: 186a/7, 192a/10, 192a/12,

211a/14, 244a/6

küç-ber-küç: 208b/2, 242b/2

küdüret: 184a/1

küffar: 214a/16, 214b/6

küllü: 207b/10, 207b/10

kümüş: 186b/11, 233a/9

kün: 184b/9, 184b/11, 185a/5,
185b/13, 188a/16, 188b/12, 188b/13,
190b/4, 191a/3, 191a/3, 191a/5,
191b/14, 192a/9, 192a/13, 193a/12,
193a/16, 193b/2, 193b/7, 194a/7,
194a/8, 194a/13, 195a/3, 195a/12,
195b/10, 202a/6, 202a/8, 206a/3,
206a/5, 206b/5, 206b/10, 207b/11,
208a/17, 212b/8, 212b/14, 214b/12,
215a/2, 215a/11, 215b/3, 215b/4,
215b/9, 216b/5, 216b/12, 216b/13,
217a/7, 217a/12, 217b/4, 218b/13,
218b/16, 219a/5, 219a/8, 219a/12,
219a/14, 219a/17, 219a/18, 219b/2,
219b/16, 220a/6, 220a/12, 220/26,
220a/27, 220b/12, 220b/14, 220b/16,
220b/18, 221a/6, 221b/16, 222a/16,
222b/12, 222b/14, 225b/10, 225b/11,
225b/13, 226a/3, 226a/5, 226a/6,

226b/1, 226b/10, 227a/2, 227a/4,
228a/3, 228a/4, 228b/18, 229a/8,
229a/9, 229a/14, 229b/8, 229b/10,
229b/18, 230b/19, 231b/16, 231b/17,
231b/17, 231b/18, 232a/15, 232a/15,
233a/5, 233a/15, 233b/13, 234b/18,
234b/19, 235a/6, 235a/8, 235a/9,
235a/10, 235a/15, 235a/16, 235a/18,
235b/3, 235b/10, 235b/14, 236a/4,
236a/5, 236a/5, 236a/5, 236a/6, 236a/9,
236a/13, 236a/15, 236a/17, 236b/4,
236b/4, 236b/5, 236b/6, 237a/9,
237a/13, 237a/15, 237a/18, 237a/20,
237a/24, 237b/2, 238a/5, 238a/7,
238a/9, 238a/10, 238a/13, 238a/17,
240a/5, 240a/6, 240a/10, 240a/13,
240a/14, 240b/3, 241a/1, 241a/18,
241b/5, 241b/8, 241b/8, 241b/10,
241b/12, 241b/22, 242a/3, 242a/11,
242a/13, 242a/14, 242a/19, 242b/3,
242b/4, 242b/5, 242b/5, 242b/6,
242b/16, 242b/17, 243a/9, 243b/2,
244a/9

künc: 188b/19

kündüz: 200a/13

küngen: 199a/3

küngüre: 230a/17

künlüg: 188a/3, 206a/10, 242b/13

kürek: 194a/16

kürk: 222b/6, 222b/6, 222b/7, 222b/9,
222b/9

kütavallıq: 198b/16

küyev: 186b/4, 214b/5, 228a/7

küz: 214a/14

Q

qabr: 222a/3, 222a/4

qabtal: 193b/16

qabile: 228a/12

qabül: 188a/6, 188a/14, 205a/8,
216b/10, 235b/12

qaçan: 189b/10

qaçar: 211a/3

qadem: 186a/6, 186a/8, 189b/1,
193b/11, 193b/12, 193b/16

qader: 202b/18

qāđi: 233b/12, 235a/11, 235a/13

qadīm: 223a/12, 223a/14, 224a/14,
229a/15, 229b/13, 231a/2

qadīmī: 226b/13, 229b/13

qāfir: 214b/2

qā'ide: 186b/15, 235a/5, 235b/12,
237b/9

qal'a: 187b/4, 191b/5, 211b/1,
216b/10, 218a/6, 218b/16

qalb: 209b/4

qalem: 206b/4

qalender: 221b/18, 222a/4

qalın: 184a/7, 184a/13, 184b/8,
184b/10, 185a/6, 195b/8, 202b/12,
203a/6, 203b/9, 203b/9, 204a/5,
204a/5, 205b/5, 207b/5, 212a/2,
212b/11, 214a/16, 214b/1, 214b/6,
215b/6, 215b/6, 217b/16, 218b/2,
220a/4, 222a/15, 222b/6, 224a/4,
225a/9, 228a/10, 230b/3, 232b/11,
234b/12, 235b/17, 240b/7, 242b/10,
243b/4, 243b/4

qalqan: 217a/14, 234a/14

qan: 202b/1, 215b/14

qap: 212a/17, 212a/17, 212b/10,
212b/10

qapqara: 219a/15, 219a/17, 240b/14

qapqarangū: 203a/10

qar: 188a/2, 192a/5, 192b/15, 192b/15,
192b/15, 192b/19, 193a/2, 193a/2,
193a/8 193a/10 193b/7, 193b/8,
193b/10, 193b/11, 193b/11, 193b/12,
193b/14, 194a/7, 194a/9, 194a/12,
194a/16, 194a/17, 194b/2, 194b/7,
194b/9, 194b/12, 194b/15, 194b/16,
194b/16, 195a/10, 195a/10, 195a/12,
195a/13, 195a/14, 195b/1 195b/7
197b/7, 197b/7, 197b/15, 199a/3,
213a/7, 219b/10, 219b/11, 230a/18,
240b/14

qarlıq: 228a/16

qara: 196a/6 196b/7, 200a/5, 203b/4,
203b/8, 204b/6, 210a/12, 219a/17,
219a/18 220a/4, 223b/13, 224a/1,
232a/11, 237b/13

qarangū: 203a/10, 227b/5, 232b/17

qarār: 187b/14, 206b/15, 207a/14,
208a/7, 211a/16, 225b/14, 229b/8,
244a/5, 244a/13

qaravul: 205a/14, 209a/12, 243b/13

qaravulluq: 221b/5

qarılığ: 193a/8

qariş: 204a/12

qaş: 185a/16, 184b/13, 187a/9,
187a/16, 188b/15, 194a/11, 200a/13,
200a/14, 201a/1, 201b/3, 201b/11,
202b/10, 205a/4, 207b/3, 211a/3,
214b/15, 236b/11, 236b/14, 237a/18,
237a/20, 237b/5, 238a/6, 240a/10,
241b/12, 242a/10

qaşuq: 241a/8

qaţ': 236a/2

qaţār: 212a/9, 212a/13, 212a/13

qaţı': 186b/14, 186b/14

qatıq: 190a/18 196a/14, 216b/6

qatılış: 219b/3, 220b/13, 231b/13,
240b/6, 241a/5

qatl: 214b/2, 218a/13, 218a/14,
218b/10

qatla: 184b/12, 187a/14, 200a/16,
202a/2, 202a/13, 202b/12, 203a/12,
215a/4, 217b/11, 234a/6, 236a/7,
236b/18

qavurdaq: 194b/13

qavun: 241a/13

qayaş: 229b/6

qavī: 213a/10, 213a/12

qayın: 185a/13, 188a/15, 192a/18

qaysı: 187b/15, 191a/4, 204a/15,
217a/9, 217b/5, 217b/14, 220a/23,
229a/18

qaz: 187a/11, 190b/13, 190b/16

qazı: 204a/11

qazuq: 241a/11

qılıç: 184a/7, 184a/13, 192b/4, 198b/3,
199a/4, 199b/2, 199b/3, 199b/4,
204a/10, 208b/14, 214a/4, 217b/14,
232a/13, 232b/12, 234b/2, 239a/10,
239b/4

qır: 196b/5, 196b/10

qıraq: 187b/9, 194b/4, 226b/17

qırā'at: 206b/7

qırq: 188a/3, 190b/4, 194b/13, 205b/4,
208a/16, 221b/17, 230b/3, 231a/15,
238b/13, 239a/9

qısmet: 231b/15

qış: 187b/15, 188a/5, 188a/8, 192a/5,
193a/5, 215a/11

qısqalıq: 194a/13, 240a/7

qısqaraq: 240a/19

qışlıq: 214a/16

qışlaq: 187b/16, 190a/9, 192a/4,
192a/6, 192a/8, 237b/13

qışlaqlıq: 192a/6

qıt'a: 206a/15, 219a/8, 237b/19

qıyās: 203a/13

qız: 188a/19, 191b/12, 192a/2, 200b/5,
201b/8, 207a/16, 212b/13, 214b/8,
220a/10, 220a/16, 220a/21, 220a/24,
220a/24, 220b/2, 220b/3, 221a/8
228a/7, 234b/19, 235a/2, 236b/6

qol: 186b/6, 196b/5, 196b/10, 209a/14,
209a/14, 209a/16, 209a/16, 209b/2,
209b/6, 209b/7, 209b/18, 210a/2,
214a/6, 214a/8, 217b/7, 217b/12,
228a/11, 230a/16, 237a/22, 238b/6

qorqağ: 196b/1

qorqunç: 201a/12

qoş: 200b/4, 223a/15

qotl: 238b/2

qoy: 195b/5, 195b/8, 196b/9, 196b/11,
203b/9, 203b/10, 204a/1, 204a/2,
207b/11, 207b/15, 209a/4, 212a/18,
212a/18, 233a/12, 239b/2

qoyı: 186b/3, 186b/9, 194a/4, 195a/2,
195a/7, 195a/8, 196b/6, 209a/4,
209a/7, 214a/8, 214a/13, 217a/2,
219a/16, 222b/4, 225a/8, 229a/5,
229a/13, 232b/17, 241a/18, 243a/15

qoyıraq: 186b/9, 210b/12, 218b/14,
228a/16, 229a/13 231b/13

qudret: 213a/11

qul: 190a/14, 193a/14, 203b/2, 212a/4,
216b/2, 238b/2

qulaç: 240a/17

qulağ: 190a/7, 194b/9, 194b/9, 204a/9,
216a/13

qulaq: 200a/12, 235b/16, 235b/16

qulan: 204a/5, 204a/5, 204a/6,
204a/11, 204a/14

qulluq: 216b/9

qumāş: 212a/13, 236a/18, 236a/19,
236a/19

qur'an: 188b/5

qurğan: 197a/11, 198a/9 198b/11,
199b/16, 201a/13, 203a/2, 204b/9,
204b/12 204b/17, 205a/13, 205b/10,
205b/15, 205b/15, 205b/16, 205b/17,
206a/4, 206a/4, 206a/6, 206a/6,
211b/3, 211b/5, 211b/7, 211b/11,
214a/10, 214b/16, 215a/6, 215a/7,

215a/10, 216b/7, 216b/8, 216b/11,
216b/14, 216b/15, 217a/1, 217a/3,
217a/5, 217a/7, 217b/3, 217b/5,
217b/9, 217b/15, 218a/2, 218a/8,
218a/16, 218a/16, 218b/13, 219a/1,
219a/5, 219a/6, 220b/8, 220b/10,
221a/9, 226a/18, 230b/7, 230b/8,
230b/8, 230b/9, 230b/12, 231a/1,
234b/13, 234b/18, 241a/5, 242b/10,
242b/11, 244a/6, 244a/18

quṭb: 203a/13, 205a/10

quṣ: 190b/13, 202b/3, 202b/3, 219a/17,
235a/19, 235b/2

quṣṣı: 233a/7

quvvət: 201b/17, 213a/11

quyruğ: 219a/16, 227a/14

quzı: 190a/12

L

lā-cürm: 201a/7

lafz: 209b/8

lahza: 216a/16, 235b/6

laqab: 205a/11

lāle: 202a/13, 202a/13, 202a/14

leklek: 233a/6

lenger: 196b/11, 197a/13, 229a/5

leṭāfet: 192b/6

levāhiq: 202b/14, 210b/14, 224b/14

līk: 237a/4

luṭf: 218a/7

M

ma‘āş: 202b/6, 206a/8, 223b/17

mābeyn: 188b/20, 189a/2

ma‘cūn: 222a/6, 225b/15, 227a/16,
227a/17, 227b/7, 227b/7, 227b/9,
227b/10, 227b/11, 227b/15, 227b/17,
229a/2, 229a/3, 232a/15, 232a/16,
240a/3, 240a/13, 240b/6, 243a/9,
243a/14, 244a/9

ma‘cūn-nāklik: 232a/16, 243a/9

maḥall: 185a/16, 187a/10, 187b/9,
190a/5, 190a/14, 194a/4, 196a/12,
197b/13, 198a/5, 198b/2, 207a/9,
207b/7, 209a/7, 209a/10, 212a/5,
212a/9, 214b/4, 215a/7, 215b/13,
216a/16, 217a/3, 223b/15, 224b/7,
228a/7, 230b/13, 234b/1, 238b/17,
239b/4, 241a/13, 242a/7, 243a/13

maḥallāt: 208b/16

maḥallī: 223a/6

mā-ḥazarī: 241b/3

maḥfi: 191b/15

maḥmil: 232a/11

maḥrem: 212a/5

maḥşūş: 243a/1, 243a/15

maral: 219a/15, 219a/16

maşharalıq: 236b/19

maşlahat: 185b/10, 207a/13, 213a/10,
216b/12, 219b/12, 220a/6, 220b/2,
241b/20, 242b/13

maqām: 200a/11, 201a/9, 208b/4,
216a/5, 216b/9, 220b/1, 221b/11,
221b/13, 228a/1, 228b/4

maqābir: 191a/11, 191a/13

maqbere: 188b/2, 191a/14, 191b/9

maqsad: 203a/8

maqşūd: 201a/4

ma‘qūl: 187a/7, 189b/14, 200a/10,
205a/12

māl: 195b/15, 196b/6, 196b/9, 200a/5,
203b/11, 205a/5, 207b/11, 207b/14,
212b/3, 212b/11, 220b/3, 225b/14,
238a/15, 243b/3, 244a/6

māl-dost: 205a/2

ma‘lūm: 195a/11, 198a/2, 203a/11,
209a/15, 211b/4, 219b/8, 223a/9,
223a/10, 239a/8

ma‘mūr: 200b/3

mān: 208a/15

maḥa: 185b/9, 186b/6, 187b/13
187b/16, 188b/9, 189a/11, 190a/13,
190a/17 191a/2, 191b/14, 198b/17,
200b/13, 208a/9, 211b/4, 216a/10,
220a/10, 220a/30, 221a/6, 231a/5,
233b/4, 238b/15

māni‘: 188a/3

maḥşīb: 198b/16

maḥla: 193b/4

māye: 212a/13, 212a/14

māyil: 189b/6

ma‘zeret: 199a/8

mażbūt: 197a/11, 205a/13, 209a/10

ma‘zūr: 201a/8

mebzul: 211b/6

mecal: 213a/11, 222a/16

meclis: 186b/12, 187a/12, 187a/10,
187a/13 187a/14, 187a/15, 187b1
188b16 189a/9, 189a/10, 198a/11,
189b/17, 190a/15, 190b/2, 192b/4,

218b/17, 227a/10, 233b/13, 235a/13,
236b/17, 236b/18, 236b/20, 236b/20,
237a/1, 237a/7, 237a/11, 237b/2,
240a/8, 240b/3, 243a/3, 243b/6, 243b/6

medāris: 191a/13

medd: 222a/2

medrese: 188a/20, 188b/5, 191a/13,
191b/7, 191b/8, 191b/10, 233a/1

meğer: 199b/2

meks: 192a/11

melik: 223b/5, 242b/7, 244a/2

memalik: 210b/8

memnū‘: 213b/11

memzūc: 236a/7, 237a/10, 237a/12

men‘: 190a/8

mén: 184b/14, 185a/16, 185a/16,
185b/9, 185b/10, 185b/11, 185b/14,
186a/9, 186a/10, 186a/11, 186b/2,
187a/5, 187a/6, 187a/6, 187a/10,
187b/12, 188a/17, 189a/6, 189a/8,
189a/11, 189a/12, 189b/3, 189b/10,
190a/15, 190b/2, 190b/6 190b/7
190b/15, 190b/15, 191b/14, 191b/14,
192a/3, 193a/4, 193b/5, 193b/8,
194a/16, 194b/3, 194b/4, 194b/4,

194b/8, 196a/7, 196a/10, 196b/1
196b/9, 198a/9, 198b/6, 198b/17,
199a/2, , 199a/3 199a/7, 199a/16,
199b/1, 199b/3, 199b/6, 199b/12
200b/3, 200b/5, 200b/13, 201a/2,
201a/4, 201a/5, 201b/4, 201b/11
202a/1, 202a/1, 203a/3, 203a/8,
203a/12, 204a/15, 204b/3, 204b/12,
207a/8, 207b/8, 207b/13, 207b/18,
208a/18, 208b/9, 208b/15, 209b/3,
210b/11, , 211b/11, 213b/16 213a/1,
213a/9, 213b/1, 215a/18 216b/1,
216b/4, 219b/5, 220a/10, 220a/18,
220a/20, 222b/5, 225b/7, 227a/12,
227b/3 227b/8, 228b/14, 228b/15,
228b/17, 230b/12, 232b/10, 233a/7,
233b/3, 234a/8, 234a/12, 234a/13,
234a/17, 234a/18 234b/3, 235a/3,
235b/10, 236b/11, 236b/12, 236b/13,
237a/16, 238b/10, 238b/15, 238b/15,
240b/13, 240b/16, 242a/1, 243a/1,
243a/6, 243a/11, 244a/17, 244a/18

mendil: 242a/17

méniq: 184b/13, 186a/13, 187a/6,
188a/8, 188a/18, 188b/14, 190b/3,

190b/3, 190b/13, 190b/16, 192a/2,
198b/12, 198b/13, 199b/6, 200b/2,
200b/4, 200b/6, 200b/12, 201a/1,
201b/3, 201b/8, 201b/10, 202a/19,
209b/18, 211a/10, 213b/10, 213b/10,
220a/10, 230b/13, 233a/5, 234a/10,
234a/17, 235a/12, 235b/12, 236b/11,
236b/14, 240b/15, 242a/9, 243a/5

mensüb: 223b/4

menzil: 195a/13, 244a/7

merbūṭ: 205a/13

merdane: 192b/4 197b/11, 205a/2

merdāneliġ: 198b/15

merdāneliġ: 187b/8, 230b/6

mer'ī: 202a/6, 235a/5, 235b/13

mertebe: 184b/10, 206b/13, 206b/13,
210a/4, 219b/6, 234a/7

mertebelıġ: 208a/10

mesel: 194b/6, 214a/2

mescid: 191b/7, 191b/19

meşaqqaṭ: 193b/3 193b/3 194b/3
194b/4 195a/4 195b/7 195b/8

meşgul: 208a/18, 217b/10, 217b/13,
218a/3, 231b/16

meşhur: 191a/6, 197a/9, 205b/8,
206a/15, 206b/3, 216a/11, 230b/6

meşrūḥ: 215a/2, 243b/7

mest: 227b/7, 227b/14, 227b/16,
227b/17, 227b/18, 227b/19, 228b/12,
228b/15, 236b/13, 236b/14, 237a/7

mestliġ: 189a/13, 190a/14, 235b/7

mestliġ: 190a/10, 235b/6

meştūr: 201a/4, 202b/5

meş'al: 228b/13, 228b/15

meş'ūf: 218a/3

meşveret: 207a/12, 213a/6, 242b/9,
244a/18

mevsim: 202a/17

mevsūm: 224a/9 215b/4

meymene: 209b/3

meysere: 209b/4

meyl: 189a/14, 189b/4, 186b/5,
190b/15, 191b/15, 213b/8, 214a/16

mey'ūs: 215a/7

meyve: 218b/18

mevāni': 222a/8

mezar: 241a/4

mezārāt: 191a/11

mezheb: 192b/7

mezkûr: 187a/7, 193b/10, 198b/3, 202a/7, 202b/5, 203b/15, 205a/5, 207a/16, 209a/7, 210a/4, 211b/6, 212b/5, 212b/16, 216a/6, 220b/7, 225a/3, 229b/5, 230a/1, 231b/6, 242a/2

mī'ād: 197b/11

mihman: 189a/8

mihmāndārlıg: 190b/1

mikdār: 192a/11

miqdār: 213a/12

miñ: 184a/14, 202b/2, 203b/6, 204a/1, 204a/1, 205b/4, 209a/6, 209a/9, 210a/12, 216a/4, 218a/14, 236b/7, 241b/11

minare: 203b/14, 218b/15, 239a/12

minber: 206b/5

mīrzā: 184b/15, 185b/12, 185b/13, 186a/16, 186b/2, 186b/4, 187a/1, 187a/14, 187a/16, 187b/3, 187b/7, 187b/10, 187b/15, 188a/6, 188a/9, 188a/12, 188b/1, 190a/7, 190a/18, 191a/13, 192a/14, 192b/10, 192b/11, 199b/8, 205b/7, 205b/8, 205b/14, 206b/16, 208a/2, 208a/3

mīrzāde: 236a/11, 244a/7

mişqāl: 233a/9

misvak: 241b/1

molla: 205a/10, 206b/3

molcar: 217b/6, 217b/13, 240b/5

möçe: 239a/15, 240a/7

mu: 193a/8, 193a/8, 193a/9, 193b/5, 193b/6, 199a/3, 203a/8, 203b/4, 205a/7, 220a/21, 220a/21, 241a/11, 241a/11

mu'āf: 242a/17

mu'allaq: 204a/10

mu'āmele: 238a/15

mu'ayyen: 214a/13, 229b/1

muğlim: 192b/7

muḥaqqaq: 204b/10

muḥaşşılıq: 212b/5, 213a/3

muḥāşara: 185a/9, 213a/5

muḥavveṭe: 198a/6

muḥkem: 210a/16, 223a/5, 234b/2

muhtaşarraq: 188b/17

muhtelif: 187b/18, 209b/3

muḡa: 207a/12, 208a/12, 208b/6,
220b/17, 226b/12, 242b/9, 244a/5

munḡa: 187a/6, 189b/8, 193b/3,
203b/9, 204a/13, 205b/10, 207a/10,
207b/15, 212a/3, 213a/11, 239a/14

munda: 188b/5, 190b/5, 194b/3,
194b/4, 203b/16, 208b/3, 209a/7,
209b/5, 209b/9, 222a/15, 227a/13,
230b/10

mundaq: 185a/16, 185b/2, 188a/9,
189b/6, 190b/16, 194a/6, 194b/14,
195a/10, 195a/14, 195b/7, 195b/8,
195b/9, 195b/9, 199b/15, 200a/11,
201b/5, 201b/10, 203b/6, 205a/9,
206a/10, 206b/8, 207a/9, 207b/7,
207b/9, 208a/11, 208b/16, 212a/2,
213b/15, 216a/9, 218a/7, 219b/14,
222a/4, 223b/8, 227b/5, 228b/15,
235a/12, 235b/11, 237b/9, 239a/14,
239a/17, 239a/17, 239a/17

mundın: 199b/13, 199b/15, 201a/10,
202b/18, 205a/7, 210a/11, 211b/14,
214b/14, 219a/16, 235a/20, 239a/8,
240b/8, 241a/10

muni: 184a/11, 194b/11, 221b/7,
228a/7, 229b/2

munıḡ: 190a/6, 207b/10, 209b/6,
209b/7, 209b/9

murād: 209b/9, 209b/9

mu‘ārız: 219a/13

muraşşā: 191a/1

muḡaqqar: 224a/12

muḡarrem: 205a/16, 216b/5, 216b/13,
217b/4, 218b/16, 219a/12

muhayā: 189b/9

muqarrer: 186a/9, 186a/14, 189b/15,
192a/2, 197a/14, 207a/7, 207a/16,
211b/16, 214a/13, 223a/14, 223a/15,
229b/1, 233a/15, 229b/3, 230b/13,
236a/20, 240b/5

muqābele: 207b/10, 217a/11

muqāvemet: 213a/11

muşālaḡa: 226b/8, 229a/15, 229b/8

musallaḡ: 210b/8

muşāliḡ: 221a/11

musavver: 189a/2

muşavvir: 206b/4

muşt: 242a/6

mu‘tarraf: 187a/7

muţāyebe: 236b/18

mutaşarrıf: 210b/8, 213a/8, 215a/10,
223b/16, 225a/4, 225b/4, 229b/18

mutazarrır: 238a/16

mu‘teber: 216b/8, 223b/5

mu‘tedd-bih: 222a/10

muţī‘: 232a/10

muttaqī: 189b/2

muţtarib: 199b/12, 200a/9

mü: 199a/3, 200b/5, 203b/4

mübalağa: 186a/3

müddet: 216a/4, 229a/5, 235a/6,
237a/9, 238b/1, 240b/10

müddeti: 217b/13, 229a/13

müddetü’l ‘ömr: 197b/3, 197b/8

müheyya: 235a/13

mühim: 231a/7, 231a/8, 236a/2

mühimmat: 218b/13

mühmel: 212a/14

mühr: 208a/10, 208a/11

müjde: 220a/25

mükerrer: 229a/1

mükemmel: 189b/9, 204b/15

mülāḥaḫa: 194b/10, 202b/10, 207b/13,
211b/7, 213a/2, 219a/1, 222a/3,
231a/18

mülāqāt: 185b/13, 207b/1

mülazım: 233b/12

mülāzemet: 184b/11, 207a/11, 208a/4,
219a/13, 223b/12, 224a/12, 224b/4,
224b/9, 225b/11, 225b/17, 228a/8,
231a/7, 231a/16, 232a/3, 233b/11,
233b/12, 236a/12, 236a/16, 238a/6,
238a/14, 242a/12, 243a/14

mülhid: 221b/17, 221b/18, 222a/4

mülk: 191b/7, 200a/17, 223b/15,
229b/12

mümkin: 203a/9

münāfiq: 192b/8

münfa‘il: 200a/9, 203a/3, 227b/8,
244a/2

münasebet: 213b/8, 213b/11, 220b/8

münāsib: 187b/15, 188b/10, 207a/9,
225b/10

münāsiblıq: 229a/18

münqād: 232a/10

münkir: 208a/8

müntehi: 223b/3

mürāca‘at: 187b/5, 221a/8, 229b/9

mürevvaq: 189a/9

mürur: 215a/13, 218a/18

mürüvvet: 194b/4

müşahhüş: 204b/9

müseddes: 232b/3

müşfiqāne: 200a/10

müstahkem: 197a/11, 218a/8

müstahsen: 185b/7

müsta‘idd: 204b/15

müşkil: 189b/7, 204b/16

mütağalliblıq: 225a/3

mütenebbih: 235b/10

müteneffir: 227a/16

müte‘ellim: 234a/2

müte‘eşsir: 234a/2

mütereddid: 211a/7

mütevātir: 212b/17

müteveccih: 184b/3, 185b/11,
186a/11, 187b/16, 188a/17, 199a/8,
207a/15, 207b/4, 209a/18, 210a/18,
211a/16, 213b/2, 213b/9, 214a/6,
216a/16, 222b/2, 224b/7, 235b/6,
238b/14, 239b/6, 242b/2

mütevehhim: 202a/5, 225a/13

mütevellid: 215b/1

müvellih: 190b/10

müyesser: 222a/8, 235b/11

müzāyaqa: 226b/9

müzebzeb: 202a/5

N

na‘aş: 234a/3

nādīde: 206a/9

nafır: 184a/6

nağme: 189b/17

nā-ḥāhī: 220a/27

nā-hem-vār: 190a/4, 217a/1

nā-hem-vārlıg: 200a/16

naqb: 206a/5, 215a/4

naqqāre: 211a/12, 211a/16, 217b/4,
231b/7

nām: 218a/9

nā-ma‘qūl: 185a/14

nā-ma‘lūm: 193a/3

namaz: 187a/9, 187a/9, 190a/7,
194a/13, 194a/14, 194b/7, 194b/7,
194b/10 195a/9, 195b/4, 197b/6,
206b/7, 216a/12, 218b/3, 219b/6,
219b/6, 220b/3, 220b/3, 221a/15,
221b/3, 221b/3, 222b/11, 222b/15,
223a/4, 223b/11, 224a/3, 224b/10
226a/7, 226a/9, 226a/11, 227a/15,
227b/2, 228b/9, 228b/12, 229a/9,
229b/11, 230a/1, 230a/2, 231a/3,
233a/14, 233a/16, 233a/17, 231b/8,
233b/8, 233b/16, 233b/18, 233b/11,
233b/13, 233b/17, 235b/4, 237a/7,
237a/17, 237b/2, 237b/2, 238a/18,
240a/2, 240a/11, 240a/12, 240b/8,
243a/2, 243a/14, 244a/3, 244a/10

,244a/11, 240a/8, 241a/2, 241b/2,
243b/5, 243b/11

nā-merdlıq: 185a/15, 185b/3

nāmūs: 184b/3, 186a/13, 186a/13,
187b/13, 193a/10, 212b/12

nā-müşahḥaş: 193a/12

nān: 195b/8

narı: 239b/19

nasaq: 205a/14, 209a/11

naşş: 186b/14

nā-şāyest: 206a/10

naşihat: 190a/18, 216b/9, 216b/10

nā-şinās: 201b/10

nāżır: 209a/15

nazik: 190a/3

né: 186a/2, 186a/2, 189b/2, 190b/8,
192a/6, 192a/6, 192a/6, 193a/4,
195a/14 196a/14, 196a/14, 196a/14,
198b/5, 198b/5, 199b/12, 200a/9,
200a/10, 202b/2, 203a/2, 203a/8,
203a/11, 203a/11, 204b/8, 204b/9,
204b/15, 205a/13, 205a/13, 205a/13,
205a/14, 205a/14, 205b/2, 205b/3,

205b/14, 206a/9, 207b/8, 208a/6,
209a/6, 212a/12, 213a/10, 213a/10,
214a/12, 214a/13, 220a/18, 223a/13,
226b/17, 226b/18, 227a/2, 227a/2,
240b/15

nebatat: 231b/6

nebīre: 200a/13, 200b/5, 208a/2,
224b/14

néçe: 184b/9, 184b/12, 185a/5,
185a/14, 187b/11, 188a/6, 188b/13,
193a/12, 193b/2, 193b/12, 194b/2,
195a/12, 196a/1, 196a/4, 198b/7,
199a/, 200a/16, 200b/4, 201b/15,
202a/6, 202a/8, 205a/9, 206b/5,
207b/11, 208b/3, 211b/9, 213b/11,
214a/9, 214b/2, 214b/3, 214b/10,
214b/12, 215a/2, 215a/4, 215a/4,
215a/11, 215b/9, 218b/5, 218b/8,
218b/18, 219b/4, 220a/8, 220a/26,
221a/16, 221b/8, 221b/9, 222b/3,
224b/4, 222b/6, 223a/2, 223a/18,
223b/14, 223b/15, 224a/11, 224b/12,
227a/2, 227a/3, 227a/12, 227a/13,
227b/19, 228a/7, 229b/18, 230b/6,
230b/18, 231a/13, 231b/11, 234a/6,
235b/12, 236b/18, 237a/9, 237b/4,
239a/14, 239b/9, 242a/7, 243a/1,
243a/2, 243a/13, 243a/15

nécük: 185a/16, 194b/5, 200b/7,
200b/17, 202a/14, 202b/4, 205a/5,
207a/16, 207b/10, 208a/13, 209a/7,
209b/3, 212b/5, 220a/20, 223b/8,
224a/10, 230a/1, 236b/15, 242a/2

nége: 185b/5, 185b/6, 185b/10, 190b/4

nefs: 189b/4

neqāhet: 237a/11

nékim: 215b/16

nemek-ḥarām: 204b/1

neng: 218a/9

ner: 212a/13

nergis: 236a/7

nesl: 223a/10

neş'e: 189a/12, 189a/15, 227b/4

nev': 186a/4, 187a/11, 187b/2,
191a/15, 200b/2, 201b/5, 201b/7,
202a/14, 203a/3, 203a/3, 208a/12,
209b/5, 235b/11, 243a/7

nevāḥī: 184b/10, 185a/2, 187b/10,
187b/16, 192a/9, 192b/14, 192b/15,
193a/4, 194b/12, 203a/12, 204b/3,
204b/8, 204b/13, 205a/16, 208a/17,
208b/11, 209a/4, 212b/4, 212b/8,

214b/8, 214b/11, 214b/12, 215b/8,
218b/17, 218b/19, 220a/9, 221b/10,
223b/6, 223b/13, 224a/3, 226a/6,
231b/19, 232b/4, 232b/19, 234b/11,
238a/11, 238a/18, 240a/3, 241b/14

nevbet: 184b/12, 187a/2, 187a/5,
187a/9, 187a/16, 215a/18, 216a/9,
227b/4, 227b/5, 237a/22

ney-şeker: 228b/19

nifāq: 192b/8

nifāq-āmiz: 192b/10

niḥāl: 235b/3, 235b/4

nikāḥ: 206b/2, 214b/9

niqār: 184a/1

nişane: 197a/15

nīze: 217b/14, 221b/5, 232b/11, 239a/3

noqsān: 224a/2

nöker: 192a/14, 192a/15, 192a/16,
192b/1, 192b/17, 193b/10, 196a/12,
196a/13, 196a/13, 196a/13, 196a/14,
197a/13, 198b/1, 199b/6, 200a/17,
200b/14, 202b/17, 212b/2, 212b/10,
212b/15, 216a/1, 216a/3, 217a/8,
224b/8, 230a/3, 231a/12, 231a/13,
232a/1, 240a/6, 241b/13

nökerlik: 241b/6

nücüm: 216b/6, 218a/8

O

ofraq: 235b/8, 241a/15

ol: 185a/2, 185a/16, 185b/12, 185b/15,
186b/7, 187a/10, 187b/1, 187b/2,
188b/7, 189b/2, 192a/11, 193a/6,
193b/2, 194a/4, 194a/9, 195a/3,
195a/4, 196a/7, 198a/4, 199a/8,
199b/7, 199b/11, 199b/16, 200b/6,
200b/16, 203a/3, 203a/16, 204a/3,
204b/11, 208a/8, 208b/5, 209b/9,
210b/7, 211a/7, 211a/10, 212a/2,
212a/4, 212a/5, 213a/15, 214b/12,
216a/16, 216b/3, 216b/10, 217a/10,
217b/10, 218a/12, 218a/15, 219a/17,
219b/6, 219b/11, 220a/15, 220a/18,
220a/23, 222b/8, 224b/15, 225a/11,
225a/13, 225a/16, 225a/17, 225a/17,
225b/2, 225b/3, 226b/7, 227a/17,
228a/10, 228a/13, 228b/14, 228b/18,
229a/6, 229b/2, 229b/10, 229b/14,
229b/14, 230a/2, 230b/6, 230b/14,
231a/3, 233b/16, 234a/6, 234a/9,
234a/10, 235a/3, 235b/11, 235b/14,
237a/5, 237a/16, 237b/8, 237b/11,
237b/14, 238a/1, 238a/11, 238b/5,
239b/20, 240a/13, 240a/19, 240b/1,
240b/4, 241a/15, 241b/13, 242a/6,
244a/16

oğlan oğ(u)lan: 185a/10, 193a/10, 195b/18, 201b/8, 205b/11, 205b/14, 224b/17

oğ(u)l: 185a/8 193b/9, 206a/1, 206a/14, 208a/3, 220a/10, 220a/16, 220a/20, 220a/21, 220a/26, 220a/34, 223b/5, 224b/8, 224b/8, 224b/15, 225a/2, 225a/12, 225b/1, 228a/6, 228a/14, 236a/1, 236b/7, 238a/12

oquş: 190a/6

oq: 184a/6, 185b/11, 190a/16, 191b/14, 193a/10, 193b/2, 194a/1, 194a/2, 194a/11, 194a/14, 194a/15, 194b/1, 195a/2, 195a/3, 195a/7, 195a/8, 195b/2, 195b/5, 195b/15, 196a/3, 196a/4, 196a/10, 196b/4, 197a/16, 198a/14, 198b/8, 198b/12, 198b/13, 198b/17, 199a/4, 201b/4, 201b/12, 202a/6, 202b/4, 202b/16, 203a/9, 203a/12, 203a/14, 205b/2, 205b/5, 206b/1, 207a/1, 207b/7, 207b/13, 208b/4, 209a/17, 210a/11, 210a/19, 210b/2, 210b/2, 210b/4, 212a/10, 212a/4, 214b/4, 217a/4, 218b/14, 220a/25, 222b/16, 223b/10, 225b/8, 227b/1, 229a/6, 230a/8, 232b/14, 235b/17, 238b/10, 240b/16, 241a/8, 241a/12, 241a/12, 241a/14, 242b/4, 243b/6

oq: 184a/7, 184a/13, 199a/4, 196b/2, 198b/3, 199b/7, 199b/8, 199b/8,

199b/9, 203b/15, 204a/6 204a/7, 204a/9, 204a/9, 211a/3, 214a/7, 214a/8, 215a/5, 218a/2, 219b/10, 222b/7, 230b/8, 232b/11, 234a/12, 234a/13, 234a/14, 234a/14, 239a/10, 239b/4

oqluq: 199a/16

olcar: 212a/17, 212b/11, 218a/8, 239b/2

olturuşluq: 225b/16, 226b/6

on: 187b/12, 188a/12, 193b/8, 193b/11, 193b/14, 193b/16, 193b/18, 194a/2, 206b/10, 209a/13, 209a/13, 209a/13, 209a/14, 213b/16, 217a/15, 218b/16, 224a/4, 229a/8, 230a/18, 233a/12, 234a/8, 236a/6

oq: 186b/6, 186b/8, 203a/13, 209a/14, 209a/16, 209a/16, 209a/16, 209b/2, 209b/2, 209b/2, 209b/6, 209b/7, 209b/10, 209b/18, 238b/6

on altı: 204a/1, 206a/5, 221b/16, 222b/12, 242a/13

on bir: 211a/10, 229b/9, 237b/2

on beş: 193b/8, 193b/14, 193b/16, 193b/18, 194a/2, 196b/12, 206b/10, 230b/19, 234a/8, 236a/9, 242b/13

on ékki: 234b/19, 236a/6, 237a/13,
241b/22

on sékkiz 219a/14

on toqquz: 235a/8, 242a/14

on tört: 196b/12, 219a/6, 221b/16

on üç: 242a/3

on yetti: 206a/5, 219a/12, 235a/6,
237a/15, 238a/5

ordu: 185b/16, 186b/18, 187a/1,
193a/15, 208a/17, 212a/7, 212a/11,
212a/12, 212a/12, 212a/12, 214b/7,
214b/13, 218b/3, 219a/2, 222b/5,
222b/11, 222b/13, 223a/2, 223a/5,
223b/13, 226a/2, 226a/7, 226a/10,
227b/2, 228b/13, 228b/15, 229a/7,
229a/14, 229b/11, 229b/16, 229b/17,
230a/4, 230b/15, 230b/18, 231a/4,
231a/6, 231a/18, 231b/1, 232a/19,
244a/12

orn: 194a/17 198a/5

orta: 188b/17, 188b/19, 208a/11,
215a/11, 220a/1, 220a/31, 224a/5,
229a/4, 241a/10

ot: 195b/5 197b/12 198a/2, 206a/6,
222b/8, 222b/9

ot: 195b/6, 197a/16, 197a/17, 197b/12,
197b/13

otağ: 204b/4, 212a/17, 226a/12, 243b/6

otaq: 26a/12

otunluq: 193a/13

ottuz: 208a/16, 221b/17, 230b/3,
231a/15

ottuz dörd: 202a/14

Ö

öksük: 223a/15

öleq: 195b/4, 195b/4, 195b/10,
195b/12, 209a/1, 212a/11, 216a/6,
216a/7, 224a/7, 239b/16, 242a/4

ölüg: 218a/17, 218a/18

ölüm: 194a/9, 199b/15

‘ömr: 193b/3, 197b/8

öz: 184a/5, 188a/9, 189a/8, 192a/17,
192b1, 193a/10, 194a/6, 195a/13,
196a/9, 196b/10, 197a/7, 200a/14,
200b/16, 201a/2, 201a/4, 201a/13,
202a/4, 203a/9, 203a/16, 204b/14,
205a/6, 205a/8, 210a/14, 210b/5,
211b/9, 212a/11, 213a/11, 216a/14,
217b/6, 221a/14, 222b/8, 223b/16,

224a/14, 225a/16, 226b/7, 227a/2,
227b/5, 228b/2, 232b/8, 232b/13,
232b/18, 235b/8, 236b/13, 237b/13,
239a/3, 239a/6, 239b/9, 241a/19,
242a/17, 242b/1, 243a/13

özge: 184b/4, 188b/19, 191a/6, 194a/2,
195b/18, 200b/16, 202a/12, 206b/14,
211b/8, 217a/13, 219a/16, 220a/16,
223b/5, 227b/6, 227b/7, 230a/17,
233a/10, 233b/4, 235b/12, 235b/13

özlük: 189b/6

‘özr: 188a/6, 188a/6, 189a/16,
189b/14, 200a/10

P

pā: 230b/16

pādişāh: 185a/16, 188a/9, 197a/7,
197a/8, 199b/7, 205a/4, 206a/8,
213b/7, 215a/18, 225b/4, 235a/12,
244a/17

pādişāhlġ: 225b/7

pādişāhzāde: 213b/7

pare: 190a/14, 196b/9, 200a/1, 201b/6,
201b/6, 220a/3, 221b/6, 221b/8,
221b/14, 222a/14, 238b/18, 240a/4,
242b/11, 243a/14

pārçe: 221b/19, 232a/16, 232a/16,
232a/17, 232a/17, 233a/10, 233a/11

part: 204b/6

partal: 196a/4, 221a/11, 221a/13,
222b/12, 226a/12, 226a/16, 243b/11

pās: 222b/16, 243b/11

pāşne: 199a/17

penāh: 190b/6 194b/1

penc-şenbe: 216b/13, 219a/14, 220a/6,
222b/12, 225b/17, 226b/10, 230b/19,
231b/18, 232a/15, 235a/16, 237a/18,
238a/10, 240a/11, 242a/3, 242b/4

penīr: 233a/13

pergene: 225a/4, 239a/15

perhiz: 236b/11

perişan: 216b/11, 227b/16, 227b/18

perva: 208b/3, 212a/18, 216a/10,
217a/10, 218a/2, 243b/5

pervā’ī: 184b/15

pest: 190a/3

pestlġ: 217a/2

pestraq: 221b/19

peyda: 189b/5, 189b/10, 191b/15,
194b/13, 222b/6

pey-der-pey: 227b/18

peymāne: 189a/9

peyvest: 228a/16

peyveste: 192b/14, 213a/9, 223b/2,
228a/10

pīšānī: 211a/2

pīškeş: 204b/4, 204b/5, 207b/16,
222b/15, 223b/12, 224a/12, 224b/4,
224b/9, 225b/11, 225b/17, 231a/5,
231a/6, 231a/16, 232a/2, 232a/3,
233a/13, 236a/10, 237a/21, 237b/7,
237b/10, 238a/6, 241a/17, 241b/18,
242a/11

piyade: 198b/15

piyale: 241a/8, 241a/16, 241a/16

pūlād: 238a/4

pür-fezā: 222a/2

pür-keyfiyyet : 219b/4

pür-şer: 187b/17

pür-teferruq: 185a/1

pür-żerāfet: 190a/6

püşte: 184a/5, 184a/5, 184a/10,
201b/16, 202b/9, 202b/11, 203a/11,
203b/2, 228a/11, 231a/10, 238a/19,
239b/12

R

rağbet: 213a/9, 243a/11

rāh: 226b/18

raħm: 238a/3, 238a/4

raħmet: 234a/2

raht: 212a/16

raħtlıq: 212a/14

rahzen: 196b/12, 196b/14

ra‘iyyet : 202a/5, 203a/9, 236a/21

ra‘iyyetlıq: 232a/7, 232a/7

raqqāşlıq: 190a/11

raqş: 187b/1, 187b/2, 187b/2, 190a/11

ramazān: 192a/12, 195b/12, 229a/12,
241b/12, 241b/12

rast: 186b/1, 187a/5, 201a/3, 201a/6,
203a/13, 203a/14, 203b/7, 210b/15,
211a/17, 227b/8, 227b/16, 231a/8,
242b/11

ravza: 234a/3

rayiç: 238a/16

rāzi: 205a/6

rebī'ü'l-āḥir: 233b/13, 234b/18

rebī'ü'l-evvel: 226b/10, 229a/8,
229b/9

receb: 237a/24, 238a/17

ref: 199a/8, 242a/3

rencide: 202b/7

reng: 187b/8

rengin: 192b/6

renglig: 219a/15, 219a/16

resm: 207b/16, 220a/21

rey: 205a/1, 205a/2

reva: 203a/8, 223a/12

reviş: 227a/1

rızā: 207b/8, 207b/9, 207b/13

rīv: 187b/8

ri'āyet: 186b/12, 192a/16, 198b/16,
199b/10, 200b/2, 201a/2, 203b/18,
204a/2, 212a/5, 216a/2

ribāṭ: 233a/1

rīm: 239b/13

riyāzet: 242a/7

rīz: 204b/5

rub: 188a/11

rubā'ī: 237a/1

ruhsat: 187b/13, 201b/10, 202a/9,
202a/10, 207b/17, 212b/6, 213b/9,
218b/6, 218b/12, 219a/6, 219a/8,
221a/7, 221a/11, 226b/15, 228a/5,
231a/9, 232a/13, 236a/3, 236a/20,
236b/9, 237b/16, 237b/18, 238a/8,
238a/9, 242a/18, 242b/13

rūze: 235a/9, 235a/10

rū-be-rū 189a/5, 208b/14, 210a/14,
234a/13

rūd: 203a/14, 203a/15, 203a/16,
208b/5, 208b/6, 208b/17, 214a/16,
219a/3, 219a/4, 231b/8, 242a/15

rūstā'ī: 206a/9, 219b/14

rūstā'ılıq: 208a/8, 208a/15

rūstā'iyāne: 208a/8, 208a/11

rūsva: 205a/8

rūzī: 207b/10, 207b/14

rūsüm: 218a/12, 237b/9

rüzgâr: 195b/18

S

sā‘at: 216b/6, 217a/7, 218a/8

saba: 238a/1

şabâh: 208b/7, 214a/2, 219a/1,
225b/17, 226a/15, 226b/2, 239b/6,
240a/15, 240b/6, 240b/18, 243a/9,
243b/10

şa‘bân: 192a/8, 240a/5

şabūhî: 233b/15, 235b/5, 240b/18

saç: 232b/19, 236b/7, 241b/7, 241b/8

saçiq: 215b/6, 241b/11

saçığ: 236b/7

sadaq: 196a/10

şâdr: 206a/11, 206b/8

şafâ: 224a/10

şafâliq: 222a/5, 239b/11, 239b/17

şofer: 220b/12

şaḥâvet: 192b/5

şâhib: 190a/11, 205a/4

şâhib-rây: 207a/11

şahrâ: 230b/16

sâ‘t: 229b/2

sâkin: 223b/8

saqal: 232b/19, 239a/16, 240b/12,
240b/13

saqallıq: 240b/14, 240b/14

sâqî: 189a/9

şalâh: 188a/5, 202a/8, 207a/14, 208a/6,
208b/17, 212b/5, 214b/10

şile: 206b/6

salṭanat: 215a/17, 226b/12

sāmân: 192a/4 192a6, 209a/4

sāmānlıq: 192a6 192b/5

saḡa: 205a/10

sanağlıq: 211a/10

şandūq: 212a/16, 212a/16

sapsağ: 236b/13

şarâfet: 209b/5

sarḥoşluq: 189a/13

sarı: 184a/9, 189a/5, 189a/6, 196a/7,
197b/2, 198a/4, 200b/12, 201b/9,
202a/1 202a/9, 202b/9, 207a/15,
207b/17, 208b/7, 211a/6, 211a/7,
211a/7, 211a/7, 211a/12, 211a/18,
211b/2, 213a/13, 213b/9, 216a/16,
216b/2, 218a/14, 222b/2, 222b/5,
223a/8, 223b/2, 224b/7, 225a/8,
226b/2, 227a/12, 227a/14, 228a/2,
230b/9, 232b/7, 235b/18, 236b/16,
237b/4, 237b/4, 237b/16, 238a/19,
238b/2, 238b/4, 238b/14, 239b/2,
239b/3, 239b/6, 240a/1, 243b/7

sarıq: 232a/16, 232a/17

sarıq: 219a/17, 232b/2

sarıraq: 208b/12

şariḥ: 192a/7, 207a/8

şarṭ: 206a/4, 243a/5

şavābdīde: 207a/14, 208a/17, 213b/8

savḡat: 233a/10

savuq: 194b/10, 194b/14, 195a/4,
195a/5, 195a/6, 195b/7, 197b/8,
197b/8, 197b/12, 197b/13, 199a/3,
235b/9

say: 192b/15

şavma'a: 232b/16

sa'y: 192a/3, 193a/9, 193a/12, 225a/8,
227b/19, 242b/9, 244a/2

şayyād: 235a/18, 235a/1

sebaq: 237a/18

sebeb: 186a/2, 195a/13, 225a/16

sebq: 206b/4

sebze: 202a/12, 202a/16

sefer: 242a/9

şeḥer: 205b/9, 217b/3, 223a/4,
224a/11, 229a/7, 230a/3, 232b/6,
233a/16, 233b/15, 235b/4, 243b/13,
244a/13

şeḥer-ḥīz: 206b/6

şékkiz: 185b/13, 193b/11, 199a/16,
208b/13, 208b/14, 217a/15, 224b/2,
230a/18, 233a/13, 234b/3, 234b/18,
236b/6, 237a/24, 240a/10, 241b/16

şéksen: 193a/14, 202b/17,

şéksen miṯ: 204a/1

selāṭin: 210b/8

selāṭīn: 210b/8

selḥ: 237a/20, 242b/17

sén: 196a/12, 196a/12, 199b/14,
205a/11, 235b/12, 240b/14, 240b/15

ser: 200b/6

serāsīme: 205b/2

serāsīme-vār: 204b/10

serdar: 199b/9, 225b/3

ser-efgende: 200a/9, 203a/3

ser-encām: 205b/15

serḥaddī: 222a/10, 238a/15

ser-kār: 226b/4, 226b/5, 226b/5

serkeş: 196b/12, 196b/14, 218b/7

serkeşlik: 208b/4

ser-küb: 214b/3

seng-tırāşlıq: 215a/13

serv: 238a/1

server: 216b/2

sémiz: 195b/5, 195b/8, 204a/11,
204a/13, 204a/15, 204a/15

ser-müy: 199a/4

se-şenbe: 215a/19, 218b/13, 219b/16,
220b/16, 221b/16, 226b/1, 228a/4,
231b/16, 233b/19, 234b/19, 235a/8,
235a/10, 236b/9, 237a/20, 240a/6

sevād: 230a/6

sezā-vār: 201b/7

ser-gerdānlıq: 222b/10, 238a/19

sevda: 207b/5

sevdā-ger: 207b/5, 207b/8, 207b/16

seyl: 226b/2

seyr: 191a/3, 191a/4, 191b/11,
202a/11, 202a/18, 202b/3, 212a/11,
214b/12, 218a/16, 218a/18, 218b/16,
222a/3, 225b/11, 225b/15, 226a/9,
227a/9, 228b/9, 228b/18, 229a/2,
229a/9, 231b/9, 233a/3, 233b/17,
235a/9, 240a/11, 242b/1

seyrgāh: 191a/4, 191a/6

seza: 239b/1

sıçqan: 240b/1

sıqarlāt: 212a/14

sınuğ: 224a/2

sih: 214a/10

sinān: 232b/11

siḡ(i): 205b/7, 205b/11

sipāhī: 202a/5, 220a/33, 229b/3,
240b/9, 240b/14

sipāhīlīq: 187b/8, 240b/11, 240b/11

sitiz: 196a/8, 208a/15

siyaset: 211b/10, 214a/9, 218b/11,
239a/13

siz: 190b/15, 197a/16, 197b/1, 197b/2,
208a/5, 208a/7, 235a/10, 239a/15,
239a/15

şoḡbet: 186b/10, 187b/7, 187b/7,
189b/14, 190a/12, 190a/15, 190b/7,
190b/9, 190b/12, 191a/1, 192b/5,
220b/3, 220b/4, 220b/15, 227b/6,
227b/7, 227b/8, 227b/8, 227b/12,
227b/13, 227b/15, 227b/15, 227b/15,
228a/1, 233b/15, 235a/11, 235b/4,
235b/12, 236b/9, 237a/16, 237a/16,
237b/8, 240a/14, 240b/8, 240b/9,
240b/12, 241a/3, 241b/9, 243a/6

sol: 209a/14, 209a/16, 209a/16,
209a/16, 209b/6, 209b/8, 209b/10,

210a/1, 217b/7, 217b/12, 217b/7,
217b/12

soḡ: 184b/11, 185a/13, 185b/6, 185a/7
185a/16, 187a/9, 187b/5, 188b/3
188b/5, 188b/13, 189b/1, 190a/9,
192a/13, 193b/12, 198b/10, 198b/14,
200a/2, 201a/11, 201b/16, 202a/3,
202a/9, 202a/10, 203b/11, 204a/6,
206a/3, 206b/10, 207a/13, 208b/2,
210a/11, 212b/15, 213b/3, 214b/14,
214b/17, 215a/2, 215a/11, 215b/3,
215b/4, 216a/16, 216b/1, 218a/16,
219a/8, 225a/3, 225a/15, 225b/6,
227a/3, 227a/9, 229a/5, 229a/6, 231a/3,
232a/11, 232b/13, 233a/18, 234b/3,
234b/16, 235a/3, 238b/10, 239a/10,
240b/8, 241a/2, 244a/10

soḡra: 185b/9, 189b/4, 194a/14,
207b/17, 217b/1, 220a/8, 220a/26,
220a/27, 223a/10, 225a/2, 227b/6,
233b/9, 234b/9, 235a/5, 235b/5,
236b/18, 238b/1, 244a/10

söz: 185a/15, 187a/7, 192b/10, 196a/9,
200a/12, 200a/14, 201a/5, 201b/1,
204a/2, 205a/11, 206b/15, 207a/12,
208a/5, 208b/6, 210a/13, 213a/6,
215a/8, 215b/12, 216a/4, 216a/10,
220a/15, 220b/17, 221a/6, 222a/16,

226b/8, 226b/14, 228b/4, 235b/16,
235b/16, 242b/9, 244a/5

su: 184a/2, 184a/2, 184a/6, 184a/7,
184a/8, 184a/13, 189a/10, 192b/11,
208b/4, 211a/1, 214a/15, 216b/15,
216b/15, 217a/1, 217a/3, 219b/2,
219b/3, 219b/3, 220a/23, 220b/12,
220b/12, 221a/2, 221b/3, 222b/2,
222b/16, 222b/18, 223a/4, 223b/6,
224a/6, 224a/8, 224b/11, 225a/14,
226a/7, 226a/9, 226a/11, 226a/14,
226a/17, 228b/18, 228b/20, 229a/4,
229a/5, 229a/13, 230b/19, 231a/10,
231b/13, 231b/13, 231b/14, 231b/15,
231b/7, 231b/18, 232a/2, 232a/15,
232b/14, 232b/14, 235b/8, 240a/4,
240b/6, 240b/6, 241a/5, 241a/7, 241a/8,
241a/10, 241a/12, 241a/16, 242a/4,
243b/12, 243b/13, 243b/14, 244a/3,
244a/4, 244a/4, 244a/13, 244a/14

şuffe: 220a/33, 235a/17, 235b/3,
235b/5

şu‘übet: 195a/4

şulh: 215a/7 , 223b/16, 235b/15,
235b/15

şulh-güne:215a/10

sultān: 200b/17, 216b/9, 218a/19,
218b/6, 218b/7, 234a/3, 234b/5, 234b/7

şurāhī: 186b/11

süder: 200a/17, 202b/17

sünbül: 212a/4, 231b/3, 231b/4,
231b/5

süstraq: 186a/12

Ş

şalı-zār: 214b/1, 214b/6

şāh: 190b/10, 190b/11, 190b/11,
241a/11

şāhāb: 229a/12

şāhruḥī: 222b/15, 223a/16, 223a/16,
225b/14, 236b/7, 241b/11

şā‘ir: 215b/2, 215b/2

şāl: 211b/2

şalayınlıq: 228a/1

şalı: 214a/14, 214a/16, 214b/1, 243b/4

şamyane: 208b/10, 212a/14

şarq: 202a/1, 217b/9, 218a/4, 218a/14,
230a/11, 236b/16, 238a/19, 238b/4

şarqî: 184a/2, 224b/11, 230a/6, 238b/7

şatu: 216b/11, 217a/6, 217b/6,
217b/12, 217b/14, 217b/15, 218a/6

şāyed: 185a/3, 184a/14, 191a/7,
217a/15

şayeste: 227b/3

şāyi‘: 201a/7, 214b/14, 218a/12

şeb-hūn: 184a/3

şebihūn: 234a/7

şefā‘at: 218b/5

şefaqt: 200b/2, 201a/2

şefqat: 223b/11

şehnişin: 189a/2, 189a/5

şehr: 188a/11, 189b/9, 197b/7, 200a/5,
205a/5, 205a/6, 205b/8, 206b/6, 216b/2,
233b/10, 233b/11, 237b/4, 239a/16

şekl: 232b/3

şemme: 202b/4

şem‘siz: 232b/18

şenbe: 226a/5, 229a/8, 233b/15,
235b/3, 236b/5, 237b/2, 240a/14,
241b/16

şenī‘: 201b/5, 217a/11

şerbet: 202a/3, 202a/4, 203a/15

şerḥ: 224a/10, 228b/16, 235b/2

şer‘ī: 187a/2, 193b/7, 193b/7, 203b/8,
226a/17, 230a/5, 231a/17

şerik: 199b/11

şermende: 203a/3

şeyh: 205a/9

şeyḥū‘l-islām: 206a/3

şıralğa: 222b/10

şıbe: 217b/16

şikāyet: 201a/3, 201b/12

şimal: 189a/6, 191b/4, 202a/, 214a/3,
216b/15, 217a/1, 217b/9, 218a/4,
223a/8, 224a/7, 226b/2, 230a/15

şimālī: 189a/5, 225b/5, 230b/9,
230b/17

şı‘r: 206a/14

şırb: 218b/17, 243b/6

şıre: 186b/10, 186b/11

şırin: 188b/18, 192b/6

şirket: 205a/4

şitāb: 215a/14

şiveraq: 192b/8

şu'be: 223a/18

şūr: 187b/17, 201b/5, 226a/7

şübhelıq: 189b/2

şügün: 208b/16, 227a/6

şükr : 205a/12, 228b/19, 237a/6

şüküfe: 228b/19

T

tā: 192a/10, 197a/17, 220a/2, 222a/7,
239a/16

ta'arruz: 201a/9, 227b/10, 227b/17

ta'ām: 188b/15, 189b/2, 241a/2

ta'aşşub: 185a/15, 185b/2, 185b/3

tāb: 229b/12

tab: 206a/14

tabaqa: 200b/6, 200b/16

ta'biye: 209a/10

ta'accüb: 204a/13, 219b/11, 235a/9

tabın: 209a/12, 209b/7, 209b/8,
212b/10

tafsil: 205a/9, 220a/15

tağ: 188a/2, 192a/4, 192a/5, 194a/9,
196a/1, 196a/15, 196b/4, 196b/5,
197a/16, 197b/11, 197b/14, 203a/11,
204b/13, 204b/16, 208b/9, 211a/6,
213a/1, 214a/3, 214a/5, 214b/1,
214b/4, 219a/15, 219a/15, 220a/1,
221b/7, 221b/19, 223a/8, 223a/10,
223a/11, 223a/18, 223a/19, 223a/19,
223b/1, 223b/3, 223b/4, 223b/17,
224a/5, 224a/6, 224a/8, 228a/9,
228a/10, 228a/13, 228a/16, 228a/16,
231b/3, 233b/17, 235a/16, 238b/4,
239b/10, 239b/10, 239b/11, 239b/18,
239b/18, 239b/19, 239b/19, 241a/6,
241a/7

tağayı: 223b/6, 241b/22

tağyir: 209b/3, 244a/1

tāib: 233b/16, 235b/10, 237b/8,
240b/10, 243a/5

taq: 196a/1, 196a/15, 196b/2, 196b/5,
214a/5, 214a/7

taq: 216b/4

ṭāqat: 194b/5

ṭahāret: 208a/18

ṭahqīq: 216a/14, 216a/15, 221b/2,
237b/4

ṭahmīl: 185a/3, 219b/13, 219b/14

tahminen: 218a/14

ṭahrīr: 201a/5, 201a/6, 201a/8

ṭahşıl: 192a/10

ṭaht: 187a/4, 200a/16, 237a/9

ṭahvīl: 229a/8

tālār: 227a/12, 227a/13, 237a/11

ta'alluq: 192b/16, 224a/14, 224b/16,
225a/12, 226b/8, 226b/13, 228b/
229a/15, 231a/2, 242a/16

tal: 235b/4

talḥlīg: 243a/12

ṭāli': 220a/10

tam: 199b/5, 217b/15, 218a/16, 237b/3,
237b/5

ṭama': 200a/11

tamam: 184b/11, 188b/20, 190a/19,
192b/17, 194a/2 194b/11, 195b/2,
196a/11, 197b/16, 202b/18, 203b/5,
203b/13, 205b/7, 205b/15, 208b/6,
209a/12, 209a/13, 210a/3, 211a/9,
217b/7, 218a/13, 218b/19, 219a/17,
220a/33, 220b/18, 222a/2, 222b/15,
225b/5, 226a/6, 237b/11, 243b/4

tamāmī: 239a/10

ṭammā': 205a/8

ṭaṣ: 184a/3 194a/15 197b/14, 203b/2,
233b/2

ṭamīg: 212a/12

ṭaṣla: 188b/9, 194b/16, 195b/12,
195b/16, 197b/4, 207b/13, 212a/6,
216b/7, 218b/4, 219a/3, 220a/5,
221a/6, 221a/10, 221a/13, 221b/13,
222b/12, 225b/10, 227a/9, 228b/15,
229b/16, 230b/17, 235b/9, 236a/13,
237b/9, 240a/3, 240a/13, 241a/4,
241b/20, 242b/1, 242b/15, 243a/16,
244a/3

ṭaqrīr: 201a/7

ṭaqsīr: 186a/2, 197b/2, 200b/9

tālān: 195b/18, 202b/14, 224a/16,
226b/7

tar: 198b/5, 237b/12

tār: 234a/16

tārāc: 195b/18, 202b/14, 224a/16,
225a/10, 226b/7

ṭaraf: 184a/2, 185b/15, 185b/15,
191b/4, 191b/4, 192a/5, 198a/9, 199b/7,
203b/11, 206a/5, 208b/5, 208b/18,
210a/18, 211a/1, 211b/2, 212b/17,
213a/13, 213a/13, 213b/1, 214a/3,
216b/3, 216b/15, 218a/15, 222b/5,
227b/16, 230a/6, 230a/12, 230a/13,
230a/14, 230a/16, 230a/17, 232b/2,
232b/3, 232b/10, 233b/18, 237a/11,
238b/7, 239b/12, 239b/14, 239b/18,
242a/4, 244a/3

ṭarḥ : 208b/3

taʿrīf: 187a/12, 201a/4, 202a/14,
202b/4, 231b/3, 243b/15

tārīḥ: 200b/16, 201a/1, 201a/5,
211a/18, 214b/9, 215a/13, 215a/17,
215b/1, 225a/6, 225b/8, 228a/13

ṭarīq: 194a/7, 211a/16, 236b/19,
240b/15

ṭarrāḥlıq: 232b/2

tarraq: 194a/16, 232b/17, 239b/1

tart: 204b/6

tartı: 199b/7

tartıq: 204b/4, 204b/5, 237b/7

tasarruf: 188a/12, 223b/15, 224b/14,
225a/6, 225a/15, 225b/2

taşvīr: 189a/3, 189a/4, 206b/4

tasavvur: 199b/2, 223b/16, 226b/7

taş: 206a/4, 208a/9, 211b/11, 214b/16,
215a/12, 218a/2, 220a/32, 220a/33

taşadduq: 236a/10, 238a/6

taşqarı: 204b/16, 206a/5

ṭavāf: 241a/4

ṭavāif : 228a/10

tavuq: 187a/11

ṭay: 185b/10, 189a/14, 189b/11,
203a/10

tayaq: 200a/5

taʿyīn: 188b/9, 188b/11, 193a/14,
209a/1, 209a/13, 211b/9, 211b/14,
214a/14, 218b/2, 225b/15, 226a/4,

226b/5, 226b/12, 229a/18, 229b/17,
235a/2, 237a/19

ṭavrī: 187b/7, 190b/12, 206b/7,
241a/13

ṭavṣīf: 202b/4

ṭayyār: 194a/3, 216b/12, 217a/7,
217b/3

taʿẓīm: 187a/3, 187a/6, 187a/7, 200a/8,
201b/4, 235a/3

teʿālā: 199a/7, 207b/10, 207b/14

tecrübeliq: 213a/2

tedbir: 226b/17

teʿenni: 186a/14

teʿessüf: 233a/4, 233a/4

tefavüt: 207a/5

teferrüç: 228b/19, 232a/16, 232a/19,
232b/16, 233b/3, 236b/14

tefeʿül: 220a/29

tefsir: 206b/3

teğafül: 216a/16

tégirme: 194a/12

teh-be-teh: 202b/1, 239b/20

teʿhür: 185b/18

tekebbür: 186a/2

tekellüf: 188a/12, 188b/18, 189b/10,
227b/11

teklif: 187b/16, 188a/6, 188a/7,
188a/8, 188a/10, 189a/16, 189b/5,
189b/8 189b/15, 189b/16,
190a/17, 190a/19, 194a/5, 240b/16,
240b/17, 243a/17

teklifi: 187a/15, 243a/6, 243a/7

tekye-nemed: 194a/17

teqāzā: 189b/4

télbelik: 205a/7

télberek: 205a/3

telef: 204a/2

temeşhur: 217a/11

tenaʿum: 189b/10

tenāvül: 241b/3

tengī: 196a/2, 196a/4, 197a/15,
197b/5, 230b/2, 230b/7, 230b/9,
243b/10

tenk: 212a/16, 212a/16

tenke: 212a/9, 212a/17, 212b/10,
215b/6

tenqışliq: 209a/3, 220b/19

téqri: 199a/4 199a/7, 203a/13, 203b/7,
207b/9, 207b/10, 207b/13, 210b/15,
211a/12, 211a/14, 211a/17, 220a/26,
234a/2

tépe: 232b/2

terahhum: 197a/1, 197a/4

terāzū: 212b/9

terbiyet-kerde: 202b/6, 224b/16

teri: 232b/14

teraqqi: 188a/13, 234a/5

tercih: 213b/2

tereddud: 189b/14, 193a/5 202a/8,
207a/11, 226b/2

terk: 206b/7, 240b/11

tertib: 190b/2, 205a/14 , 209a/10

te'sir: 194b/10

teşhir: 239a/16

teşhış: 209b/3

teşviş: 190b/7, 193b/3, 194b/3, 194b/5,
195a/13, 197b/16, 237b/11, 241a/8,
242a/7

tevaqquf : 192a/9, 195b/10, 233b/5

tevābi': 184b/16, 202b/14, 210b/14,
213a/15, 224b/13

téve: 195b/2, 212a/9, 212a/13,
221a/13, 222b/12, 224b/9, 231b/1,
231b/2

tevbe: 235b/11, 235b/11

tevcih: 229a/15

teveccüh: 184b/4

tevekkül: 193b/1 195a/8, 211a/12

tevehhüm: 207a/6, 224a/14, 225a/16,
226a/11, 226a/12

teyemmünen: 220a/29

téz: 194a/10, 196a/7, 196a/8, 196a/9,
196b/2, 198a/10, 198b/13, 204b/2,
239a/3

tezek: 195b/6

tézlik: 198a/10, 208b/10

tézrek: 204b/2, 208b/13

til: 221a/16

tinç: 195b/10

tir: 226a/8, 230a/15

tirig: 215b/11, 241b/14

tiz: 192b/16 197b/15

toğrı: 197b/4, 208b/15, 221a/3, 221a/8,
229a/13, 233b/4, 235a/19, 241a/10

toq: 237b/6

toqunuş: 241a/6

toqquz: 218b/14, 225a/6, 235a/8,
236a/4, 238a/17, 241b/10, 242a/14

toqquz yüz on: 225a/6

ton: 218b/11, 235b/8, 236a/18,
236a/19, 236a/19, 241a/15

tonluq: 233a/9

topçaq: 190a/12, 191a/2, 212a/13,
225b/17, 237a/21

topçaqlıq: 211a/6

tovaçı: 209a/17, 233b/5

toy: 186b/12, 215b/5, 215b/7

tör: 186b/2, 187a/4

töre: 186b/12, 186b/13, 186b/14,
239a/15, 240a/7

törlüg: 196b/13, 196b/13, 199b/6,
201b/6, 201b/7, 202a/13, 202a/13,
206a/12, 234a/12

tört: 186a/6, 186a/8, 186a/15, 187b/3,
187b/10, 188b/19, 188b/19, 188b/19
189a/2, 191b/4, 191b/4, 193a/16,
194a/7, 194b/9, 196b/12, 198a/11,
198a/14, 198b/2, 198b/3, 202a/14,
210a/12, 210b/6, 210b/15, 212b/8,
214a/14, 215b/1 215b/3, 216b/13
,219a/6, 221b/16 222a/9, 226b/3,
230a/14, 234a/10, 241b/7

tört miñ: 219b/12

tört yüz: 234b/10

tört yüz miñ Dört yüz bin.

töşek: 186a/15, 186a/17 186b/1,
186b/1, 186b/2, 186b/3, 186b/3, 186b/6
186b/6, 186b/6, 186b/7, 189a/5,
189a/6, 189a/6, 189a/7, 201a/12

tuğ: 219a/6, 229b/2, 232a/12

tumşuq: 196a/4

tumşuğ: 208b/9, 214b/3, 221a/5,
221b/19, 235a/16

tuqqanlıq: 200b/7

tuqğan: 220a/15 220a/17, 220a/19

tuqqan: 200a/13, 200b/10, 201a/2,
201b/8, 210b/16, 213b/11 220a/8,
220a/27, 227a/5

tura: 216b/11, 217a/6, 217b/6, 237b/6

turna: 233a/6

туруш: 184a/12, 226b/17

туш: 204b/5, 204b/5, 205b/3, 214a/5,
238b/18, 238b/18

тушлуқ: 205b3, 214a/5

tuyul: 235b/9, 241b/3

tüfek: 217a/10, 217a/10, 217a/12,
217a/13, 217a/16, 217b/1, 217b/11,
217b/12

tüfenk: 217a/13

tüfenk-endāz: 217a/13, 227a/5

tügme: 236a/19

tümen: 185a/4, 199b/10, 200b/11,
200b/11, 214a/10, 214a/15, 214b/8,
215a/15

tün: 223a/5

tünd: 234a/1

tüp: 194a/8, 195a/3, 214b/2, 217a/5,
217a/6, 217b/9, 224a/17, 231b/7,
237a/11, 239b/16, 240a/8, 242a/6,
243a/16

tüptüz: 203a/11, 239a/14, 239a/17

tütün: 203b/4

tüş: 197b/5, 221b/2, 222b/18, 226a/16,
231b/13, 235a/8, 235b/5

tüz: 188a/6, 202b/9, 203a/10, 203b/3,
203b/4, 203b/11, 204a/3, 214a/14,
220b/18, 221a/3, 222b/7, 226a/6,
226a/14, 238b/3, 238b/14

tüzük: 209a/10

U

u: 184a/1, 184b/6, 185b/2, 185b/7,
186a/2, 186a/5, 187a/13, 187b/7,
187b/18, 188b/15, 189b/9, 189b/9,
189b/10, 189b/10, 191b/9, 192b/4,
192b/6, 192b/6, 192b/7, 192b/7,
193a/5, 195a/4, 195b/7, 195b/18,
196b/5, 196b/6, 196b/13, 197a/11,
197b/11, 198a/6, 200a/9, 200a/9,
200a/16, 200b/3, 200b/14, 201a/8,
201b/6, 201b/7, 202a/5, 202a/7,
202b/5, 202b/6, 202b/14, 203a/11,
204b/13, 205a/2, 205a/8, 205a/9,
205b/10, 205b/15, 206a/3, 206a/8,
206a/9, 206a/11, 206b/3, 206b/4,
206b/8, 207a/14, 207b/11, 208a/7,
208a/15, 208a/18, 208b/3, 209a/15,
211b/4, 212b/3, 212b/12, 212b/18,
213a/12, 213b/7, 215a/13, 216b/4,
217b/13, 218a/2, 218a/3, 218a/7,
218a/7, 218a/18, 219b/4, 220a/10,
224a/2, 224a/3, 224a/16, 224b/10,

226b/16, 226b/16, 226b/17, 227a/1,
227b/15, 227b/17, 227b/19, 228b/19

‘ubūr: 195a/11, 195a/11, 215a/12,
218a/18

uç: 210b/11, 224a/2, 227a/17

uçma: 195a/8, 195a/14, 195b/2

‘ūd: 233b/15

uğan: 220a/34,

‘uhde: 238a/11

‘uqūbet: 196b/13, 201b/7

ulufe: 212b/11, 229b/4

ulağ: 243a/2

uluğ: 184a/7, 186a/15, 187a/4, 191b/4,
192b/19, 193a/2, 193a/12, 194a/12
195a/10, 195a/10, 195a/12, 195a/13,
195a/14, 195b/1, 196b/12, 197a/17,
198a/2, 209a/13, 209a/13, 210a/3,
210b/15, 212b/11, 215b/5, 216a/1,
220a/16, 220a/32, 220b/16 221a/15,
223b/5, 224a/6, 224b/3, 225b/1,
225b/13, 226a/8, 228a/12, 229b/17,
231a/15, 231b/5, 231b/10, 233a/3,
233a/8, 233a/13, 234b/19, 235a/16,
236a/16, 236a/18, 236b/6, 237a/17,

237b/3, 239b/12, 239b/13, 240a/16,
240a/17, 240a/19, 242a/11, 242b/6

uluq: 220b/16, 210b/12, 220a/32,
224a/6, 224b/3, 225b/1, 225b/13,
226a/8, 229b/17, 231a/15, 231b/5,
231b/10, 233a/3, 233a/8, 233a/13,
234b/19, 236a/16, 236b/6, 237a/17,
237b/3, 239b/12, 239b/13, 240a/16

uluğluğ: 193a/9

uluqluq: 228a/12, 228a/13, 228a/13

uluğraq: 192b/15, 197b/7, 208a/10

uluğrağ: 199b/14

ulus: 187b/18, 194b/3, 202a/7,
202b/18, 220b/1, 223a/12, 223b/7,
242b/8

uruq: 221a/11, 221b/10, 221b/15,
221b/16, 229b/6, 231a/6, 231a/8

uruğ: 231a/5, 231a/11, 231b/18,
232a/13

uruğluq: 201b/7

urus: 189a/4, 199a/3, 202b/11,
205a/13, 205a/15, 209a/8, 209a/8,
209a/15, 210a/16, 210b/6, 215a/4,
217b/4, 218a/15

uruş-engiz: 203b/12

uş: 219b/10

uşağ: 195b/18

uşaq: 205b/11, 205b/14

uşal: 219b/7, 222b/15, 229b/18

uşanda: 194b/1

uşandaq: 194b/7

uşbu: 184b/1, 186a/4, 190a/10, 190a/15, 193b/2, 193b/10, 193b/18, 194a/2, 194a/7, 194a/8, 194a/11, 195a/13, 197a/5, 199b/10, 200a/3, 202a/18, 202b/6, 203a/15, 203b/3, 204a/14, 205a/12, 205b/4, 207b/11, 208a/15, 211a/5, 211b/8, 212b/14, 214b/8, 214b/15, 215a/17, 215a/18, 215a/19, 216a/15, 218b/14, 219a/17, 219a/18, 219b/10, 220a/12, 220a/31, 221b/17, 221b/18, 222b/14, 223a/19, 223b/3, 225b/10, 225b/11, 228b/6, 229a/8, 229a/14, 231a/3, 233a/5, 233a/15, 235b/4, 237a/21, 238a/7, 238a/9, 238a/13, 240b/3, 242a/9, 242a/11, 242a/15, 242a/17, 242b/2, 243b/1, 243b/6

uşol: 193b/4, 194b/9, 194b/16, 195a/6, 197b/11, 203a/13, 209b/5, 216b/12,

217a/7, 217a/12, 218a/6, 226a/11, 226b/11, 230b/12, 231b/10, 240a/18, 244a/13

uşmunça: 240b/16

uşmundaq: 185b/4, 215a/5, 232b/4

utru: 205b/4, 210b/3, 221b/11, 221b/15, 230b/15

uy: 209a/4, 220a/4, 221b/8, 233a/9

uyqu: 194b/4

uzaq: 223a/5

uzunluğ: 190b/11, 240a/17

Ü

ü: 187a/6, 187b/8, 187b/8, 187b/17, 188a/12, 189b/1, 189b/9, 189b/10, 190a/3, 190a/3, 190a/4, 190a/4, 190a/5, 190a/6, 191a/13, 191a/13, 192a/11, 192b/5, 192b/6, 193a/6, 193b/3, 193b/5, 193b/6, 194a/5, 194a/5, 194b/5, 194b/15, 196a/6, 196a/10, 196a/10, 196a/13, 196b/8, 196b/14, 199b/13, 200a/5, 200a/8, 200a/9, 200a/17, 200a/17, 201a/2, 201a/7, 201b/5, 201b/6, 201b/10, 201b/17, 202a/5, 202a/5, 202a/5, 202a/7, 202a/16, 202a/17, 202b/4, 202b/10, 202b/14, 203a/3, 203a/3, 205a/3,

205a/8, 205a/10, 205a/14, 205b/14,
206a/14, 206b/8, 206b/8, 206b/8,
207b/11, 208a/8, 209a/10, 209a/11,
209b/6, 209b/9, 210b/14, 211a/14,
212a/13, 212b/10, 212b/10, 212b/11,
213a/8, 213a/11, 213b/15, 215b/5,
217b/14, 218a/9, 218a/9, 218a/12,
218a/13, 218b/6, 220a/27, 221a/13,
223a/13, 223b/13, 224a/10, 224a/14,
227b/4, 227b/10, 227b/16, 228a/11,
228b/4, 229b/2, 229b/4, 230b/16,
232b/8, 232b/19, 235a/3, 239a/13,
243b/3

üç: 185a/3, 186a/6, 187a/14, 187b/3,
188a/16, 188b/11, 192a/11, 192b/19
193a/16, 193b/9, 194a/7, 195b/17,
202b/18, 206a/3, 210a/17, 210b/15,
215b/3, 218a/8, 219b/5, 219b/16,
220a/16, 220a/27, 220b/12, 222a/9,
223b/12, 224a/7, 225b/6, 232b/17,
233a/6, 233a/9, 234a/9, 234a/10,
234b/9, 234b/10, 235b/3,, 236a/5,
236a/15, 236b/4, 238a/10,, 239a/6,
240a/5, 242a/3

üçün: 185b/10, 186a/7, 187a/5,
192a/10, 192a/12, 192b/11, 195a/14,
196a/12 196a/12, 199b/9, 204a/3,
206a/10, 206a/11, 209b/3, 209b/6,
211b/10, 214a/9, 215a/14, 216b/12,
218b/2, 224b/16, 227a/6, 231a/7,

235a/13, 237b/15, 237b/16, 241a/11,
242b/13

üç yüz: 222b/15

ümīd: 229b/8, 235b/15, 238a/3

ümīd-vār: 223b/11

ün: 211a/16, 217a/10, 217a/11, 232b/7

üst: 184a/4, 184a9, 184a/11, 184b/7,
185a/8, 185b/2, 186a/3, 186b/11,
187b/11, 194a/15, 194b/9, 194b/11,
195a/1, 195b/15, 197a/15, 197a/17,
199a/16, 199b/5, 204b/17, 206b/12,
206b/14, 207a/13, 207b/6, 211a/3,
211a/4, 211b/13, 211b/15, 213a/2,
214b/4, 215a/3, 215a/8, 215a/9,
215a/12a, 218a/5, 218a/18, 219b/2,
220a/32, 226b/3, 227a/12, 227b/4,
228b/7, 229b/17, 230a/8, 230a/9,
230a/12, 231a/10, 232a/19, 235b/3,
235b/5, 235b/18, 237b/3, 237b/6,
241a/14, 243b/5, 244a/17

üstāhāne: 206b/8

üy: 186a/9, 186a/10, 186a/11, 186a/15
186a/16, 188a/8, 188b/6, 188b/7
188b/10 188b/11, 188b/13, 188b/20,
189a/1, 189a/2, 189a/8, 189b/13,
189b/13, 190a/9, 190a/10, 190a/11,

190a/13, 190a/15, 191b/9, 192b/4,
194b/3, 195b/5, 195b/7, 195b/18,
199b/5, 200a/3, 200a/7, 201a/14,
202a/6, 211b/17, 218a/16, 218b/1,
218b/17, 220a/28, 220a/32., 220b/14,
227b/13, 228b/16, 230b/12, 232b/17,
232b/18, 235a/11, 235a/12, 235a/18,
236b/10, 236b/17, 237a/1, 237a/17,
237a/24, 241a/16, 241b/2, 241b/16,
241b/18

üzengü: 192/19, 193b/15, 204a/10

V

vācib: 223b/17

va‘de: 184b/3, 187a/5, 217a/9,
237b/11

vādī: 189a/14, 189b/11

vāqıf: 197b/11

vāqı‘: 188b/17, 201a/4, 201a/6,
210b/16, 220a/2, 222a/1, 222a/2,
223a/19, 224a/4, 224a/7, 224a/10,
229b/13, 230a/11, 230a/13, 239b/10

vaqt: 197b/17, 198b/9, 200b/6, 205b/9,
206b/7, 209a/8, 210a/16, 217b/4,
221a/5, 225a/17, 231b/7, 232b/4,
233b/16, 238b/3

valide: 199b/14

va‘ıd : 237b/11

ve: 184a/9, 184a/13, 184a/13, 184a/17,
184b/5, 184b/8, 184b/15, 184b/15,
184b/16, 185a/2, 185a/2, 185a/6,
185a/6, 185a/7, 185a/13, 185b/6,
185b/16, 186a/2, 186a/13, 186a/18,
186b/2, 186b/8, 186b/8, 186b/11,
186b/12, 186b/12, 186b/13, 186b/13,
187a/3, 187a/11, 187a/11, 187a/13,
187a/16, 187b/7, 187b/7, 187b/8,
187b/12, 187b/17, 187b/17, 187b/17,
187b/18, 187b/18, 188a/2, 188a/7,
188a/7, 188a/11, 188a/12, 188a/15,
188a/16, 188a/17, 188b/19, 189a/4,
189a/6, 189a/7, 189a/13, 189a/13,
189a/14, 189a/15, 189b/4, 189b/10,
189b/11, 189b/12, 189b/13, 190a/13,
190b/3, 190b/13, 191a/7, 191a/7,
191a/8, 191a/8, 191a/8, 191a/8, 191a/8,
191a/8, 191a/9, 191a/9, 191a/9,
191a/10, 191a/10, 191a/10, 191a/10,
191a/11, 191a/11, 191a/11, 191a/11,
191a/12, 191a/12, 191a/12, 191a/12,
191a/13, 191a/13, 191a/14, 191a/14,
191a/14, 191a/14, 191a/14, 191b/1,
191b/1, 191b/2, 191b/2, 191b/2,
191b/2, 191b/2, 191b/3, 191b/3,
191b/3, 191b/3, 191b/3, 191b/3,
191b/4, 191b/4, 191b/5, 191b/5,
191b/5, 191b/5, 191b/6, 191b/6,

191b/6, 191b/6, 191b/6, 191b/7, 204b/11, 204b/14, 204b/14, 204b/15,
 191b/7, 191b/7, 191b/8, 191b/10, 204b/15, 205a/2, 205a/3, 205a/3,
 191b/10, 191b/10, 191b/11, 192a/3, 205a/7, 205a/8, 205b/7, 205b/7,
 192a/4, 192a/5, 192a/10, 192b/5, 205b/11, 205b/11, 205b/13, 205b/13,
 193a/4, 193a/10, 193b/8, 193b/9, 205b/14, 206a/3, 206b/7, 207a/6,
 194a/3, 194a/3, 194a/10, 194b/2, 207a/7, 207a/7, 207a/10, 207a/11,
 194b/3, 194b/4, 194b/8, 194b/8, 207b/1, 207b/2, 207b/11, 208a/5,
 194b/13, 194b/13, 194b/14, 194b/15, 208a/7, 208a/12, 208a/15, 208a/15,
 194b/15, 194b/15, 194b/16, 195a/14, 208b/5, 208b/9, 208b/16, 209a/4,
 195b/2, 195b/5, 195b/6, 195b/7, 209a/4, 209a/4, 209a/10, 209a/13,
 195b/7, 195b/8, 195b/10, 195b/15, 209a/13, 209a/14, 209a/14, 209a/15,
 195b/17, 195b/18, 196a/10, 196b/11, 209a/16, 209a/16, 209a/16, 209a/16,
 196b/12, 197a/6, 197a/8, 197a/10, 209a/17, 209b/2, 209b/2, 209b/2,
 197a/10, 197a/10, 198a/4, 198b/7, 209b/3, 209b/4, 209b/5, 209b/7,
 199a/3, 199a/8, 199b/9, 200a/3, 209b/10, 209b/13, 210a/8, 210a/14,
 200a/4, 200a/5, 200a/7, 200a/8, 210b/9, 210b/15, 211a/1, 211a/9,
 200a/13, 200a/16, 200b/2, 200b/2, 211b/1, 211b/2, 211b/4, 211b/8,
 200b/3, 200b/4, 200b/5, 200b/7, 211b/13, 211b/13, 211b/15, 211b/15,
 200b/8, 200b/17, 200b/17, 201a/1, 211b/17, 212a/5, 212a/13, 212a/13,
 201a/6, 201a/7, 201a/7, 201a/10, 212a/14, 212a/14, 212a/14, 212a/14,
 201a/10, 201a/13, 201b/5, 201b/8, 212a/16, 212a/16, 212a/17, 212a/17,
 201b/11, 201b/15, 202a/10, 202a/10, 212b/3, 212b/10, 212b/11, 212b/11,
 202a/11, 202a/11, 202b/3, 202b/3, 213a/6, 213a/7, 213a/8, 213a/12,
 202b/4, 202b/6, 202b/7, 202b/7, 213a/15, 213a/16, 213a/17, 213b/1,
 202b/7, 202b/8, 202b/10, 202b/15, 213b/3, 214a/2, 214a/2, 214a/2,
 202b/18, 203a/1, 203a/6, 203a/7, 214a/6, 214b/11, 214b/16, 215a/15,
 203a/11, 203a/14, 203a/16, 203b/2, 215a/16, 215a/16, 215a/16, 215b/9,
 203b/12, 203b/17, 203b/18, 204a/2, 215b/10, 216a/3, 216a/17, 216a/18,
 204a/4, 204a/4, 204a/5, 204a/5, 216b/1, 216b/9, 216b/11, 217a/1,
 204a/12, 204a/14, 204b/5, 204b/5, 217a/6, 217a/8, 217b/7, 217b/10,
 204b/5, 204b/7, 204b/7, 204b/7, 217b/14, 217b/15, 218a/9, 218a/9,

218a/12, 218a/16, 218a/17, 218a/17,
218b/7, 218b/8, 218b/8, 218b/10,
218b/18, 219a/1, 219b/9, 220a/4,
220a/17, 220a/29, 220a/33, 220b/16,
221a/2, 221a/4, 221a/6, 221a/7,
221a/11, 221a/14, 221a/14, 221b/8,
221b/9, 221b/14, 221b/18, 222a/2,
222a/5, 222b/12, 222b/12, 222b/13,
222b/13, 222b/15, 223a/6, 223a/8,
223a/11, 223a/12, 223a/12, 223a/14,
223a/15, 223b/4, 223b/7, 223b/11,
223b/14, 223b/15, 223b/15, 223b/17,
224a/15, 224b/12, 224b/13, 224b/13,
224b/13, 224b/13, 224b/15, 224b/15,
224b/17, 225a/1, 225a/2, 225a/3,
225a/3, 225a/4, 225a/5, 225a/9,
225a/11, 225a/11, 225a/16, 225b/4,
225b/13, 225b/15, 225b/18, 226a/10,
226a/12, 226a/13, 226a/13, 226a/15,
226b/2, 226b/7, 226b/13, 226b/17,
227a/14, 227a/14, 227b/6, 227b/7,
228a/5, 228a/9, 228a/10, 228a/10,
228a/12, 228a/15, 228a/17, 228b/5,
228b/7, 228b/19, 229a/12, 229a/17,
229b/3, 229b/6, 229b/11, 230a/8,
230a/17, 230b/9, 230b/14, 231a/5,
231a/12, 231a/13, 231a/14, 231b/8,
231b/16, 231b/16, 231b/17, 232a/5,
232a/6, 232a/6, 232a/6, 232a/6, 232a/8,
232a/10, 232a/13, 232a/13, 232a/16,
232b/2, 232b/17, 232b/19, 233a/1,

233a/2, 233a/2, 233a/6, 233a/8,
233a/10, 233a/10, 233b/3, 233b/4,
233b/11, 233b/12, 233b/12, 234a/2,
234b/9, 234b/9, 235a/9, 235a/10,
235a/10, 235b/3, 235b/14, 235b/15,
235b/16, 235b/17, 236a/1, 236a/1,
236a/11, 236a/18, 236a/21, 236b/2,
236b/10, 236b/13, 237a/1, 237a/13,
237a/16, 237a/23, 237a/23, 237b/1,
237b/6, 237b/9, 237b/11, 237b/11,
237b/12, 237b/13, 237b/15, 238a/6,
238a/11, 238a/19, 238b/5, 238b/16,
239a/2, 239a/15, 239b/2, 239b/6,
239b/7, 239b/18, 240a/11, 240a/11,
240a/16, 240b/7, 240b/9, 240b/14,
240b/14, 240b/14, 240b/14, 241a/8,
241a/8, 241b/6, 241b/20, 242a/3,
242a/11, 242a/15, 242a/16, 242a/17,
242b/6, 243a/13, 244a/6, 244a/7

vedā': 207a/4

vech: 212b/11, 223a/9, 229b/, 229b/4

vehm: 194a/9

veqāyi': 192b/12, 213b/15

veli: 187a/4, 187b/8, 188b/18, 189a/3,
189a/14, 189b/12, 192a/4, 192b/9,
193a/6, 195a/13, 198a/6, 204a/7,
204a/15, 205a/2, 206b/7, 209a/9,

209b/2, 222b/6, 223a/12, 230a/18,
234a/16, 234b/2, 239b/16, 240b/10

vilādet: 215b/2, 215/4, 215b/5,
220a/28

vilayet: 185/a1, 188/a4, 188a/15,
192a/10, 192a/12, 200b/3, 200b/3,
200b/12, 200b/15, 201a/10, 202a/12,
202b/4, 207a/8, 207b/7, 212a/2,
212a/8, 213a/7, 213b/3, 218b/1,
220a/31, 223b/14, 224a/13, 224a/15,
224b/12, 225a/3, 225a/6, 225a/17,
225b/5, 225b/5, 225b/7, 225b/8,
226b/6, 226b/9, 226b/13, 228a/3,
228a/4, 228a/16, 228b/7, 229a/15,
229b/8, 229b/18, 232a/5, 232a/8,
234b/16, 235b/4, 235b/19, 236a/13,
236a/20, 238a/9, 238a/11, 239a/16,
240a/1, 241b/21, 242a/16, 242a/18,
242b/6, 242b/14

Y

yā: 190b/10, 193a/8, 193a/8, 199a/3,
203b/4, 203b/4, 203b/5, 213a/12,
213a/13, 213b/8, 220a/21, 220a/22,
223b/16, 229b/15, 235b/11, 241a/11,
242b/10

yād: 195a/10, 201b/9, 238a/2

yağ: 187a/5, 184a/10, 196a/6, 196a/8,
196a/11, 196b/4, 198b/8, 198b/9,
202b/8, 205a/14, 205a/15, 207b/7,
207b/14, 208a/6, 209a/2, 210b/7,
210b/11, 211a/5, 211a/9, 211a/9,
211a/17, 217a/8, 218a/1, 218a/11,
218a/11, 226a/10, 230b/5

yağılıq: 207b/7, 226b/17

yağrın: 203a/13

yağnī: 194b/13, 243a/13

yağşı: 184a/15, 184b/8, 185a/6,
186b/15, 186b/16, 188a/4, 190a/11,
192a/4, 192b/4, 194b/10, 197a/11,
200b/7, 202a/12, 203a/4, 203b/3,
204a/11, 206b/15, 209a/10, 210b/17,
212a/5, 212a/13, 213b/16, 215b/7,
217a/14, 217b/11, 217b/16, 223b/17,
224a/7, 230b/5, 230b/10, 232b/5,
233a/5, 234a/5, 234a/6, 234b/6,
234b/8, 234b/11, 239a/4, 239a/7,
239b/4, 239b/16

yağşılığ: 200b/7, 201b/10,

yağşılıq: 201a/7

yağşıraq: 192b/3, 201a/2, 205a/7

yaqın: 204a/8, 209b/9, 216b/8,
232b/12, 237a/7, 240a/16, 240a/18,
242a/16

yaqınraq: 208b/11

yalaj: 192a/12, 199a/4, 200b/10,
218a/8

yalajaç: 198b/16, 202b/17, 239a/4

yalğuz: 238b/16

yaqa: 185a/2, 187a/14, 191b/8,
192b/13, 193b/17, 219a/3, 219a/4,
224b/11, 228b/13, 230b/20, 232a/2,
232a/15, 232b/6, 241a/18, 242a/15,
243b/12, 244a/13

yaman: 185b/6, 185b/16, 189b/5,
195a/8, 206a/10, 229b/13

yamanlıq: 201a/7, 213b/16, 213b/17,
216a/5

yamanlıq: 213b/16, 213b/17, 216a/5

yamğur: 224a/6, 226a/6, 226b/2,
229b/10

yan: 186a/16, 209a/16, 209a/16,
209b/2, 209b/7, 209b/8

yana: 186b/1, 186b/3, 186b/5, 186b/6,
186b/8 187a/9, 186a/16, 186a/17,

186b/3 188a/1, 188a/11, 188a/19,
189a/6, 189a/7, 189b/8, 190a/7,
193a/2, 193b/9, 193b/13, 193b/17,
195a/6, 197a/6, 198a/12, 198a/12,
198a/13, 198b/7, 200b/8, 201a/13,
201b/15, 202a/3 203b/8, 203b/13,
204a/6, 204a/14, 206a/1, 206a/1,
206a/2, 206a/2, 206a/13, 206a/14,
206a/14, 206b/1, 206b/2, 206b/4,
206b/5, 206b/13, 207b/3, 207b/18,
209b/5, 209b/7, 209b/8, 210a/11,
221a/2 213a/16, 214a/8 214a/9,
214a/13, 214b/5, 216a/2, 216a/3,
216a/13, 216a/13, 216b/15 217b/15,
218a/1, 219a/16, 219a/17, 219b/5,
220a/16, 220a/17, 220a/22, 221a/4,
221a/15, 226b/2, 222b/3, 222b/9,
224b/8, 226a/10, 226b/5, 226b/5,
226b/6, 227a/13, 228a/10, 229a/6,
229a/17, 229b/5, 229b/6, 230a/15,
232a/17, 232a/18, 232b/8, 232b/9,
234a/11, 234a/11, 234a/12, 234a/14,
234a/16, 234a/19, 234b/9, 236a/1,
236a/19, 236a/19, 236b/1, 236b/4,
236b/17, 237a/10, 238a/12

yäne: 198b/6

yağı: 190a/9, 235b/5

ya'nī: 185a/15

yara: 234a/16, 239a/6, 239a/6

yarağ: 196a/12, 205a/13, 226a/13,
242b/14

yaraq: 196a/10

yārāne: 223a/12

yaralıq: 198b/3, 211a/2

yarmaq: 212a/2, 212a/3, 215b/7,
229a/16, 233a/10, 236a/10, 237a/23

yarmağ: 226b/3

yarım: 185b/14, 193b/7, 205b/9,
216b/6, 219b/8, 223a/5, 223b/3,
223b/4, 230a/13, 231b/9, 235b/7,
243b/15

yarıq: 194a/13, 230a/4

yat: 187a/5, 208a/6, 213a/7

yasaq: 215b/12, 218b/7, 226a/1

yasal: 205a/14, 205b/3, 208b/7,
208b/12, 209a/10, 209b/4, 209b/5,
209b/6, 224b/6, 234a/12

yaş: 185b/17, 187a/4, 223b/12,
240b/11

yavug: 185b/16, 198b/6, 202b/10,
202b/14, 222b/17, 226a/8, 232a/19

yavıq: 185b/14, 190b/3, 193b/7,
197b/5, 203b/8, 205b/1, 216a/17,

219b/9, 220a/2, 221a/18, 222a/10,
222b/8, 224b/7 226a/16, 229a/7,
230a/4, 231b/13,

yavıqraq: 188a/2, 204a/6, 239b/11

yayağ: 184a/12, 200b/10, 202b/9,
202b/12, 230b/3, 238b/14

yayaq: 193b/10, 193b/14, 205b/17,
210b/5, 217a/4, 217a/5, 222b/13,
239a/14

yaylağ: 184b/10, 237b/13

yaylaq: 237b/13

yaylıq: 199a/16

yaz: 187b/15, 215b/8

yazı: 202a/11, 202a/17

yegen: 206b/11, 227a/17

yégirme: 188a/13, 191a/3, 191a/5,
192a/13, 193b/14, 193b/18, 194a/2

yégirme altı: 220a/12, 242b/3

yégirme bés: 220a/6, 226a/5, 235b/14,
237a/18, 241b/5

yégirme bir: 235a/16, 242a/19

yégirme ékki: 223b/12, 225b/13

yégirme sékkiz: 220b/6

yégirme toqquz 236a/4, 238a/17,
241b/10

yégirme üç: 219b/16, 223b/12, 235b/3,
236a/15, 238a/10

yégirme yetti: 241b/8

yetmiş: 202b/17, 195a/12, 202b/17,
231b/2

yetti: 192a/8, 193b/11, 199a/16,
208b/13, 208b/13, 210a/12, 212b/14,
217a/15, 220b/16, 223a/8, 223a/16,
223a/18, 224b/2, 225b/3, 230a/18,
236a/15

yek-cilav: 228b/14, 228b/14, 228b/15

yek-dest: 217b/6, 232a/17, 232a/17

yek-endāz: 230b/1

yek-reh: 230a/14, 230a/17

yek-şenbe: 219a/5, 220b/6, 220b/14,
226a/6, 229b/8, 235a/6, 236a/9,
240a/5, 241b/18, 242a/13, 242b/17

yél: 194b/1

yemin: 209b/6, 209b/7, 209b/9

yenge: 207a/15

yer: 184b/17, 185a/17, 186a/7
186a/14, 186b/10, 186b/17, 187b/15,
189b/15, 191a2 191a6 192a4 192a6
192a6 193a/1 193a/1 193a/13 194a/7
194a/14 194a/17 194b/1 194b/11
194b/13 194b/15 195a/9 197a/14,

198b/3, 199b/6, 199b/10, 200a/7,
200b/8, 200b/13, 201b/6, 202a/12,
202a/14, 202b/3, 202b/4, 202b/11,
203a/11, 203a/14, 203b/3, 203b/3,
207b/3, 208a/10, 208b/16, 209a/14,
209a/17, 213a/11, 214a/13, 214a/15,
215a/4, 215b/7, 216a/5, 217a/2,
217b/5, 222a/4, 222a/5, 222a/5,
224a/4, 224a/5, 224a/5, 224a/9,
224a/10, 225a/14, 225b/10, 226a/8,
227a/14, 227b/10, 228a/14, 228a/15,
228b/19, 229b/11, 230a/2, 230a/14,
230a/18, 232a/8, 232a/17, 232a/17,
232a/18, 233a/4, 235b/12, 237b/12,
239a/14, 239a/17, 239b/11, 240b/2,
242a/15, 243a/13

yerlig: 209a/17, 217b/5, 224a/11,
229b/3, 231a/8, 235b/18

yesār: 209b/6, 209b/7, 209b/9

yığaç: 185b/10, 187b/12, 195b/12,
203a/6, 203b/3, 207b/12, 234a/7

yigit: 190b/3, 190b/13 192a/12,
193a/14, 194a/3, 194b/12 196a/5,
198b/6, 198b/8, 200a/2, 201b/15,
202b/10, 203a/7, 205b/16, 209a/12,
209b/8, 214b/3, 215b/5, 214b/11,
216a/4, 217b/16, 218a/1, 218a/8,
218b/2, 222a/14, 222b/3, 229a/18,
230b/18, 234a/5, 234b/10, 237a/16,

238b/18, 239a/2, 239a/15, 239a/17,
240b/9, 240b/14, 242b/12

yigitlig: 189b/4, 239a/8

yügürüş: 204a/8

yürüş: 222a/8, 229b/1, 226b/17,
239a/9, 244a/1

yéngé: 191b/15, 192a/1, 192a/2

yıl: 187b/14, 202b/6, 202b/18,
204a/17, 208a/16, 215a/19, 220b/17,
221b/17, 225a/7, 225a/15, 225b/8,
233a/2, 237b/11, 242a/1

yılan: 240a/16, 240a/17, 240a/18,
240a/19, 240a/19, 240b/1

yıraq: 187b/8, 194b/4, 226b/161

yıraqraq: 193a/6, 205a/3, 213a/12,
228b/5, 238b/12

yoğanlıg: 240a/16

yoq: 186b/10, 188a/9, 188a/11, 189b/6,
192b/3, 195b/16, 196a/9, 196a/13,
198b/13, 199b/15, 201b/17, 204a/2,
210a/3, 210a/13, 211a/14, 213b/7,
226a/9, 227b/13, 230a/17, 230a/17,
230a/18, 235b/11, 237a/4

yoqqarı: 184a/11, 188b/18, 189a/8,
195a/1, 195a/2, 196a/15, 202b/16,
209a/4, 209a/7, 214a/13, 214a/16,
216b/14, 221a/2, 222b/4, 226a/17,

228a/6, 229a/6, 236a/20, 238b/7,
238b/9, 238b/12, 238b/12,

yoqqarıraq: 184a/9, 220a/1, 231b/14

yoqqarraq: 192b/16, 192b/20

yol: 185b/10, 186a/6, 186a/8, 187b/12,
188a/2, 188a/2, 188a/3, 188a/3
188a/17, 193a/3, 193a/4, 193a/5,
193a/5, 193a/6, 193a/7, 193a/7, 193a/9,
193a/10, 193a/11, 193a/12, 193a/15,
193a/16, 193b/2, 193b/2, 193b/16,
194a/4, 194a/7, 194a/12 194a/12,
194b/17, 195a/1, 195a/7, 195b/12,
195b/15, 196b/14, 197b/16 198a/4,
202b/16, 203a/11, 203a/15, 203b/3,
203b/8, 206b/14, 211a/17, 213a/1,
215a/12, 216b/3, 221a/2, 221a/12,
221a/14, 221b/2, 221b/7, 224a/15,
225a/16, 228a/6, 229b/14, 230a/3,
230a/11, 230a/12, 230a/13, 230a/15,
230a/17, 233b/2, 233b/4, 233b/19,
236b/20, 237b/4, 238a/19, 238b/1,
239a/13, 239b/9, 239b/9, 239b/14,
243a/9

yosunluq: 189a/2, 190a/18, 190b/8,
198a/6, 207a/17, 223a/13, 228b/5,
232b/17

yurt: 188b/9, 192a/9, 193a/16,
196b/13, 204a/3, 209a/1, 214a/12,
214a/13, 216b/7, 216b/12, 219b/10,
220a/12, 220a/31, 220b/2, 220b/8,

220b/9, 220b/14, 221a/10, 231b/3,
231b/7, 232b/6, 242a/7, 242a/9,
242a/17, 242b/2, 242b/16

yük: 212a/9

yümn: 189b/1

yüz: 199b/7, 201b/4, 208b/6, 210b/7,
217a/3, 217a/4, 220a/25, 227a/16,
228b/14, 228b/14, 228b/18, 234a/9,
237b/14, 240b/4, 242a/6

yüz: 239a/5

yüz: 187b/10, 190b/5, 190b/7, 205b/5
, 210b/7, 217a/3, 234a/9, 237a/22,
237b/11

Z

zabt: 205b/15, 212a/8

zād: 200b/14, 206a/8

zafer-nāme: 223a/8

zāhid: 189b/1

zerrāq: 205a/7

zerre: 218a/2

zevrī: 194a/5

zeyl: 192b/12

zahire: 242b/11

zahm: 204a/7, 204a/7

za‘if: 213a/10

zahmet: 224b/10

zaman: 188a/12, 188b/5, 203b/1,
208b/2, 214a/7, 218a/6, 220a/15,
220a/18, 222a/6, 225a/5, 227a/6,
227b/11, 229a/4, 230b/12

zamane: 200a/16

zamānī: 236b/14

zarb: 187a/5, 195a/4, 197b/13, 204a/8,
217a/16, 217b/2, 217b/13, 218a/2

zarūret: 184b/13, 192a/7, 234a/17

zāyi‘: 218a/13

zarar: 224a/2, 224b/10

zelzele: 216b/6

zīb: 188a/12

zīkr: 231b/6, 235b/2

zīl‘: 189a/2

zī’lqa‘de: 215a/19

zināt: 188a/12

zindan: 215b/15

zine: 232b/17

zinhar: 224a/14

zišt: 201b/5

zor: 196b/4, 210a/16, 210a/18, 223a/6, 223b/16, 230a/18

zu‘afā: 220a/21

zürefā: 206a/1

239b/6

4.1. ÖZEL ADLAR DİZİNİ

4.1.1. Kişi ve Boy Adları

Dizini

‘Abdul Bāqī Mīrzā

210b/9

‘Abdullāh

235b/8

‘Abdullāh Kitābdār

211a/11, 219b/5

‘Abdul Mülük Mestī

224b/1

‘Abdul Raḥīm Şığavul

224a/12

‘Abdul Raḥmanī Afġān

238a/15

‘Abdul Rezzāq

211b/18

‘Abdul Rezzāq Mīrzā

186b/7, 207b/18, 209b/13,
211b/11, 211b/12, 213b/3, 213b/4,
213b/5, 213b/6, 215a/15, 216a/7,
216a/14

‘ Abdul ‘Azīz Mīrāḥūr

Āfāq Bégim

188b/3, 188a/18

Afġān

187b/18, 203b/8, 203b/14,
207b/14, 213b/14, 214a/2, 214a/3,
214a/6, 214a/7, 214a/8, 214a/9, 214a/9,
219b/2, 220/16, 221a/4, 221a/5,
221a/18, 221a/19, 221b/6, 221b/6,
221b/8, 221b/9, 222a/12, 224b/3,
225a/16, 226b/16, 235b/17, 235b/19,
236a/18, 236b/2, 238a/17, 238b/14,
238b/16, 239a/3, 239a/4, 239a/5,
239a/7, 239a/9, 239a/10, 239a/11,
239a/14, 239b/3, 239b/4, 242b/10,
243b/5, 243b/13, 243b/14

Afrīdī Afġān

243b/3, 244a/5

Aḥī

195a/6

Āḥır Mīrzā

184b/13

Aḥmed ‘Alī Tarḥān

211b/4

Aḥmed Bég

237a/13

Ahmed Elçi Buğa

209b/14

‘Alī

220a/22

Ahmedī

228b/10, 229a/10

‘Alī Aşğar Mīrzā

225a/2

Ahmedī Gedā’ī

227a/11

‘Alī Hān Emīr

206a/1

Ahmedī Pervāncı

221b/14

‘Alī Hān

224b/8, 225b/1, 225b/2

Ahmed Qāsım

197a/11, 199b/15, 234b/5,
234b/6

‘Alī Seyyid

216a/2

Ahmed Qāsım Kūhber

199b/15, 201b/15

Alī Seyyid Moğul

209b/12

Ahmed Yasavul

197b/10

‘Alī Sīstānī

232b/13

Ahmed Yūsuf

197a/10, 198b/13, 199a/2,
217b/7

‘Alī Şīr Bég

188b/10, 188b/11, 191a/7,
191b/8

Ahmed Yūsuf-ı Seyyid Yūsuf

198b/11

Allāh Véren Türkmen

209b/16

Al

232a/6

Apaq Hān

225a/1

Arğun	208b/5, 210a/12
207a/12, 208b/12, 210a/12, 211a/1	Bābā Kābilī
	224b/17
‘Ases	Bābā Lūlī
228b/10, 229a/11, 244a/10	198a/4
‘Āşıq Muḥammed	Bābā Qara
206a/4	218b/4
‘Āşıq Muḥammed Arğun	Bābā Qaşqağa
205b/16	239b/3
Bābā Cān Qanbūzī	Bābā Qaşqa Moğul
227b/13, 227b/17, 228b/11, 229a/11	239b/2, 240a/8
Bābā Cān Aḥtaçı	Barlas Çekī
242a/5	241b/13
Bābā Çehre	Bābā Sulṭān
215b/10	201a/1
Bābā Dost	Bābā Şeyḥ
231a/12	210a/3, 235a/6
Bābā Ḥākī	Bābā Şirzād
204b/8	198b/7, 210a/2
Bābā Ḥasan Ebdāl	Bābā Yasavul
	217b/15, 232b/12

Bābā-yı Peşāğarī

197a/10

Bābū Ḥān

228a/17

Bābur Mīrzā

188b/15, 189a/3

Bābur

238a/3

Bahār Mīrzā

208a/2

Bāqī Cağanyānī

225a/8

Bāqī Ḥīz

234b/1

Becūrī

217a/16

Bedaḥşānī

202b/13, 213a/16

Bedī'üzamān Mīrzā

185a/7, 186a/5, 186a/8,
186a/10, 186a/12, 186a/15, 186a/17,
186b/3, 187a/2, 187a/9, 187a/12,
188a/7, 188a/16, 188b/12, 189b/12,
189b/15, 190b/1, 190b/14, 190b/15,

191a/1, 191b/7, 192a/15, 192b/9,
204b/7, 204b/12, 205a/4, 205b/14

Behlül

225b/4

Behzād

206b/4

Belūrī

191a/12

Bég Muḥammed Moğul

230a/4

Bibi Māhr Rūy

198a/1

Bū Ḥān

242a/11, 242b/6

Cānik

190a/13

Cān Nāşır

241b/20

Celāleddīn Maḥmūd Nā'ī

190a/1

Cihāngīr

202b/7

Cihāngīr Mīrzā

184b/8, 184b/12, 186b/7,
188b/14, 189a/7, 190a/3, 190a/5,
192a/17, 208a/3, 215b/11

Cihāngīr Türkmen

213a/16

Çağatay

202a/5, 213a/8, 216a/2

Çelme

216a/1

Çelme Dostkélđi

210a/7

Çelme Moğul

209b/11

Çelme Tağcı

210a/8

Çın Témür Sulţān

200b/17

Çiņgiz

186b/12

Çiņgiz Hān

186b/14

Damaçı Mendī

210a/8

Dervīş Muḥammed

237b/7, 240b/13, 241a/16,
243a/5, 243a/6, 243a/10

Dervīş Muḥammed Fazlı

240a/6

Dervīş Muḥammed Sārbān

237b/5, 240b/9, 241a/12,
241b/5, 243a/4, 244a/9

Dervīş ‘Alī Piyāde

227a/4

Deryā Hān

224b/17

Devlet Hān

225b/1, 225b/3, 225b/9,
226b/13, 227a/2, 228b/3

Devlet Hān Tatar Hān Yūsuf Hāyl

225a/17

Devlet Hān Yūsuf Hāyl

224b/7

Devlet Sulţān Hānım

242a/9

Dīve Hindū	229a/17
224b/8, 236a/1, 242a/9	
Dih Afġān	198b/7, 210a/2, 226b/5,
216a/7, 237b/4	234a/10
	Dost Nāşır Bég
Dih Ya‘qūb	211b/13
242a/4	
	Dost Piyāde Kūtvāl
Dildār Ağaçā	203b/14
220a/18, 220a/19	
Dilezāk	Dost Serpūlī
220b/16, 221b/9, 221b/18,	198b/15
231a/16 233a/8, 233a/12,242a/11,	Ebū Müslim Kōkeldaş
242b/6, 242b/7, 244a/2	237a/20, 238a/7
Dilezāk Afġān	Ebūn
216b/8	212b/2, 241a/1
Dilezāk Ya‘kūb Ḥayl	Ebū’l Ḥasan
233a/12	209b/13, 239a/7
Dost Bég	Ebū’l Ḥasan Qurbégi
217a/3, 217b/9, 218a/4, 218a/5,	198a/15
228b/9, 229a/10, 230a/9, 230b/4,	Ebū’l Ḥasan Qurçı
230b/4, 230b/10, 230b/11, 233a/15,	210a/6, 239a/1, 239a/4
233b/19, 234a/2, 234a/5, 234a/18,	Ebū’l Hāşim Sultān ‘Alī
234b/4, 234b/11, 234b/13, 234b/14,	244a/15
234b/16	
Dost Mühürdār	

Ebū'l Muḥsin Mīrzā	235a/1
185a/12, 185b/14, 185b15, 185b/17, 186b/2, 188a/7, 18a14, 206b/11, 206b/17, 207a/4, 207b/3	Ésen Témür Sultān
Ebū'l Qāsım	200b/17
228b/11	Faḥruddīn Ölümidin
Ebū'l Velīd	184b/16
191a/12	Faqīr 'Alī Kerīmdād
Emīn Muḥammed Tarḥān Arġun	215b/9
230b/14	Fārsī
Emīr Vāḥid	194b/6
191b/2	Fāṭma
Engü Şeyḥ	220a/22
192b/1	Ferruḥzād
Esd	212a/6
223b/9	Ferruḥzād Bég
Esed	211a/18
223b/7, 223b/9	Frengī
Etrāk	217b/11
185a/2, 237b/12	Ġāzī Ḥān
Eyyüb Bég	225a/2
209b/12	Gedā'ī
Ésen Qulı Sultān	227a/14, 227b/2, 228b/10

Gedā'ī Bilāl	215a/6, 227a/10, 229a/10
207b/2	Ḥāce Ḥasan
Gedā'ī Tağayı	235b/6, 235b/7, 235b/7
219a/5, 229a/11, 236b/11, 238b/20, 244a/9	Ḥāce Ḥızır
Ġıyāş	219a/3, 221a/10
232a/6	Ḥāce Ḥızırī
Ġıyāş Maşhara Keydī	241b/2
236b/18	Ḥāce Ḥānd Sa'īd
Ġulām Şādī	241a/4
190a/2	Ḥāce İsmā'īl
Gücūr	203a/15, 203b/15
223a/2, 228a/10, 230a/3, 230b/15	Ḥāce Kelān
Ġūrī	218b/1, 218b/5, 218b/17, 219a/6, 219a/8, 219a/9, 220b/14, 221a/10, 243b/7
184a/17, 242a/16	
Ġūrī Barlas	Ḥāce Kōkeldaş
209b/14, 211a/3	240b/10
Güherşād Bégim	Ḥāce Mīrmīrān
191a/13	221a/13, 221b/10, 229b/16
Ḥabībe Sulţān Bégim	
191b/13, 192a/1, 207a/15	
Ḥāce Dost Ḥāvend	

Ḥāce Muḥammed ‘Alī

210a/2, 211b/15, 215a/6,
216b/3, 236a/11, 236b/9, 238a/8,
241b/20, 243a/7, 243b/6

Ḥāce Muḥammed ‘Alī Ḥāst

236a/9

Ḥāce Muḥammed ‘Alī Kitābdār

198b/7, 243a/3

Ḥāce Muḥammed Emīn

215a/6

Ḥāce Qādı

189b/1

Ḥāce Rivāc

216a/6

Ḥāce Seyārān

235a/8, 235a/15, 240a/11,
240a/15, 240b/3

Ḥāce Tāq

191b/2

Ḥāfiż Cübīr Kātip

237b/17

Ḥāfiż Ḥacı

190a/1, 190a/2

Ḥāfiż Mirek

215a/13

Ḥalife

197a/10, 215b/13, 216a/9,
226b/4, 233b/3, 236b/6, 241b/18

Ḥalife Şāh Ḥasan Arğun

217b/6

Ḥalişek

208b/5, 208b/7, 208b/17,
209a/4

Ḥalvācı Tarḥān

211a/1

Ḥālvi Piyāde

232b/10

Ḥamza

236b/7, 242b/16

Ḥān Qulı

210a/2

Ḥānzāde Ḥānım

206b/1

Ḥāqqnażar Çıpa

187b/9

Ḥasan

220a/22

Ḥasan ‘Alī Celāyir

187a/16

Ḥāst

236a/11, 238a/9, 242a/1,
244a/7

Ḥātem Qur Bég

210a/6

Hātī

228a/16, 228b/1, 228b/3,
228b/5, 228b/7, 230b/3, 230b/10,
231a/10, 231a/11, 231b/18, 232a/2,
232a/2, 232a/6, 232a/12, 232a/13,
234b/14, 238a/12

Ḥatīce Bégim

188a/18, 188b/4, 188b/6,
188b/6, 188b/14, 205b/12, 206a/11

Hātī Keker

228a/14, 229b/13, 229b/17,
230b/6, 231a/2

Hātī Tatar

231a/4

Ḥavz-ı Māhiyān

191a/12

Ḥaydar ‘Alemdār

225b/16

Ḥaydar Taqī

237a/15

Ḥazret-i Vālide

220a/19

Hemū Ḥayl

214a/2

Ḥırılcı

214a/2

Ḥız

234b/1

Ḥızır Ḥayl

214a/2

Hind

226b/11, 227a/6

Hindāl

220a/8, 220a/12, 220a/13,
220a/29, 227a/5, 227a/7, 241b/10

Hindistānī

223b/8

Hindū

236a/1, 236a/3

Hindū Bég

219b/16, 228a/3, 229a/16,
229b/3, 229b/4, 232a/4, 235b/14,
235b/17, 235b/18, 238b/8

Hindū Bég Quçın

244a/7

Hindūstānī

235b/17

Hişārī Qunduzī

215b/16

Hüb-Nigār Hānım

201b/8

Hudā Baḥş

216a/3

Hudāy Baḥş

209b/13

Hūgiyānī

214a/2

Humāyūn

215b/1, 215b/3, 215b/4,
215b/5, 220a/7, 220a/8, 231a/13,
231a/13, 233b/9

Hurd

213b/13

Hüseyn

239a/13, 240a/7

Hüseyn Ékrek

228a/4, 228a/4

Hüseyn Ḥasan

238b/16

Hüsrev

227b/10, 240a/6

Hüsrev Kökeldaş

207b/1, 209b/18, 221b/14

Hüsrev Mīrzā Qulı

238b/5

Hüsrev Şāh

192a/16, 192b/1, 216a/1,
216a/2

İşqullāh

208b/13, 208b/13

İbn-i Hüseyn Mīrzā

185a/13, 185b/16, 186a/3,
186b/5, 186b/9, 188a/15, 207b/2

İbrāhīm

227a/2

İbrāhīm Bég

209b/12

İbrāhīm Çehre

237a/7

İkele

207a/2

İkele Mīrzā

207a/5

İkü Salīm

216a/2

İmām Faḥr

191a/12

‘İmāmeddīn Mes‘ūd

184b/12

İnanġu

216a/10

İşkemiş

202b/15

Kāmṛān

233b/9, 241b/22

Keker

228a/12, 229b/12

Kemāl Şerbetçi

210a/1

Kepe

195a/5, 240a/10

Kerīmdād

234a/11

Kette Māh

190a/13

Képek Mīrzā

206b/12, 207a/1, 207a/4

Képek Qulı Bābā

210a/6

Kīb

232a/6

Kiçik Māh

190a/13

Kiçkine Tunqaṭār

233a/12

240b/3

Ma‘ṣūme Sulṭān Bégim

Kilāgāhī

191b/12, 207a/16, 212b/13

202b/15

Mehmend

Lenger

203a/7, 203a/7

192b/14, 197b/4 198a/6

Mehmend Afġān

Lenger Ḥān

215b/8

223b/6, 223b/10, 224b/4,
227a/11, 229b/1, 231a/7, 243a/13

Mehmend Afġānī

207b/11

Lenger Ḥān Nīyāzī

Melik ‘Alī Quṭbī

244a/11

217b/12

Lenger-i Mīr Ġiyās

Melik Bū Ḥān

192a/1,1 192b/13, 193a/4

233a/8

Māh Çüçük

Melik Hest

214b/8

223b/7, 223b/10, 230a/3,
231a/1, 231a/2

Māmā Ḥatun

240a/12

Melik Hest Cencūhe

Manṣūr

229b/6

210a/8

Melik Mūsā

Maqṣūd Suçı

233a/8

210a/3, 211b/17

Melik Süleymān Şāh

Ma‘rūf

220a/34

Melik Şāh Maṣṣūr

225a/11

220a/34

Mīr Bedir

187b/1, 187b/2

Melik Şāh Maṣṣūr Yusuf

236a/15

Mīr Bedir Mużaffer Mīrzā

187a/16, 188a/7

Melik Şāh Yaṣṣūr Yūsuf

236a/15

Mīrcān

Mevlānā Mesnedī

190a/4

215b/2

Mīrek Cān

Mevlānā ‘Abdul Raḥmān Cāmī

192b/17

191a/11

Mīrekī Kūr Dīvān

Mezīd

206a/2

234b/9

Mīr Ḥān

Mezīd Bég

211b/16

205b/17

Mīr Ḥurd

Mīhr-i Cān

229a/11, 241b/10

220a/17

Mīr Ḥurd Bekāvul

Mīhr Nigār Ḥānım

239b/7

213b/10

Mīrim

Minūçıhr Ḥān

227a/10, 229a/10

228a/5, 229a/3, 229b/5, 229b/5

Mīrim Dīvān

Mīr ‘Alī Bég

201a/13

224b/16

Mīr ‘Alī Ğazī Ḥān

MİRİM NƏŞİR

210a/2, 211b/17, 229b/16,
234b/16

MİR MUHAMMƏD CƏLEBƏN

222b/3, 241a/6

MİR MUHAMMƏD MEHDİ HƏCƏ

224b/2

MİRŞƏH BƏG

240b/7

MİR ŞƏH QOÇIN

209b/15, 238b/8

MİRZƏ BƏG KEYHÜSREVİ

206a/2

MİRZƏ HƏN

197a/7, 198a/7, 198a/11,
198a/14, 198a/15, 198a/16, 198b/10,
198b/12, 198b/13, 199b/3, 200a/2,
200a/14, 200b/2, 201a/10, 201b/15,
201b/16, 202a/4, 202a/5, 202a/6,
202a/8, 207b/17, 209b/11, 211b/18,
213a/8, 213b/8, 213b/9, 237b/5,
237b/10, 240a/10

MİRZƏ MELVİ QARLUQ

231a/14

MİRZƏ QULI

228b/10, 229a/10, 241a/13,
241a/14

MİRZƏ QULI MUHAMMƏDİ

227a/10

MİSL -i QARLUQ

232a/6

MOĞUL

187b/17, 197a/6, 199b/6,
202a/5, 209b/12, 210a/7, 216a/1,
216a/14, 228b/10, 234b/10

MOĞUL ‘ABDUL VEHHƏB

206a/13

MOLLƏ ABDÜL MELİK HƏƏSTİ

217a/5

MOLLƏ BƏBƏ

198a/3, 198a/9, 216a/10

MOLLƏ BƏBƏ PEŞƏGARİ

214b/10

MOLLƏ BENNƏ’İĞA

206a/14

MOLLƏ HƏCƏ

236a/7

Mollā Kebīr	217b/13, 228b/10, 229a/11, 231a/12, 231b/19, 232a/4, 232a/6, 232a/11, 238a/10
236a/13	
Mollā Kitābdār	Muḥammed ‘Alī Piyāde
236b/20	215a/6
Mollā Maḥmūd	Muḥammed Baḥşı
237a/18	211b/14, 239b/6
Mollā Mīrek Ferketī	Muḥammed Bég
214b/15	185b/11, 209b/12
Mollā Mürşid	Muḥammed Burunduq
226b/10, 226b/14	205a/5, 205a/12
Mollā Sulṭān ‘Alī Meşhedī	Muḡammed Burunduq Barlas
206b/4	185a/7, 185b/9, 204b/7
Mollā Türk ‘Alī	Muḥammed Burunduq Bég
217a/8	186b/8, 187a/3, 192a/3, 204b/11
Molla ‘Alī Ḥān	Muḥammed Dulday
238a/13	242b/16
Muḥammad Ağa	Muḥammed Endicānī
240a/3	197a/13, 197b/3
Muḥammed ‘Alī	Muḥammed Ḥüseyn
209b/17	198a/16
Muḥammed ‘Alī Ceng Ceng	

Muḥammed Ḥüseyn Mīrzā

197a/5, 198a/7, 199a/14,
199a/14, 199a/15, 199b/5, 201a/11,
201a/14, 201b/2, 201b/5, 201b/9

Muḥammedī

227a/14, 227b/2, 229a/10

Muḥammedī Kōkeldaş

244a/9

Muḥammed Mīr Yūsuf

206b/2

Muḥammed Qurçı

202b/7, 213a/17

Muḥammed Sulṭān Mīrzān

234b/20

Muḥammed Şerīf Mūneccim

236a/10

Muḥammed Zamān Mīrzā

227a/7, 238a/5

Muḥammed Ze'ī

221a/4

Muḥammed Muqim

207a/6

Muḥibb 'Alī Qurçı

192b/11, 197a/10, 209b/16,
216a/9, 243a/3

Muḥsin Mīrzā

206b/17

Muqim

204b/14, 207a/8, 208a/5,
208b/9, 208b/10, 210a/12, 210a/14,
210a/15, 210b/13, 210b/14, 211a/11,
211b/1, 211b/2, 211b/11, 212b/2,
212b/16, 214b/8

Murād Bég Bayındır

210b/9

Mūsā

242a/11, 242b/6

Mūsā Ḥ'āce

216a/13

Mużaffer Ḥüseyn Mīrzā

185a/7

Mużaffer Mīrzā

185a/15, 185b/16, 186a/2,
186b/1, 187a/15, 188a/16, 188b/13,
188b/13 188b/15, 189a/6, 189a/7,
189a/8, 189b/15, 190a/9, 190a/12,
190a/13, 190b/1, 197a/8, 204b/7,
204b/11, 206b/1

	227a/11, 227a/14
Mübārek Şāh	‘Ömer
184a/9, 202b/7, 213a/16	206a/1
Mümin Ateke	Özbek
239a/2, 239a/3	184a/3, 184a/6, 184a/10, 184a/14 184b/6 185a/5 185a/6 187b/4 187b/5, 204b/3, 204b/5, 205a/11, 205b/4, 205b/11, 207a/8, 208a/6, 213a/6, 213a/9, 213a/17, 213b/4, 241b/13, 241b/14, 242a/16
Nārīn	Özbek Şıban Sulţān
202b/15	186b/4
Nāşır Mīrzā	Papa Oĝh
184a/3, 184a/5, 184a/10, 184a/14, 184a/16, 202b/6, 202b/10, 202b/13, 202b/14, 202b/18, 203b/13, 209b/16, 211b/17, 212a/8, 212a/9, 212a/10, 212b/6, 212b/6, 212b/15, 213a/5, 213a/17, 214b/15, 214b/17, 215a/4, 215a/15	209b/16
Nażar ‘Alī Türk	Pāyende Muḥammed Qaplan
229b/5	238b/20, 239a/6, 239a/8
Nevrüz	Pāyende Sulţān Béĝim
217b/14	188a/18, 188b/3, 188b/7, 191b/15, 205b/12
Nilābī	Peşā’ī
222b/14	193a/8
Nūr Béĝ	Pīrī Béĝ
233b/15	210b/6, 210b/7
Nu‘mān	Pīr Muḥammed Mīrzā
	208a/3, 208a/3

PİR SULTAN

193a/7

PULAD SULTAN

237b/18

QADI İHTİYAR

206b/2

QALMAQI

232a/12

QANBER 'ALI

193b/9, 209b/14, 211a/1,
211a/2

QANBER 'ALI QASIM BEG

198a/12

QANBER BEG

227a/7

QARA AHMED YURTÇI

197b/10

QARACA

230b/14

QARLUQ

231a/13, 231a/15, 232a/6,
238a/11

QASIM 'ALI

228b/11, 229a/12

QASIM 'ALI TIRYAKI

227a/11

QASIM BEG

184b/7, 186a/12, 186b/8,
190a/17, 193a/6, 193a/9, 193a/10,
193b/8, 196b/14 197a/13, 203b/18,
209b/14, 210a/16, 210a/17, 211a/2,
212b/2, 212b/4, 213a/2, 213a/15,
214b/4, 215b/13, 233b/11, 236b/6,
237b/14, 237b/15, 241b/16

QASIM HUSEYN SULTAN

186b/5

QASIM KOKELDAŞ

209b/18, 214b/9

QASIM SULTAN

186b/4 186b/8

QAYYAM

238b/8

QIZIL

233b/5

QOÇ ARGUN

212b/3

Qoç Bég

215b/9, 220a/5, 226a/16,
226b/5, 230a/7, 242a/13, 242a/16,
242a/16

Qul Bāyezīd Bekāvul

209b/19, 211b/13

Qulı Bég Arğun

211b/3

Qurbān Çarhī

224b/1, 224b/1

Qutluğ Qadem Qaravul

210a/3

Qutluq

240b/10

Qutluq H̄āce

235b/9, 240b/10, 240b/13,
241b/2, 241b/3

Qutluq Muḥammed

242a/9

Qutluq Qadem H̄üseyn

238b/8

Qutluq Qadem

233b/8

Ramazān Lūli

228b/11

Rūḥ Dem

227a/11, 228b/11, 229a/11,
241a/6, 241a/7

Rüstem

210a/8

Rüstem Türkmen

221b/5

Sāq-ı Selmān

191a/12

Sāqī

215a/6

Semarqandī

190a/4

Semke

216a/2

Senger H̄ān Cencūhe

225b/11, 229b/6

Senger Qarluq

231a/14

Seydim

192a/17, 192b/4

Seydim ‘Alī Derbān	191a/9, 191b/12, 212b/12
192a/15, 192b/3	Sulṭān Aḥmed Moğul
Seyyid ‘Alī	198a/13
238b/5	Sulṭān Aḥmed Tenbel
Seyyid ‘Alī Ḥān	234a/7
225a/12, 225a/15, 228a/5	Sulṭān ‘Alā’eddīn
Seyyid Dervīṣ ‘Alī	220b/4, 221a/6
210a/7	Sulṭān ‘Alā’eddīn Sevādī
Seyyid Efzāl	219a/12
184b/1	Sulṭān ‘Alī Argun
Seyyid Hoşkēldi	204b/13
210a/7	Sulṭān ‘Alī Çehre
Seyyid Hüseyñ Ekber	209b/12, 216a/3
209b/14	Sulṭān ‘Alī Mīrzā
Seyyid Qāsım	241b/22
198a/3, 226b/6	Sulṭān Bāyezīd
Seyyid Qāsım Éşik Ağa	243b/2, 244a/5
209b/16, 223a/1	Sulṭān Béğim
Seyyid Qāsım Éşik Aqa	234b/20
198a/11, 238b/8	
Sikender Behlül	
225a/12	
Sulṭān Aḥmed Mīrzā	

Sulṭān Ebū Sa‘īd Mīrzā	200b/2
188a/19, 189a/3, 191a/14, 225a/4	Sulṭān Peşā’ī
Sulṭān Ḥasan Mīrzā	193b/1
234b/19	Sulṭān Pūr
Sulṭān Humāyūn Ḥān	242b/5
215b/2	Sulṭān Qulançaq
Sulṭān Ḥüseyn Mīrzā	185a/9, 187b/4
184b/2, 185a/10, 188a/11, 188a/19, 191a/6, 205b/12	Sulṭān Qulı Çanaq
Sulṭānım Bégim	207b/2
235a/1	Sulṭān Sa‘īd Ḥān
Sulṭān İbrāhīm	200b/10, 200b/14, 244a/17
226b/11, 226b/14	Sulṭān Sa‘īd Mīrzā
Sulṭān Mes‘ūd Kābilī	189a/3
224b/16	Sulṭān Sencer Barlas
Sulṭān Mes‘ūd Mīrzā	197a/6, 199b/10
189a/7, 224b/15, 225a/2	Sulṭān Sikender
Sulṭān Muḥammed Dulday	225b/6, 226b/11
184b/1, 209b/18, 237a/13, 242b/15, 243a/4	Sulṭān Tīrāhī
Sulṭān Nigār Ḥānım	243b/7
	Sulṭān Veys
	219b/13, 221a/6

Sultān Veys Sevādī

219a/13, 219b/11

Suyurgatmış Mīrzā

224b/14

Sūrpā

230a/3, 230b/15

Süyüncük Hān

234b/5

Süyüdük

210a/9, 216a/3

Süyüdük Türkmen

195a/5

Şādī Beçe

190a/2

Şāh Fīrūz Qadr

215b/3

Şāh Bég

185a/8 192b/10 192b/10,
199b/14, 204b/14, 207a/6, 208a/5,
208a/9, 208b/9, 210a/10, 210a/11,
210b/5, 211a/7, 211a/8, 211b/1,
211b/2, 211b/14, 212a/4, 212b/17,
213b/7, 213b/9, 233b/6, 238a/7

Şāh Bégim

199b/14, 200a/3, 200a/4,

200a/7, 200a/8, 200a/13, 200b/7,

213b/7, 213b/9

Şāh Bég Argun

233b/5

Şāh Hasan

214b/9, 226a/3, 226a/5,

233b/14, 236b/21, 237a/24, 243a/4,

244a/10

Şāh Hasan Bég

233b/3

Şāh Hasan-ı Şāh Bég

236b/9, 241a/11

Şāh Hüseyin

229a/14, 238a/12

Şāh İsmā‘il

200b/11

Şāh İsmā‘il Bayındır

210b/8

Şāh Maḥmūd

198b/7, 211b/15

Şāh Maḥmūd Pervāncı

209b/19

Şah Manşür	187b/4 187b/14, 201b/11, 201b/12, 204a/17, 204b/2, 204b/2, 205a/16, 206a/3, 206a/8, 206a/10, 206b/14, 207a/5, 207a/6, 212b/15, 212b/17, 213a/1, 213a/6, 214b/15, 214b/16, 215a/2, 215a/7
220b/2, 220b/7, 221a/8, 221b/13, 236a/17, 236a/18	
Şah Manşür Baḥşı	Şaybaq Piyāde
204b/1, 206a/12	227a/4
Şah Manşür Yūsuf Ze’ī	Şehbāz Qalender
218b/10, 219b/3	221b/17, 222a/3
Şah Mezīd Kōkeldaş	Şeyḥ Bahā’eddīn ‘Ömer
238a/5	191a/10
Şah Mīr Ḥüseyn	Şeyḥ Ebū Sa‘īd Tarḥān
242b/5, 242b/11, 242b/13	211b/18
Şah Muḥammed Mühürdār	Şeyḥim Mīrşikār
229a/17	233a/5
Şah Nażar	Şeyḥ Muḥammed ‘Abdullāh Bekāvil
210a/9, 216a/3	206a/1
Şahrūḥ Mīrzā	Şeyḥ Pūrān
224b/14	206a/13
Şah Şücā‘ Arḡun	Şeyḥü’l-İslām
210a/10, 226a/3, 237a/20	191b/6
Şaybaq	‘Şeyḥ Zeynüddīn
192b/9	191a/10
Şaybaq Ḥān	

Şībānī Hān

185a/8, 185b/1, 200b/12

Şīr Bég

210a/6

Şīrim Bég

211b/8, 213a/15

Şīrim Tağayı

198a/3, 204a/12, 209b/11,
234b/9

Şīr Qulı

198a/13, 198b/2, 209a/1,
216a/2

Şīr Qulı Qaravul Moğul

198a/12, 209b/17

Tāceddīn Maḥmūd

212b/3

Tağayī Şāh Bahşı

211b/16

Tatar

228a/15, 228b/4, 228b/7,
229b/18, 230b/12

Tatar Hān

225b/3, 225b/5, 225b/6, 225b/7

Tatar Keke

228a/7, 228a/14, 228b/3

Tāvus Hān

220b/7

Tenbel

234a/12, 234a/13, 234a/15

Terdi Muḥammed

227b/18

Terdi Muḥammed Qıpçaq

227b/14, 236b/20

Témür Bég

196b/11 197a/13, 213a/7,
215a/17, 224b/12, 224b/13

Témür Sulṭān

206b/11, 206b/15

Téḡri Bérđi

193b/9, 209b/14, 211a/1,
217a/8, 237a/15, 238a/8, 242b/15

Téḡri Qulı

227a/11, 228b/11, 229a/12,
241a/6, 241a/7

Toḡta Buğa Sulṭān

200b/17

Toqbāy	210a/7
197a/13	Üstād Şāh Muḥammed
Ṭufān Argun	215a/13, 217a/12
208b/11, 208b/14	Üstād ‘Alī Qulī
Tülek	217a/12
241b/14	Velī Ḥazāneçı
Tülek Kökeldaş	210a/2
199b/3, 241b/12	Velī Ḥazāneçı
Türk	230b/17
187b/17, 213a/8, 223b/15, 224a/14, 226b/6, 226b/8, 226b/13, 229a/15, 229b/3	Velī Ḥāzin
Türkmen	217a/12, 217b/11
195b/15, 196b/7, 196b/11, 197a/5, 210a/8, 210b/7, 210b/7, 210b/9, 216a/3	Yārek Bég
‘Ubeyd Sulṭān	211b/9
206b/11, 206b/16	Yārek Ṭağayı
Uğan Bérđi	196b/9, 209b/11
221a/16, 221a/19, 228b/10	Yılbars Sulṭān
Uluğ Bég Mīrzā	234b/21
198a/5, 198a/7	Yūnus Ḥān
Urus ‘Alī	200b/4
	Yūnus ‘Alī
	229a/10, 236b/10
	Yūsuf ‘Alī

227a/11, 228b/11, 229a/12,
235a/9

Yūsuf ‘Alī Bekāvul

220b/9

Yūsuf ‘Alī Kōkeldaş

190a/10, 191a/4, 191a/5

Yūsuf ‘Alī Rikābdār

220a/13, 237a/21

Yūsuf Ze’ī

218b/10, 218b/11, 219b/1,
220b/1, 220b/3, 220b/7, 221a/3,
221a/4, 221b/17, 236a/15, 236a/16,
236a/17, 242a/3, 242b/7, 243b/5

184a/9

Zü’l Nūn

205b/6, 211b/16

Zü’l Nūn Argun

185a/8, 204b/7, 205a/2, 205b/3

Zü’l Nūn Bég

185a/6, 186b/8, 187a/3, 190a/17,
190a/18, 192a/3, 192b/16, 192b/17,
204b/12

4.1.2 Diğer Özel Adlar

türkî: 190a/13, 209b/8

Zemme Yahşî

197b/7

Zübeyr

202b/7, 213a/16

Zübeyr Mīrzā

4.1.3 Yer Adları Dizini

184b/16, 185a/12, 192a/8,

Āb Dere

202b/16

Ādīnepūr

214a/10

Afgānistān

225a/9

Āhenīn

216b/2

Aḥsi

234a/19, 234b/2

Ala Qurḡan

197a/9, 205b/8, 205b/15

‘Alī Mescid

233a/12, 233a/14, 243b/10,
244a/13

‘Alīšek

214a/15

Aqsaray

191a/15

Bādem Çeşme

242a/19

Bādḡīs

Bādīc

215a/11, 215a/12

Bāḡāt Ḥumm

241a/2

Baḡlān

237b/16

Bāḡ-ı Benefşe

233b/17

Bāḡ-ı Bihişt

198a/8, 199a/14, 200a/3,
233a/16, 233a/16, 242b/3

Bāḡ-ı Cihān-ārā

188b/12, 190b/1, 191b/3

Bāḡ-ı Ḥalvet

216a/17, 235a/2

Bāḡ-ı Ḥıyābān

191a/13

Bāḡ-ı Nażargāh

191a/8

Bāḡ-ı Nev

188b/9, 188b/9, 188b/10,
191a/14

Bağ-ı Şafâ

224a/9

Bağ-ı Sefîd

188b/13, 191b/2

Bağ-ı Şehr

191b/7

Bağ-ı Yurunçqa

216a/17

Bağ-ı Vefâ

233a/16, 233a/16, 242b/3

Bağ-ı Zâgân

191a/14

Bağ-ı Zübeyde

191a/14

Bâmiyân

195b/13, 242a/15

Bârân

202a/10, 202a/11, 202a/17,
240a/11

Bârîk Âb

242b/1

Bâzâr-ı Melik

191b/6

Becūr

216b/7, 216b/8, 216b/8 216b/9,
216b/14, 217a/9, 218a/11, 218b/1,
218b/4 218b/13, 218b/14, 218b/16,
218b/17, 218b/18 219a/4, 219a/5,
219a/6, 219a/14, 219b/3, 220b/8,
220b/9, 220b/12, 220b/14, 222a/7
221a/8, 221a/9, 222a/9, 222a/14
234b/13, 236b/2 237a/14, 243b/7

Bedaḥşân

202b/7, 203a/1, 213a/13,
213a/15, 213b/7, 213b/8, 213b/9,
213b/10, 218b/8, 244a/16, 244a/17

Behet

225a/14

Bengeş

225a/8, 239b/19

Bennū

225a/9, 233a/2

Bigrām

232b/16, 233a/3

Bihre

220a/28, 222a/7, 222a/10,
223a/8, 223a/11, 223a/18, 223b/14,
224a/4, 224a/13, 224a/13, 224b/5,
224b/6, 224b/7, 224b/8, 224b/10,
224b/10, 224b/11, 224b/12, 225a/11,
225a/13, 225a/14, 225b/1, 225b/2,
225b/10, 225b/13, 225b/15, 225b/18,
226a/6, 226a/8, 226a/17, 226b/2,
228a/3, 228a/9, 228b/6, 229a/13,
229b/3, 229b/9, 231a/7, 231a/9,
231b/9, 232a/4, 232a/4, 232a/5,
235b/14, 235b/18, 235b/19, 236a/2

Bihzādī

235a/10

Belḡ

187b/4, 185a/9, 187b/5, 218b/8,
227a/7

Belḡāb

184b/5

Belūc

225b/16

Bīsūt

220b/8, 228b/1

Büt Ḥāk

242a/14, 242a/15

Caḡḡarān

192b/19

Cānāb

224b/13, 225a/11, 228a/4,
228a/5

Cemrūd

244a/16

Cencūhe

223a/11, 223a/18, 223b/4,
223b/6, 223b/10, 228a/9, 228a/12,
229b/12

Cenglik

195b/13

Cenyūt

223b/1, 224b/13

Cet

228a/10

Cevāz Kāğaz

191a/8

Cigdelik

214a/1, 214a/3

Cihān-Ārā

191b/4

Cūd

223a/11, 223a/18, 223b/4,
223b/4, 224a/5, 228a/9, 228a/12

Curğātū

221a/14

Cūy-i Encil

191a/8

Cūy-i Şāhī

233a/14, 233a/16, 242b/15,
242b/17, 244a/16

Çaḥçerān

192b/14, 192b/15, 192b/16,
192b/19

Çālāk

216a/6

Çānāb

223b/15

Çehār-Yek

184b/6

Çihil Duhterān

185a/2, 188a/17

Çendāvel

216b/5, 219a/4, 219a/14,
219b/2

Çerāgdān

193a/2

Çerğālang

191b/2

Çeşme Tere

238b/2, 239b/7

Çeştübe

202a/10, 202a/11

Çınār Bāğ

236b/16, 237a/22

Çiçektü

184b/16, 187b/10 187b/12

Çine

241a/5

Dāmen Kūh

240a/11

Dehāne	225a/10
184a/17	Düvāzde Burc
Dere-i Bām	191b/3
184b/17	Ebūhe
Dere-i Bāy	236a/20
184b/14	Ecer
Dere-i Nūr	184b/5
215a/16, 243a/2	Elmar
Dervāze-i H̄oş	184b/15
191b/6	Enbāher
Dervāze-i ‘Irāq	221a/1, 221a/15
191a/15, 191b/5	Endeḥūd
Dervāze-i Melik	204b/1, 204b/3
191b/5	Enderāb
Dervāze-i Pīrüzābād	238a/9
191b/5	Enderāne
Dervāze-i Qıpçaq	230b/19, 231a/1, 231b/19
191b/6	Endicān
Dinkūt	200b/12, 200b/15, 234a/7,
223b/3, 235b/19	236a/13
Duġlat	Eter
197a/6	214b/11, 214b/12
Dükī	

Ġarcistān

192b/13, 192b/14

Ġavrbend

197b/5

Ġaznī

187b/17, 192a/17, 192b/1,
202b/4, 207b/1, 215a/1, 215a/15,
225a/5, 234a/3, 234b/9

Ġazürġāh

191a7, 191a/9

Gendemek

233a/17

Gerdāġirdi

224a/7

Gerdiz

238a/15, 238b/2, 238b/4,
238b/6, 239b/14

Germ Çeşme

243a/12

Ġilcī

203a/5, 203a/14, 203b/3,
203b/4, 207b/11, 207b/14

Ġürbend

197a/15

Gülbahār

202a/10, 202a/11, 202a/17,
240b/8, 241a/1

Gürzvān

184b/15

Ĥalāşıye

191b/10

Ĥalife Bāġı

198a/5

Ĥamçan

202b/9

Ĥamel

229a/8

Ĥavāl Qutī

194a/8

Ĥayber

225a/7, 243a/16, 243b/10

Helāhil

231a/12

Hemīn

227b/5

Hemtātū

224a/11

Ĥendeq

216b/2

Herī

185a/11, 187b/3, 188a/11,
188a/12, 188a/16, 188a/17, 188b/11,
189b/8, 190a/3, 191a/3, 192a/8,
192b/9, 197a/8, 204b/12, 204b/13,
205a/3, 205a/9, 206a/8, 206a/11,
206b/1, 206b/3, 206b/10, 207a/16,
207b/2, 213a/1

Hermend

192b/11

Heşneġār

221a/2, 242b/8, 242b/9, 242b/9,
242b/10, 243b/4, 243b/16

Hindikuş

223a/19

Hindistān

223b/14, 224b/12, 225a/3,
225a/7, 228b/4, 235b/2

Hindūstān

207b/5, 213a/13, 213b/1,
213b/13, 213b/16, 214b/10, 219a/16,
222a/8, 222a/10, 222a/13, 225a/6

225b/4, 226b/16, 228a/6, 231b/4,
231b/5, 233a/9, 243a/11

Ĥorāsān

184b/2, 184b/3, 184b/14,
185a/5, 187b/16, 188a/2, 190a/6,
191b/13, 201b/9, 202a/9, 204a/17,
206a/15, 207a/13, 207b/17, 207b/18,
208a/6, 212b/13

Ĥoşāb

223b/14, 224b/13, 225a/11,
225b/16, 226a/3, 226a/4, 226a/5,
229a/14, 229b/2, 235b/19

Hūlī

240a/2

Ĥūt

215b/1, 220b/17

Ĥārezm

234b/20

Ĥlāşiye

191b/10

‘Irāq

191a/15, 210b/8

Ĥstālīf

240a/13, 240a/14, 240a/15

İstergâç

215b/10

Kābil

187b/17, 188a/2, 192a/2,
192a/5, 192a/13 193a/4, 197a/6,
197a/7, 197a/14, 197b/10 197b/15,
197b/17, 198b/15, 198b/16, 200b/7,
202a/8, 202a/12, 202a/16, 202b/4,
202b/16, 202b/18, 203a/5, 203b/15,
204a/16, 207b/17, 212b/6, 212b/12,
213a/9, 213b/5, 213b/6, 213b/13,
213b/13, 213b/14, 213b/16, 214b/11,
215a/12, 215b/1, 215b/2, 218b/8,
220a/13, 220b/10, 222a/7, 222a/14,
224a/9, 224b/15, 225a/3, 225b/5,
225a/6, 225b/8, 227a/3, 227a/5,
229b/9, 231b/13, 233a/2, 233b/8,
233b/12, 235a/2, 235b/6, 236a/1,
236a/14, 237b/12, 237b/12, 237b/14,
239b/6, 240a/5, 241b/4, 242a/1,
242a/4, 243b/12, 244a/3, 244a/4

Kāfiristān

218b/19

Kāhān

233b/6

Kāhmerd

184a/16, 242a/15

Kālencer

228a/17

Kāşgar

200b/10, 236a/13, 236a/13,
242a/1, 242a/10

Kātleng

221b/10, 221b/13

Kehdistān

191a/8, 206b/10

Kehrāc

219a/19, 219b/9, 219b/12,
220a/7, 220b/6

Kelde Kehār

224a/3 ,224a/4, 224a/11,
229b/9, 231a/4

Kerk

233b/1, 233b/2

Kermāş

238b/4, 239b/2, 239b/3,
239b/18, 239b/19

Keşmīr

223a/19, 228a/10

Kettevāz

203a/10

Kéceküt	184a/11
222b/16, 222b/18	
Kégir	184b/6, 184b/9, 184b/14
204a/9	
Kişm	232b/16, 232b/19, 233a/3
184a/1, 184a/2, 184a/3, 184a/6,	
184a/9	
Kökçe Suyı	Kürkhâne
202b/8	222b/5
Köşk	Küttevâz
191b/3	204a/3
Kötel-i Zirrîn	Lâhür
194a/7, 195a/2	225a/17, 225b/8, 227a/2
Kūh	Lemgān
231b/4	200b/11, 213b/2, 213b/14,
Kūhber	221a/12, 222a/14, 241b/3
199b/15	Māhīm
Kūh-ı Beçe	220a/9, 220a/12
241a/18	Māndiş
Kūh-ı Cūd	220a/7, 220a/31
223a/9, 223b/4	Maqām
Kūhistān	221b/11, 221b/13, 221b/16,
	221b/19, 222a/12

Māşūr

211b/7

Menār

197a/16, 197b/8, 197b/11,
197b/14, 197b/14

Mendağan

184b/5

Mendrāver

200b/11, 214b/8, 214b/11,
215a/16,

Merv

185a/12, 188a/15, 200b/12

Mervçaq

185a/6

Meşāf

189a/4

Mescid-i Cāmi

191a/14

Mestung

211b/2

Meşhed

185a/14, 206b/12

Meşt

203a/6

Moğulistān

204a/12, 204a/13

Meydān-ı Rüstem

239b/9, 239b/10, 239b/14,
239b/18

Muqavvāhāne

190b/2, 191b/3

Muqur

215b/8

Murgāb

185b/12, 187a/14, 187b/3,
187b/9, 187b/12, 205a/16

Murgān Tağı

211a/5

Namāzgāh-ı Muhtār

191a/11

Nekderī

204b/15

Nirehtū

215a/9, 215a/9

Nigenhār

199b/10, 214a/10, 214a/18,
215a/15, 216a/7

Nilab	231a/5, 231a/11, 231b/18
223a/11, 228a/9, 231a/13, 231b/14, 231b/14, 232a/3, 235b/19	Perşādūr
Ni‘metābād	225a/8
191a/8	Perşāver
Nūrgil	232b/4, 242b/10
215a/16	Pervān
Pamgān	240b/6, 240b/6
200b/7	Piṣgrām
Pāncāb Şahne	219b/9
238a/19	Pirāle
Pānī Yālī	230a/8, 230a/9, 230a/11, 230a/13, 230a/16, 230b/12, 234b/15
221a/2, 221a/16	Pirhāle
Pāre Yolı	228a/15, 229b/18, 229b/19, 230a/5, 230a/6, 230b/9, 234b/14
243b/2	Pūrān
Penchīr	191b/1, 214b/5, 214b/6
241a/5	Pūrşāvūr
Penc Kūre	244a/6
219b/3, 219b/10, 219b/16, 220a/1, 220a/2, 220b/12	Pūlgāh
Pend-Dih	191a/8
185a/6	Pül-i Mālān
Perpet	191b/2

Pül-Sälär

206b/10, 207a/5

Pür Emīn

214a/18, 214b/3

Qabal

234b/6

Qalma

204a/1

Qandahār

193a/5, 204b/14, 207a/15,
208a/2, 208b/5, 208b/6, 208b/9,
208b/17, 210b/15, 211a/17, 211b/1,
212a/8, 212b/4, 212b/6, 212b/8,
212b/15, 213a/1, 213a/2, 213a/3,
213a/5, 213b/3, 213b/4, 214b/15,
214b/17, 215a/3, 215a/8, 215a/9

Qara Bağ

212b/8

Qara Kūbe

221a/14

Qara Ribāṭ

205b/5

Qaratū

242b/1

Qarğa Bulaq

201b/16

Qal‘a-ı İhtiyāruddīn

197a/9, 205b/7

Qayaqtū

203a/14

Qayşar

184b/16

Qılat

207b/5, 207b/5, 207b/15,
208a/1, 209a/3, 212b/2, 213b/3,
213b/4, 213b/5, 213b/5

Qırq Arıq

242b/17

Qızıl Su

202b/15

Qudsiye

191b/9

Qunduz

200b/12, 218b/8, 237b/15,
242b/16

Quratū

233b/2, 233b/3, 233b/5

Quruq-Say

213b/14, 233b/4

Quşhāne

212a/11

Rāg

202b/9

Ribāṭ-ı Zevraq

234a/7

Şafā'īye

191b/11

Şahrā-nişīn

237b/13

Sān

184b/6

Saygil

214a/18

Semerqand

187a/4, 187b/5, 204a/17,
237b/17, 237b/18, 238a/13

Seng-i Berī

241a/10

Sengdākī

222b/18, 223a/4, 231b/7

Seng-i Laḥşek

208b/15

Sengür-Māhūra

221a/3

Serdih

203a/5, 203a/6, 203a/10

Setluc

225b/4

Sevād

219b/1, 220b/19, 221a/2,
221b/3, 236a/16, 236b/2, 242b/7,
243b/14, 244a/3, 244a/3

Sevātī

222b/5, 222b/10

Sīr Kāy

205a/16

Sistān

204b/13

Sihkāne

203a/6	Surḥ Ribāṭ
Sihrint	213b/14
225b/4	Sūsenihāne
Siktū	191b/3
224b/8, 236a/1	Şāhdān
Sincid Dere	184a/2
240a/15	Şehr-i Şafā
Sind	208a/17, 208b/11
222b/2, 222b/2, 223b/3,, 231b/13, 232a/5	Şirküt
Siyāh Āb	225a/14
233a/17	Şibertū Kötel
Soḡ Qurḡān	195b/13, 202b/16
216b/6	Şifā'īye
Şuffa-ı Tīrendāzān	191b/11
191b/1	Şirūkān
Sūhān	234b/11
223a/4, 223b/6, 230b/19, 231a/10	Şive
Şureḥāne	214b/11
236b/16	Taḥt-ı Astāne
Surḥ Āb	191a/8
233a/18	Taḥt-ı Berker
	191a/10

Taht-ı Hacı Bég

191a/10

Taht-ı Nevā'î

191a/9

Taht-ı Sefer

191a/9

Ṭarabhāne

188b/16, 188b/16, 188b/17,
190a/9, 191b/3

Taşkend

234b/5, 234b/8

Taş Qurğan

215a/3

Taş Ribāṭ

188a/17

Teng-i Vağçān

238a/18

Ternūk

213b/3

Töşekhāne

201a/12, 201b/2

Tün

185a/13, 188a/15

Tüp

184b/5

Tutqavul

197b/7

Ulabatū

203a/14, 203b/16

Unsiye

191b/9

Üştür

197b/4

Yede Bir

233a/14, 233a/14, 243a/14

Yeftel

202b/8

Yeke

195b/4, 195b/4, 195b/10,
195b/12

Zābil

224b/15, 225a/3

Zemīndāver

204b/14, 211b/2, 212b/1

SONUÇ

Bu çalışma da *Babur-nâme*'nin [184a-244b] arasındaki varakları incelenerek transkripsiyonlu metnindeki isim soylu sözcüklerin tematik sözlüğü ve dizini hazırlandı. Metinde yer alan isim kategorisindeki sözcükler, tematik olarak 34 ana başlık altında tasnif edilmiş, her bir sözcük anlam ilişkisine göre uygun başlıklar altında verilmiştir. Bu tasnife göre metinde yer alan 34 ana başlık şunlardır:

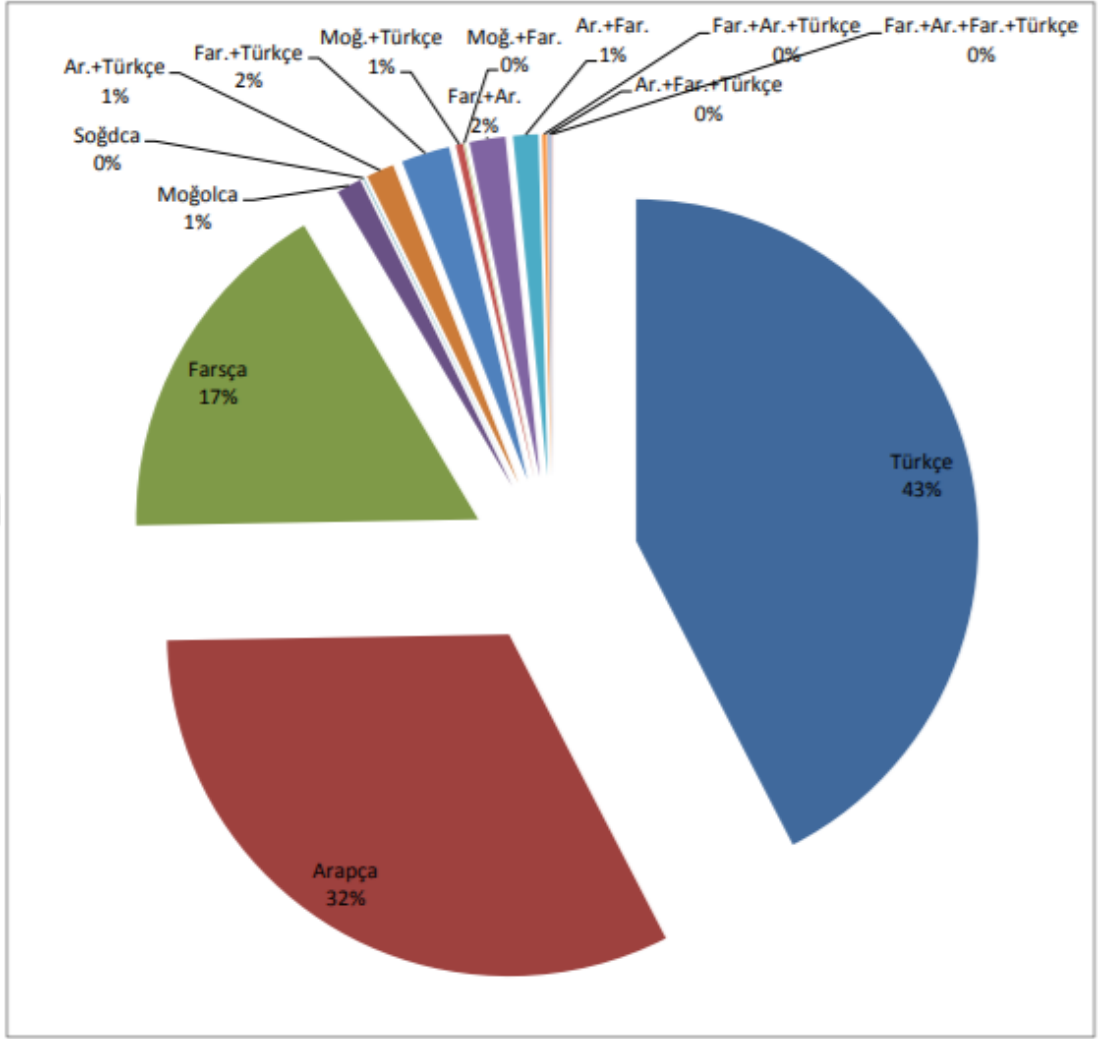
- 1) İnsan ve İnsan İlişkileriyle İlgili Kavramlar
- 2) Organ Adlarıyla İlgili Kavramlar
- 3) Yön/Taraf ile İlgili Kavramlar
- 4) Zaman Kavramları
- 5) Görevli Ögeler
- 6) Asker, Askerlik, Ordu ve Savaşla İlgili Kavramlar
- 7) Yeryüzüyle İlgili Kavramlar
- 8) Ölçü, Miktar, Kıyas ve Nitelik Bildiren Kavramlar
- 9) Araştırma, Sorma, Sorgulama, Okuma, Bilgi ve Haber Kavramları
- 10) Yönetim ve Sosyal Sınıf Kavramları
- 11) Sayılar ve Sayılarla İlgili Kavramlar
- 12) Aş, Yemek ve Yemeklerle İlgili Kavramlar
- 13) Din ve Dinle İlgili Kavramlar
- 14) Çadır, Ev ve Ev Araç Gereçleri
- 15) Hayvanlar ve Hayvanlarla İlgili Kavramlar
- 16) Meslekler ve Mesleklerle İlgili Kavramlar

- 17) Ekonomi ve Değer Kavramları
- 18) Boy, Kabile, Uruk, Soy, ve Sülale Kavramları
- 19) Boya ve Renk Kavramları
- 20) Kültür ve Sanat Kavramları
- 21) Hava, Atmosfer ve Gezegen ile İlgili Kavramlar
- 22) Süs ve Süs Malzemeleri
- 23) Bitkiler ve Bitkilerle İlgili Kavramlar
- 24) Taşıt, Eşya ve Araç Gereçler
- 25) Giysi ve Giysilerle İlgili Kavramlar
- 26) Hukukla İlgili Kavramlar
- 27) Tıp ve Sağlıkla İlgili Kavramlar
- 28) Yerleşim Yeriyle İlgili Kavramlar
- 29) Yapılarla İlgili Kavramlar
- 30) Gök, Sema, Gökyüzü ile İlgili Kavramlar
- 31) Madde, Maden ve Mineraller
- 32) Afetler ve Afetlerle İlgili Kavramlar
- 33) Kimyasal Maddelerle İlgili Kavramlar
- 34) Kavramlar

Sıralanan ana başlıklar arasında ‘‘ İnsan ve İnsan İlişkileriyle İlgili Kavramlar’’ başlığı altında 43 alt başlık oluşturulmuş olup ana başlıklar arasında en fazla tespit edilen sözcükler bu başlık altında tasnif edilmiştir. Ana başlıklar altındaki en az kelime tespit edilen başlık ise ‘‘Kimyasal Maddelerle İlgili Kavramlar ‘’başlığıdır. Din ve Dinle İlgili Kavramlar başlığı altına bakıldığında sözcüklerin çoğunun islamiyetli ilgili kavramlar olduğunu dolayısıyla toplumun İslam dinine mensup olduğu söylenilebilir.

Babur'un gezip gördüğü yerleri ve siyasi, sosyal çevresini içtenlikle eserine yansıtması açısından Özel Adlar ve Yer Adları çeşitlilik göstermiştir. Aynı doğrultuda Asker, Askerlik, Ordu ve Savaşla İlgili Kavramlar ve Yeryüzüyle İlgili Kavramlar ana başlıklarının yoğunlukta olmasının temel sebebi Babur'un hatıratının otobiyografik bir özellik olmasının yanı sıra bir seyahatname özelliğini de bünyesinde barındırmasıdır.

Eserin söz varlığı açısından son derece zengin olduğu görülmektedir bu da Babur'un bu zenginlikte hayatını sürdürdüğü coğrafyanın kültürel açıdan zengin bir çeşitlilik gösterdiğini açıkça ortaya koymaktadır. Babur'un Çağatay Türkçesiyle kaleme aldığı ve çoğunlukla Türkçe kelimelerin kullanıldığı eserinde, Fars kültüründen etkilenmesiyle eserde Arapça ve Farsça kelimelerin sayısının fazla olduğunu söylemek mümkündür. Metinde anlamı bulunmayan kelimelerin yanına soru işareti konulmuştur. Metinde, *qangşar*, sözcüğünün anlamı tespit edilememiş; *encüken* kelimesinin anlamı metin göz önünde bulunularak verilmiştir. Bunun yanında az sayıda Moğolca ve Soğdca sözcükler de kullanılmıştır. *Babur-nâme*'nin [184a-244b] arasındaki varakları incelenerek transkripsiyonlu metnindeki isim soylu sözcüklerin tematik sözlüğünün hazırlanması ile de klasik dönem Çağatay Türkçesinin sözlük bilimi çalışmalarına katkı sağlaması hedeflenmiştir.

Türkçe	998
Arapça	763
Farsça	396
Moğolca	28
Soğdca	1
Ar.+Türkçe	31
Far.+Türkçe	54
Moğ.+Türkçe	8
Moğ.+Far.	1
Far.+Ar.	40
Ar.+Far.	28
Far.+Türkçe+Ar.	5
Ar.+Far.+Türkçe	4
Far.+Ar.+Far.+Türkçe	1
?	3

KAYNAKÇA

(1983) “Babur”, Türk Ansiklopedisi, c. 5: s. 21-23.

AKDEMİR, Yılmaz, (2020). ‘ ‘ Senglâh’ın Tematik Sözlüğü (İSİMLER) ‘ ’. İstanbul, Kriter Yay.

AKSAN, Doğan, Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000.

AKSAN, Doğan, Türkçenin Sözcükleri, Engin Yayınevi, Ankara 1996.

ARAT, Reşit Rahmeti (1979). Kutadgu Bilig III İndeks (Haz. Kemal ERASLAN Osman F. SERTKAYA-Nuri YÜCE). İstanbul: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.

AKÜN, Ömer Faruk, KONUKÇU, Enver (1991). “TDVİA c. 4:s 395-400

ATALAY, Besim (1970).Abuşka Lügati veya Çağatay Sözlüğü. Ankara: Ayyıldız Matbaası

ATALAY, Besim (2006). Divanü Lûgat-it-Türk “Dizin” IV. Ankara: TDK Yayınları

BABUR, Ğāzī Zāhīrū’ d-dīn Muḥammed (1987). Vekayi, Babur’un Hâtırat (Çev. Reşit Rahmeti ARAT). I-II. Ankara: TTK.

BAŞ, Bayram (2011). Söz Varlığı ile İlgili Çalışmalarda Kullanılacak Ölçütler. Türklük Bilimi Araştırmaları, (29), 27-61.

BIYIKTAY, Halis (1989) Timurlular Zamanında Hindistan Türk İmparatorluğu . TTK Yayınları, Ankara.

BİLKAN, Ali Fuat (1999). “Babür’ün Risale-i Validiyye Tercümesi Adlı Eseri.” Bilig, S. 8: s. 105-110.

BİLKAN, Ali Fuat (2002). “Divan ve Babürname Işığında Babür’ün Hayatı.”

Bilig, S. 21: s. 97-114.

BİLKAN, Ali Fuat (2002). “Divan ve Babürname Işığında Babür’ün Hayatı.” Bilig,

S. 21: s. 97-114.

CAFEROĞLU, Ahmet. Eski Uygur Türkçesi sözlüğü. Edebiyat Fakültesi Matbaası,
1968.

CEYLAN, Nimet (2009). Gazi Zahirüddin Muhammed Bâbur Mirza’nın

Eserlerindeki İkilemeler. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü

CLAUSON, Sir Gerard (1972). An Etymological of Pre Thirteenth-Century Turkish.

Oxford

ÇEVİK, Gökhan (2014). Babur-nâme’nin [184a-244b] Arasındaki Bölümü (Metin,

Gramatikal Dizin ve Sözlük), Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli: Kocaeli
Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÇORBACI, Esra (2012). Babür-nâme’de Sıfatlar. Yüksek Lisans Tezi, Adnan

Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,

DEVELİOĞLU, Ferit. Osmanlıca-Türkçe Lûgat, Aydın yayınları, Ankara. 2017.

DOERFER, Gerhard (1980-81). “Temel Sözcükler ve Altay Dilleri Sorunu”, Türk Dili

Araştırmaları Yıllığı Belleten, s.1: s.7

ECKMANN, Janos (2003). Çağatayca El Kitabı (çev. Günay Karaağaç). Ankara: 1560

Akçağ Yayınları

ECKMANN, Janos (1996). Harezmi, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine

Araştırmalar (hızl. Osman Fikri SERTKAYA), Türk Dil Kurumu Yay. : 635,
Ankara

- ERCİLASUN, Ahmet B. (2013). Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi .
Ankara: Akçağ Yayınları.
- GABAİN, Annemarie von, Eski Türkçenin Grameri (Çev. Mehmet Akalın), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000.
- GRENARD, Fernand (1971). Babur (çev. Orhan Yüksel). İstanbul: MEB Yayınları
- GÜNERİ, Mukadder (1994). Baburname'nin Temel Konuları. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- GÖÇER, A. (2009). Türkçe Eğitiminde Öğrencilerin Söz Varlığını Geliştirme Etkinlikleri ve Sözlük Kullanımı. Electronic Turkish Studies, 4 (4).
- KARABEYOĞLU, Adnan (2012). "Babürnamedeki Bazı Cümle Yapıları Üzerine." Turkish Studies – International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/4, s. 427-442. Adana, 2009
- KAVALLI, Seda. (2016). Babur-nâme'nin [304a-382a] Arasındaki Bölümü (Metin, Gramatikal Dizin ve Sözlük), Kocaeli: Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kocaeli.
- KOCA, Duygu (2013). Babur-nâme'nin [1b-60b] Arasındaki Bölümün Gramatikal Dizini ve Sözlüğü, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- KORKMAZ, Zeynep (2011) Gramer Terimleri Sözlüğü, Ankara, , TDK Yayınları.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad, "Babur", İslam Ansiklopedisi, M.E.B Yayınları, Cilt 2, İstanbul 1979
- KUMSAR, Alara, Babur-Nâme'nin [1b-120a] Varakları Arasındaki Bölümde Yer Alan Eski Türkçe ve Moğolca Kökenli Kelimelerin Açıklamalı Sözlüğü, Yüksek Lisans Tez., Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

- Lİ, Yong-Song (1999). Türk Dillerinde Akrabalık Adları. İstanbul: Simurg Yayınları
- MANO, Eiji, (1995) BABUR (EMPEROR OF HINDUSTAN); *Babur-nama*
(*Vaqayi'*). Syokado,
- MERÇİL, Erdogan (1991), Müslüman-Türk Devletleri Tarihi, Ankara.
- ORAL SEYHAN, Tanju (2012), “Babür'ün Aruz Risalesi'nde Yer Alan Bazı Dil Bilgisi ve Yazım Kuralları”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, 31: 217-241
- ÖZCAN, Azmi (2002). “Osmanlı ve Bâbürlü Devleti Arasındaki İlişkiler”, Türkler Ansiklopedisi, c. 8: s. 1346.
- ÖZŞAHİN , M. (2017). Tematik Sözlüklerin Kapsamı ve Tema Belirleme Ölçütleri. III. Uluslararası Sözlük Bilimi Sempozyumu Bildirileri (3-4 Kasım 2016).(Ed. Erdoğan Boz vd.), 575-584.
- ROUX, Jean-Paul (2008). Büyük Moğolların Tarihi Babur. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- SEYHAN, T. O. (2003). Zahuriddin Muhammed Babür'ün Mübeyyen Adlı Eseri. İlmî Araştırmalar, (15), 91-112.
- ŞAHİN, Hatice, (2016). Babürlü Sultanı “Gülbeden Begüm”. Akademik Tarih ve Düşünce
- ŞEN, Yasin, (2014). Bâbürnâme'ye Göre Ali Şir Nevâyî (Ali Shir Nevayi according to the Baburname) . Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi , (37) , 41-50
Dergisi, 3(8), 1-22.
- TEKCAN, Münevver (2007). Hakîm Ata Kitabı . İstanbul: Beşir Kitabevi.
- TEKCAN, Münevver (2008). Hakîm Ata'nın Hz. Meryem Kitabı. İstanbul: Beşir Kitabevi.

TEKCAN, Münevver (2006). “Qariş, a Unit of Measurement in Turkic Languages”,
Man and Nature in the Altaic World, s.399.

TEKCAN, Münevver (2013). “A Personal View of Description of Samarkant in the
Babur-nama.” Historical And Philological Studies of Chinese Western
Regions Dedicate to Professor Klaus Sagaster on His Eightieth Birthday,
Science Press Beijing s. 403-416.

YAZICI şAHİN, Serpil (2016) Mûnis Harezmi & Rızâ Âgehî, Firdevsü'l-İkbal

[200b-300a] (Giriş, Transkripsiyonlu Metin, İnceleme, Dizin-Sözlük,
Tıpkıbasım), Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Kocaeli.

YÜCEL, Bilâl (1995). Babür Divanı. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.

EKLER

EK-1 METNİN TIPKI BASIMINDAN ÖRNEKLER

در استقامت هر دوین بر روی ملکشان خلیف برودش ملکهای داشت
اول با وی خوشیست شایسته شایسته بر سبب آن همه نذر پادشاهان گشت
نیز در کسب و در هر آن زمان که ملک سپیدی در ملکشان می بود و در هر آن
بند پادشاهان گشت و در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن
ترکشی می نمودن پادشاهان گشت و در هر آن زمان که در هر آن
همه بر وی می داشت نمی فی حال و می بود بر وی در هر آن زمان که
آویخته بود در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن
اول که در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن
گشتی که تا در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن
بر هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن
واقع بود بر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن
گشتی که تا در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن
آخری بود در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن
گشتی که تا در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن

جی

پادشاهان گشت که در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن
اول که در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن
نیز در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن
بند پادشاهان گشت و در هر آن زمان که در هر آن
ترکشی می نمودن پادشاهان گشت و در هر آن زمان که در هر آن
همه بر وی می داشت نمی فی حال و می بود بر وی در هر آن زمان که
آویخته بود در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن
اول که در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن
گشتی که تا در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن
بر هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن
واقع بود بر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن
گشتی که تا در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن
آخری بود در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن
گشتی که تا در هر آن زمان که در هر آن زمان که در هر آن

بسته اند هر دو را با یکدیگر و با یکدیگر بی شکلی در این دو قوسه در هر دو قوسه بسته
انی که در قوسه بر قبضه بر یکدیگر می کشند تا این باقی بود چه چیزی باقی ماند
در بسته ای در دست یک یک با چیزی شکستند بر یکدیگر بسته بود چه چیزی شکستند
در دو لایه که یکدیگر بین تو زنده میباشند بی شکلی با یکی که در هر دو قوسه ای که
به این شهر در هر دو قوسه می کشند و در هر دو ای که بی شکلی با یکی که در هر دو قوسه ای که
تو بخانه شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند
به راه تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند
چیزی که در هر دو دست یک یک است و در هر دو دست یک یک است و در هر دو دست یک یک است
زمن در هر دو دست یک یک است و در هر دو دست یک یک است و در هر دو دست یک یک است
تو زنده میباشند تو زنده میباشند تو زنده میباشند تو زنده میباشند تو زنده میباشند تو زنده میباشند
تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند
تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند
تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند
تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند

در هر دو

در هر دو دست یک یک است و در هر دو دست یک یک است و در هر دو دست یک یک است
تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند
تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند
تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند
تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند
تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند
تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند
تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند
تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند
تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند
تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند
تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند تو شکستند

که در هر کسیتی مضافا بر پیش بویزه پیش تره پیش سینه استی بلکجه می آید
این می بودت نگرد و کسبانی در سر سیداستن یعنی که در حق تو هم در بر و در
بلاکند نه و سنون که در سر سیداستن یعنی سید هم در و در و در و در و در
درستند نیکست و آت سنانی ز کورشدند تا که بر خود به در و در و در و در
حق تو هر سیداستن بلا سئلای کوی نیکست که تا تو سیداستن سیداستن است
کوتون در و در و در سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن
در تفک کننی بر تو بود در سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن
در سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن
چو در حق نه در و در سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن
سوی در سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن
ای سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن
نزد سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن
سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن
هم آت و در سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن سیداستن

بلکجه

بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه
بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه
بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه
بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه
بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه
بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه
بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه
بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه
بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه
بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه
بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه
بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه
بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه
بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه
بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه بلکجه

با سره زین برین استیج قوش آه شری مستسکن برمانی ز کوشن ناگنکو
شیرانی می نیکساید هم پاره از من نیکساید بهین نه ای که می نیکساید
پیشین نیز بر می گاری در شیرانی من نیکساید سینه سینه می نیکساید
بن مرکز انچه نسبت از من نیکساید بر من نیکساید استیج برین نیکساید
هده که به حسن زین که نسبت بر می نیکساید زین سینه زین سینه
بدر من و من و من زین بر من نیکساید من نیکساید بر من نیکساید
که ای که می نیکساید من نیکساید بر من نیکساید من نیکساید
سینه زین سینه زین سینه زین سینه زین سینه زین سینه زین سینه
نی کلان من نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید
زین نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید
نند نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید
سینه زین سینه زین سینه زین سینه زین سینه زین سینه
پیشین نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید
بند نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید

که می نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید
هم نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید
بر می نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید
من نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید
بینه نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید
بر ای که نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید
نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید
نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید
نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید
نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید
نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید
نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید
نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید
نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید
نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید
نیکساید من نیکساید من نیکساید من نیکساید

آرزو سزای امانی که ماس عادی بدین من پر کسلی خوش باد بدار کسلی چو چای
منون هم کراس ماسی بدینان پر کسلی چو چای بدینان پر کسلی چو چای
چگونه دلا باغی تو آتاجی آه و صبا نمی تواند و صبا با انجان لی او در صبا
تو صبا کی چه بگالی ماسی تو در و در صبا که خوشی بدید اهر ز بران و اهر ز
کامل با علم و دلی که خوشی تو در و در صبا بدین تو اول انجان را در و در صبا
بگیتی بدید ماسی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
اگر صبا امانی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
لی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
کجا که کسلی که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
بنکس که در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
و کسلی که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
بگیتی که کسلی که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
بگیتی که کسلی که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
کردن و در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا

دین

دوست ماری که شکاری بود از صبور است کرده نام در نه پیشین برین
کلیه تر شدی آنکس می بود آنکس بنیک آبی سید که تو سبب چون ارگان
قیمت بیس ماسی که در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
بنکس که در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
شور و شکر کن با صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
تو را چه در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
شور و شکر کن با صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
اگر صبا امانی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
لی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
کجا که کسلی که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
بنکس که در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
و کسلی که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
بگیتی که کسلی که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
بگیتی که کسلی که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا
کردن و در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا که خوشی تو در و در صبا

ساده‌ای بی‌یاد و با کم‌بودن ملک سپید بر سر چرخ سپیدی اول هم تو بنده
تک‌پای بی‌یاد و دیو و کینه خرد و سبزه‌بان، از چرخ سپیدی بی‌یاد که در کوزه
نوشته‌ای بی‌یاد و در دل چرخ کلابی در بزم خرد و سبزه‌بان، از چرخ سپیدی بی‌یاد که در کوزه
سرخ و بویان می‌برد و در تمام شب خرد و سبزه‌بان، از چرخ سپیدی بی‌یاد که در کوزه
سوی تا خفته‌ای، بهمان سرخه‌والی که ستی، بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
فردی بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
از ملک سپیدی بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
ای بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
نوه‌ای بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
دیو بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
چرخ سپیدی بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
شکست بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
بن در خرد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد

لونی

27

کوی مجید این کوی جان چنگی کنی و از خردی هم سبب است این بی‌یاد
همه بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
کوی سپیدی بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
نهم بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
رو هم بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
نه تو بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
به روی بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
می‌باید و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
از بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
یشوی بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
کسب بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
جوان بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
نیز بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد
بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد و بی‌یاد

خبر رسالت آید که این دو زیسته در صحرای یک صید آن سیرت یافته اند
حقن از بر یکس چو آن صفتی که از شوق حقین بر آید سوزی مازت حقین
تو از قیاس کلام گویدی بیشتر از آنی که یکس بر پیشتر آید
بهر خست از یکس که منبت نسبت به یکس اگر بگویی که در دود ای زیست
چشمای سپهرین ز قیام و ایوم به پیشتر آنی که یکس بر ای بسو استم
بفرستم او که این بر سرین وادی تو بر آنی که یکس بر تو خود بر فرد
فی منن آنکه یکس که در دود است در حق من بر کرده ای چه پیشتر آنی که
ای یکس پیشتر از یکس که من یکس پیشتر بر دود من علی آنی که تو که پیشتر
ای که سوز ددی از یکس که پیشتر آنی که تو از یکس که من ایامه از تو که
در دود سپهر بر تو یکس که در دود پیشتر آنی که تو از یکس که من
سوز دهم یکس که در دود سپهر آنی که تو از یکس که من ایامه از تو که
پیشتر آنی که تو از یکس که من ایامه از تو که پیشتر آنی که تو از
آنکس که تو از یکس که من ایامه از تو که پیشتر آنی که تو از
کس که تو از یکس که من ایامه از تو که پیشتر آنی که تو از

برنا

کرمی تو است که تو از یکس که من ایامه از تو که پیشتر آنی که تو از
خسته ز کوی ای یکس که من ایامه از تو که پیشتر آنی که تو از
سوی یکس که من ایامه از تو که پیشتر آنی که تو از
سوز دهم یکس که من ایامه از تو که پیشتر آنی که تو از
تو از یکس که من ایامه از تو که پیشتر آنی که تو از
تو از یکس که من ایامه از تو که پیشتر آنی که تو از
تو از یکس که من ایامه از تو که پیشتر آنی که تو از
تو از یکس که من ایامه از تو که پیشتر آنی که تو از
تو از یکس که من ایامه از تو که پیشتر آنی که تو از
تو از یکس که من ایامه از تو که پیشتر آنی که تو از
تو از یکس که من ایامه از تو که پیشتر آنی که تو از
تو از یکس که من ایامه از تو که پیشتر آنی که تو از
تو از یکس که من ایامه از تو که پیشتر آنی که تو از
تو از یکس که من ایامه از تو که پیشتر آنی که تو از
تو از یکس که من ایامه از تو که پیشتر آنی که تو از
تو از یکس که من ایامه از تو که پیشتر آنی که تو از

انگوش بدیکست منتهی اندوزم تو را می فرستیم و چشم بر تو نشسته
شوق پدید آید ای دلگه ای که شوق برده و در پیشگاه تو ای دلگه بجز من نیستی
و از مشتاقان گشته گوی بدست و در دم در آغوشی که بر سلطان در آید
و در وقت شوقی که در آن شاه بر صحن در پیش من گوی و افغان در می پیشین
و در آن وقت که افغانی هم گوی که در راه او در دست می نیک است
و زینت قیاسی در آن است که در می در شوق نگارم و کم شوق در آن است
فایز در ده شوق هم گوید که در شوق شوقی در شوق است و در شوق است
منه که تو در می گوی که شوق فایز شوقی در آن است که در آن است
شوق تو را می در آن است که در شوق است و در شوق است
بر صحن که در آن است که در شوق است و در شوق است
و در آن است که در شوق است و در شوق است
تو که شوقی که در شوق است و در شوق است
سلطان که در آن است که در شوق است و در شوق است
بگذرد که شوقی که در شوق است و در شوق است

فخری

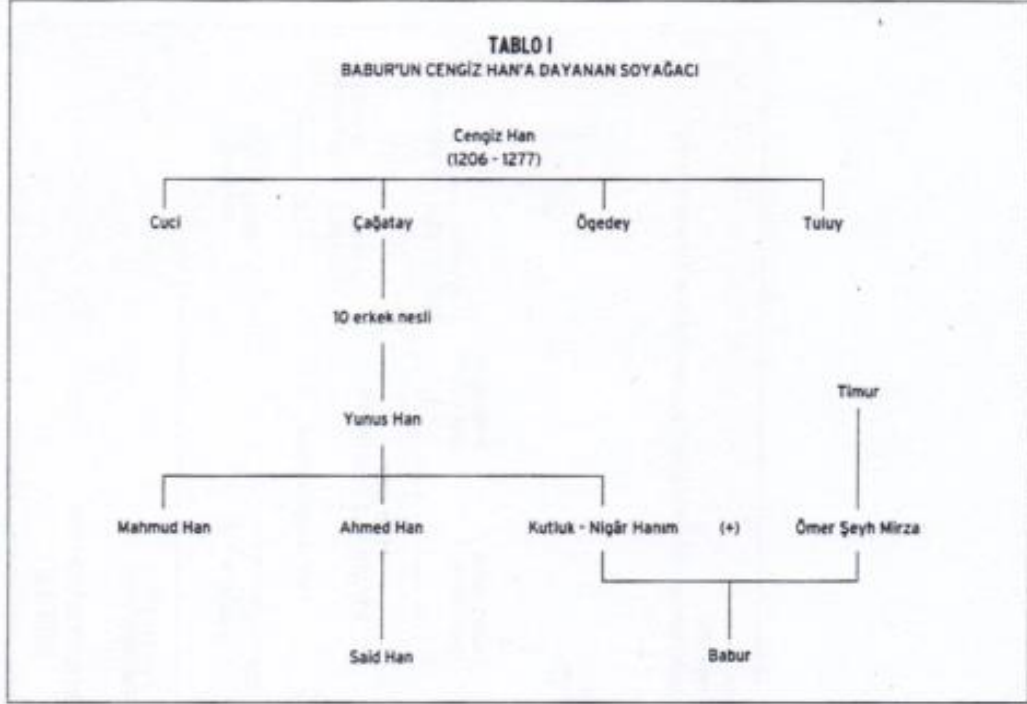
فخری می بینم که در شوق است و در شوق است
که در آن است که در شوق است و در شوق است
پایز که در آن است که در شوق است و در شوق است
شاه که در آن است که در شوق است و در شوق است
ای که در آن است که در شوق است و در شوق است
تو که در آن است که در شوق است و در شوق است
ای که در آن است که در شوق است و در شوق است
جهان که در آن است که در شوق است و در شوق است
بگذرد که در آن است که در شوق است و در شوق است
بگذرد که در آن است که در شوق است و در شوق است
تو که در آن است که در شوق است و در شوق است
تو که در آن است که در شوق است و در شوق است
تو که در آن است که در شوق است و در شوق است
تو که در آن است که در شوق است و در شوق است
تو که در آن است که در شوق است و در شوق است
تو که در آن است که در شوق است و در شوق است

تو شو که می آید سبک کردن سلطان با بریدن بایزید پادشاه بودی بدو آتوب بر ملک
خیزد زنی که کسی بر کسب من می آید که همسری می افغان کنی و اولی بود
پادشاه او که در زمان شاه پادشاه شد تا به سبک پادشاه آمدن او رسید
دو روز به دستور دانی پادشاه می افغان فرمودند که هر کس به سبک پادشاه می آید
تو بود که تا چشمش بود بر همه چو ملک می آید تا شرب می بودی که مشهور
میست و آتوب سلطان بر آید و در زمان شاه پادشاه میست و آتوب
خوای که تو می آید می زمان شاه پادشاه میست و آتوب
صدا به سبک تو که آن خزان رضا که هر که در میان تو داده را
آید و میان که خوب کنی در آن سبک پادشاه آتوب میست و آتوب
آید و تا چشمش آید میست و آتوب در آن سبک پادشاه میست و آتوب
کالی سوزی میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب
پادشاه میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب
سواد سوزی این تو به افغان میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب
تو میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب

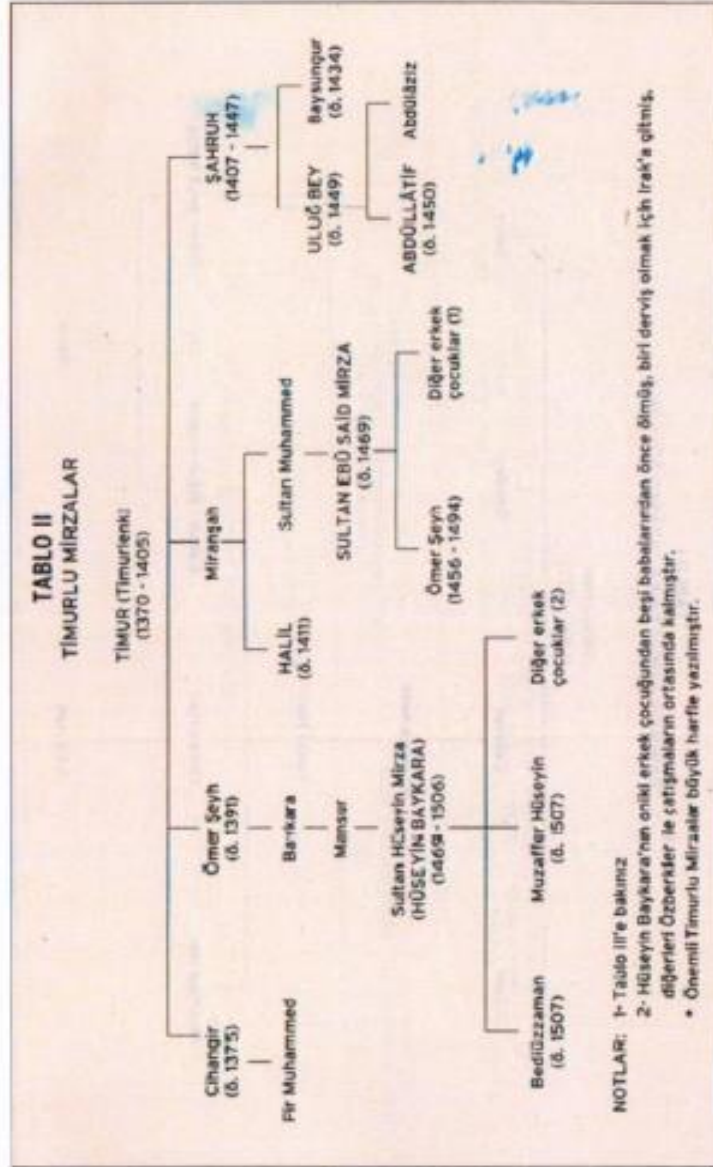
باید باقی می آید پادشاه میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب
مست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب
سواد سوزی این تو به افغان میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب
پادشاه میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب
سواد سوزی این تو به افغان میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب
پادشاه میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب
سواد سوزی این تو به افغان میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب
پادشاه میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب
سواد سوزی این تو به افغان میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب
پادشاه میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب
سواد سوزی این تو به افغان میست و آتوب میست و آتوب میست و آتوب

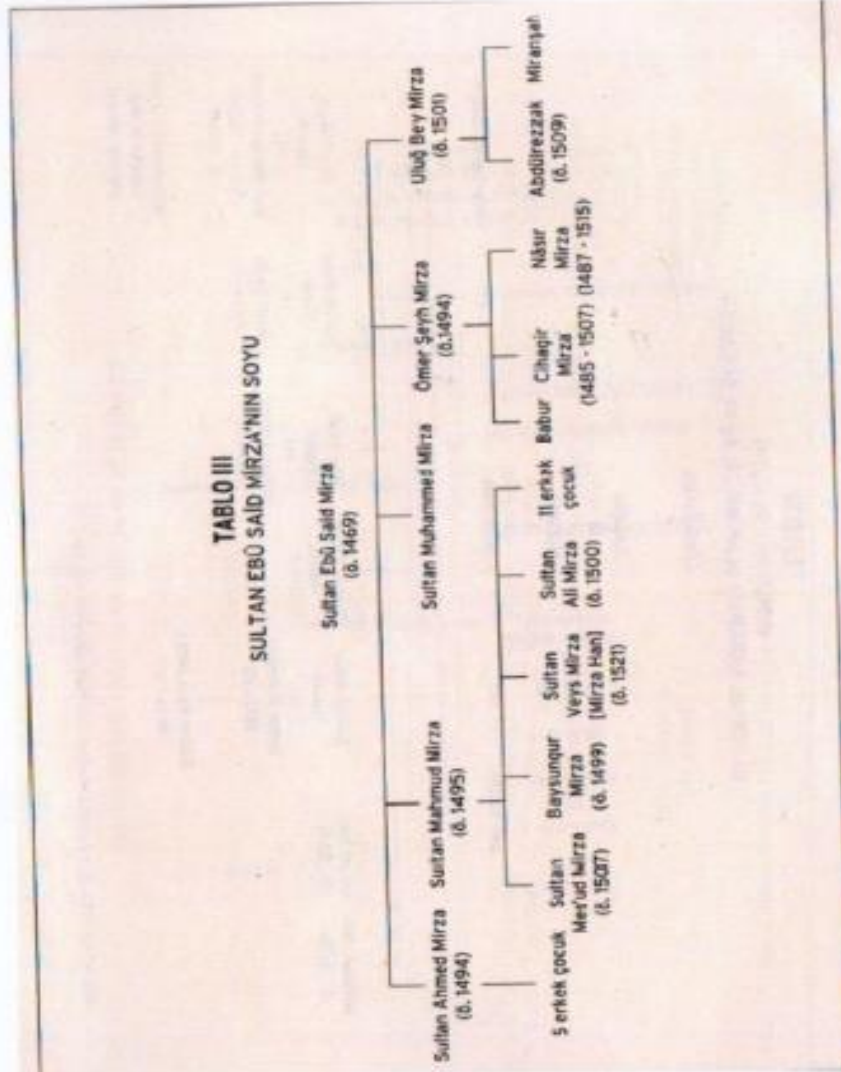
EK-2 BABUR'UN ŞECERESİNE DAİR TABLOLAR

23

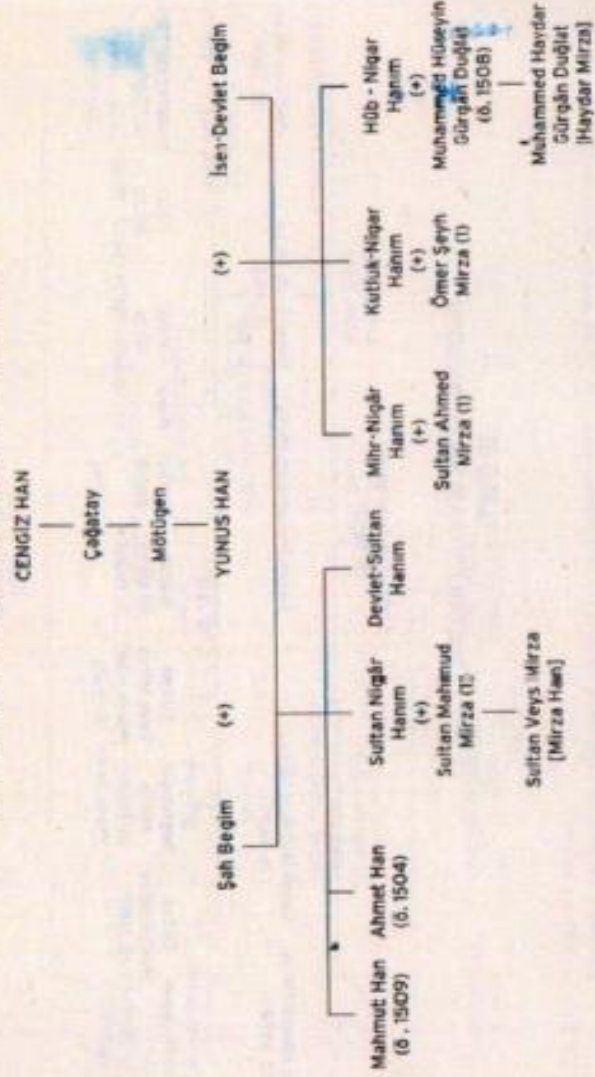

²⁸ Roux, 2008

TABLO IV
YUNUS HAN'IN AİLESİ
BABUR'UN AKRABASI OLAN MİRZALAR VE BEGİMLER

Notlar: (†) Tablo III'e bakınız, Sultan Ebû Said Mirza'nın oğulları.

ÖZGEÇMİŞ

Akif Yağızhan Hezer, ilk ve orta öğrenimini Bartın'da tamamladı. 2013 yılında Kocaeli Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde lisans eğitimine başladı. Mezun olduktan iki yıl sonra 2019 yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. Yüksek lisans tezi olarak *Babur-nâme* adlı eserin [184a-244b] varakları arasındaki isim soylu sözcüklerin tematik sözlüğünü hazırladı.

